

Borger-Vennen.

Et Ugeskrift,

udgivet

af

**Det forenede Understøttelses-
Selskab.**

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Kjøbenhavn 1845.

Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelin'ske Officin,
Store Kjøbmagergade Nr. 65.

05.6
B. 6.

1875
Aug 59

17541

Indhold

af

Borger = Bønnens

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr.		Side.
1.	Fortsettelse af: Erindringer fra den syv- aarige spanske Krig.....	1
	Blandinger	7
2.	Bekjendtgjørelse	9
	Blandinger	15
3.	Fortsettelse af: Erindringer fra den syv- aarige spanske Krig.....	17
	Blandinger	24
4.	Slutning af: Erindringer fra den syvaarige spanske Krig.....	25
	Om Tvekampe.....	29
	Blandinger	32

IV

Nr.		Side.
5.	Fortsettelse af: Om Evetampe.....	33
	Blandinger	36
	Qvartals Regnskab for 4de Qvartal 1844.	
6.	Slutning af: Om Evetampe.....	37
	Slaget ved Rjoge i 1807.....	43
	Rettelse	44
7.	Fortsettelse af: Slaget ved Rjoge i 1807	45
	Blandinger	52
8.	Bekjendtgjorelse	53
	Bekjendtgjorelse	54
	Fortsettelse af: Slaget ved Rjoge i 1807	67
	Blandinger	68
9.	Bekjendtgjorelse	69
	Fortsettelse af: Slaget ved Rjoge i 1807	70
10.	Fortsettelse af: Slaget ved Rjoge i 1807	77
11.	Bekjendtgjorelse	85
	Bekjendtgjorelse	86
	Fortsettelse af: Slaget ved Rjoge i 1807	106
	General-Extract af Regnskabet for 1844.	
	Balanceret Status.	
12.	Bekjendtgjorelse	109
	Fortsettelse af: Slaget ved Rjoge i 1807	110
13.	Fortsettelse af: Slaget ved Rjoge i 1807	117
14.	Fortsettelse af: Slaget ved Rjoge i 1807	125
15.	Bekjendtgjorelse	133
	Fortsettelse af: Slaget ved Rjoge i 1807	137
16.	Fortsettelse af: Slaget ved Rjoge i 1807	141

Nr.		Side.
17.	Slutning af: Slaget ved Rjoge i 1807	149
	Blandinger	155
18.	Tidens Betydning i industriel Henseende	157
	Extract af Regnskabet for 1ste Dvartal 1845.	
19.	Fortsættelse af: Tidens Betydning i indu- striel Henseende.....	161
20.	Slutning af: Tidens Betydning i industriel Henseende	169
	Bore Begravelser.....	172
21.	Slutning af: Bore Begravelser.....	177
	Mindestøtte over Frederik den Sjette paa Skanderborg Slotsbakke	181
22.	Slutning af: Mindestøtte over Frederik den Sjette paa Skanderborg Slots- bakke	184
	Traigo conmigo dicha, Novelle.....	190
23.	Fortsættelse af: Traigo conmigo dicha	193
24.	Fortsættelse af: Traigo conmigo dicha	201
25.	Fortsættelse af: Traigo conmigo dicha	209
26.	Fortsættelse af: Traigo conmigo dicha	217
27.	Fortsættelse af: Traigo conmigo dicha	225
28.	Slutning af: Traigo conmigo dicha	233
29.	Fortsættelse af: Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Moestilde- freden (see No. 40—48 for 1844).	241
30.	Fortsættelse af: Carl den Tiendes fornyede	

VI

Nr.		Side.
	Angreb paa Danmark efter Koeskilde- Freden	249
	Langt Liv	256
31.	Fortsættelse af: Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Koeskilde- Freden	257
	Historisk Optegnelse.....	264
32.	Fortsættelse af: Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Koeskilde- Freden	265
	Bidrag til Oplysning om stærke Drikkes Misbrug i Danmark under Christian den Fjerdes Regjering.....	271
33.	Fortsættelse af: Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Koeskilde- Freden	273
	Extract af andet Qvartals Regnskab 1845	
34.	Bekjendtgjørelse	277
	Fortsættelse : af Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Koeskilde- Freden	279
35.	Bekjendtgjørelse	285
	Fortsættelse af: Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Koeskilde- Freden	287
36.	Bekjendtgjørelse	293
	Fortsættelse af: Carl den Tiendes fornyede	

Nr.		Side.
	Angreb paa Danmark efter Koeskilde- Freden	295
37.	Bekjendtgjorelse	301
	Fortsættelse af: Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Koeskilde- Freden	303
38.	Fortsættelse af: Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Koeskilde- Freden	309
39.	Slutning af: Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Koeskilde- Freden	317
	Fire Aar af en Soldats Liv	319
40.	Fortsættelse af: Fire Aar af en Soldats Liv	325
41.	Fortsættelse af: Fire Aar af en Soldats Liv	333
42.	Fortsættelse af: Fire Aar af en Soldats Liv	341
43.	Fortsættelse af: Fire Aar af en Soldats Liv	349
44.	Fortsættelse af: Fire Aar af en Soldats Liv	357
	Extract af tredie Dvartals Regnskab 1845	
45.	Fortsættelse af: Fire Aar af en Soldats Liv	361

VIII

Nr.		Side.
46.	Fortsettelse af: Fire Aar af en Soldats Liv	369
47.	Fortsettelse af: Fire Aar af en Soldats Liv	377
48.	Bekjendtgjørelse	385
	Bekjendtgjørelse	386
	Fortsettelse af: Fire Aar af en Soldats Liv	387
49.	Bekjendtgjørelse	393
	Bekjendtgjørelse	394
	Fortsettelse af: Fire Aar af en Soldats Liv	395
50.	Bekjendtgjørelse	401
	Bekjendtgjørelse	402
	Fortsettelse af: Fire Aar af en Soldats Liv	403
51.	Bekjendtgjørelse	409
	Fortsettelse af: Fire Aar af en Soldats Liv	410
52.	Bekjendtgjørelse	417
	Slutning af: Fire Aar af en Soldats Liv	418

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 1.

Løverdagen den 4de Januar 1845.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Erindringer fra den syvaarige franskspanſke Krig.

(Fortsættelse.)

I Spanien er det Comfartable (Bequemme, Hyggelige) ubekjendt, vel endog foragtet; Halvøens Beboer lægger ingen Vægt paa hine Smaating, som vi holde i ſaa høi Priis. Det Nødvendige, ſom han altid finder ved Kloſterportene, har allerede for lang Tid ſiden givet hans Sæder Præget af Sorgløſhed og Dovenſkab. Men er han doven i Henſeende til vedholdende Arbeide, da er han virkſom i Henſeende til Smugleri. Hos intet Følk finder man ſaa kraftige Menneſter til

at udholde lange Marcher, mere dristige til at udføre vovelige Foretagender, mere vedholdende, mere haardnakkede i at forfølge en engang fattet Plan, end i Spanien.

De hundredeaarige Krige, Spanierne førte med Maurerne, have foranlediget, at Befolkningen har concentreret sig i Byer, omgivne af Mure. Det er meget sjældent, at man i dette Land seer adspredt liggende, smaae Landsbyer; Eyststeder omkring Stæderne, saaledes som hos os, er en ukjendt Ting, og deraf kommer Talemaaden: „bâtir des châteaux en Espagne“, bygge Slotte i Spanien*). Denne Befolkningens Sammenhobning paa visse Punkter giver Landet et særegeligt Udseende og gjør Veiene usikre. Til alle Tider var Spanien Eventyrernes Land; dette Land maatte nødvendigviis være Don Quichotte's Fædreland. Den Mængde af Toldlinier, der overalt gjennemfører Halvøen, har fremkaldt Smugleriet. En Smugler, som seer sine Kunstgreb mislykkes, bliver undertiden Stratenrøver: disse tvende Haandteringer grændse nær sammen. Spanierne, vante til at prale af Bedrifterne ved

*) Det samme som vi forstaae ved at bygge Lustca-
feller. L. M.

den første Haandtering, have med en mærkelig Tilbøielighed lovpriist den andens. Saaledes vare Røverne og Smuglerne — Helte af en og samme Art — strax færdige til at optræde som Guerillachefer. Deres Troppe vare allerede dannede, og behøvede alene at foreges; Kjernen havde man.

Alle disse Menneſker, ſom i en Partigængerkrig have erhvervet ſig et berømt Navn, vilde maaskee være blevne ubekjendte i en regulair Armee. Men her regnede Enhver paa at opnaae Et eller Andet; kæmpende under ſin Nabo's Vine var han viſ paa, at blive bemærket, berømmet, beſungen i improviserede Romancer. Hver Dag modtog han ſin Tapperhedsbelønning i ſine Landsmænds Lovtaler; i et Regiment havde han tabt ſig i Mængden, eller havde han udmærket ſig, vilde man ikke have erfaret det i hans Hjem. Denne Torſt efter Berømmelſe udgjorde ſtedſe et fremſtikkende Træk i Spanierens Character; derfor vover Toreadoren ſit Liv for de lydelige Bifaldsyttringer, der ydes ham, og hvortil han finder at have en ligesaa velbegrundet Udkomſt, ſom om han havde frelſt ſit Fædreland. Og derfor er det, at Spanieren, naar han ikke finder nogen lovmæssig Leilighed til at gjøre ſig berømt, bliver Bandit og Smugler.

Intet Land i Verden egner sig mere for Parti-
 gængerkrigen, end Spanien, overalt findes begun-
 stigende Localforhold; og feies hertil Indbyggernes
 Farvelighed, saa har man Nøglen (?) til alle
 stedfundne og tilkommende Insurrectioner. Og vil
 man vide, hvorfor Borgerkrigene i dette Land ere
 endeløse? Fordi Particheferne have en vis Bigtig-
 hed, som de vilde taabe i det Dieblif Fredstilstanden
 indtraadte. Enhver Chef er en Art Vicekonge,
 og udøver, uden nogensomhelst Control, sin Myn-
 dighed i alle de Provindser, han gjennemdrager.
 Han requirerer Levnetsmidler, han hæver Afgifter.
 Under sædvanlige, rolige Forhold vilde han være
 indskrænket til sin beskedne, uregelmæssigt betalte
 Gage. Det er derfor, at den Krig, som for Tiden
 ødelægger Spanien, varer saa længe, og at Ingen
 siner Enden paa den.

Da Marechal Villars befandt sig i Catalo-
 nien, ankom en Dag hans Neveu, der tjente som
 Adjudant under ham, ganske aandeløs. „Hr. Mare-
 chal, jeg bringer en høist vigtig Nyhed: et spansk
 Corps paa sex tusind Mand skal om to Timer
 passere igjennem et Desfilé“ (som han betegnede);
 „jeg veed det med fuldkommen Visshed. Dersom
 De strax affender et Regiment for at besætte

Bjergene, kan det hele Corps tages tilfange." —
 „Det er godt; lad Frokosten blive anrettet." —
 „Ja, men dersom jeg først overbragte Deres Befaling til Regimentet." — „Jeg siger Dem, at jeg vil spise Frokost." — „Men, Hr. Marechal, dersom De lader denne gunstige Leilighed hengaae ubenyttet, vil den maaskee aldrig oftere tilbyde sig." — „Lader os gaae tilbords." — Marechallen nød sin Frokost i al Magelighed, uden at sige et Ord. Adjubanten var forstemt, og begreb intet af det Hele. Endelig trak han sit Uhr op, og raabte: „Det er forbi, Spanierne ere frelste!" — „Tykhoved! og hvorfor skulde de ikke være det? Bistnok kunde jeg have fanget dem alle, og endt Krigen i denne Dag. Men hvad vilde deraf følge? At jeg vendte tilbage til Versailles, for at tage mig blandt Mængden, eller til mit Slot, for at fjeede mig. Jeg foretrækker at blive her, som Høistcommanderende for Ludvig den fjortendes Arme." —

En Opstand som den spanske mod Napoleon vilde være en Umulighed i Frankrige, for hvilken somhelst Sag, det maatte være. Hos os besidder den ringeste Borger noget Huusgeraad, Levnetsmidler, har forskaffet sig en vis Grad af Bequemmelighed, hvilket han tilsammen vaager over, som

over sit Liv; han vilde ikke forlade sin Bolig af Frygt for, at finde den tom ved sin Tilbagekomst. I Spanien ere alle disse Sager reducerede til Manden selv, thi det er ham, der paatager sig Om- sorgen for Alt; det er ham, der hver Dag kjober paa Torvet, hvad der behøves for den samme Dag, nemlig: Brænde, Kul, Vin, Brød, Olie, Salt; om Aftenen er Altting brændt, spist og drukket, Intet er tilovers; der kan brydes op, naar det skal være, kun et Par gamle Meubler uden nogen Værdi blive tilbage. I Sammenlig- ning med Borgerne i Spanien, besidde Haand- værkerne i vore Stæder det materielle Livs hele Luxus.

Alle Konster have deres Oprindelse fra Trangen til at mætte sig, der hos Menneffene indfinder sig hver Dag. Dersom der i Naturen gives et almindeligt og tilstrækkeligt Fødemiddel, som Enhver kunde for- skaffe sig uden Arbeide, ligesom der gives en Drik, hvormed vi kunne slukke vor Tørst efter Behag, saa vilde vi endnu være i Skovene, klædte i Dyre- huder, og tænkte ikke paa, at bygge Stæder og anlægge Jernbaner. Spanieren er bleven staaende paa Halvveien; naar han eier et Par Mark, har han nok til at ernære sig for en heel Uge, og foretager sig intet i denne Tid. Erhvervelseslysten

kan hos ham ikke overvinde den nedarvede Doven-
skab; denne Sorgløshed for den kommende Dag
danner mellem Frankrige og Spanien en Skille-
væg, langt høiere end Pyrenæerne.

(Fortsættes.)

Blandinger.

— I Districtet Bamin-Suar i Marokko, i en Bjerg-
egn, hvor kun nogle Berberhorder opholde sig, ligger et
Landskab, der er bekjendt af et Marked af en meget sælsom
Natur, og som holdes en Gang om Aaret. Dette Mar-
ked bliver fornemmeligen besøgt af ugifte Mandspersoner,
der ville hente sig Koner, af gifte Mænd, der ønske at
formere deres Egtestandskatte, og af Jomfruer, eller En-
ker, der see sig om efter Egttemænd. Sagen bestaaer
egentlig i, at Fruentimmerne sælge sig selv; men for at
undgaae den med en saadan Handel forbundne Skam,
bliver Sagen drevet paa følgende Maade. Enhver
Dame, der ønsker at indtræde i Egtestanden, isører sig
sine bedste Klæder, tager et af hende selv vævet Stykke
Tøi i Haanden, og sætter sig utilfløret paa Markedsplad-
sen. Mændene, saavel gamle som unge, der have ind-
fundet sig som Kjøbere og Veilere, slentre omkring paa
Pladsen, undersøge det af Damerne fremviste Tøi, og
iagttage tillige deres Miner og Adfærd. Naar en Dame
behager en af Runderne, spørger han om Prisen paa
Tøiet, hvorpaa hun nævner den Sum, hvilken hun ventter
som Medgift*), og som hun forhøier, eller modererer, i

*) Som bekjendt bliver, hos de fleste orientalske Folk,
Medgiften ikke udbetalt af Faderen, men af Brud-
gommen.

Forhold til, som Ægtestandsandidaten behager hende, idet hun, naar han er hende aldeles imod, fordrer en uhyre Priis. Blive de derimod enige, saa maae Pigens Forældre adspørges, og disse kunne give, eller negte deres Samtykke; i første Tilfælde forsøier Parret sig til en Notar, Contracten bliver opsat, og Bruden begiver sig til sit nye Hjem. Ved denne Handel staae Enker almindeligen i meget lav Priis, og Koner, der ere skilte fra deres Mænd, sælge deres Tøi til Spotpriis. Et saaledes kjøbt Fruentimmer kan ikke igjen afhændes, hvor meget Kjøberen end maatte fortryde Handelen; hun er hans retmæssige Hustru, og beholder Kjøbesummen, der udgjør hendes Udstyr og Livgeding. Høist sandsynligt er denne sælsomme Lushandel bleven indført ved Beboerne i Atlasbjergene, for paa denne Maade at unddrage sig Prophetens Lov, der forbyder ethvert personligt Frieri.

— I en nordamerikansk By lever en Mand af en saa overordentlig Legemsffionhed, at det er blevet ham forbudet at besøge Kirkerne, fordi Damernes Andagt ophører, naar han lader sig see.

— To unge Piger i New-Orleans, der ikke stode i det bedste Rygte, havde begivet sig med deres qvindelige Secundanter til et aftalt Sted, for, med Pistoler og lange Knive, at afgjøre en Vressag i Anledning af en ung Mand, over hvem de vare blevne uenige. Politiet, der havde erholdt Underretning om deres Forehavende, lagde sig imidlertid derimellem, for at forhindre den blodige Kamp, men viste dog Modstanderinderne den Dymærksomhed, at lade dem afgjøre Kampen i dets Nærværelse, med deres naturlige og medfødtte Vaaben, hvorpaa de begge, paa forskjellige Bogne, bleve bragte til deres Hjem.

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 2.

Løverdagen den 11te Januar 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Mandagen den 30te December 1844 afholdt det forenede Understøttelses-Selskab en Repræsentsant-Forsamling, der bivaanedes af 33 Repræsentsanter og i hvilken afhandlede og besluttede følgende:

1. Fra Revisorerne af Regnskabet for 1843 D'Hrr. Auditeur Steenstrup og Major v. Paludan fremlagdes en Skrivelse dateret den 16 December 1844, hvori de erklære at Regnskabet er befundet rigtigt; hvorefter dette blev qvitteret paa sædvanlig Maade.

2. Da medundertegnede Justitsraad Clausen, efter Tour skulde udtræde af Administrationen med Udgangen af dette Aar, foretoges, overensstemmende med Lovene, Valg paa en Administrator, ved hvilket den Afgaaende eenstemmig gjenvalgte for de følgende 3 Aar fra 1ste Januar 1845.

3. Da Hr. Auditeur Steenstrups Functionstid som Revisor ligeledes efter Tour udløb med dette Aar, foretoges Valg paa en Revisor samt tillige paa en Supleant, hvorved Hr. Auditeur Steenstrup igjen valgtes til Revisor og Hr. Cancellieraad Hansteen til Supleant.

4. Til at foretage det i Lovens § 48 bestemte Eftersyn og Overlevering af Selskabets Effecter valgtes følgende Repræsentanter:

Hr. Statsraad, Bankdirecteur Haagen,
Hr. Statsraad Salicath og
Hr. Cancellieraad Hansteen.

5. Ifølge Lovens § 85 afgaaer i dette Aar 2 Medlemmer af Skrivtcommitteen nemlig: Hr. Kammerraad Riise og Hr. Directeur Borgen. Valg paa nye Medlemmer i disses Sted foretoges, og det vil nærmere bringes til Selskabets Kundskab, hvorvidt Vedkommende have modtaget Valget.

B. Følgende 96 nye Medlemmer bleve optagne i Selskabet:

Jomfrue B. K. Lynge

— J. M. Andersen

Snedkermester F. W. Niemann

Jomfrue N. Lund

Skrædderfrimester F. W. Ibsen

Stomagemester E. F. Møller

Skræddermester J. Andersen

Jomfrue N. N. Høfbert

Sadelmagemester J. F. Arntzen

Høiesteretsadvocat E. G. Rotwitt

Viinhandler J. F. Hansen

Toldbetjent F. Steenberg

Muurmester H. H. Slangstrup

Stomagemester M. Hansen

Guldmægter E. Schalk

Enkefrue Lundbye

Skræddermester E. W. Zierau

Guldsmedmester E. F. Westrup

Malersvend E. Martinsen

Snedkersvend H. H. G. Groth

Snedkermester P. Rostrop

Musikus H. G. Lumbye

Overskræver E. G. Holm

Handelsgartner J. B. Koch

Jomfrue G. G. Simonsen
 Tjener D. R. Holm
 Bogbindermester C. Thortsen
 Overlærer i Gymnastik N. P. Steenholdt
 Værtshuusholder N. Meyer
 Skibstømmermand B. Petersen
 Parapluimager P. Hansen
 Silke- og Klædehandler J. G. Hansen
 Bud ved Kongens Chatolkaske N. J. Hvidberg
 Hørfræmmer N. Monefeldt
 Barbeer P. M. Schrøder
 Heglermester N. Nielsen
 Marschandiser P. Hansen
 Smederfrimester J. Arnholz
 Qvarteermand i Se-Staten N. C. Lørup
 Mestersvend i Se-Staten J. C. Caspersen
 Enkefrue N. C. Creutzburg
 Rødestøbermester C. M. Ewanberg
 Smedermester C. F. Steglich
 Bogbindermester H. C. Verche
 Glarmester E. F. Rølling
 Skræddermester Hans Nielsen
 Læderboutik-Bestyrer N. Larsen
 Guldsmedsvend J. Christensen
 Justitsraad Stjernholm
 Manufacturhandler N. P. Jensen

Skoemagersvend J. W. Petersen
 Guldsmedmester P. Petersen
 Ophynsmand i Søe-Staten C. G. Holmgreen
 Kongl. Huusgeraadsbetjent Niels Nielsen
 Kleinsmedmester G. F. Mibach
 Kleinsmedsvend J. G. Mibach
 Adjunct J. B. Sorterup
 Madam P. M. Carlsen
 Jomfrue M. S. Arboe
 Soldbetjent H. F. Hassel, D. M.
 Smedermester C. H. Winther
 Pakhuus-Formand H. Rasmussen
 Portraitmaler C. F. Christensen
 Slagterfrimester J. S. Staehr
 Cand. philos., Fuldmægtig C. G. Helms
 Brygger P. G. Hoyer
 Rugbrødsbager J. Hansen
 Høker N. Jørgensen
 Skræddermester C. Hvilsom
 Jomfrue A. C. Thortsen
 Viinhandler A. P. Petersen
 Kgl. Skuespiller J. E. Schneider
 Jernhandler F. C. Clausen
 Bagermester N. H. G. Beck
 Skræddermester J. W. Kylander
 Skræddermester C. F. Granzow

Kammerassessor C. G. Monrad
 Skibstømmersvend P. Avenstrup
 Pakhuus-Ophjnsmand N. Petersen
 Kleinsmedmester J. E. Hassing
 Bogbinder N. Sørensen
 Jomfrue N. M. Lyngø
 Slagtermester H. Wallev
 Vagtmester ved Politie-Arresterne J. Andersen
 Sergeant og Deconomieskriver i Garden til Gods
 C. Poekhold, D. M.
 Værtshuusholder E. Petersen
 Madame J. E. Krause
 Jomfrue J. P. P. Poulsen, Institutbestyrerinde
 — N. E. S. Hansen
 Klædehandler N. J. Hoffmann
 Glarmester P. D. Kehler
 Skoemagermester S. S. Trier
 Barbeer C. Jensen
 Postbud E. Nielsen
 Madame D. S. Weile
 Jomfrue N. S. Simonsen.
 Administrationen for det forenede Understøttelses-
 Selskab den 31te December 1844.

E. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

Blandinger.

— Et fransk Blad har fortalt følgende Exempel paa en Rævs List. Da nogle Jægere forfulgte skarpt en Ræv, sluttede denne sig til en Flok Sviin, der netop blev drevet til den nærmeste Gaard, og gik roligt midt i Flokken. Ræven havde udført dette Manoeuvre saa snildt, at Jægerne forbausedes over dens pludselige Forsvinden. Kun Hyrden havde bemærket Gæsten, og pegede leende paa den, da Jægerne spurgte ham, om han ikke havde seet en Ræv løbe forbi. Den blev nu drevet ud fra sin beskyttende Omgivelse, og nedlagt.

— Hvor kæmpemæssigt end Storbritanien staaer overfor de øvrige europæiske Lande i Henseende til den mechaniske Kraft, som det anvender ved sit uhyre Maskinvæsen, saa er det dog dvergeagtigt overfor Naturen. Alene Niagara-Bandsfaldet besidder i mechanisk Kraft det firefolds-tyvedobbelte af den Kraft, som Storbritanien bruger i sin hele Industrie: det har 4,533,334 Hestes Kraft!

— I det nye preussiske militaire Straffereglement er det foreskrevet, at det til Execution commanderede Mandskab skal staae fem Skridt fra Delinqventen. „Hvorledes,“ udraabte en godmodig Dresdener, „kun fem Skridt; det er jo et sandt Mord!“

— Da Arvingerne efter en afdød Mand gjennemførte alle hans Gjemmer, fandt de i et hemmeligt Rum i hans Skrivepult en Seddel med følgende Ord: „Under det store Pæretræ i min Have vil man kunne finde det, hvorved Millioner Taarer kunne astørres, og det beklemt Bryst befries fra Smerter og Lidelser.“ Arvingerne havde naturligtvis intet vigtigere at foretage sig, end at begynde paa Opgravningen under Pæretræet. Efterat de vare komne flere Fod ned i Jorden, stødte de paa en stor, flad Steen,

og troede nu, at have naaet den fjære Afvødes Mammon. Med skjælvende Hænder bortryddede de denne sidste Hinding, men fandt kun en Leerpotte, i hvilken der laa — et gammelt Lømmetørklæde og Spansksflueplaster.

— Under Karl II. i Spanien indgaves et Forslag, sigtende til at give Tajo-Floden, der navnlig ved Staden Talavera de la Reyna flyder indsluttet imellem Klipper, et friere Løb, og derved gjøre den seilbar, hvilket ret vel kunde have ladet sig iværksætte ved Anvendelsen af nogle tusinde Pund Krudt, og ved at give endeel af den Menneskemasse, der ellers forhungrede, en nyttig og ernærende Beskæftigelse. Geistligheden blandede sig imidlertid i Sagen, og forbyd Kongen, at befrie Tajo-Flodens Bænde fra deres snævre Begrændsning. I Statsraadets Beslutning talede man derfor om Projectet, som om et Angreb paa det Helligste. „Derfor Gud havde villet,“ heed det deri, „at Tajo skulde flyde friere, saa vilde han vel have gjort den seilbar, ligesom andre Floder, og ikke vanskeliggjort dens Løb.“

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 3.

Løverdagen den 18de Januar 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Erindringer fra den syvaarige franskspaniske Krig.

(Fortsættelse.)

I Frankrige og andetsteds er det ikke nok, at spise sig mæt; man ønsker sig smagfulde Klædningsstykker, Meubler o. s. v., der fornyes fra Tid til anden. Spanieren fornyer Intet: hans Bohave, indskrænket til det absolut Nødvendige, tjente hans Bedstefader, og vil kunne benyttes af hans Børneborns Børn. Moden, denne Guddom af første Klasse hos os, har intet Altar i Spanien. Man klæder sig nutildags, som man klædede sig i Philip Vtes Tider, som man vil klæde sig om hundrede

Mar. Fruentimmerne saavel som Mandfolkene bære overalt den samme Dragt: den sorte Kjole og det sorte Slør for Fruentimmerne, den brune eller blaae Kappe resp. paa Landet og i Stæderne, for Mandfolkene.

Det er forunderligt, at den sorte Farve er den eneste brugelige for Fruentimmerne under Spaniens brændende Sol. Idet den udbreder en vis Alvor over deres Person, kontrasterer den besynderligt med deres flammende og utugtige Blikke. De unge see ud som Nonner, der ere undslupne af Klosteret, for at søge deres Lykke i den Verden, de gamle ligne sande Sybiller.

Dagen efter min Ankomst til Vittoria, begav jeg mig til en Skomager i Anledning af en Reparation, der skulde foretages ved mit Fodtøi. Ingen var tilstede i Boutiquen; Mesteren befandt sig paa den anden Side af Gaden, og røg sin „cigarritto.“ Med en pjaltet Kappe over Skuldrene saae han ud som en Tigger, men som en spansk Tigger, draperende sig i sin Glendighed, af hvilken han snarere syntes at være stolt, end skamfuld. Han nærmede sig, og jeg sagde ham mit Grinde. „Vi lidt“ svarede han, og kaldte paa sin Kone.

„Hvormange Penge have vi i Kassen?“ — „Tolv piécettes“ (omtrent fem Rbdlr.) — „Saa arbejder jeg ikke.“ — „Men tolv piécettes,“ bemærkede jeg, „kunne ikke vare altid.“ — „Og hvo har seet den Dag imorgen?“ svarede han mig, og vendte mig Ryggen.

Spanierens Stolthed er bleven til Ordsprog; i dette Land troer den usleste Tigger sig lige saa fornem som Kongen. Klædt i Pjalter draperer han sig som en romersk Senator; man maa vise Skaansel ved at afflaae ham en Almisse, og det er en Ceremonie, der ofte maa gjentages, paa Grund af den utallige Mængde Betlere, hvormed Spanien er bedækket. Talemaaden „stolt som en Spanier“ er sand og gjelder om alle Samsfundets Classer. Maaskee intet andet Sted er Eighedsfølelsen dybere, end i Spanien, intet Sted er Folket mindre frybende. Selv Tiggeren bevarer et Slags Værdighed; møder han en fornem Herre, forlanger han uden Omstændigheder Jld til sin Sigare, hvilket Marquien, eller hvo det nu er, finder aldeles i sin Orden. Imidlertid forbliver hver af disse tvende Personer stedse den han er: den Ene altid Tigger, den Anden Marquis. I Spanien er hele Verden uforanderlig. „Min Fader

har baaret sig saaledes ad, følgerig bør jeg ogsaa gjøre det", er den staaende Talemaade.

Alt tigger er en Haandtering; enhver Kirke-
dør, ethvert Gadehjørne, der er bemalet med Bil-
ledet af den hellige Jomfru eller en Helgen, har
sin visse Tigger. Det er en Indtægt, som man
benytter, og som man sælger. Den, hvis For-
mue er edelagt, og som ikke veed, hvad han skal
foretage sig, kjøber til billig Priis et eller andet
Helgenbillede, døber det under Navnet den hellige
Pancratius, eller hvad han nu finder for godt, og
bliver Munk. Bønderne give ham Almisse; han
beder for de Døde, naturligviis for Betaling; han
frem siger for dem, der maatte forlange det, de syv
Penitenspsalmer, som han anvender paa den,
man betegner for ham: dette koster to Sous.
Men dersom man vil kjøbe de Psalmer, der tid-
ligere ere fremsagte af ham, i hans ledige Timer,
da kunne disse faaes for meget billigere Priis;
han sælger saa mange, der forlanges, for halv-
tredstundstyve Procent under Coursen.

Spanierne ere ikke alene stolte af deres egen
Person, men endog af deres Sol, deres Byer,
deres Landsbyer. Læser man en Proclamation,
da vil man see, at de stedse tale om den helste

modige Stad Madrid, det uovervindelige Valencia, det hæderkronede Sevilla.

Det er fra Maurerne, de have arvet disse hovmodige Ideer tilligemed Tyrefægtningerne. En spansk Konge troer ikke, at der i Verden findes en Mand, der kan staa ved Siden af ham. Hans Enke er forpligtet til, stedsse at forblive ugift. Ingen Konge holdes værdig til at følge efter ham som hendes Gemal; Stiqvetten udstrækkes endog til Hestene. En Hest, som en spansk Konge har redet paa, tør aldrig bestiges af noget Menneſte. Dronningen er i den Grad hellig, at ingen Mandsperson tør berøre hende, om det endog gjaldt hendes Livs Frelse. Saasnart en Konge er bleven fjed af en Maitresse, sendes hun i Kloster; det er at betale temmelig dyrt den Ære, at have været en spansk Konges Elskede. Man fortæller at Philip IV. engang i egen Person værdigedes, at banke paa en Hofdames Dør, for at blive indladt; men Damen, der havde mærket, hvem Gæsten var, raabte ud til ham: „Jeg lukker ikke op, jeg har ingen Lyst til at blive Nonne.“

Men blandt Spanierne udmærke Castilianerne sig især ved Stolthed: dersom Spanierne foragter alle andre Nationer, saa foragte Castilianerne alle andre Spaniere.

Den Provinds, som det ansees for mindst hæderligt, at have til Fædested, er Galicien. Naar Spanierne ville sige hinanden en grov Fornærmelse, kalde de hinanden en Galicier. „Galiego“ betyder blandt dem det samme, som hos os Savoyard, hvormed Folk af de lavere Classer tortere hinanden. Naar man vil anføre et Exempel paa Dumbhed, paa Desperagtighed, saa er en Galicier altid Helten deri. Dette Ord tjener saaledes steds til at betegne en ufordeelagtig Sammenligning, thi man siger sædvanligt: dum som en Galicier, klobset som en Galicier.

I Spanien ligner det One steds det Andet: Byerne, Landsbyerne, Mandfolkene's Dragt, Fruentimmerne's Dragt, Alt synes, hver for sig, at være stebt i den samme Form. Kan man end sige, at alle Fruentimmerne ikke ere smukke, saa er det dog vist, at de alle besidde en Ynde, en Holdning, som man ikke kan forestille sig.

I intet Land finder man Fruentimmerne begavede med dette, jeg veed ikke hvad, denne henrivende Ynde, som Spanieren kalde Salero, et Ord, hvortil der intet tilsvarende findes i noget andet Sprog, fordi man intetsteds finder, hvad det udtrykker i Spanien. Hvilket Trylleri ligger ikke i deres Blikke! Man er altid næsten fristet

til at sige: „Gjør mig den Tjeneste, ikke at see paa mig!“ Føi hertil det yndige Organ, der saa beundringsværdigt parrer sig med det skjønneste Sprog i Verden, og man maa give den Advarsel, at hvo, der vil bevogte sit Hjerte, ikke bør komme til Spanien.

De Rige lade sædvanligt holde Messe hjemme i deres Bolig; og Damerne, der elske Magelighed, og staae meget sildigt op, høre den da ofte paa Sengen. De, som gaae i Kirke, bivaane stundom ti til tolv Messer, og det kan ikke fordølges, at det, der i denne Tid beskæftiger dem mindst af Alt i Verden, er Guddommen. Stævneæderne finde for det meste altid Sted i Kirkerne. Spanierinderne forstaae mesterligen at tilsende Dietkast og at bruge Vifte; ved Hjælp af disse tvende Maader at udtrykke sig paa, besidde de den Gave, at gjøre sig fuldkomment forstaaelige. Saa længe Messen varer, vifte de sig, endog midt om Vinteren; og da der hverken taales Stole, eller Tabouretter i Kirkerne, ere de vedvarende paa Knæ, siddende paa Hælene, en lidet gracieus Stilling for et Fruentimmer.

Saa snart en Spanier døer, bærer han Omforg for, at efterlade sig noget, for hvilket der kan holdes et stort Antal Sjelemesser. Har han

Creditorer, desto værre for dem: de kunne først senere vente at erholde deres Tilgodehavende, naar det førstnævnte Krav er fyldestgjort. Man kalder dette i Spanien: at efterlade Arven til sin Sjæl. Philip IV. anordnede i sit Testament, at der skulde holdes hundrede tusinde Messer for hans Sjæls Rolighed; men, dersom han ikke behøvede et saa stort Antal, skulde de øvrige tilfalde hans Fader og hans Moder, og at, dersom de eiheller havde dem nedig, skulde de anvendes for Sjælene af dem, der vare faldne i Fædrelandets Krige. Det er ikke ganske let at indsee, hvorledes Hs. Majestæt vilde, at man hernede skulde kunne vide, hvor mange Sjælemesser Allerhøistfamme kunde behøve.

(Sluttes.)

Blandinger.

— En Biinskjenker i Paris lod, for at antyde den atter indtraadte, bedre Forstaaelse mellem Frankrige og England, male paa sit Skildt en Hund og en Kat, der drak Benskab med hinanden, med den Underkrift: "Paa en hjertelig Samdrægtighed." Men "Borgerkongens" og hans Ministres Politie toge Forargelse deraf, og lode den træffende Afbildning borttage.

— Ved et Middagsmaaltid udbragte Medlemmerne af en Afholdenhedsforening i Nordamerika alle Skaalerne i — Camillethee.

E. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 4.

Løverdagen den 25de Januar 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Erindringer fra den syvaarige franskspaniske Krig.

(Slutning.)

Tre Spanierne tause og lidet spøgefulde, saa ere Spanierinderne levende, vittige, snakkelystne, og begavede med Talent dertil. I det Hele er deres Underviisning forsemt; men deres naturlige Mand og den Gratie, hvormed de tale om Ubetydeligheder, forarsage, at man ikke strax lægger Mærke til denne Mangel. De kjende til Guldkommenhed den hele galante Ordbeholdning; med alle Kjærlighedens og Følelsens Talemaader ere de fortrolige; de besidde, som sagt, et uhyre Res-

pertoire deraf. Velighedsviis udstremme de som af et Væld, og man skulde næsten si, at de havde lært dem udenad.

— — Spionhaandteringen i Krigen er — som allerede berørt — en høist farlig Sag; den er et dagligt Terningspil om Galgen. I Almindelighed tjene Spionerne begge Partier; de ere forsynede med tvende Pässe, som de forevise overeensstemmende med Omstændighederne. Den General, som betaler bedst, bliver bedst betjent. Men naar en Plads er indsluttet, naar et Corps befinder sig i en fra den øvrige Armee affondret Stilling, lader man Ingen komme igjennem, og Pæssene gjelde ikke; en Spion maa da anvende særdeles megen Snedighed for at kunne bringe en Efterretning.

Medens Keiseren var i Madrid udførte en Adjudant dette Hverv med en sjelden Dristighed, og med det heldigste Udfald. En Marechal var affskaaren fra Hovedarmeen af et meget numerist overlegent, spansk Troppcorps. Fiendens Stilling og Terrainets Beskaffenhed levuede intet Haab om, at kunne trænge igjennem med Magt. Det var paatrængende nødvendigt, at Keiseren blev sat i Kundskab om alle disse Omstændigheder, for at kunne udføre en Bevægelse til Fordeel for

det affondrede Corps, der ikke kunde forene sig med ham, uden at det maatte levere Spanierne, som havde den store Fordeel af at være i Besiddelse af Heiderne og Defileerne, et Slag.

„Nu vel,“ sagde den yngste af Marechallens Adjutanter, „jeg paatager mig, at trænge igjennem til Madrid; jeg skal være der imorgen, og skal da give Keiseren Underretning om Sagernes Stilling.“

— „Og hvorledes vil De bære Dem ad, for at undgaae Galgen?“

— „Lad mig kun handle, og giv mig Deres Ordre.“

Officieren begiver sig derpaa til et Munkelofster og fremstiller sig for Prioren, en hæderlig og meget anseet Mand, der i viid Omkreds blev betragtet som hellig.

— „Min Fader,“ tiltalede Adjundanten ham, „De behager, uden Ophold at forsyne mig med en Dragt af deres Orden, og derpaa at lade sadle det bedste Muulæsel i Deres Etald. Vi bestige det begge To, og ride uden Ophold til Madrid.“

— „Min Søn, det er mig umuligt.“

— „Jugen Undskyldninger.“

— „Men“

— „Ikke et Ord mere. Her seer De to ladte Pistoler; den ene er for Dem, dersom jeg

bliver opdaget; den anden er for mig selv. Vi drage begge To midt igjennem den spanske Armee. Deres Dragt, Deres Stilling aabne Dem letteligen alle Veie. Jeg gjelder for en af deres Ordensbrødre. Dersom man udspørger Dem, svar da hvad Dem behager; dersom man tiltaler mig, saa svarer De for mig: jeg er syg, min Tunge er lam; jeg begiver mig til Madrid, for at raadspørge Lægerne; min Fader er spansk Grande, min berømte Familie attraaer min Selbredelse, De vil befrie Dem selv for Ansvar &c. &c. kort sagt: find paa rimelige Paaskud; det angaaer nærmest Dem. Dersom vi blive tagne, da er De dødsens, saavel som jeg; det eneste jeg har at gjere, er at dræbe Dem. Dersom Foretagendet lykkes os, hvorom jeg ikke tvivler, da lover Marechallen Dem sin høie Protection; komme vi ikke tilbage, bliver Deres Kloster afbrændt."

— „Men, min Sen, hvad tænker De paa? i min Alder?"

— „I Deres Alder, min Fader, kan man godt reise paa et mageligt Muulæsel; i Deres Alder er man Gjenstand for Alles Erbedighed: det er netop derfor, Valget er faldet paa Dem. Tænk paa, at det er dyrebare Interesser, der ere Dem

anbetroede; De staaer Gud til Ansvar for deres eget Liv, og for mit Selvmord.“

Alt løb meget heldigt af; Spanierne fastede sig paa Knæ for Prioren, som gav dem sin Belsignelse, ja de modtog oven i Kjøbet den franske Officiers. De Reisende ankom uskadte til Madrid. Ved deres Indtog i Staden blev Officieren gjenkjendt af sine Kammerader, der bare ham i Triumph til Palaiet, hvor Keiseren residerede. Det er overflødig at sige, at denne kjække og snilde Handling fandt sin Belønning.

Om Tvekampe.

(Af samme Bærf som ovenstaaende Artikel.)

— — **M**an har givet mange Love mod Tvekampe, men aldrig har man kunnet forebygge dem. Tourneringerne bleve ofte forbudne af Paverne, paa Grund af det Blod, der blev udgydt; Kongerne forbede dem af en anden Marsag: de forarsagede de Adelige for store Omkostninger. I Maret 1240 omkom ikke færre end tressindstyve Riddere i en Tournering ved Kölln. „Det var sjældent, at der gaves nogen Tournering, uden at en eller anden fornem Person tilfattede Livet derved, hvilket iøvrigt ingenlunde afbrød den Glæde og

Munterhed, som fandt Sted ved disse Fester. Der var en Tid, da Tourneerheltene bleve excommunicerede, og truede med, efter deres Død ikke at blive christeligt begravne^{*)}.

Paa Tourneringerne fulgte Tvekampene (Duelserne), uden Tvivl mindre glimrende, men lige saa farlige. Alle de, der bare en Kaarde, vilde overbevise Alverden om deres Færdighed og deres Mod. En Gebærde, et Ord, et Blik var nok til at bringe Kaarden ud af Skeden. Cardinal Richelieu kunde, uagtet sin Almagt, og uagtet den for Duellanten satte Dødsstraf, ikke udrydde denne sergelige Manie. Man attraaede at blive omtalt; i Sandhed, man opnaaede det saameget meer, som man trodsede Galgen for Kaardestikkene. En Postvogn bragte Seierherren til Grændsen; Selskabsalene i Versailles gjentøede af hans Hæder; Familien fik Sagen jævnet, og snart vendte han tilbage for at glimre blandt Damerne; disse havde talet om ham: det var alt hvad han ønskede.

De Gamle kjendte ikke Tvekampe. Dersom man i den hellige Historie, i Grækernes og Romernes Historie finder enkelte Exempler derpaa, saa have disse særegne Kampe intet tilfælles med vore moderne Dueller. David og Goliath, Achilles

*) Mémoires sur l'ancienne chevalerie, par Lacurne de Sainte-Palaye.

og Hector, Æneas og Turnus, Horatierne og Curiatierne kæmpede for deres Fædreland, og ikke for deres Privatinteresser (?). Den eneste Tvekamp, man kan anføre, er den mellem Æteocles og Polyxenes, men den tilhører mere Fablen, end Historien. Heltene i Iliaden — de af et og samme Partie — fornærmede ofte hinanden, men sloges ikke. Tvekampene bleve bragte til Europa ved de nordiske Folkeslag; de indflettedes efterhaanden saaledes i vore Sæder, at de ofte bifaldtes af Kongerne, ja endog af Paverne.

Dersom jeg havde nogen Betydning, vilde jeg foreslaae to Midler til Duellernes Ophør, og i Sandhed, denne Bunde, som nager paa vort sociale Liv, fortjener vel, at man beskæftiger sig dermed; thi hvert Aar berøver den Frankrige*) Mænd, af hvilke det kunde være stolt. Jeg vil spare Læseren alle de smukke Phraser, jeg kunde nedskrive over denne skrækkelige Fordom. Man læse dem hos Rousseau: derved vinde vi Begge.

Jeg vilde da foreslaae, at Ridnerne (Secundanterne) skulde ansees med meget betydelige Pengebøder, saasom ti, tyve eller tredive tusind

*) Man vil erindre, at det er en fransk Officier, som taler; men i hans Anskuelse findes Grundsandheder, som meer eller mindre ere anvendelige paa alle Tider og alle Lande.

Francs, og at de, der ikke vare istand til at betale Bøderne, bleve idømte en flereaarig Fængselsstraf. Men, vil man svare, Duellanterne vilde da slaaes uden Vidner. Maaskee undertiden, men det vilde dog sjældent indtræffe; thi man stod i Fare for, at blive dømt som Morder. Desuden kunde man befrygte, at blive ombragt af en troles eller uredelig Modstander, hvilket Tilfælde for ikke længe siden er indtruffet. Dersom denne Forholdsregel ikke ganske gjorde Ende paa Duellerne, vilde den dog betydeligen formindste Duellanternes Antal, og dette var allerede et stort Gode. Hvo vilde udsætte sig for, at komme til at betale en tyve tusinde Francs, eller sidde ti Aar i Fængsel i Anledning af en Tvist, der egentligen ikke angik ham selv?

(Sluttes.)

Blandinger.

— Hele Antallet af Israelliterne beløber sig, efter Bernouilli, til 6 Millioner, hvoraf Halvdelen kommer paa Europa, og paa Rusland og Polen alene 1,700,000, paa Preussen 200,000 og paa de øvrige tydske Stater 130,000.

— I China Hayes en barbarisk Dødsstraf: den offentlige Hungersdød. For nogen Tid siden maatte sex Mordbrændere lide denne Straf. Efterat de i 36 Timer havde fastet, bleve de offentligen udstillede. Mængden trængte sig i tætte Masser omkring dem, for at bivaane det skrækelige Skuespil. Enhver havde forsynet sig med Lernetmidler, for ikke at hungre medens Hine lede Hungersdøden. Mange Bøddemaal bleve indgaaede om, hvilket af de sex ulykkelige Slagtoffer, der kunde holde det længst ud, og først efterat de Alle paa den ynkeligste Maade havde endt deres Liv, adspredtes Mængden.

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 5.

Løverdagen den 1ste Februar 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Om Evkampe.

(Fortfættelse.)

Derſom imidlertid dette Middel — høie Mulcter, eller Fængſelsſtraf — maatte befindes utilſtrækkeligt, vilde jeg foreſlaae et andet, ſom er laant af den ruſſiſke Lovgivning. Saasnart tvende Officierer i Ruſſland geraade i alvorlig Ordſtrid, ere de Tilſtedeværende, under haard Straff, forpligtede til, ſiebliffeligen at gjøre Anmeldſe derom til Stadens Commandant, eller til Regimentets Chef. Strax nedſættes en Ret, for hvilken de tvende Stridende maae møde; man afhører Bidnerne, og Enhver angiver hvad der

har tilbraget sig. Dersom Sagen er uden Betydning, dersom den lader sig forlige, bestemmer Retten, at man skal enes, Enhver giver sit Væres ord paa, at Sagen skal være forglemt, og Alt er dermed endt. Men dersom Fornærmelserne have været af Betydning, og saadant lader sig godtgjøre, da beordrer Retten, at Evkamp skal finde Sted. „Mine Herrer,“ siger Præsidenten, „imorgen ved Paradet skulle de slaaes.“ Hele Garnisonen træder under Gevær, og formerer Carré paa Pladsen; Modstanderne træde ind, og Heroldeerne sige til dem: „Mine Herrer, Pladsen er deres, afgjør deres Strid, den Gne af dem maa komme død herfra.“ Dersom en af de Stridende bliver saaret, saa bliver Sagen kun udsat; saasnart han er helbredet, siger Præsidenten atter til dem: „Mine Herrer, imorgen skulle de slaaes,“ og Herolden gjentager ved deres Indtrædelse i Kredsen: „Den Gne af dem maa komme død herfra.“ Og saaledes vedblives, indtil den Gne er bleven paa Pladsen.

Denne Lov, udgivet af Catarina II., gjorde Ende paa Duellseriet i Rusland; thi vistnok vil man gjerne give sig en Bramarbasmine, især naar man haaber at kunne ende Sagen med en let Blesure; men Vissheden om, at maatte dræbe,

eller at blive dræbt, er ikke beroligende; Heroldernes uventlige Skikkelse fremkalder Betragtninger, og de høitidelige Ord: „Den Gne af dem maa komme død herfra“, have forebygget flere Dueller, end Frygten for Galgen, hvilken Enhver haaber at undgaae.

I Middelalderen herskede den Tro, at Gud ikke kunde lade den Skyldige gaae af med Seieren; altsaa udviste Tvekampenes Udfald, paa hvis Side Uretten var, efterdi Seierherren altid havde Ret. „Gudsdommene“ bleve saaledes et Sikkerhedsbrev for denne Tidsalders Slagsbrødre, og som tillode dem, at gjøre, hvad de vilde. I vore Tider er det anderledes.

Hvormange Gange have vi ikke seet den Skyldige, Fornærmeren, triumphere som en Folge af at han havde tilbragt sin meste Tid paa Fægtesalene og med Pistolskydning! Den skikkelige, fredssommelige Mand, som ikke troer, nogeninde at behøve den Kunst, at dræbe Nogen for at føre et Beviis, forsemmer Terk og Dvart; han tilbringer ikke sin Tid med at skyde til Skive og efter malede Figurer, medens Duellanten gjer alle disse Ting til sin eneste Beskjæftigelse.

(Sluttes.)

Blandinger.

— Under de Franskes sidste Felttog i Afrika var en Contrafagottist bleven bagved sit Regiment. Pludseligen bemærkede han tre med Gerværer bevæbnede Marokkanere bag en Bust. Den arme Musikant havde kun sit Instrument; men øieblikkelig fik han en lykkelig Tanke. Han lagde Instrumentet an, og sigtede paa de tre Fiender. Da disse saae det store Robberør, forstrækkedes de, og i den Tanke, at det strax vilde gaae af, grebe de Flugten, hvorpaa det lykkedes den frelste Musikus, at indhente sit Regiment, i hvis Spids han snart blæste Setersmarchen paa det Instrument, der havde forskaffet ham selv Seieren.

— Et Berliner-Locomotiv blev en Dag pludseligen staaende, paa Grund af en indtruffen Uorden i Maskineriet. En Forbigaaende meente, at det kunde sig^e ligesom dets Navnebroder sagde paa Rigsdagen i Worms: "Her staaer jeg, og kan ikke andet, Amen!"

L. M. Müllen.

G r a m m a t

af

fjerde Svartals Regnskab 1844,

for

det forenede Amderskiftelses-
Selskab.

Indtægt.

	Rdb.	B.
Rejsbetaling fra forrige Kvartal, Refrancer iberegnet	1926	6
A. Ugentlige Indtægter for Ugebladet 56 ^{de} Årgang Nr. 40 a 52 incl.	805	90
B. Rentier af 100000 Rdb. i Rgl. Obligationer til 11te Decb. b. 2l. 2000 Rdb. i B. og Rentier af 4000 Rdb. i i Danff engl. Obligationer til 30te Septb. b. 2l. 542 — 37 —	2542	37
C. Contingenter for 3die og 4de Kvartal b. 2l.	2134	54
D. Eaans Øffertaling i 4de Kvartal b. 2l.	1266	"
E. Det Kongelige Sufes Gaver	100	"
F. Fremde anviste Pensioner til borthæde Meds- lemmer som tages til Indtægt	28	72
	Rdb. 8803	B. 67

Se i bogen paa den 31te December 1844.

Overretningsmændene med den førte Control.

J. B. Jørgen.

J. C. Sund.

C. Clausen.

Carl G. Groth.

Udgift.

1. Pensioner for fjerde Kvartal: Til de fødte Pensioner 992 Rdb. 48 B. Pensioner for det 23rodfte Regat	44	"
Til for Caroline Regat 25	—	"
Til 50 Rente	50	"
	1111	48
2. Penninger for fjerde Kvartal	400	"
3. Generelle Omkostninger	44	80
4. Ugebladet Trykning med Papir	167	80
5. Til Fondet indtægt Rdb. 100 Rdb. A. N. 1458 i Danff engl. 3% Obligationer for ..	810	9
Refrancer af udskæbte, ei endnu indbragte Dviteringer: for Eaan	Rdb. 459	"
for Contingent	340	30
	799	30
Saldo: i Sparekassen	Rdb. 3400	"
Contant	2070	12
	5470	12
	Rdb. 8803	B. 67

L. G. Primoni.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 6.

Løverdagen den 8de Februar 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eter af det Seidelinske Officin.

Om Evkampe.

(Slutning.)

(—) Saavidt den franske Officier. Min Anskuelse om denne Afgjørelsesmaade af Tvistigheder er i Korthed følgende:

Uagtet det vistnok aldrig kan gives Medhold, at nye til Raabenafgjørelsen for Ubetydeligheder, s. s. for et ubesindigt, eller letsindigt henkastet Ord, for en Tvivlsyttring ved en eller anden utrolig og overdreven Fortælling, kort sagt: ved Anledninger, hvor ingen virkelig Uretfærdighed ligger til Grund, kan der dog uden Tvivl gives Tilfælde af en saa indviklet og delicat Natur, at

det vilde være vanskeligt, at finde nogen anden Udvei. Forfatteren anfører netop et Exempel paa et saadant Tilfælde, men hvilket dog forekommer mig at være af den Art, at det ikke egner sig til Meddelelse. Man har anført til Fordeel for Dueller, at de bidrage til, at holde Brutalitet og raa Eidskabelighed indenfor de Grændser, som den gode Zone ikke kan tilstede blive overskredne. Jeg kan kun betingelsesviis tiltræde denne Anskuelse; thi ere disse Egenskaber parrede med hiin Baabensfærdighed, da blive de derved kun saa meget utaaleligere. Jeg skal tillade mig, slutte ligen at give et Begreb om, hvor vidt Duellomanien (Duelraseriet) kan gaae, ved, efter den franske Forfatter, at anføre nogle Exempler fra Keiserperioden).

I ethvert Regiment — siger Forfatteren — findes en Person, som Soldaterne respectere i det mindste lige saa høit, som deres Oberst, og det er Fægtemesteren (en Underofficier). — Jeg har seet saadanne Personer at slaaes indbyrdes, uden Grund, uden Had, uden nogensomhelst Anledning, men alene for at prøve deres Kræfter. Jeg har seet dem, som under en Dvælselse have bortkastet Fleuretten, grebet til Kaarden, og kæmpet for Alvor i halvtredstindstyve Vidners

Overyærelse, blot fordi den Gne negtede, at have modtaget et Sted med Fleurettens, og hvilken Kamp først endte da den Anden stødte ham Kaar- den i Livet med de Ord: „Den skal Du ikke negte at have faaet.“ En saadan Fægtemester havde engang skrevet uden paa sin Dør: „Her slaaes man fra Kl. 10 til 4.“ Det var yderst beqvemt for de Lysthavende: de kunde forlade sig paa, stedse at finde en Slagsbroder, der var beredt paa at byde dem Epidfen.

Lambouren er i Almindelighed Fægtemester og Slagsbroder af Profession. Han er trættefjær, vanskelig at omgaaes, fuld af Skalkestykker, altid færdig til at trække fra Læderet: det er en Pariser- gamin i Uniform. Da han ikke bærer Gevær, bestaaer hans eneste Vaaben i en Sabel, som han forstaaer at bruge bedre end de andre Sol- dater; han holder den i Hævd, polerer den, haandterer den hele Dagen, og naar Leiligheden til at bruge den for Alvor, frembyder sig, sidder den ikke fast i Skeden.

Det er iøvrigt mærkeligt, at alle disse Slags- brodere i Almindelighed vare meget slette Soldater: den, som stolende paa sin Haandfærdighed, stedse søger Trætte med dem, der besidde denne i ringere Grad, er nødvendigviis feig. Paa Batailledagene

havde disse Slagsbrødre altid et eller andet Paaskud for at holde sig tilbage; man saae dem først den følgende Dag. En Soldat i deres Sted vilde ikke have undgaaet *Savate**); men det Argument, hvoraf de altid betjente sig: deres Kaarde, bestemte Compagniet til at iagttage Tausked.

Men lader os stige høiere op i de militaire Grader: jeg erindrer netop et Optrin, som jeg var Vidne til i Paris. En Officier af mit Regiment geraadede en Aften paa Boulevarderne i Trøtte med en Capitain, der havde sit Hjem et Stykke fra Byen, og Sagen endte med, at man til Sagens Afgjørelse satte hinanden Stævnenede til den følgende Morgen i Boulognesskoven. Det var næsten Midnat, Capitainen vilde netop fjerne sig, da man gjorde ham opmærksom paa, at det traf op til et Uveir. Men han svarede: „Jeg frygter

*) Naar en Soldat viser sig feig, eller naar han gjør sig skyldig i en betydelig Forseelse mod sine Camarader, idømme disse ham halvtredstindstyve Tøffelslag. (*Savate*, en Tøffel, gammel Sko, deraf Navnet.) Dommerne ere da tillige Dommens Fuldbyrdere. En Sygmeldelse Dagen før et Slag er altid mistænkelig, og paadrager hyppigt den Paagiældende *Savate*-Straffen. Det sikreste Middel til at undgaae denne, og tillige bevise, at han virkelig har været syg, er, at døe paa Felthospitalet,

ikke et Uveir, desuden kan jeg tage en Vogn.“ Men nu nærmede hans Modstander sig, og sagde: „Bliv her, De kan ligge hos mig, jeg deler min Seng med Dem. Vi begive os da samlede til Boulognesskoven imorgen, hvilket vil medføre den Fordeel, at den Eine ikke kommer til at vente efter den Anden.“ — „Jeg modtager Tilbudet, men vi flaaes imorgen.“ — „Troer De ellers jeg havde tilbudet Dem Halvdelen af min Seng?“

Begge Modstanderne begave sig nu hjem, gik tilsengs sammen, talede om Politik, Exercice, galante Eventyr, og den følgende Morgen ilede de, efterat have spist Frokost, til Medet for at ombringe hinanden. Den Eine blev stærkt saaret men døde ikke deraf.

Vi havde Generaler, som ogsaa dreve denne Haandtering; at dræbe et Menneſke i en Duel, var en Tidsfordriv for dem. En General, som jeg ikke vil nævne, duellerede med en ung Advocat. „De er den Fornærmede, min Herre, behag at skyde først; det er Deres Ret; men see til, De træffer mig, thi ellers er De dødsens.“ Den unge Mand skjød. „Ulykkelige, Deres Kugle foer i Trætoppene, men min skal ramme Dem ved den tredie Knap i Deres Kjole, den vil gaae igjennem Deres Hjerte; De skal ikke komme til

at lide længe.“ — Og ligesom Ratten, der for-
 øger Musens Dødsangest ved at lege med den, sig-
 tede Generalen længe paa sin Modstander. „Ja,“
 sagde han, „det er haardt at døe naar man kun er
 tredive Aar, har skjønne Forhaabninger, en Elskede,
 . . . jeg begriber Deres Følelser; hvorfor skulde jeg
 ogsaa støde paa Dem? Nu velan, sig Farvel til
 Livet.“ Skuddet faldt — den unge Mand var død.

I Ragusa vare en tredive Officierer forsam-
 lede hos en General til Frokost; man talede om
 Pistolskydning, og Enhver havde mærkelige Ting at
 fortælle om sin Færdighed. Generalen seer en
 Soldat paa Gaden, og kalder paa ham. I det
 Soldaten træder ind, stikker han en lille Pibe,
 som han havde i Munden, i sin Lomme. „Behold
 din Pibe i Munden,“ sagde Generalen, „bliv
 ved at røge, stil Dig i militair Postur, ubevægelig,
 Hovedet i Beiret — hoire om! Rør Dig ikke.“
 I dette Dieblik tager Generalen en Pistol, skyder,
 og knuser Piben i Munden paa den Røgende.
 „Mine Herrer, det kalder jeg at skyde med Pistoler.
 Der har Du en Louisdor.“ — „Megen Tak, min
 General,“ sagde Soldaten heist forbauset, „en
 anden Gang skal jeg nok vogte mig for at røge
 Tobak, naar jeg kommer til Dem.“

Slaget ved Kjøge i 1807,

samt de med samme i nærmest Forbindelse
staaende, forudgaaede og efterfølgende
Begivenheder.

(Efter Capitain v. Ræders: "Danmarks Krigs- og Politiske Historie fra Krigens Udbrud 1807 til Freden til Jönköping den 10de December 1809." Det 1ste Bind's 1ste Levering, der i denne Tid er udkommen, indeholder "Begivenhederne fra Krigens Udbrud indtil 5te September 1807," og er ledsaget af tvende Oversigtskort, nemlig et over den nordøstlige Deel af Sjælland, og et andet over Kjøbenhavn og dens nærmeste Omegn. Planen over Kjøgeslaget vil følge med den næste Levering; men de Læsere, der ikke ere, eller ikke komme i Besiddelse af Skriftet og de dette ledsagende Planer, ville ved Læsningen af efterstaaende Uddrag, og for saa vidt det maatte være nødvendigt, finde den fornødne Orientering ved Afbenyttelsen af Capitain v. Mansa's Kort over den nordøstlige og den sydøstlige Deel af Sjælland.

Uagtet jeg her skal tilbageholde enhver Meningsyttring om den Deel af Ræret, der allerede er forelagt Publicum, skal jeg dog ikke undlade at knytte enkelte Bemærkninger til de fremsatte Facta og Anstuelser, hvor jeg maatte finde mig foranlediget dertil. At jeg netop har valgt denne Episode af Krigsbegivenhederne her paa Sjælland i det, i vor Historie saa mindeværdige Aar 1807, er ingenlunde skeet tilfældigt, men med velberaad Hu. Det gjælder nemlig ikke om mindre, end, i det mindste for en Deel, at retfærdiggjøre de af vore Medborgere, som paa Grund af den ulykkelige Kjøgeaffaire, have været Gjenstand for de haardeste Anklager og den skarpeste Dadel. Medens man lod Hovedstadens Forsvarere vederfares den Reifærdighed, hvorpaa de

havde billigt Krav, trøstede den krænkede Nationalsølelse sig over de feilslagne Forhaabninger ei alene ved de lidensfabeligste Udbrud mod vore Fjender, men endnu mere ved de bitterste Forhaanelser mod vore uheldige Landsmænd. Det er saaledes vel Uimagens værd, at stille hiint mislykkede Forsøg paa et Forsvar ved en Landmilice i sit rette Lys, og at undersøge, hvorvidt det er ved egen Skyld, at denne Institution er kommen i en saadan Miscredit, at en Stænderdeputeret i 1844 bærer tilbage for den blotte Benævnelse „Milice“, fordi han troer „den kunde være nok til at destruere Betydningen“ af hele Militærvæbningsideen. (Estatsraad Knudsens Foredrag i Bærnepligtsagen i den roeskildste Stænderforsamling, den 4de December 1844.) Saadan Tale høres endnu i den for sin „Intelligens“ saa berømte roeskildste Stænderforsamling!

(Fortsættes.)

L. M. Møllen.

R e t t e l s e.

I forrige Nr. sidste Side, 5te Linie f. n. staaer: Et Berliner-Locomotiv blev en Dag o. s. v., i Stedet for: Et Berliner-Locomotiv, ved Navn „Luther“, blev en Dag o. s. v.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 7.

Løverdagen den 15de Februar 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Slaget ved Kjøge i 1807,

samt de med samme i nærmest Forbindelse
staaende, forudgaaede og efterfølgende
Begivenheder.

(Fortsættelse.)

(Det skulde glæde mig, hvis det i dette og nogle efterfølgende Numere indeholdte Fragment af Begivenhederne her paa Sjælland i 1807 maatte fremkalde Ønsket om, at blive nærmere bekendt med det Bærf, af hvilket det er udtaget, og som behandler et Tidsrum, der hidtil neppe kan siges, at have været Gjenstand for nogen upartisk Fremstilling af de stedfundne Begivenheder. En Deel af de, over Dverfaldet i 1807 udkomne Smaaſrifter indſtrænke sig endog mest til tomme Declamationer mod Englænderne og deres Fremfærd, og bære et ſaa tydeligt

Præg af Datidens oprørte Sindstemning, at Fremstillingen af de meddeelte Facta ikke kan tilfredsstille den roligere dømmende Eetertid. Jeg maa udtrykkelig bemærke, at det Efterfølgende er meer en forkortet Gjengivelse, end en ordret Afskrivelse af den, i Capt. v. Ræders Skrift indeholdte Beretning om Kjøgeslaget og dets nærmestliggende Begivenheder).

Ifølge det Forslag, som den engelske befuldmægtigede Minister Jackson, den 8 August 1807, i Kiel havde gjort Kronprinds Frederik, betræffende den danske Flaades Udlevering til Englænderne, paadet at den ikke skulde, paa Frankriges Vegne, blive benyttet imod disse, besluttede Kronprindsen, der med høieste Uvillie og med ædel Harm, havde tilbageviist et saa uøret Forslag, strax at begive sig til Kjøbenhavn, for der at træffe de Forsvarsanstalter, som den sig nærmende Fare nedvendiggjorde, for at bringe sin Fader, Kong Christian VII., i Sikkerhed, og, „som det synes, selv at sætte sig i Spidsen af Forsvaret“.*)

*) Jeg formaaer ikke at bringe denne Formodning i Overensstemmelse med det Factum, Forfatteren senere omtaler, at Generaladjudanten, under et kort Ophold, som Kronprindsen gjorde paa Gjennemreisen, i Ringsted, meddeelte Amtmand v. Steemann, at Hs. tgl. Høihered „strax vilde vende tilbage fra Kjøbenhavn.“

Natten imellem den 8de og 9de August forlod derpaa Kronprindsen, ledsaget af Prinds Christian af Hessen og Generaladjudanten, Major v. Bülow, i al Hemmelighed Kiel, og indtraf den 11te August, om Middagen, i Kjøbenhavn, som Hs. kgl. H. dog allerede forlod igjen Natten mellem den 11te og 12te August, for at begive sig tilbage til Holsteen. Under dette korte Ophold udnævntes Generallieutenant Joachim Melchior v. Castenskjold, Chef for det sjællandske Rytterregiment, til at samle og commandere Landeværnet paa Sjælland, ligesom Generalmajor Peter Lotharius v. Orholm, Chef for det søndre-sjællandske Landeværns-Regiment, erholdt et lignende Hverv med Hensyn til Landeværnet paa Laaland, Falster og Møen. Til vedkommende Amtmænd affendtes tillige Ordre til Landeværnets Indkaldelse. Dets hele Styrke udgjorde 19 Batailloner, og Castenskjold var tillige selv høistcommanderende General paa Sjælland, Kjøbenhavn og Kronborg undtagne. Da kun General Orholm var tilstede i Kjøbenhavn under Kronprindsens Ophold sammesteds, erholdt han Ordre til, at indkalde 6 af de nærmeste Landeværns-Batailloner til Forstærkning for Kjøbenhavns, og 2 for Kronborgs Besætning. Fremdeles modtog hver af de nævnte Generaler,

fra Kronprindsen en Ordre, ved hvilken de autoriseredes til at indkalde Herregaardskysterne fra Sjælland og Verne, for deraf at formere et Corps, samt til at lade udgaae en almindelig Opfordring til Oprettelsen af Fricorps'er. Endelig angav Ordren, som Niemedet for Operationerne, Hovedstadens og Kronborgs Understøttelse.

General Castenskjold, der et Par Dage efter Kronprindsens Afreise, ankom til Kjøbenhavn (den 13de August), requirerede strax Vaaben, Ammunition, o. s. v., der ogsaa, saavidt Tid og Omstændigheder tillode det, bleve udleverede fra Arsenalet. General Orholm, der fra Begyndelsen af havde været i Byen, blev først og bedst forsynet; men Bortsendelsen af en Deel af de, af General Castenskjold requirerede Vaaben, blev forhindret ved Fæstningens snart derpaa følgende Indslutning. Af samme Marsag bleve kun tvende 3pundige Kanoner tilsendte General Castenskjold, der først den 16de August fremkom med Requisition paa Skyts. Til de, Castenskjold underlagte Tropper af det nordre og det søndre sjællandske Landeværns-Regiment udleveredes i det Hele 1,674 Geværer og 51,290 skarpe Patroner. Geværer og Ammunition til de øvrige Landeværns-Batailloner vare færdige til Afsending, men bleve tilbageholdte af den ovenan-

givne Marsag. De fornødne Penge bleve af Generalerne, ifølge Bemyndigelse, requirerede paa Amtstuerne i Sjælland og høfliggende Der.

Den 16de August forlod Gen. Castenskjold Kjøbenhavn, og begav sig til Ringsted. Roeskilde havde han udseet til Samlingsstedet for de 7, til hans Disposition staaende Landeværnsbatailloner. Forfatteren misbilliger, og det med Grund, at Generalen netop valgte Roeskilde til Samlingspunkt, fordi det laae Fienden for nær. De tidligere i Ringsted og i Holbek forsamlende, respective 4 og 2 Batailloner marcherede den 17de August til Roeskilde og Omegn, hvor de bekvæmedes med de fra Kjøbenhavn hidbragte Raaben.

Men det castenskjoldske Corps tiltrak sig snart Englændernes Opmærksomhed, og den 20de August, om Eftermiddagen, udsendtes en Husarskadron for at recognoscere det. De yderste danske Forposter, der stode omtrent $\frac{1}{2}$ Miil paa denne Side Roeskilde, bleve, om Morgenen den 21de, overraskede af de engelske Husarer, der kastede dem tilbage og forfulgte dem til Portene af Roeskilde, hvor Husarerne, modtagne af Infanterieild, bleve slagte tilbage. Bort Tab var 3 Saarede, nogle Fanger og Heste, Englændernes 4 Mand og 2 Heste. De trak sig derpaa samme Dag til-

bage til Armeen i Omegnen af Kjøbenhavn. De af General Castenskjold til Forposter anvendte Tropper bestode for det meste af Landryttere eller Bønder, der, 120 Mand stærke, Dagen iforveien vare stedte til Armeen under Godsseier Grandjean's Anferjel. Deres hele Bevæbning bestod i Pikker paa Træskafter. Ved dette Angreb vare, ifølge General Castenskjolds Rapport, ikke mindre end omtrent 60 Mand „blevne vildfarende, eller adspredte.“ Natten mellem den 21de og 22de August gif Generalen nu tilbage til omtrent 1 Mil vest for Roeskilde, hvor han, bag en mod nord i Roeskildesjord udlebende Na, tog en Stilling paa Heiderne ved Landsbyerne Kornerup og Allersløv. Castenskjolds Styrke den 22de August beløb sig til 2,800 Mand Infanterie, 300 Mand Cavalerie og 9 Piecer med 100 Mand, ialt 3,200 Mand. Størstedelen af Cavaleriet var Landeværn og Frivillige, bevæbnede med Landser. Af Piecerne vare de to 3pundige fra Arsenalet, fire 3pundige fra Grev Moltke paa Bregentved, og ved Amtmand Steemann's Foranstaltning forsynede med Feltlavetter m. m., og tre 6pundige Kanoner tilhørte Sølaugcompagniet i Korsør. Nu stedte ogsaa en Deel af Rystmilicen, og den 27de August Sorø-Amts Sognemilice, omtrent 500 Mand, til

Corpsset, hvis Antal vel saaledes steg et Par Tusinde, men alle aldeles uevede Tropper, der mangede regelmæssig Forpleining, Bevæbning, Befalingsmænd, o. s. v.

Saa godt det lod sig gjøre, segte Castenskjold at organisere, bevæbne og underholde sit Corps, hvorved han baade lagde Dygtighed, og, uagtet sin heie Alder, stor Virksomhed for Dagen. Men da Befalingsmænd mangede, saa der neppe havde 1 Officier pr. Compagnie, maatte der udtages Menige til at fungere som Underofficierer, og Underofficierer til at forrette Officierstjeneste. Paa Raaben havde ikke mindre Mangel, da der kun fra Kjøbenhavn vare ankomne Beværerer for 3 Batailloner. Fra Frederiksværk erholdtes ikke mange; der maatte altsaa requireres hos Private, hvilke ogsaa udleverede dem, de havde, men hvoraf mange naturligviis vare flette. Bagabonder og Lediggængere sendtes til Corpsset; og man meente formodentligen, at de, i 2—3 Dage, kunde gjøres til dueelige Stridsmænd, ligesom man strax kunde anvende de Frivillige, der lode sig hverve til Søjtenesten. Men man oversaae Forssjellighederne. Landtjenesten fordrer Stridsmænd, Søjtenesten tilige en heel Deel Individier, der, uden foregaaende Underviisning og Øvelse, umiddelbart kunne bruges

til den Sjonertjeneste, som der foresalder. Flugt kan der af physiske Grunde vanskelig finde Sted, og for Mangel og Overrumpling er man ikke letteligen udsat, saaledes som i Landkrigen.

(Fortsættes.)

Blandinger.

— Da Decreterne om Feudalvæsenet m. m. af Nationalforsamlingen forelagdes Ludvig den 16de, gav han nogle af dem kun betingelsesviis sit Samtykke, og gjorde Indvendinger mod andre. I den Anledning holdt Mirabeau et Foredrag, og sluttede med, at citere de Ord, som Philip den 2dens Mor havde henvendt til denne, sin absolute Fyrste: „Hvad vilde du gjøre, Philip, dersom Alle sagde ja, naar du siger nei?“

— I Maret 1790 (19de Juni) foreslog et Medlem af den franske Nationalforsamling, at afskaffe Titlerne Greve, Marquis, Baron &c., og overhovedet alle arvelige Titler. Ved denne Leilighed spurgte en Adelig, hvad der da skulde sættes i Stedet for de Ord: „Denne eller Hiin er bleven Greve for sine Fortjenester af Staten?“ — „Man skal sige,“ svarede Lafayette, „at Denne eller Hiin har gjort sig fortjent af Staten paa denne eller hiin Dag.“ Forslaget gik igjennem.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 8.

Løverdagen den 22de Februar 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Fredagen den 7de Marts d. N. Eftermiddag
Kl. 6 agtes en Repræsentantsforsamling i Selskabet
afholdt i Brandforsikringens Locale i Raads- og
Domhuset, hvortil D' Hrr. Repræsentanter indbydes.
Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab den 17de Februar 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

C. S. Groth.

Bekjendtgjørelse.

I Slutningen af Marts Maaned d. N. vil en Repræsentantsforsamling i Selskabet blive afholdt, for at foretage Valg paa nye Repræsentanter, i Overeensstemmelse med Lovens 31 §. Tiden og Stedet vil nærmere blive bekjendtgjort.

I Henhold til Lovens 34 § undlader man desaaarsag ikke at anmode Selskabets Medlemmer om at ville indkomme med Forslag i saa Henseende; hvilke bedes afleverede i Bogholder-Con-
toiret, Nørrevold 166, 1ste Sal, inden 14 Dage fra Dato.

For at completere Medlemslisten, meddeles herved, ifølge Lovens 35 §, en Fortegnelse over Til- og Afgangen blandt Selskabets Medlemmer siden 1ste Marts f. N.

Første Classification.

Indgaaede:

Hr. Andersen, J., Bøgtmester ved Politie-Arres-
sterne

— Black, C. N., Passfriver

Frue Greutzburg, N. C.

Domfrue Falckenberg, C. C.

Hr. Hassel, H. F., Toldbetjent

Jomfrue Hassert, N. N.

Hr. Helms, G. C., Fuldmægtig

— Holm, D. N., Tjener

— Hvidberg, N. J., Bud ved Kongens Chatol-
kassé

Frue Lundbye, E. G.

Jomfrue Lynge, B. R.

Hr. Monrad, E. G., Kammerassessor

— Munderspach, Lieut. og Soldbetjent

— Møller, S. G. J., Politiebetjent

Jomfrue Mørch, A. G.

— Nielsen, E. S.

Hr. Nielsen, N., Kgl. Huusgeraadsbetjent

— Nielsen, E., Postbud

— Rohde, P., Bogholder i Skifteretten

— Rotwitt, E. G., Høiesterets-Advocat

— Ryeberg, F. M., Magazinforvalter

— Schalk, Chr., Fuldmægtig

— Schneider, J. E., Kongl. Skuespiller

— Schram, F. B., Kongl. Capelmusicus

— Schrøder, J. E. B., Examinat. juris og
Volonteur

Jomfrue Smith, S. N.

Hr. Steenberg, F., Soldbetjent

Jomfrue Stinck, D. F. D.

Hr. Stjernholm, G., Justitsraad
 — Weßfely, Dispatcheur.

Udgaaede eller Døde:

Madam Almind

— Biermann

— Bang

Hr. Borgen, Syßselmand

— Dreier, Statsraad

Madam Due

Hr. Gall, Villetkasserer

Madam Gall

Hr. Hane, Justitsraad

— Hansen, R. Conferentsraad

— Jensen, Justitsraad

Madam Junge

— Larsen

Frue Lund

Hr. Møller, R. C., Justitsraad

Madam Møller

Frue v. Møsting

Jomfrue Nelling

Hr. Seidelin, M., Classelotteriecollecteur

Jomfrue Smith, S. R.

Madam Staahl

Hr. Westergaard, R., Toldbetjent.

Anden Classification.

Indgaaede:

- Madam Carlsen, P. M.
 Hr. Christensen, C. F., Portraitmaler
 — Lumbye, H. C., Musikus
 Jomfrue Paulsen, J. P. P.
 — Phister, H. C. D.
 — Phister, C.
 Hr. Sorterup, J. B., Adjunct.

Udgaaede eller Døde:

- Madam Halsborg
 Hr. Albrecht, C., Student
 — Bunkeslod, Institutbestyrer
 — Rabe, A., Musikus
 — Schulz, P., Graveur
 — Wille, Krigsraad.

Tredie Classification.

Indgaaede:

- Hr. Beck, N. C., Krigsassessor
 — Caspersen, J. C., Mestersvend under See-
 Staten
 — Holm, C. G., Oversyrværker
 — Holmgreen, C. G., Opsynsmand i See-
 Staten
 — Jacobsen, N., Sergeant

- Hr. Lerup, N. C., Quartiermand
 — Nim, P. J., Smedearbejder ved Holmen
 — Poekold, Sergeant, D. M.
 — de Saint-Mubain, N. P., Capitain
 — Steenholdt, N. P., Overlærer i Gymnastik.

Udgaaede eller Døde:

- Frue Flor
 — Friis
 — Gjødesen
 Hr. Grove, P. T., Capitain
 — Hassert, Overkrigscommisair
 Madam Holm
 Frue Jacobsen
 Hr. v. Jacobsen, E., Capitain
 Frue Lütken
 Hr. v. Michaelsen, N., Oberst
 Frue Steenberg.

Fjerde Classification.

Indgaaede:

- Jomfrue Urboe, M. C.
 Hr. Bondrop, J. C., Urtekrammer
 — Busch, E., Kjøbmand
 Jomfrue Carlsen, B. M.
 Hr. Clausen, F. C., Jernhandler
 — Dyrland, N. C., Vinhandler

- Hr. Hansen J. F., Viinhandler
 — Hansen, P., Marschandiser
 — Hansen, J. C., Silke- og Klædehandler
 — Hoffmann, N. J., Klædehandler
 — Jensen, N. P., Manufacturhandler
 — Jørgensen, N., Høker
 — Koch, J. B., Handelsgartner

Jomfrue Korremann, U.

Madam Krause, J. C.

- Hr. Larsen, N., Læderboutikbestyrer
 — Larsen, H. P., Traadhandler
 — Lassen, H. C., Gartner
 — Lund, C. H., Jernhandler
 — Monefeldt, A. G., Hørkræmmer
 — Petersen, A. P., Viinhandler

Jomfrue Simonsen, C. G.

- Simonsen, A. J.
 — Thortsen, A. G.

Udgaaede eller Døde.

Madam Urboe

Frue Busch

- Hansen, N. B.
 — Heckscher

Madam Hellefen

- Hjerrild

Madam Holm

— Jürgensen

Hr. Mathæi, G. C., Koffardicapitain

Frue Meyer

Hr. Mørck, C., Skipper

Frue Nielsen

Madam Nysted

Hr. Schmilau, Urtekræmmer

Madam Schreiber

Hr. Svane, J. S., Hørkræmmer

Frue Westfely.

Femte Classification.

Indgaaede:

Hr. Buchmann, E. F., Bærtshuusholder

— Hansen, B., Bærtshuusholder

Jomfrue Hansen, A. G. S.

Hr. Hermann, D. F., Bærtshuusholder

— Hoyer, P. C., Brygger

— Jacobsen, Hørhegler

Jomfrue Jensen, S. S.

Hr. Kalkerup, A. A., Bærtshuusholder

— Kohute, J. D., Sukkerraffinadeur

Jomfrue Lund, A.

Hr. Meyer, A., Bærtshuusholder

— Olsen, J., Bærtshuusholder

Jomfrue Paulsen, J. M.

Hr. Petersen, E., Værtshuusholder

— Trier, J. C., Tobaksfabrikør

— Zahlmann, H. C., Fabrikant.

Udgaaede eller Døde.

Hr. Achilles, Værtshuusholder

— Bakke, D. H., Brændeviinsbrænder

— Bernsteen, Restaurateur

— Høyer, C. P., Brygger

Madam Jensen, S.

— Smidt, R.

Sjette Classification.

Indgaaede:

Hr. Andersen, G. F., Muursvend

Jomfrue Andersen, J. M.

Hr. Andersen, J., Skræddermester

— Arensen, J. F., Sadelmagermester

— Arnholm, F., Smedkerfrimester

— Avenstrup, N. H., Skibstømmermester

— Avenstrup, J. P., Skibstømmersvend

— Beckmann, J. F., Skoemagermester

— Beck, R. H. C., Bagermester

— Bruun, C. E., Hattemagersvend

— Christensen, J., Guldsmedsvend

Hr. Christensen, C. C., Hjul- og Karetmager-
mester i Roeskilde

— Damberg, P. W. N., Skræddermester

— Eichhoff, J. G. N., Kleinsmedsvend

— Feddersen, P., Stolemagermester

— Granzow, F. C., Skræddermester

— Groth, H. H. C., Snedkersvend

— Hansen, M., Skoemagermester

— Hansen, P., Parapluiemager, Enten

— Hansen, J., Rugbrødsbager

— Hansen, J., Snedkerfrimester

— Hassert, W. C. Dreiermester

— Hassing, J. C., Kleinsmedmester

— Hein, F. C., Barberfrimester

— Hjorth, N. D., Skræddermester

— Hvilsom, Chr., Skræddermester

Fomfrue Jacobsen, J. M.

Hr. Ide, F. W., Skrædderfrimester

— Jelling, J. P., Bogbindersvend

— Jensen, C., Barber

— Johansen, Arbejdsmand

— Kayser, C., Sadelmagermester

— Kolling, E. F., Glarmester

— Köhler, P. D., Glarmester

— Lange, J. P., Bødkermester

Fomfrue Lange, J. D.

Hr. Ender, Ph. S., Handskemagermester

— Lerche, H. C., Bogbindermester

— Lohmann, W., Skræddermester

Jomfrue Lynge, A. M.

Hr. Martins, E., Malersvend

— Mibach, G. F., Kleinsmedmester

— Mibach, J. G., Kleinsmedsvend

— Møller, Skoemagermester

— Nielsen, A., Heglemester

— Nielsen, H., Skræddermester

Jomfrue Nørager, Jacobine

Hr. Olsen, G., Skoemagermester

— Pedersen, P., Handskemagermester

Madam Petersen, C.

Hr. Petersen, B., Skibstømmermand

— Petersen, J. W., Skoemagersvend

— Petersen, P., Guldsmedmester

— Petersen, R., Pakhuus-Opsynsmand

— Petersen, Holger J., Skræddermester

— Rasmussen, Pakhuus-Formand

Jomfrue Reimann, F. W.

Hr. Riemann, E. W., Snedkermester

— Rostrup, P., Snedkermester

Jomfrue Ruus, M. C.

— Ruus, C. H.

Hr. Salomon, D., Skoemagermester

- Hr. Schrøder, P. M., Barbeer
 — Seerup, J. G., Skræddermester
 — Slangerup, Muurmester
 — Steglich, E. F., Snedkermester
 — Stæhr, J. E., Slagterfrimester
 — Swanberg, G. M., Randestøbermester
 — Sørensen, A., Bogbindermester
 — Thomsen, P., Snedkersvend
 — Thortsen, G., Bogbindermester
 — Tofte, A., Linnedvævermester
 — Trier, S. S., Skoemagermester
 — Waløe, H., Slagtermester

Madam Weile, H.

- Hr. Westrup, G. F., Guldsmedmester
 — Winther, E. H., Snedkermester
 — Rylander, F. W., Skræddermester
 — Zierau, C. W., Skræddermester.

Udgaaede eller Døde:

- Hr. Bang, S., Seilmagermester
 — Vollesen, P., Skoemagermester
 Madam Vencke
 Hr. Christensen, J. P., Sadelmagermester
 Madam Dybsing
 Hr. Holmer, J. P., Kleinsmedmester
 Madam Kloefow

Hr. Lahdebye, Stolemager
 — Lassen, Støemagermester
 Madam Lohmann
 Hr. Lund, G. P., Bødkermester
 Madam Lund, J. G.
 Hr. Luxenius, Skræbdermester
 Madam Lütken
 Hr. Mortensen, P. G., Støemagersvend
 — Nielsen, D., Bødkersvend
 Madam Nøgel
 — Rohde
 Hr. Rudolphi, Blikkenslagersvend
 Madam Schou, J.
 Hr. Strunke, J. P., Guldsmedmester
 Frue Weilbach.

Endvidere skeet følgende Omflytning i Classificationerne :

Hr. Landskabsmaler G. E. G. Meyer, nu Malermester, overg. fra 2den til 6te Classification.
 — Commandeersergeant Uggerløse, nu Skolelærer, overg. fra 3die til 2den Classification.
 — Commandeersergeant J. Lund, nu Soldbetjent, overg. fra 3die til 1ste Classification.
 — Bagtmester N. G. Kundbye, nu Soldbetjent, overg. fra 3die til 1ste Classification.

- Hr. Munderingskriver P. G. Holm, nu Forgylber,
 overg. fra 3die til 6te Classification.
- Bogmester C. C. Mortensen, nu Soldbetjent,
 overg. fra 3die til 1ste Classification.
- Høker C. F. Petersen, nu Malemester, overg.
 fra 4de til 6te Classification.
- Skoemager F. N. Frørup, nu Frugt- og Bildt-
 handler, overg. fra 6te til 4de Classification.

Alf Pensionister ere døde:

Madam Borchhorst

Hr. Samradt, Mignaturmale

Madam Jacob

Jomfrue Kleitrup

— Ledertug

Frue Lund

Hr. Lund, H. L., Klædehandler

— Petersen, C., Kobbersmed

— Petersen, N., Skoemager

Madam Niddel

— Studsgaard

Frue Rielsen.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
 Selskab den 17de Februar 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

C. S. Groth.

Slaget ved Rjøge i 1807,
samt de med samme i nærmest Forbindelse
staaende, forudgaaede og efterfølgende
Begivenheder.

(Fortsættelse.)

Uf skarpe Patroner var kun erholdt fra Kjøbenhavn 50,000; Tagblyet af en afbrændt Kirke maatte derfor omstøbes til Kugler og Kardætster. Provianteringen var uregelmæssig, og først senere, ved Kørnerup og ved Rjøge, sammenbragtes det Fornødne ved patriotiske Offere. Ogsaa var det paalagt samtlige Øvrighedspersoner i Sjælland, at rætte Generalen hjælpsom Haand i Henseende til alt, hvad han behøvede. I Skrivelser resp. af 22de, 25de og 27de August fra Amtmand Steemann til Kronprindsen, berømmes Castenskjolds Virksomhed; men der klages over Mangelen paa duelige Befalingsmænd, Vaaben og øvede Tropper.

Men ogsaa Landeværnsmandskabet viste, uagtet det i Høstens Tid var bortrevet fra dets Arbejde, for største Delen Villighed, Ufortrodenhed og Taalmod. Om ogsaa nogen Modstridighed og Uorden fandt Sted, saa maa det betænkes, at Landeværnet savnede næsten Alt. En stor Deel af samme var isørt sin Bondedragt, og havde ingen anden Fodbeklædning, end Træskoer, efterdi Forordningen af

19de Jan. 1801, der paabød, at Uniformer ic. skulde være særdige til siebliffelig Brug, ikke alle vegne var bleven efterlevet.

Efterat Castenskjold havde staaet 2 Dage ved Kornerup, modtog han, den 24de August, fra Kronprindsen Ordre til, at forene sig med General Orholm snarest muligt, en Operation, som Castenskjold, paa Orholms Opfordring, allerede Dagen iforveien havde befalet at skulle udføres, og at finde Sted mellem Ringsted og Rjøge, men som nu forandrede derhen, at Foreningen skulde ske mellem Kjøbenhavn og Rjøge. Den 26de August brød Castenskjold derfor op med sit Corps, og marcherede til Rjøge, hvor han tog Stilling bag Rjøgeaa, og deels lagde sine Tropper i Qvarteer i Rjøge og Omegnen, deels lod dem rykke ind i en, foran (nord for) Byen opslagen Leir. Tiden anvendte han til at organisere og vaabenøve sine Tropper.

(Fortsættes.)

Blandinger.

— I Ober-Lausitz har en Waadeholdsforening formeligen stædet Brændevinen til Jorden, det vil sige, man har, i Procession med Musik og flyvende Faner, begravet et Fad Brændeviin — under Galgen.

— Letfindige Fallerende blive hos Profeserne bundne til et Træ, hvorpaa enhver Creditor har Tilladelse til, at give Skyldneren et Slag for hver Dollar, og derhos at udstielde ham efter Behag. Men dermed er Sagen afgjort, og ingen Indianer taler videre derom. Det er at formode, at de indianse Falliter ikke ere store, thi ellers kunde denne Afgjørelsesmaade let blive farlig for den Paagjældendes Liv.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 9.

Løverdagen den 1te Marts 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Bekjendtgjørelse.

Fredagen den 7de Marts d. A. Eftermiddag Kl. 6 agtes en Repræsentantsforsamling i Selskabet afholdt i Brandforsikringens Locale i Raads og Domhuset, hvortil D'ſrr. Repræsentanter indbydes. Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 17de Februar 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

C. S. Groth.

Slaget ved Rjøge i 1807,
samt de med samme i nærmest Forbindelse
staaende, forudgaaede og efterfølgende
Begivenheder.

(Fortsættelse.)

Vi forlade nu for en Tid Castenskjold, for at omtale General Orholm og hans Foretagender.

Den 15de August havde han forladt Kjøbenhavn for at samle fire af det søndre sjællandske Landeværnsregiments, paa Eaalland, Falster og Møen hjemmehørende, Batailloner (den 7de, 8de, 9de og 10de). Den 17de August mønstrede han i Rjøge en, til det castenskjoldske Corps henhørende, Bataillon af det nordre sjællandske Landeværnsregiment, ved hvilken Leilighed han, ved at inddele Mandskabet til de Baabenarter, hvortil det tidligere havde henhørt, erholdt en Cavalerietrop paa 20 Mand, der gjordes bereden paa Bunderheste, og uniformeredes af Bosniak-Éscadronens Depôt i Rjøge. Denne Bataillon var igrigt forsynet med Geværer fra Kjøbenhavn. Fremdeles anordnede han Sikkerhedsregler, for at afværge en mulig Landgang i Rjøgebugt, fra den, fra Stralsund Dagen iforveien ankomne, 130 Skibe stærke, Krigs- og Coffardieflaade.

Den 17de August ankom Orholm til Stege, hvor han forefandt en af sine Batailloner (den 10de), hvilken han indbeelte ligesom den i Rjege; men her manglede Raaben, hvisaarsag han maatte ty til Requisitioner hos Borgerne, hvilket han ogsaa senere gjorde ved Armeringen af den fælsterste og de laallandske Batailloner. Blandt de Private, der især udviste Iver og Virksomhed ved at yde Understøttelse og Bidrag, nævnes Kjøbmand Christopher Sage. Tvende Spundige Kanoner bleve istandsatte, og Borgerne udleverede det Bly, de havde, indtil Lodderne paa deres Stueuhre, for deraf at støbe Kugler. Efterat Dens Forsvar, med de heist ufuldkomne Midler, der stode til Raadighed, saa godt det lod sig gjøre, var anordnet, begav Orholm sig den 19de August til Nykjøbing, hvor han hos den fælsterste (den 9de) Bataillon fandt en foruroligende Stemning. Ved Generalens Qvarter havde en Hob Landværnsmænd forsamlet sig, og klagede for ham over Hæstens Tab og Partisthed ved Indkaldelsen. Han lod dem Alle gaae hjem indtil den følgende Morgen, før hvilken Tid de fra Kjøbenhavn ventede Geværer dog ikke kunde ankomme. Men den næste Dag var Uroligheden ikke aftagen. Hvor Antallet oversteg 120 Mand pr. Compagnie gaves Tilladelse til at gaae hjem, hvilken

Begunstigelse fornemmeligen blev de ældste Gaardmænd og uundværligste Haandværkere til Deel. Efterat Forholdsbreglerne til Dens Forsvar vare tagne, reiste Orholm den 20de August til Sarkjæbing paa Laaland, for at træffe Aftale med Civilautoriteterne. Den i Nysted forsamlede (9de) Bataillon tilsendte han Marcheordre. Den 21de August modtog han den ovenomtalte Ordre fra Kronprindsen, angaaende Foreningen med Eastenskjold.

I Nakskov mønstrede Orholm, den 23de August, den der forsamlede Bataillon (den 7de). Og saa her fandtes tvende Spundige Kanoner, der bleve istandsatte; Borgerne leverede det fornødne til Ammunition. Denne Bataillon var ligeledes urolig, og Borgerne ønskede at beholde den til Dens Forsvar, hvilket Dnske motiveredes ved Ordene i Forordningen af 19de Januar 1801, betræffende Landværnets Oprettelse*). Orholm søgte vel at bringe Gemytterne til Rolighed, talede

*) I denne Forordning var Landværnets Bestemmelse angiven at være: "At de Mænd, som ere øvede i Vaaben skulle ene og alene opfylde den Pligt at bidrage til at forsvare den Provinds, hvori de boe og opholde sig, imod fjendtlig Bold, uden at indlemmes i den staaende Krigshær."

om „Patriotisme, Pligten og Æren i at hjælpe de sjællandske Brødre, der kæmpede for Konge og Fædreland“ o. s. v., men uden nogen Frugt, ligesom man ei heller vilde tage den Udtydning, han søgte at give Udtrykket „egen Provinds“, til „Regimentets District“, for gyldig.

Forfatteren mener her, at den Maade „hvor paa de Paagjældende fortolkede Lovgivningen, dog for en Deel synes at maatte undskyldes.“ Det forekommer mig, at Ordene i Forordningen af 19de Januar 1801 vare saa tydelige, at de aldeles ikke kunde modtage nogen anden rimelig Fortolkning; men derhos har Forfatteren uden Tvivl Ret, naar han paa et andet Sted beklager, „at Regjeringen saaledes selv havde bundet sig Hænderne.“ Derimod kan hans Ytring om det Betænkkelige i, at Landeværnet paa de nævnte Gilande skulde forlade egen Familie og egne Eiendomme, „for at forsvare en anden dem uvedkommende D.“ ikke gives Medhold. Sjælland kan aldrig betragtes som nogen uvedkommende D for hine Ders Forsvarere; thi er Sjælland først i Fiendens Bold, da vil et Forsvar af Laaland og Falster — forudsat at Fienden er i Besiddelse af de nødvendige Transportmidler — blive meget misligt. Men ere vi herrer over Sjælland og Indvandene

mellem dette og Smaaøerne, da ere disse mindre ud-
satte for at blive erobrede, fordi netop de farligste
Udgangspunkter findes i Mellemvandene, og ikke
paa de øvrige flade og lavvandede Kyststrækninger.
Under hine Omstændigheder var det derfor paa
Sjælland, Smaaøerne maatte forsvares, en Be-
tragtning, som jeg vel indseer ikke kunde finde
Indgang hos de Laalland-falsterske Landeværns-
mænd, men som dog burde have været bestemmende
for Forfatteren til, ikke at benævne Sjælland „en
anden dem uvedkommende De.“

Den 22de August om Aftenen modtog Dr.
holm, ad en anden Vej, den samme Ordre fra
Kronprindsen, om at forene sig med Castenskjold,
med det Tillæg, at denne Operation ufortøvet skulde
udføres. Der afgik derfor Ordre til Bataillonerne
i Nysted, Nykjøbing, Nakskov, at marchere respec-
tive til Sundby-Færge, Grønsund-Færge og
Guldborg-Sund, hvorhos Bataillon fra Nykjø-
bing og den i Stege befalede overførte til Kalle-
have i Sjælland. *)

Overalt fremtraadte nu Uvillien til at for-
lade Hjemmet, og i Særdeleshed til at gaac over

*) Capitain v. Mansa's Kort over Laalland og Fal-
ster vil ogsaa her afgive fornøden Veiledning.

til Sjælland. Ved Generalens og adskillige Gods-
eieres Bestræbelser lykkedes det, efter flere tumultuariske Optrin, omsider at faae de tvende Batailloner (7de og 8de) overførte til Bordingborg, den 25de og 26de August. Men de tvende andre Batailloner (den 9de og 10de) vare ikke at formeaae til at gaae over til Sjælland. Orholm begav sig derfor den 26de August til Kysten, lod Mandskabet træde under Vaaben, og et Opraab fra Kronprindsen opløse. Men dette Opraab, i hvilket der kun tales i Almindelighed, efterdi Kronprindsen var uvidende om Landværnets Bægring, blev modtaget med Læghed, og havde ingen Virkning paa Mandskabet; kun Generalen og Officiererne raabte tre Gange Hurra efter Opløsningen. Da alle anvendte Midler, Opfordringer og Overtalelser fra de Commanderendes Side vare frugtesløse, gik omsider Generalen og Officiererne med Kanonerne over til Kallehave, og Mandskabet beordredes tilbage til Stege.

Den 26de August afmarcherede Orholm med de tvende Batailloner (den 7de og 8de) fra Bordingborg, og ankom den følgende Dag til Farsø. Tropperne transporteredes tildeels paa Bogne. Orholm erholdt nu Befaling fra Castenskjold til at marchere uden Ophold til Rjege, ligesom

han, den 28de, modtog Melding om, at man endeligen havde bevæget de to, paa Møen tilbageblevne, Batailloner (9de og 10de) til at gaae over til Kallehave, og der gaves dem derpaa Ordre til at følge de to andre. Den 28de August marcherede disse fra Farsø til Rjøge, hvor Orholm meldte sig til Overgeneralen, der gav Ordre til, at de to først ankommende Batailloner skulde indkvarteres i Byen, og de to andre, der ventedes næste Morgen, i Teltene nord for denne. Men her var neppe Plads til een Bataillon, og alle Reirrequisiter fattedes. Orholms Forlangende om Bestemmelser for en Cantonnering i Omegnen blev besvaret af Castenskjold med Gjentagelsen af den engang givne Befaling, og paa den Førstes Anmodning om bestemte skriftlige Ordre, sendte Castenskjold ham, ved en Adjutant, alene Befaling til Udsættelsen af en Vagt ved Teltene og en Feltvagt ved Beirmøllerne nord for Byen.

(Fortfætted.)

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 10.

Løverdagen den 8de Marts 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Slaget ved Rjøge i 1807,

samt de med samme i nærmest Forbindelse
ſtaaende, forudgaaede og efterfølgende
Begivenheder.

(Fortsættelse.)

Forfatteren beklager, at Kronprindsens Adjutant, Capitain Haſſner, ſom han traf i Rjøge hos Gaſtenſkjold, af General Orholm ikke vilde lade ſig overtale til, at forblive ved Corpsen, men maatte „nødvendigviis til Sorg.“ Han beklager det især paa Haſſners Begne, ſom derved „tabte Leilighed til at viſe ſin Kyndighed og Dygtighed, dem han, Kronprindsens Uſſending

og meget betroede Adjutant, nødvendigviis maatte være i Besiddelse af *); ligesom han og berøvedes at kunne med egne Dine nøiagtigen observere og rapportere Begivenhedernes Gang til sin høie Herre." Rigtignok indrømmer Forfatteren, at Haffner ikke kunde have reddet Armeen fra Undergang; „men han havde dog," siger han, „deelt dens Sorger og Skiebne, staaet og faldet med den, hvilket altid tyder hen paa Kraft og en bestemt Villie, der intet Bihensyn tager, og ingensinde miskjendes, hvordan end Resultatet monne blive."

Dersom der virkelig havde været Tale om at „staae eller falde," saa vilde det uden Tvivl have været lidet hæderligt for Kronprindsens Adjutant, at forlade Armeen næsten umiddelbart før dens Sammenstød med Fienden. Men Haffner saae uden Tvivl for godt, hvad Udfaldet vilde blive, til at kunne attraae, at dele den Skiebne, der uundgaaeligen forestod Armeen: ikke Seier eller Død, men Flugt eller Fangenskab. Hermed vil jeg

*) Dr. v. Haffners „Kyndighed og Dygtighed" betvivles ingenlunde; men det indsees ikke, at han „nødvendigviis" maatte være i Besiddelse af disse Egenskaber, alene i Egenkab af Kronprindsens Adjutant.

dog ikke have sagt, at Haffner valgte den Udvei, han maaskee burde have valgt.

Om Natten den ^{28/29} August og den 29de August om Formiddagen ankom de to tilbageværende Batailloner, saa at samtlige Landeværnstropper nu vare samlede i og omkring Rjøge. Hele Armeecorpsets Styrke bestod af:

Cavalerie, regulairt og irregulairt, omtrent.....	600 Mand
Infanterie, 11 Batailloner, nemlig af nordre sjællandske Landeværnsregt. den 5te, 6te og 7de, og af søndre sjællandske dito den 1ste, 2den, 4de og 5te samt 7de, 8de, 9de og 10de Bat., omtrent	5,000 Mand
Artillerie, 13 Piecer med omtr.	100 —

Summa 5,700 Mand

med 13 Kanoner, hvortil endnu kommer et Partusinde Mand Kystmilice.

Den 29de August, om Morgenen, modtog Castenskjold Melding om, at Fienden var i Anmarche, og allerede befandt sig ved Carlslunde, 1 Miil N. for Rjøge*), en Bevægelse der tidligt

*) Carlslunde ligger meer end $1\frac{1}{2}$ Miil fra Rjøge.

om Morgenen var bleven observeret fra gamle Rjøgegaard, men hvorfra Meldingen ikke havde truffen Castenskjold, der var redet ud. Man ventede intet Angreb, og de fleste Batailloner vare, allerede fra den tidlige Morgenstund, udrykkede til Exercice. Forfatterens Raisonnement i Anledning af Castenskjold, hans Situation, samt hvad han havde at gjøre i dette critiske Dieblik, kan jeg ikke billige. Foreløbigen skal jeg kun bemærke, at jeg ikke finder det overeensstemmende med de aluindelige Regler for Sikkerhed, at Fienden kunde nærme sig Rjøge paa $1\frac{1}{2}$ Mil, og det paa et aldeles aabent Terrain, før man var bleven opmærksom paa hans Fremrykning. At man ikke „ventede noget Angreb“ paadrager en Dabel mere. Englænderne havde, ved Recognosceringen mod Roeskilde, allerede viist Castenskjold, at de holdt Die med ham; men selv uden denne Lektion burde det aldrig kunne være ham uventet, at blive angreben i en Stilling omtrent 5 Mile fra en overmægtig og talrig Fiende. Allermindst i eget Land og med Kjendskab til Terrainet bør man lade sig overraske.

Forfatteren yttres sig paa følgende Maade om Castenskjolds hele Situation. „General v. Castenskjold maatte altsaa komme i ikke saa-

liben Forlegenhed ved dette Budskab" (nemlig Eng-
 lændernes Fremrykning) „med en Armee saadan som
 vi nu kjende den. For ham, som gammel og ei ukyn-
 dig Soldat, maatte det derfor snart blive klart, at
 med saadanne sammensatte og armerede Tropper,
 slaer man ingen veldisciplinerede og udrustede
 Hære; angribe Fjenden med Fordeel maatte og han
 indsee, var umuligt; gaae tilbage kunde han ei
 heller, uden at sætte sit gode Navn og Rygte paa
 Spil. Den eneste Udvei for ham var altsaa den:
 at blive staaende og falde med Baaben i Haand,
 hvilket vel var en sørgelig, men dog tillige hæderlig
 Udvei; thi, som sagt, tør man ei noget eneste
 Dieblit tillægge Generalens Forstand saa illusoriske
 Forhaabninger som de, at han med denne Armee
 kunde troe at beseire Fjenden. Vi tør derfor med
 Sandhed sige, at dennes Angreb var det Heldigste,
 der kunde hændes den beklagelsesværdige Overbes-
 falingsmand, som herved saae Slutningen paa
 sin Tvivlraadighed og sine mangfoldige Sorger, An-
 strængelser og Lidelser. Under saadanne Forhold er
 jo Døden den letteste og som oftest hæderligste Ende."

Det forekommer mig at være en meget tvivls-
 som Roes over General Castenskjold, at han
 forudsaae sin Armees Skjæbne, og dog ingen For-
 holdsregler tog for at berede den en bedre. Der

som Rjæge havde været et Punkt, han havde havt Ordre at holde til det yderste; eller dersom det havde været ham paalagt, ikke at forlade sin derværende Position, men forsvare den, selv med den største Opoffrelse: da havde han intet Valg havt, og da havde han maattet finde sig i den jernhaarde og sørgelige Nødvendighed, at give sig selv og de ham underlagte Tropper til Priis for den overlegne Fiende. Men Castenskjold var ikke, saavidt det sees, ved nogen usværgelig Ordre bunden til Stillingen ved Rjæge; og maatte han end indsee, at det stred imod almindelig Klogskab, at gaae angrebsviis tilværks mod en Fiende, hvis frigerske Overlegenhed han maatte erkjende, saa skjønner jeg dog ikke, at han havde sat sit gode Navn og Rygte paa Spil, ved at trække sig tilbage i et Terrain, der i det mindste tilbød ham flere Fordele, end den aabne Slette ved Rjæge kunde yde ham. Med Tropper, som de han commanderede, er det forresten ikke en Kamp paa Liv og Død, en General kan have ivente: det er kun Nederlag og Flugt, han maa være beredt paa. Krigsmandens, og allermindst den øvre Befalingsmands høieste Forpligtelse bestaaer, i hvert Tilfælde, ikke blot i, at døe for sit Fædreland, men i at døe med Nytte; han er ikke berettiget til at troe, at have løst sin Opgave, ved at opoffre sig selv

og sine Undergivne for at drage sig ud af en piinlig Forlegenhed; saalænge der endnu er een Udvei aaben, bør den forsøges; saalænge der endnu gives eet Middel til at drage sig ud af Sagen paa en mindre ydmygende og nyttigere Maade end ved, som her, at give sig Fienden i Vold som hans visse Bytte, bør det ikke forblive uanvendt. Jeg finder saaledes, at Forfatteren neppe har Ret naar han mener, at General Castenskjold har handlet rigtigt i, at vælge Rjøgessletten til Kampplads, og det forekommer mig, at den Dadel, Forfatteren tidligere har udtalt over ham i Anledning af hans Troppe-samling ved Roeskilde, fordi dette Punkt laae Rjogebenhavn for nær, med lige saa megen Føie kan gjøres ham paa Grund af hans Opstilling ved Rjoge. For Castenskjold maatte det især være af høieste Vigtighed, at vinde Tid, for saa længe som muligt, at kunne arbejde paa Forbedringen af sine ufuldkomne Stridsmidler baade i personel og materiel Henseende, skjøndt han neppe kunde haabe, at kunne styrke og fuldkommengjøre disse til den Grad, at han, ved noget egentligt offensivt Foretagende, kunde yde den betrængte Hovedstab sin Bistand. Men allerede derved, at han paa længere Tid bortdrog en ikke ringe Deel af Besleiringscorpset, ydede han den væsentlig Nytte.

Dette Niemed opnaaedes imidlertid mindst ved at afvente den overlegne Fiendes Angreb paa et heist usordeelagtigt Terrain nogle faa Mile fra Hovedstaden, med den visse Udsigt til, at vorde opreven ved dette første Angreb, hvilken Skjæbne ifølge Forfatterens Mening, Generalen jo synes at have anet.

Jeg vender tilbage til Begivenhedernes Gang. Den 27de August var fra Beleiringsarmeen afgaaet et Corps under Generalmajor Sir Arthur Wellesley, for at angribe det, under Castenskjolds og Orholms Commando forsamlede Landeværn. Styrken og Sammensætningen af dette, af Englændere og Tydskere bestaaende, Corps var som følger.

Af den engelske Armee: 3 Infanterieregimenter (hvert paa 2 Batailloner) under Brigadegeneral Stewart, 1 Infanterieregiment, (ligeledes paa 2 Batailloner) under Oberst Beckwith, tilsammen 4,123 Hoveder
1 ridende Batterie under Capitain

Newhouse 175 —

Af den tydske Legion under Generalmajor Einsingen:

den 6te Liniebataillon 872 —

3 Escadroner af 1ste Husarregiment	}	680	—
2 dito af 2den dito			
3 dito af 3die dito			

1 ridende Batterie under Capitain
A. Sympher 175 —

Summa 6,025 Hoveder.

(Fortsattes.)

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 11.

Løverdagen den 15de Marts 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eter af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Fredagen den 28de Marts d. A. Eftermiddag
Kl. 6 afholdes en Repræsentantforsamling i Sel-
skabet i Brandforsikringens Locale i Raads og
Domhuset, hvortil D'Hrr. Repræsentanter indbydes.
Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab den 11te Marts 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

C. S. Groth.

Bekjendtgjørelse.

Fredagen den 7de Marts d. N. afholdtes en Generalforsamling i Selskabet, der bivaanedes af 37 Repræsentanter, og i hvilken følgende blev afhandlet og besluttet.

1. Administrationen meddeelte den sædvanlige Udsigt over Selskabets Stilling, Fremgang og Virksomhed i Aaret 1844:

- a) Ved Udgangen af Aaret 1843 var Antallet af Selskabets Medlemmer 2329; i Løbet af Aaret 1844 ere 156 nye Medlemmer optagne i Selskabet; derimod ere 79 Medlemmer udgaaede, dels formedelst Dødsfald, dels ved Udmeldelse, og tvende udslettede overensstemmende med Lovens § 11, saa at Medlemmernes Antal udgjorde den 31te December 1844 ialt 2404, nemlig 2280 Betalende, 119 Pensionister, 4 Bude og 1 Reservebud, altsaa i Aaret 1844 en Forøgelse af 75 Medlemmer.
- b) I Aaret 1844 er udbetalt i Pensioner og Livrenter til 138 Medlemmer 4494 Rbdlr. 72 $\frac{1}{2}$; i Gratificationer til 264 Medlemmer 3660 Rbdlr., og i rentefrie Laan til 36 Medlemmer 5450 Rbdlr., saaledes i alt understøttet 438 Medlemmer med 13604 Rbdlr. 72 $\frac{1}{2}$.

Det bemærkedes, at den anførte Sum til Laan igjen tilflyder Kassen ved den lovbestemte Tilbagebetaling af 2 pCt. maanedlig af hvert enkelt Laans Beløb.

- c) Selskabets Fond er i Aaret 1844 forøget ved Indkjøb af en Obligation paa 100 £St. af det dansk-engelske 3 pCt. Laan, betalt til en Cours af $86\frac{1}{2}$ à $199\frac{3}{4}$ pCt. med 810 Rbdlr. 9 $\frac{1}{2}$, hvortil en Deel af Aarets Oверstud er anvendt. For saavidt det hele Oверstud ikke har kunnet anvendes til Indkjøb af Obligationer, nemlig paa Grund af, at det ikke var tilstrækkeligt til Anskaffelsen af endnu een af de anførte Obligationer, hvilke som bekjendt ikke lyde paa en ringere Sum end 100 £St., vil Resten blive brugt til et større Indkjøb for Aaret 1845.

Foruden denne Forøgelse i Obligationsfonden har Selskabet indvundet i dets Virksomhed omtrent 1000 Rbdlr., hvilke ogsaa for Aaret 1844 er en virkelig Forøgelse i dets Formue.

2. Det meddeltes, at det i Lovens § 48 foreskrevne Eftersyn af Selskabets Activer og Kassebeholdning har fundet Sted den 20de Januar d. A. af de dertil udnævnte Repræsenteranter d'Her. Etatsraader Haagen og Salicath samt Cancellieraad Hansteen, ved hvilket Eftersyn Alt var befunden

i tilbørlig Orden, hvorfor bemeldte Repræsentanter har meddeelt den fornødne Tilstaaelse i Administrationens Forhandlings-Protocol.

3. General-Extracten af Regnskabet for Aaret 1844 fremlagdes. (Den findes aftrykt med nærværende Nr. af Bladet.)

4. Administrationen meddeelte dernæst den i Lovens § 15 bestemte Oversigt over det disponible Beløb til Selskabets Virksomhed for Aaret 1844, af hvilken Oversigt fremgaaer det Resultat, efterat Indtægterne og Udgifterne i Aaret 1844, som nedenfor anført, er sammenstillet uden at dertil, efter Beregningens Natur og Hensigt, kan henregnes de i bemeldte Aar bevilgede og udbetalte Gratificationer og Laan, at den til nye Laan, Gratificationer og Pensioner nu disponible Sum er med rundt Tal 9250 Rbdlr., foruden hvad der ved Pensionisters Dødsfald er indvundet til samme Anvendelse:

For Aaret 1844.

Indtægt.

Ugentlige Contingenter	3071.	40.
Halvaarlige dito	4262.	60.
Kongehusets Gaver.....	120.	"
Overordentlige Medlemmer.....	57.	"
For Lovbøger.....	80.	16.
Afdrag paa rentefrit Laan.....	5184.	"
	<hr/>	12775. 20.
		Lateris Indtægt 12775. 20.

Transport Indtægt 12775. 20.
Udgift.

Ugebladets Trykning	651. 64.
Lønninger	1600. "
Pensioner og Livrenter.....	4494. 72.
Uerholdelige Contingenter.....	31. 60.
Renter af et Laan i Banken	44. 4.
Generelle Omkostninger.....	401. 40.
	<hr/>
	7223. 48.
	<hr/>
Overskud	5551. 68.
Deraf skal efter Lovene tillægges Fondet $\frac{1}{4}$ Deel	
med	1387. 89.
	<hr/>
	igjen 4163. 75.
hvertil lægges de havede Renter.....	5102. 64.
	<hr/>
	bliver til Uddeling 9266. 43.
eller med rundt Tal.....	9250. "
deraf $\frac{2}{3}$ Deel til Laan.....	6150. "
og $\frac{1}{3}$ Deel til Gratification.....	3100. "
	<hr/>
	9250. "

Af Pensionister ere bortdøde 14, hvorved er indbundet et Pensionsbeløb af 460 Rbdlr. der i Aar kan anvendes til nye Pensioner og Tillæg.

5. Som nye Pensionister optog Forsamlingen følgende 16 Medlemmer, hver 25 Rbdlr. fra 1ste Januar 1845 at regne:

Medlemmets Aar.	
1797.	Guldslager Faust's Enke.....70 Aar.
1796.	Skolelærer Bisbye
	68 —
1809.	Robbersmed C. Petersens Enke
	48 —
—	Birkeskriver Gøttjes Enke.....
	77 —

Medlems-
Aar

1812.	Equipagemester Buurmans Enke	74	Aar.
1820.	Klædehandler H. L. Lunds Enke	55	—
1821.	Toldbetjent Truelsen's Enke	70	—
1823.	Major Krohns Enke	75	—
1823.	Regimentchirurg Hushahns Enke	75	—
1825.	Snedermester H. J. Ewers	75	—
—	Maalermester Seths Enke	70	—
1826.	Guldsmedmester M. Westrups Enke	70	—
1828.	Fyrbøder D. Larsens Enke	61	—
1829.	Sprogslærer Bressendorffs Enke	73	—
1831.	Skræddermester C. F. Albrecht	74	—
1832.	Urtekræmmer M. Møllers Enke	67	—

i Alt nye Pensioner 400 Rbdlr.

6. Fra 13 af Selskabets Pensionister vare indkomne Ansøgninger om Pensionstillæg. Forsamlingen besluttede, at følgende 12 Pensionister skulde fra 1ste April 1845 tildeles hver et aarligt Pensionstillæg af 5 Rbdlr.

Pensionist fra		Alder.	Pension hidtil.
1834.	Reservebud Agersborgs Enke	57	Aar 30 Rbd.
1835.	Stomager N. Christensens Enke	65	— 30 —
1837.	Bogbinder Bergmanns Enke	74	— 30 —
1838.	Garver, Capitain Kühnells Enke	72	— 30 —
1839.	Urtekræmmer Brocks Enke	63	— 25 —
—	Overgraver Lunds Enke	67	— 35 —

Pensionists fra		Alter.	Pension hidtil.
1839.	Forsy. Viinhdlr. J. M. Mørck	83	Mar 30 Rbd.
—	Afst. Lieutenant A. Boy	83½	— 30 —
1841.	Snedker Mohrs Enke	78	— 30 —
—	Skomager H. Hansens Enke	76	— 25 —
—	Kammeraad Salchows Enke	70	— 30 —
1842.	Føderalmager Mogensens Enke	73	— 25 —
	i Alt 60 Rbdlr. i aarligt Pensionstillæg.		

7. Om rentefrie Laan vare indkomne 70 Ansøgninger, deraf bevilgede Forsamlingen de 44 med et Beløb af 6500 Rbdlr.; de øvrige Ansøgninger kunde af forskjellige Grunde ikke for denne Gang komme i Betragtning.

8. Forsamlingen vedtog, at følgende 265 Medlemmer skulde tildeles Gratificationer:

Medlem fra Maret		
1789.	Muurmester Egeroeds Enke	15 Rbd.
1790.	Grovsmedmester Wahlgreen	10 —
—	Skomager Høyers Enke	15 —
1793.	Forvalter Buchs Enke	20 —
1794.	Grosserer J. S. Mangors Enke	10 —
1795.	Bødtermester, Oberstl. Halls Enke	15 —
—	Bandmester P. Hjorths Enke	10 —
1796.	Laqvai Schmidts Enke	10 —
1801.	Lystøber Alminds Enke	15 —
1803.	Løldbet., Capitain N. H. Becks Enke	15 —

Medlem fra
Karet

1803.	Chinacapitain Stages Enke	20	Rbb.
1804.	Brændeviinsbrænder Iversens Enke	15	—
1805.	Bankassistent Alberts Enke	10	—
—	Parykmagar Dybrings Enke	15	—
—	Tehandler Nothenburgs Enke	15	—
—	Fabrikmester Lorengens Enke	15	—
1806.	Urtekrammer Jensens Enke	15	—
—	Organist Bilsfeldts Enke	20	—
1807.	Viinhandler Frydenlunds Enke	20	—
1808.	Fuldmægtig Bays Enke	20	—
—	Toldbetjent Schmidts Enke	10	—
1809.	Skræddermester Dahlbergs Enke	15	—
—	Uhrmager Rielsens Enke	10	—
—	Fuldmægtig Braschs Enke	20	--
1810.	Chinacapitain Drgaards Enke	10	—
—	Capit. og Toldbt. B. P. Schmidts Enke	15	—
—	Snedker J. H. Müllers Enke	15	—
1811.	Stomager F. Meyer	10	—
—	Controlleur Lenkewig's Enke	15	—
—	Capit. og Assistent Stolps Enke	15	—
—	Justitsraad Rimestads Enke	20	—
—	Stomager J. C. Müllers Enke	15	—
1812.	Capit. og Toldbetjent Rielsens Enke	15	—
—	Grosferer P. G. Beyers Enke	20	—
1813.	Justeermester Hofstrups Enke	20	—

Medlem fra
Aaret

1814.	Sergeant J. Olsen	15	Rbb.
—	Rjøbmand L. Cantors Enke	20	—
—	Skomager Webers Enke	15	—
—	Skomager J. Holbeck	15	—
—	Snedkermester Snærdings Enke	15	—
—	Blikkenslager Holms Enke	15	—
1815.	Exerceermester Debusmanns Enke	10	—
—	Garvermester Nyeholms Enke	15	—
—	Toldbetjent Raastrups Enke	20	—
—	Skomagermester Broen	10	—
1816.	Skomagermester P. Holm	10	—
—	Portcontrolleur Gindrups Enke	20	—
—	Klædehandler Thunes Enke	20	—
—	Mechanikus Youngs Datter	10	—
—	Assistent Høyriis's Enke	15	—
—	Forhenv. Undervalter Møller	15	—
—	Capit. og Grosserer Nørregaards Enke	20	—
—	Forhenv. Kræmmer S. Rasmussen	15	—
—	Kandestøbermester Wahlstrøms Enke	15	—
—	Fyrbøder L. Nielsens Enke	20	—
—	Porcellainshandler D. W. Heilbuth	15	—
—	Skolelærer Achens Enke	10	—
—	Kobberstikker Sonnes Enke	20	—
—	Strompevæver Bøschens Enke	10	—
—	Oberst v. Holcks Enke	20	—

Medlem fra
Karet

1816.	Ifenkræmmer F. Schiotts Enke	20	Rbd.
—	Revisor Rjerbyes Enke	10	—
—	Stomagerm. D. Rasmussens Enke	15	—
—	Controlleur Kochs Datter	15	—
—	Urtekræmmer Hjaltelins Enke	10	—
—	Revisor Hammerichs Enke	15	—
1817.	Capitain Grans Enke	15	—
—	Forhø. Forvalter Albrechtsen	15	—
—	Forhø. Urtekræmmer C. Friestrup	15	—
—	Capitain de Planes Enke	15	—
—	Stomagermester L. Holm	15	—
—	Bagermester Rasmussens Datter	15	—
—	Bandmester C. Sørensens Enke	10	—
—	Forhø. Toldbetjent J. S. Møller	10	—
—	Rjøkkenmester Krygers Enke	10	—
1818.	Stomagermester C. Mariboens Enke	10	—
—	Bødkermester W. Halls Enke	10	—
—	Kurvemagermester Nagels Enke	10	—
—	Stadsbedemand Andersens Enke	10	—
—	Cancellieraad Lyders's Enke	20	—
—	Procurator Jacobis Enke	15	—
—	Stomagermester Lundmann	15	—
—	Quarteermand Iversens Enke	20	—
—	Secretair Laurigens Enke	15	—
1819.	Kammerraad Winthers Enke	15	—

Medlem fra
Karet

1819.	Stomagemester Florin	15 Rbd.
—	Guldsmedmester H. A. Møller	10 —
—	Toldcontrolleur Wilbenrådts Enke	10 —
—	Forhenv. Institutbestyrer Vindegaard	20 —
—	Tjeshjænter N. Hansens Enke	15 —
—	Tobaksfabrikør Wenzels Enke	15 —
1820.	Hattemagemester D. Marx's Enke	15 —
—	Professor Rasmussens Enke	20 —
—	Instrumentmager Melbyes Enke	15 —
—	Pathuusforvalter Schrøders Enke	20 —
—	Copiist Sierstedts Enke	10 —
—	Skræddermester Peter Borch	15 —
—	Dpfsynsmand ved Theateret P. Lassen	10 —
1821.	Capit. og Toldbet. H. Meyers Enke	15 —
—	Skibscapitain Hammers Enke	10 —
—	Kammerraad Hegelunds Datter	10 —
—	Capitainlieutenant Havns Enke	20 —
—	Capitain C. Groves Enke	20 —
—	Stomagemester Weidemanns Enke	10 —
—	Kongl. Fuldmægtig Schrams Enke	15 —
—	Stomagemester Lohbers Enke	15 —
—	Uhrmagemester L. Malmgreen	15 —
—	Forhv. Tæller i Banken Kleins Enke	15 —
—	Bærtshuusholder Holst's Enke	10 —
—	Toldbetjent Kierrumgaard's Enke	15 —

Medlem fra
Karet

1821.	Brændeviinsbrænder Fodbyes Enke ..	10	Rbd.
—	Contoirist Dischers Enke	15	—
—	Assistent Beders Enke	15	—
—	Høker N. J. Holsts Enke	15	—
1822.	Stomagermester N. Glasen	15	—
—	Bogholder Erhardts Enke	10	—
—	Registrator Dyrhauges Enke	15	—
—	Cancelleraad Næsteds Datter	10	—
—	Jomfrue A. M. Wold	15	—
—	Havnesoged Møllers Enke	15	—
—	Justitsraad Didriksens Datter	10	—
—	Skolelærer Mortensens Enke	15	—
—	Stomagermester Laberts Enke	10	—
—	Parvymagermester Hoppensachs Enke ..	15	—
—	Stomagermester L. Jacobsen	10	—
—	Urtekræmmer Gulstrups Enke	20	—
—	Controlleur Mariagers Enke	15	—
—	Meelhandler L. Herbst	10	—
—	Forhenv. Forvalter Hansens Hustru ..	15	—
1823.	Justitsraad Schygs Enke	15	—
—	Kirkesanger Mariboos Enke	10	—
—	Agent Kielers Enke	15	—
—	Krigsassessor Navnkildes Enke	15	—
—	Forhenv. Bagermester Klifoth	10	—
—	Rjobmand Hansteens Datter	10	—

Medlem fra
Maret

1823.	Fuldmægtig Gluds Enke	20	Rbd.
—	Toldbetjent Sommers Datter	15	—
—	Secretair Heibergs Enke	10	—
—	Opfigtsbetjent Dhen	10	—
—	Collecteur Christensens Enke	10	—
1824.	Ritmester G. M. Foghs Enke	15	—
—	Foged Arnkiels Datter	10	—
—	Lieut. og Muurmester Egerods Enke	15	—
—	Klokker Jørgensens Enke	15	—
—	Guldsmedmester C. Jørgensen	15	—
—	Landmaaler Skankes Datter	20	—
—	Skæddermester J. Marg	10	—
—	Overlærer Gindrups Enke	15	—
—	Skæddermester Balckes Enke	15	—
—	Friseur Søegaard	15	—
—	Muurmester Rademacher	10	—
—	Krigsraad Borres Enke	20	—
—	Skriverformand Carlens Enke	15	—
1825.	Urtekr. og Laugsbud Thomsens Enke	10	—
—	Snedkermester Nielsens Enke	15	—
—	Skæddermester Wibergs Enke	10	—
—	Meelhandler D. Schou	20	—
—	Guldsmedmester Malmborg	20	—
—	Cancelliesecretair Thannings Enke	15	—
—	Institutbestyrer Dviftgaards Enke	10	—

Medlem fra
Maret

1825.	Handelsbogholder Liunges Enke.....	10	Rbb.
—	Coffardiekaptain J. N. Lunds Enke.	15	—
—	Snedkermester Flygenrings Enke....	10	—
—	Viinhandler Fischers Enke.....	15	—
—	Hofboghandler Beeckens Enke.....	15	—
1826.	Devisionschirurg Kryggers Datter...	15	—
—	Klædehandler Bøgilds Enke.....	15	—
—	Leietjener J. N. Schmidt.....	10	—
—	Krigsassessor Le Maires Enke.....	15	—
—	Bødkermester Tersløvs Enke.....	15	—
—	Bærtshuusholder J. Jørgensens Enke	15	—
—	Capt. og Hofmaler Fædderholts Enke	10	—
—	Handskemagerfrimester R. Sørensen..	10	—
—	Urtekræmmer Schyums Enke.....	15	—
—	Institutbestyrer Mønstedts Enke....	15	—
—	Jomfru N. Falk.....	10	—
—	Snedkermester Koblebers Enke.....	15	—
—	Tracteur Helstrups Enke.....	15	—
—	Bogholder Mazens Enke.....	20	—
—	Graveur og Guldsmedm. Foghts Hustru	20	—
—	Destillateur Spendrups Enke.....	15	—
1827.	Skomagermester Weises Enke.....	10	—
—	Bødkermester H. Holms Enke.....	10	—
—	Forhenv. Brændeviinsbr. Sommersted	15	—
—	Forhenv. Bærtshuush. P. C. Haack.	10	—

Medlem fra
 Maret

1827.	Garver Topps Datter.....	15	Rbd.
—	Justitsraad P. M. Sørensens Enke.	15	—
—	Forhenv. Tabaksfabr. F. E. Bagges Hustru.....	15	—
—	Rjobmand Godsche.....	10	—
—	Stoemagermester F. E. Holm....	10	—
1828.	Somfru Amalie Meyer.....	10	—
—	Fuldmægtig Gjessings Enke.....	10	—
—	Bærtshuusholder S. Nielsen.....	10	—
—	Skolelærer Langstedts Datter.....	10	—
—	Smedemester Bøssins Enke.....	10	—
—	Forhenv. Hørkræmmer M. Brorson..	15	—
—	Bogbindermester Lappés Enke.....	15	—
—	Muurmester J. W. Schmidts Enke.	10	—
—	Havnecontrollør Brodersens Enke...	15	—
—	Forh. Bødker, nu Toldbetj. Lunds Hustru	10	—
—	Stræbdermester Dambergs Enke....	15	—
—	Institutbestyrer Birks Enke.....	10	—
1829.	Urtekræmmer H. H. Baches Enke...	20	—
—	Snedkerfrimester Schæffer.....	10	—
—	Stræbdermester H. M. Lunds Hustru	10	—
—	Amtschirurg Wappenhans Enke....	10	—
—	Toldbetjent H. M. Møllers Enke...	15	—
—	Fuldmægtig Drlamundts Enke.....	20	—
—	Arrestforvarer Laurizens Enke.....	10	—

Medlem fra
Maret

1829.	Copiist Klyvers Enke	15	Rdd.
—	Guldsmedsmedmester Selins Enke	10	—
—	Tommermester Bendes Enke	10	—
—	Lieutn. og Toldbetj. Anthons Enke	10	—
1830.	Institutbestyrer Balsøes Enke	10	—
—	Smedemester Dittmers Datter	10	—
—	Skolelærer Petersens Enke	15	—
—	Fuldmægtig B. Mørcks Enke	10	—
—	Assistent Windings Enke	15	—
1831.	Hattemagermester Madsens Enke	10	—
—	Skipper Davidsens Enke	15	—
—	Toldbetjent Barners Hustru	10	—
—	Procurator S. L. Høyers Enke	15	—
—	Porcellainshdlr. J. Christiansens Enke	10	—
—	Instrumentmager Schousboe	10	—
—	Toldbetjent Hafs's Enke	10	—
—	Skovrider Müllers Datter	10	—
—	Jomfru E. Staal	10	—
—	Jomfru A. Staal	10	—
—	Skæbdermester Langberg	15	—
1832.	Capit. og Grosserer N. R. Schous Enke	15	—
—	Kammerraad Thorbjørnsens Enke	20	—
—	Skomager H. P. Hansens Enke	10	—
—	Dreiermester J. Hansens Enke	10	—
—	Madam C. Schmidt, født Hergsprung	10	—

Medlem fra
Karet

1832.	Skibsbygger Hellerungs Enke.....	10	Rbd.
—	Skibsbygmester Kepholtz's Enke....	20	—
—	Pastor Just's Datter	10	—
—	Coffardicapitain Tauscher	10	—
1833.	Federalmager Sators Enke.....	10	—
—	Farver Schous Enke.....	20	—
—	Paufist Helsted's Enke.....	10	—
—	Uhrmagermester Antonis Enke.....	10	—
—	Copiist Beiths Enke	15	—
—	Figurant Jacobsens Enke	10	—
—	Malermester Sannes Datter.....	10	—
—	Snedkermester A. C. Just	10	—
—	Mægler Friedlænders Enke	15	—
1834.	Skibscapitain Büzows Enke.....	15	—
—	Skolelærer Barsoeds Enke	15	—
—	Skræddermester J. Sandberg	15	—
1835.	Kjøbmand Davidsens Enke	10	—
—	Skræddermester Kiegelsens Enke....	10	—
—	Smedemester Drlings Enke	10	—
1836.	Major v. Klenows Enke.....	20	—
—	Skibscapitain C. W. Høyers Enke..	10	—
—	Forgyllder Irgangs Enke.....	10	—
1837.	Brændeviinsbr. Thollbolles Datter..	15	—
—	Smedemester J. C. Christensens Enke	10	—
—	Bogholder Amdrups Enke.....	15	—

Medlem fra
Aaret

1838. Madam Holz	15 Rbd.
— Institutbestyrer From	15 —
— Robbersmed H. Petersens Enke	10 —
1839. Forhenv. Politiebetjent J. Warberg .	10 —
— Capitain Meinckes Enke	10 —
— Skræddermester Drelbergs Enke	10 —

I Alt vare 395 Ansøgninger om Gratification indkomne.

9. Efter Ansøgning fra Selskabets 4 faste Bude tilstodes disse ligesom i de foregaaende Aar hver et Gratial af 35 Rbdlr.; ligesom der ogsaa efter Ansøgning bevilgedes Selskabets forhenværende Bud Bastian den sædvanlige Gratification af 30 Rbdlr.

10. Forsamlingen samtykkede i Administrationens Beslutning, om af Dverffuddet fra forrige Aar af det brodstke Legat at fordele 24 Rbdlr. med 6 Rbdlr. for hver af Legatets 4 Pensionister, saaledes at Resten af Dverffuddet bliver i Behold til eventuelt Brug efter Legatets Bestemmelse med 37 Rbdlr.

11. Det vedtoges at det uerholdelige Contingentbeløb for 2 Medlemmer, der saaledes efter Lovene blive at udslette af Selskabet, og for 2 afdøde Medlemmer, af hvilke et overordentlig, maatte affrives i Bøgerne i Alt med 28 Rbdlr. 78 §.

12. Endeligen optoges følgende 41 nye Medlemmer i Selskabet:

- Jomfrue Jacobine Simonsen.
 Smedkerfrimester Jørgen Hansen.
 Handstøkmagermester Peder Pedersen.
 Jomfrue J. M. Jacobsen.
 Foureer og Sergeant A. Jacobsen.
 Skibstømmermester N. H. Avenstrup.
 Hattemagerhvend C. L. Bruun.
 Dreiermester W. E. Hassert.
 Sukker-Raffinadeur J. D. Röhncke.
 Skomagermester Christian Olsen.
 Hjul- og Kæremagermester Christensen.
 Barbeerfrimester F. E. Hein.
 Skræddermester N. D. Hjorth.
 Skræddermester Holger J. Petersen.
 Bærtshuusholder N. N. Kalkerup.
 Bærtshuusholder N. Olsen.
 Bærtshuusholder D. F. Hermann.
 Bærtshuusholder L. F. Buchmann.
 Bærtshuusholder Bendt Hansen.
 Capelmusicus J. F. B. Schram.
 Politiebetjent S. G. J. Møller.
 Tobaksfabrikør J. S. Eriør.
 Capitain A. P. de Saint Aubain.
 Examinat. juris og Volonteur J. A. Schrøder.

Jomfrue H. C. D. Pfister.
 Jomfrue Christine Pfister.
 Contoirist C. T. da Fonseca.
 Institutbestyrer J. D. Lausen.
 Bærtsbhuusholder J. S. Koedstved.
 Jernhandler C. C. Holmer.
 Rugbrødsbager C. Siegumfeldt.
 Jomfrue A. M. Gabe.
 Jomfrue E. H. Linde.
 Jomfrue F. W. Linde.
 Madam A. M. Mortensen.
 Jomfrue J. W. Mortensen.
 Frøken A. D. Rohweder.
 Handelsbetjent P. E. Lerche.
 Bogholder J. H. F. Ryhl.
 Smedkerfrimester M. A. G. Wichmann.
 Politiebetjent H. P. Edelsteen.

Til Slutning meddeler Administrationen, ifølge den i en tidligere Generalforsamling tagne Bestemmelse, Underretning om de Legater, som siden Selskabets Stiftelse ere det tildeelte, og indbefattede i dets Fonds Beholdning, nemlig:

Aar 1805. Grosserer Niels Brocks Legat efter Testament af 19de Februar 1786 og 24de Februar 1802. 5062 Rbd. 22 f. D. C.
 — 1812. Student Grelles Legat 1000 Rbd. —

- Mar 1827. Enkefrue Charlotte Amalie Bonches
Legat, imod 5 pCt. Livrente . . 2000 Rbd.
- 1829. Caroline Legatet, stiftet af en Deel
af Selskabets Medlemmer i Anledning
af Hendes Kongelige Høihed Prindsesse
Carolines Formæling den 1ste August
samme Mar 2500 Rbd.
- 1839. Enkefrue, Etatsraadinde Kofoeds Legat,
500 Rbd.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab den 10de Marts 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Slaget ved Rjøge i 1807,
samt de med samme i nærmest Forbindelse
staaende, forudgaaede og efterfølgende
Begivenheder.

(Fortsættelse.)

For ikke at afbryde Beretningen om det saakaldte „Slag“ ved Rjøge — en Bencævnelse, som denne Affaire egentligen ikke fortjener, men som jeg har beholdt, fordi den nu engang saaledes er betegnet i Capitain Ræders Skrift — skal jeg først naar denne er til Ende, tilføie mine egne Bemærkninger, paa dem nær, der maatte kunne tjene til fornøden siebliflig Dplysning.

Wellesley indtog samme Dag (den 27de August) en Stilling ved Roeskilde-Kro, og fremsendte sin Avantgarde under Oberst Røden, til Ballensbæk og Baldby*), hvorfra mindre Afdelinger atter fremsendtes indtil Eagstrup**). Den næste Morgen (den 28de August) affendte Wel-

*) Det Baldby, hvorom her er Talen, er naturligviis det, der ligger omtrent en 2,400 Alen syd for det Punkt, hvor Veien til Rjøge afgaaer fra Hovedlandveien til Roeskilde, østen for førstnævnte Bei.

L. M.

***) Eagstrup (Ragstrup) ligger omtrent $1\frac{1}{4}$ Mil fra Delingspunktet af Roeskilde- og Rjøgeveien, vest for den sidste.

L. M.

leßley General Einsingen med et Corps til Roeskilde, deels for at recognoscere denne By og dens Omegn, deels for, ved Angrebet paa Castenskjold, at omgaae og angribe ham i hans venstre Flauque og Ryg. Einsingens Corps bestod af:

3 Batailloner Infanterie, under		
Oberst Hohnstedt.....	1,991	Hoveder
6 Escadroner Husarer, under Oberst		
Alten	510	—
½ ridende Batterie, under Capitain		
Wibleben, omtrent.....	87	—

Tilsammen 2,588 Hoveder.

Efter denne Afgang beholdt Welleßley altsaa tilbage 3,437 Mand.

Einsingen tog samme Aften (den 28 Aug.) en Stilling lidt syd for Roeskilde, hvorfra han lod den foranliggende Egn recognoscere, og satte en Cavaleri-Forpost i Drsted*).

Ifølge Planen skulde begge Corpsfer as marchere den følgende Dag (den 29de August), om Morgenens Kl. 5, fra deres ovennævnte Stillinger, for at udføre Angrebet mod Castenskjold, nemlig

*) Drsted ligger i lige Linie omtrent 1³/₄ Mil syd for Roeskilde.
L. M.

Welleßley i hans Front, og Einsingen i hans venstre Flanke og Ryg.

Welleßley's Corps fulgte altsaa Veien til Rjøge, der vel er noget længere end den, Einsingen havde at tilbagelægge, men hvorimod Welleßley, der marcherede over den aabne Slette, hiin Veie gjennemskærer, ikke behøvede at lade sig opholde ved synderlig Terrainaffegning, og indtraf derfor ogsaa til den bestemte Tid ved Skillingeskroen, henved en Miil nord for Rjøge, hvor han tog Stilling, for at oppebie Melding fra Einsingen, der imidlertid var marcheret over Gadsstrup, Benzonseie, Ørsted, Store- og Lille-Lodsager og Giby. I Lodsager og Giby saaes nogle Patrouiller og smaae Detachementer af Castenskjold's Corps, hvilke dog traf sig tilbage uden Modstand. Medens Rjøgeaaens Overgange bleve recognoscerede, indtog Einsingen, omtrent Kl. 9 om Formiddagen, en Stilling foran Lille-Lodsager.

(Fortsættes.)

L. M. Müllen.

General-Extract af Regnskabet

for det forenede Understøttelses-Selskab for Aaret 1844.

1844.	Indtægt.	Rbb.	§.	1844.	Udgift.	Rbb.	§.
	Contingenter	4408			Pensioner	4494	72
	Ugentlige Indtægter for Ugebladet	3151	56		Lønninger	1600	
	Hævede Renter af Fondet	5102	64		Generelle Omkostninger	411	49
					Udbetalte Renter til Banken	44	4
					Gratificationer	3660	
					Ugebladets Trykning	651	64
					Dversbud overført paa Formues Conto	1800	27
		Rbb.	12662			Rbb.	12662
			24				24

Kjøbenhavn den 31te Decbr. 1844.

G. Clausen.

D. Borgen.

J. C. Lund.

Carl S. Groth.

Balanceret Status.

1844.	Skal eie:	Rbb.	ß.	1844.	Eier:	Rbb.	ß.
	Selskabet eiede den 1ste Januari 1844	147424	15		Selskabet eier d. 31 Decbr. 1844 i Obligationer	132000	
	Overskud af Selskabets Virksomhed i Aaret 1844	1800	27		samt een i dette Aar indkjøbt Dansk-englisk 3% Obligation, for £ 100, antaget for	800	
	Deraf skalde efter Lovene $\frac{1}{4}$ Deel af det for Aaret calculerede Overskud tillægges Fondet nemlig	1273	Rbb. 17 ß.		havde tilgode i rentefri Udlaan	10155	
	Resten er desuden indbundet 527 — 10 -				Casse-Beholdning	5470	Rbb. 12 ß.
	<u>1800 Rb. 27 ß.</u>				Restancer	799	— 30 -
					<u>6269</u>	42	
		<u>Rbb.</u>	<u>149224</u>		<u>Total-Formue ved Aarets Udgang, Rbb.</u>	<u>149224</u>	<u>42</u>

Kjøbenhavn den 31te Decbr. 1844.

G. Clausen.

D. Borgen.

J. C. Lund.

Carl S. Groth.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 12.

Løverdagen den 22de Marts 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Fredagen den 28de Marts d. A. Eftermiddag Kl. 6 afholdes en Repræsentantsforsamling i Selskabet i Brandforsikringens Locale i Raads og Domhuset, hvortil Dr Hrr. Repræsentanter indbydes.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 11te Marts 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

C. S. Groth.

Slaget ved Rjøge i 1807,
 samt de med samme i nærmest Forbindelse
 staaende, forudgaaede og efterfølgende
 Begivenheder.
 (Fortsættelse.)

Efterat de tvende Overgangsteder, respective ved Yderholm og ved Vellinge (Vellinge) vare, af et dertil udsendt Detachment under Major Pleßsen, blevne recognoscerede, og det sidste *) blevet udseet til at benyttes, da det ved Yderholm var befundet ubrugbart, stillede Pleßsen sig ved Spanager, til Dækning for Corpsets høire Flanke. Broen ved Vellinge var af os bleven affastet, og maatte derfor istandsættes, hvilket imidlertid ikke medtog $\frac{1}{2}$ Time, efter hvilken Tids Forløb Infanteriet dog kun langsomt kunde iværksætte sin Overgang. Cavaleriet og Artilleriet betjente sig af et Badested, og opstillede sig derpaa syd for Rjøgeaaen, til Sikkring for Infanteriet ved dets Overgang, der ikke mødte synderlig Modstand fra vor Side, efterdi kun 1 Compagnie var udstillet til Naens og Overgangens Bevogtning.

Imellem Kl. 10 og 11 om Formiddagen havde Einsingens Corps passeret Naen. Men

*) Ikke fuldt $\frac{3}{4}$ Mil fra Rjøge.

da Wellesley havde ventet allerede en Time uden at erfare noget om Einsingen, besluttede han at begynde Angrebet alene, sandsynligt bestemt dertil ved Castenskjolds Angrebsbevægelse.

Da nemlig Castenskjold modtog Melding om Englændernes Fremrykning, beordrede han Tropperne at forsamles, og gav Orholm Befaling til at besætte Skillingkroen med de nærmestværende Batailloner (den 7de og 8de) samt 2 Kanoner. Men ogsaa disse Batailloner skulde først samles og tildeles Ammunition. De to Kanoner beordredes, hurtigen at rykke frem, under Bedækning af Skarpskytterne, ligesom den ved Møllerne opstillede Cavaleriefeltvagt skulde jage frem paa Sletten, for om muligt at opholde Fienden, hvornæst de nævnte 2de Batailloner snarest muligt skulde rykke efter. Men da Fienden allerede de havde besat den Stilling, hine Tropper vare beordrede at indtage, maatte de gjøre holdt nærmere Kjøge, og besatte, indtil den 9de Bataillons Ankomst, Olsomagle*) med 2 Compagnier; tillige rykkede Orholm frem med Infanteriet, og Artilleriet begyndte at spille. Fien-

*) Olsomagle ligger omtrent $\frac{3}{4}$ Mil sydvest for Skillingkroen, og paa det nærmeste omtrent 800 Alen vest for Landeveien.

den lod nu sit Skytø, bestaaende af 12 Kanoner rideende Artillerie, opkjøre paa sin venstre Fløi. Bore 2 Kanoner besvarede denne overlegne Ild efter bedste Gyne; men i den Skynding, i hvilken de vare blevne fremsendt, havde de kun medbragt ubetydelig Ammunition, der saaledes snart var forbrugt. Der blev nu sendt en Officier til Kjøge, for at hente den første den bedste Ammunitionsvogn; men han vendte tilbage med uforrettet Sag, efterdi Ammunitionsvognene vare indelukkede i Kirken, hvisaarsag ingen Ammunition kunde erholdes, da Dørene vare spærrede. Da Fienden imidlertid rykkede frem, maatte de tvende Kanoner trækkes tilbage, ved hvilken Geilighed den ene faldt i Fiendens Hænder, efterdi en af Hestene var bleven skudt og Seletøiet iturevet. Vel gav Orholm sit Rytteri Ordre til, at tilbagetage den tabte Kanon; men da denne Ordre nok ikke blev rigtigt overbragt; da fremdeles Cavaleriet blev beskudt, og de utilredne Bønderheste ikke vilde staae for Skud, trak det sig tilbage, hvilken Bevægelse snart fulgtes af Infanteriet efter en ringe Modstand, og uden Befaling, saasnart nemlig dette ligeledes blev udsat for Fiendens Ild. Naget Orholms og hans Officierers Bestræbelser for at standse Tropperne, gik Tilbagetrækningen dog snart over til en virkelig Flugt.

Magtet den 9de Bataillons*) Mandskab, ved de foregaaende Dages og den sidste Nats anstrengende Marcher og Bivouakering var saa udmattet at det i Hobetal faldt om paa Marken, blev denne Bataillon dog længe staaende i sin Stilling foran paa venstre Fløi; men forlod omsider ligesledes denne, trods Officierernes Modbestræbelser, da den saa 7de og 8de komme sig forbi. Imidlertid lykkedes det dog at bringe en Deel af alle tre Batailloner's Mandskab til at standse noget ved Digerne og Græfterne foran Byen.

Medens dette foregik havde Castenskjold faaet Tid til at lade 4 andre Batailloner opmarchere i een Linie udenfor Byen ved det saakaldte „hvide Kne“, Cavaleriet paa høire Fløi, noget foran Infanteriet og tæt ved Søen, ligesom han ogsaa havde ladet optjære 6 Kanoner, respective paa Landeveien og foran Infanterielinien. Forfatteren bemærker her, at sluttede Colonner, der især havde været anvendelige ved saa uøvede Tropper, dengang ei var almindelig i vor Armee, hvor man sædvanligten opstillede Infanteriet i opmarcherede Li-

*) Det vil erindres, at dette var en af de Batailloner, der havde viist saa megen Uvillie ved at gaae over til Sjælland.

nier, ligesaa lidt som det synes at have været paatænkt, at danne en Slagorden i to Træfninger med Reserve, hvilket, mener han, eiheller havde været let at iværksætte, „da der ved det hele Corps neppe fandtes nogen eneste Officier, som var i Stand til med vedberlig Kyndighed at lede sammes tactiske Opstilling og Fægtemaade.“ — De øvrige Batailloner opstilledes deels i Byen, deels bag samme og Naen,*) som her har en Brede af 25 til 30 Alen, sumpige Bredder og en saadan Dybde, at den ei kan gjennevades. De herværende Kanoner manglede ligeledes Ammunition; og de saa Skud, man havde medbragt, passede ei engang til Kanonerne. Der havde nemlig baade Spundigt og Spundigt Skyts; men da Ammunitionen transporteredes paa Vøndervogne med Vønderkudste, mener Forfatteren at en Forverling af Ammunitionen næsten ikke var at undgaae.

Imidlertid vare Englænderne nord for Byen rykkede frem, da vore Tropper gik tilbage. Karbætskilden nedlagde en Deel af vore Folk, fornemmeligen af den 5te Bataillon, der stod yderst

*) Som bekendt løber Naen syd for Byen, ud i Søen.
L. M.

paa høire Fløi, nærved Søen; blandt dem, som her faldt, befandt sig en Capitain *Dvi stgaard*. Den 5te Bataillon kom nu i Norden, og gik tilbage „uden væsentlig Modstand.“ Skarpskytterne og adskillige andre Infanterieafdelinger holdt sig vel endnu, chargerende bag Digerne og i Græfterne foran Byen; men ogsaa denne sidste Modstand ophørte, da et engelsk Infanterieregiment gjorde et Stormangreb, og drev Tropperne ud af deres Stilling og tilbage til Byen. Det øvrige fiendtlige Infanterie samt Cavaleriet fulgte nu efter. General *Castenskjold* siger her i sin Rapport over Slaget: „Da jeg Ingen saae mellem Kjøge og Fjenden, uden mig og mine Adjutanter, retire-rede jeg med.“

Den Norden, i hvilken Tropperne nu trak sig igjennem Byen, foregedes saavel ved Trængselen af Vogne, Heste og Karrer i Gaderne, som især ved Fjendens Kardætskild af de i Byens nordre Part placerede Kanoner. Paa den sydlige Side af Maen stode et Par Kanoner og en Deel af 10de Bataillon; ligeledes opstillede General *Orholm* 4 Kanoner med Bedækning til Broens Forsvar, hvilket ingenlunde var uden Kraft. *Castenskjolds* Bestræbelser for at formere de flygtende Batailloner noget længere tilbage, bleve frugtes-

løse paa Grund af den almindelige Skræk, der havde bemægtiget sig Mandskabet. Imidlertid var dog en Deel blevet standset og samlet, og vilde — mener Forfatteren — være kommet i Orden og til Besindelse igjen, saasnart det havde saaet nogen Tid dertil. Men uventet gjorde nu et, af alle Vaabenarter sammensat Corps under Oberst Alten, der fra Einsingen var sendt fremad, et Angreb i Ryggen, hvilket vel mødte siebliffelig Modstand, men snart bragte vor Id til Taushed. En anden Afdeling under Major Pleßen, gik ligeledes igjennem Skoven, syd for Kellinge, og indslog Veien over Svansbjerg og Søllerup, til Broen paa Landeveien mellem Herfølge og Cæder,*) hvorved Tilbagetoget ad denne Vei blev affkaaret. Dog leed Pleßen noget Tab ved Udgangen af Skoven.

*) Denne Bro fører over Bidstolle-Na, der overstæret Landeveien til Bordingborg, henved 1 Mil fra Rjøge.

L. M.

(Fortsættes.)

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 13.

Løverdagen den 29de Marts 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Slaget ved Rjøge i 1807,

samt de med samme i nærmest Forbindelse
staaende, forudgaaede og efterfølgende
Begivenheder.

(Fortsættelse.)

Castenskjold var saaledes overrumplet og
saae sig angreben, foruden i Fronten, tillige i venstre
Flanque og i Ryggen. Den Officier, der skulde
have overbragt Meldingen om Einſingens Frem-
rykning, var bleven fangen; og havde derfor Sel-
linge-Broen ikke været afbrudt, hvorved Fienden
„betydeligen blev opholdt paa denne Kant“, vilde
Overrumplingen „have været aldeles complet“. Alt

var nu paa Flugten, den største Hob ad Valke-
Beien, og Resten over Marker og Segn henimod
Clemenstrup og Hersfølge*), under hvilken Flugt
Mandskabet for en Deel bortkastede Vaaben og
Mundering. „Dog“ — siger Forfatteren her —
„maa vi ogsaa med Fornøielse bemærke, at
mangen brav og tapper Mand blev staaende bag
Græfter og Gjørder, eller dækket af Kornet paa
Marken, og udsendte derfra velrettede Skud imod
den omsværmende Fjende, som derved led et ikke
ubetydelig Tab.“ Vaade Alten og Plessen
gjorde en Deel Fanger, og erobrede Bagage og
Ammunitionsvoerne.

Forfatteren bemærker her, at vort i det Fore-
gaaende skildrede Landeværn og vor pikkebevæbnede
Kystmilice umuligen kunde modstaae et saa almin-
deligt og pludseligt Angreb fra tre Sider af en
saavel tactisk, som i Antal (?) overlegen Fjende;
at „dygtige Linietropper af samme Styrke vilde
have havt tilstrækkeligen at gjøre, blot for under
lignende Omstændigheder at kunne forsvaret sin
Stilling“, men at Mange, endog efter Fjendens

*) Hersfølge ligger henved $\frac{3}{4}$ Mil fra Rjøge, nogle
hundrede Alen øst for Hovedlandeveien.

Bidnesbyrd, kæmpede med udmærket Tapperhed, uavnligen Officiererne, „der Alle gjorde deres Pligt“. Fremdeles beretter Forfatteren, at Artilleriet „fægtede med megen Tapperhed“.

„De to Generaler gif altsaa med Overlæg tilbage,“ siger Forfatteren, Orholm til Høiderne ved Hersølle, hvor han besatte Kirkegaarden, der ligger paa en Bakke, for derved at opholde Fienden, medens Castenskjold skulde søge at samle de flygtende Tropper bag hine Høider. Med en Fane i Haanden samlede Orholm paa Kirkegaarden i Hersølle efterhaanden nogle Officierer og omtrent 120 Mand. Vel havde Orholm endnn en 50 Infanterister og 40 til 50 Landeværns-Cavalerister udenfor Kirkegaarden; men disse trak sig samtligen tilbage, da de øvrige Flygtninger forlode Byen, saa at Orholm blev ene paa Kirkegaarden med hine 120 Mand, „der alle vare besjælede af godt Mod og den bedste Villie og Iver for at modstaae Fienden“. Det var ogsaa Orholms Hensigt, at besætte Kirken, og sendte desaarfag Bud efter sammes Møgler, men da „Præst og Degn vare forsvundne“, maatte Kirken opbrækkes, „hvorved hengif nogen Tid“. Et Angreb af en Trop Husarer blev med Tab tilbageslaget. Men da efterhaanden Englænderne besatte

Grøfterne foran Kirkegaarden, og, understøttede af en Infanteriebataillon, beredt til at storme, chargerede mod Oxholm's Mandskab; da fremdeles en anden Bataillon samt to Escadroner stode respective til venstre og høire af Kirkegaarden, og da endeligen denne blev beskudt af nogle, paa den nærliggende Møllebakke opfjerte, Kanoner, „saa at alene Desfiléet, som løber igjennem Byen, forhindrede, at Kirkegaarden ei blev aldeles omringet:“ ansaaes et længere Forsvar for umuligt, hvisaarsag en Officier udsendtes med et hvidt Tørklæde i Haanden, som Signal til Overgivelse. Da Porten paa Muren ved denne Leilighed aabnedes, trængte nogle Husarer ind, hvilke omringede og udplyndrede General Oxholm. Ved Oberst Alten's Ankomst blev Generalen tagen under hans Beskyttelse, og Wellesley, som senere indtraf, gav ham hans Sabel tilbage. De sidste Skud faldt her Kl. 4 om Eftermiddagen. Bort Tab paa Kirkegaarden var 2 Døde og 13 Saarede; de Fangnes Antal var, foruden 5 Officierer og 1 Tambour, omtrent 120 Mand. Oxholm bragtes til Kjege, og indtog det samme Logis, som han havde forladt for omtrent 12 Timer siden, og hvor han skrev sin Rapport til Kronprindsen om Dagens Begivenheder. Wellesley standsede Forsølgelsen ved

Herfølge, og indquarterede sine Tropper i Kjøge og Omegn, hvorimod Einsingen fik Ordre til, med det ridende Artillerie og Cavaleriet, at forfølge Gasteuskjold til Sæder, hvor en Deel Fanger gjordes; og medens Infanteriet gjorde holdt ved Svandsbjerg, fortsatte han med et Detachement Forfølgelsen over Summerød til Gjerløv (Gjerløv*), hvornæst mindre Afdelinger vedbleve Forfølgelsen i denne Retning indtil henimod Ringsted. Hovedquarteret blev i Kjøge, og en Forpostlinie udsattes fra Vellinge over Nashedi, Svandsbjerg og Bidskølle.

Gasteuskjold tilbragte Natten efter denne Affaire i Hasle (Haslev) Præstegaard, omtrent $\frac{1}{2}$ Mill nordvest for Bregentved, hvor ogsaa han den samme Aften nedskrev sin Rapport til Kronprindsen, saavel som en anden til Peymann. Ved omkringsendte Sedler opfordrede han det flygtende Landeværn til, den følgende Dag, den 30te August, at gjensamles ved Nestved, hvor han ogsaa forefandt omtrent 2 Batailloner, 350 Mand Rytteri og 4 Kanoner, „hvilket,“ siger Forfatteren, „i al Sandhed tyder hen paa en ikke ringe

*) En Kirkeby, der ligger noget over $\frac{1}{4}$ Mill syd for Landeveien fra Kjøge til Ringsted, og omtrent $1\frac{3}{4}$ Mill fra Ringsted.
L. M.

Grad af Mod og god Villie under saa fortvivlede Omstændigheder og fortjene al Berømmelse." Men da dette Corps „næsten var uden Ammunition og blottet for Alt“, opløste Castenskjold det sjællandske Landeværn, og trak sig med det fra Smaarøerne samt med Cavaleriet til Sjællands sydlige Kyst; og da han, Natten mellem den 1ste og 2den September, erfarede, at Fienden havde besat Nestved, gik Castenskjold, den 2den September, over til Møen og Falster med Levningerne af sit Corps. Han søgte der at organisere samme saa godt han kunde, hvortil Kronprindsen efterhaanden sendte ham 27 af Armeens yngste Officierer.

Ved denne Overgang til Verne blev Cavaleriet, en Deel Geværer, 4 Kanoner og nogen Ammunition, samt de laallandske Batailloner reddede.

Einsingen rykkede, den 20de September, med 467 Mand og 3 Kanoner ind i Bordingborg, medens Hovedstyrken forblev i Ringsted, hvorfra den udbredte sig over det sydlige og vestlige Sjælland. Castenskjold lod alle Farteier paa den sjællandske Kyst ved Bordingborg og Kallehave bringe over til Møen og Falster.

Vort Tab i Rjese slaget kan anslaaes til omtrent 100 Døde, hvoriblandt 1 Officier, 150 Saarede, hvoriblandt 4 Officierer (en af dem,

Capt. Nørager, både fort efter af sine Saar); 58 Officierer, nemlig: 1 General, 9 Majorer, 19 Capitainer og 29 Lieutenanter, samt, efter engelsk Angivelse, omtrent 1100 Mand bleve fangne, og 9 Kanoner erobrede. Fremdeles mistedes en Deel Bagage, Felt-Commissariatet, Felt-Hospitalsvæsenet med alle Lægerne.

Fiendens Tab er ubekendt; paa Hospitalet i Rjøge laae imidlertid 80 Saarede; 1ste og 3die Husarregiment angave deres Tab til 2 Officierer, 16 Mand og 22 Heste.

De danske Fanger førtes til Rjøge, hvor Officiererne fik Tilladelse til, at gaae omkring i Byen for at opsoge deres Bagage. Den 30te bleve de under Eskorte bragte til det engelske Hovedquarteer ved Hellerup, og Officiererne holdt netop ved store Vibenshuus om Morgenens den 31te August, da Udfaldet fra Fæstningen og Fægtningen i Gladsens Have fandt Sted. Officiererne bleve behandlede med megen Humanitet saavel af General Cathcart, som af alle øvrige fiendtlige Officierer. Det blev først bestemt, at de alle skulde forlade Sjælland, men General Oxholm udvirkede hos Cathcart og Gambier, at de erholdt Tilladelse til at begive sig hjem, imod at underskrive Forpligtelsen til, at

forholde sig rolige i denne Krig. Derimod blev Mandskabet ført ombord paa den engelske Flaade, for at affkræfte Andre fra lignende Foretagender; dog blev det lovet, at det ikke skulde blive brugt imod Fædrelandet. Oxholms Bestræbelser for at bevæge den engelske Overgeneral til, at oprette Angrebet paa Kjøbenhavn, bleve naturligviis frugtesløse, om end baade Cathcart og Gambier meget maatte beklage den haarde Stilling, hvori de befandt sig. Imidlertid gjorde Oxholm, der nu engang befandt sig i det engelske Hovedquarteer, Alt hvad han formaade, saavel for sine Baabenbrødre, som for den betrængte Hovedstad, „og meldte endog herfra General Peymann, med Cathcarts Tilladelse, Generalernes Uheld og Landværnets Udspredelse og Ulykke.“

(Fortsættes.)

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 14.

Løverdagen den 5te April 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Slaget ved Rjøge i 1807,

samt de med samme i nærmest Forbindelse
staaende, forudgaaede og efterfølgende
Begivenheder.

(Fortsættelse.)

Forfatteren beretter her en Besynderlighed, som fortjener at anføres, hvor ubetydelig den end i og for sig kan være. Orholm blev, den 1ste September, seet i det engelske Hovedquarteer af en dansk Parlemtair og Adjutant hos Peymann, en Lieutenant Søderberg. Denne maa have antaget, at Generalen befandt sig der i engelsk Interesse og Sold, samt rapporteret

noget om ham til Kjøbenhavn, „hvorefter der senere forarsagedes saa megen Bagvaskelse, usfordelagtig Bedømmelse og vrang Dmtale.“ — Jovrigt forlod Orholm og de øvrige Officierer det dem anviste Opholdssted om Aftenen d. 1ste September, og begave sig til deres Hjem.

Einzingen afvæbnede Beboerne overalt, og borttog deres Ammunition. Amtmand Stemann maatte, efter Einzingens Forlangende, saaledes paavise en Baabenbeholdning og 76 Gentner Krudt, der vare angivne at være nedgravede i Skoven. Men da disse Ting ikke vare blevne afhentede af Englænderne, da Kjøbenhavns Capitulation blev bekjendt, saa protesterede Stemann mod Udeliveringen deraf, hvoraf Følgen blev, at Baabnene og Ammunitionen forbleve hvor de vare, indtil Englænderne havde forladt Sjælland.

Nogle af Forfatterens Slutningsbemærkninger skal jeg tillade mig at giengive efter Ordene.

„Dette er,“ siger han, „den detaillerede Beskrivelse over det hos os saa meget omtalede Rjuge-Slag, som sikkerligen fortjener anden Bedømmelse, naar kun alle Omstændigheder tilfulde oplyses, end den som hidtil er bleven det til Deel.“

„Biskop gave de laalandske Batailloner Exemplet til Flugt; men det er ikke derfor at antage,

at det var gaaet bedre, om nogen af de sjællandske Batailloner havde havt Avantgarden. Troppernes Opstilling var vel hverken fra practisk, eller theoretisk Side at rose; men vi maae erindre, at Generalerne v. Castenskjold og v. Orholm vare uden nogensomhelst Hjælp, og at der den Gang gaves kun faa Generaler i vort Land, som tillige vare Krigsmænd, end sige, Overbefalingsmænd; en Post, hvis Dygtighed ikke vindes uden i Krigen selv, eller ved alvorligt Studium; men den blev hverken undersøgt hos, eller fordret af Den, som udnævnedes til General. Navnet „General“ var derfor blot en Titel uden nogensomhelst, underforstaaet, andet Begreb; og denne Titel kunde enhver Officier, hvilket alt er omtalet, ifølge Tjenstalderen vente efter Tour at opnaae. Men, naar der til Stabsofficiers- og Generalsværdighederne, især i Fredstid, ei gjøres nogensomhelst anden, streng, videnskabelig Fordring, end Tjenst-Alder, saa maa man ingensinde haabe at erholde fordeelagtige Resultater af et saadant System.“

„Imidlertid fegtede saavel Generalerne, som de øvrige Officierer, med personlig Tapperhed og til det sidste Dieblis, hvorpaa de mange fangne Officierer maae tjene til Beviis, da de bleve

staaende og vilde ei vige; Stykjunger v. Hellefen blev endog under 5te December 1807 for sit udviste, gode Forhold udnævnt til Secondlieutenant af 2den Klasse i Artillericorpsen, dog uden Anciennetet, indtil han havde taget den befalede Examen.“

„Men en Deel af Mandskabet fortjener ei mindre Berømmelse. Mange af dem kæmpede med stor Tapperhed, og maae vi her atter gjentage, at den største Deel af dem vare Bønder, som første Gang førtes i 3den efter en lang og besværlig March;*) uden de sædvanlige Fornødenheder og Forpleining, med slette Vaaben, liden Ammunition, kun 1 Flintesteen for hver Mand, tarvelig Beklædning og Udrustning, uden Befalingsmænd, Disciplin og hvad Krigen Mere fordrer. Man var derfor eiheller berettiget til at vente store Resultater af en saadan Organisation, saameget mindre, som man ei kan fremvise fordeels

*) Meningen heraf er, at første Delen af Mandskabet bestod af Bønder, der for første Gang førtes i 3den, og det efterat have gjort en lang og besværlig Marche; man kunde ellers let troe, at de vel havde været i 3den før, men at det denne Gang var umiddelbart efter den anstrengende Marche, de førtes i Kampen.

agtigere Virkninger af lige Marsfager i andre Lande, hvor Bønderne pludseligen ere blevne samlede og armerede for at føres i Felten.“

„Udfaldet af Bataillen ved Rjoge maa meget affjole Ønsket hos de Exalterede om en National-Milice af saadan Bessaffenhed og tillige overbevise Krigsbestyrelsen om Nødvendigheden af at besidde et respectabelt Forsvarsvæsen og dygtige Befalingsmænd.“

„Meget beklage vi Befalingsmændene og Landeværnet selv, der i deres Uheld ere, blevne miskjendte, om ei endog forhaanede ved Publicums og de Ukyndiges ubillige Domme.“

„Nogle af Befalingsmændene frasagde sig efter Slaget Commandoen over disse Tropper; deriblandt Major Grev v. Moltke, Chefen for 2den Bataillon af Søndre Sjællandske-Landeværns-Regiment, som under Slaget længe holdt Stand og fegtede baade med Berømmelse og Ære. Andre, og deriblandt General v. Orholm, udbade sig deres Forhold undersøgte og paademte af en Krigsret. Mere kunne Mænd af Ære ikke gjøre.“

„Selv Fienden beretter*), „at, skjøndt de Danste flygtede med Bestyrtelse og Overilelse og tildeels bortkastede Vaaben og Klæder, saa udviste dog den ny Milice en modig Mand. Nogle af disse raae Recruiter fyrede ud af Binduerne i Rjæge paa vort Cavalleri og lode sig nedstøde af vort Infanteri. Andre skjulte sig bag de i Rækker staaende Kornneeg, paa Markerne, og skjøde derfra paa deres Forsølgere, ikke uden Tab for os.““

„Vi gjentage derfor endnu engang: at Landeværnet ved Rjæge gjorde omtrent Alt, hvad der var muligt at gjøre.“

„Deres Uvillie, ja! Opstand, da de skulde forlade Smaa-Verne, bør nærmest tilskrives Lovgivningen, til hvis Ord de strengeligen holdt sig; ogsaa bleve de meer følgsomme fra den Tid af, at Kronprindsens Proclamation var oplæst for dem; og, isald den høistcommanderende General begik Feil, burde det dog ei falde dem til Last.“ —

Efterat Forfatteren dernæst har fortalt, at Castenskjold samlede Levningerne af sit Corps paa Smaaverne, hvor det, forøget ved de Afde-linger, som bleve overførte fra Femern og Lange-

*) See Ludlow Beamish: „Der Königlich deutschen Legion,“ 1ster Theil, Pag. 123.

land, den 13de September udgjorde 3,362 Mand, slutter han sin Beretning om Kjøgeaffairen saaledes:

„General v. Castenskjold blev ifølge Kronprindsens Ordre af 21de September kaldt til Kiel, da Høistfamme vilde tale med ham; og gif han over Langeland, Fyen og Snoghøi derhen i Enden af September Maaned, overgivende Commandoen paa Verne til Generalmajor v. Gwald.“

„I Kiel blev han naadigen modtaget af Kronprindsen, som allerede under 6te September skriftligen havde trøstet ham over hans havte Uheld; og vi have ei nogenstinde bemærket, at Høistfamme havde lagt ham dette til Last, men snarere stedse viste ham megen Deeltagelse og Naade. Generalen vendte den 23de October over Femern tilbage til Laaland og overtog atter Commandoen over Verne, den 25de October.“

Jeg skal nu tillade mig at knytte nogle faa Bemærkninger til ovenstaaende Beretning, hvilken jeg, som allerede anført (see Borgv. Nr. 11), med Glid ikke tidligere har villet afbryde.

Den ærede Forfatter's viensynlige, for en Fremstiller af historiske Begivenheder ingenlunde priselige, og her vistnok ikke altid vellykkede, Bestræbelse efter, at ville undskylde og forsvare Alt, fremkalder uvilkaarligt Tanken om den Krigsmaxime:

„at den, der vil forsvare Alt, forsværer Intet.“ I nærværende Tilfælde maa dette naturligviis forståes saaledes, at den, hos hvem denne Bestræbelse er saa umiskjendelig, som den er her hos Forsfatteren, med Hensyn til Deeltagerne i Rjægeaffairen, og som udstrækker den, saa at sige, til enhver af disses Handlinger, letteligen vækker Tvivl om sin Upartiskhed, og bringer det maaskee endog dertil, at Læseren ikke fatter Tiltro til nogensomhelst Deel af Forsvaret, naar han seer, at man søger at forsvare, hvad der ikke bør forsvares, at undskylde det, der fortjener Dadel, eller i alt Fald med Taushed glider hen over det, man ikke godt kan undskylde, men ei heller gjerne vil dable.

At Forsfatteren fremfører Alt, hvad der kan siges til Fordeel for dem, der have været Gjenstanden for Ringeagt og Forhaanelse, er uden Tvivl saare hæderligt og roesværdigt; men at han stundom udvider sit Forsvar til Roes, og at han tilbageholder sin Dadel, hvor den havde været velfortjent, forekommer mig ikke at kunne billiges.

(Sluttes.)

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 15.

Løverdagen den 12te April 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Bekjendtgjørelse.

Fredagen den 28de Marts d. A. afholdt det forenede Understøttelses-Selskab en Generalforsamling, som bivaanedes af 31 Repræsentanter, og hvori følgende foretoges:

1. En fornyet Ansøgning om Laan fra et Medlem, hvem der ikke var tilstaaet det ansøgte Laan ved sidste Generalforsamling, affloges.

2. Skolelærer Mariboes Enke tilstodes endvidere 5 Rbdlr. som Tillæg til den hende sidst bevilgede Gratification af 10 Rbdlr.

3. Foretoges Valg paa nye Repræsentanter i de afgaaendes Sted, og bliver Afgangen efter

Tour og Tilgangen efterat de nedenfor anførte Medlemmer veligen have modtaget Valget, som følger:

Før første Klassefication.

Afgang.	Tilgang.
Hr. Etatsraad Haagen.	Hr. Procurator Ring.
— Cancellieraad Hansteen.	— Justitsraad Bølbite.
— Etatsraad Winge, R.	— — Brorson.
af D.	— Conferentør. Kirstein.
— Kammerraad Cruse.	

Før anden Klassefication.

Afgang.	Tilgang.
Hr. Cathetel Revision.	Hr. Pastor Bisbye, R. af D.
— Dr. theol., Hofprædikan- tant Münter, R. af D.	— Dr. med., Overmedicus Christensen.
— Pastor Marckmann.	— Graver Nyberg.
— Dr. philos., Professor Ursin, R. af D.	— Practiser. Læge Mor- tensen.

Før tredje Klassefication.

Afgang.	Tilgang.
Hr. Capitainlieutenant Pro- stius, R. af D.	Hr. Arigeraad Wibe.
— Capitain v. Ernst, R.	— Capitain S. Jæster.
af D.	— Capitain Liebmann.
— Oberstlieut. v. Lønborg, R. af D. og D. M.	— Major v. Thestrup, R. af D.
— Capitain P. L. Grove, udmeldt.	

Før fjerde Klassefication.

Afgang.	Tilgang.
Hr. Grosserer R. M. Hen- riques.	Hr. Klædeb. J. D. Schmidt.
— Klædehandler B. M. Goldschmidt.	— Mægler J. Postlar.
— Cancellier. Deichmann.	— Urtekøbm. J. C. Bon- drop.
— Major og Gross. Sals.	— Grosserer Joach. Topp.

For femte Klassefication.

Afgang.	Tilgang.
Hr. Oberstlieutenant J. G. Bruun.	Hr. Tobaksfabrik. N. Bonnesen.
— Capit. og Tobaksfab. J. W. Schiøß.	— Capit. og Brændeviinsbrænder Marcussen.
— Brygger C. Carstensen.	— Brygger P. C. Hoyer.
— — E. P. Hoyer, død.	— Fabriksbestyrer D. F. Olsen.

For sjette Klassefication.

Afgang.	Tilgang.
Hr. Blikkenslager D. Lindquist.	Hr. Sadelmagerm. Rothmann.
— Hof-Kunstdreier J. G. Schwarz.	— Skrædderm. L. Petersen.
— Hattemager B. Petersen.	— Lieut. og Bødkermester Rübniß.
— Blikkenslager K. Hammer, D. N.	— Snekterm. P. C. Jacobsen.

4. Slutteligen optoges følgende nye Medlemmer i Selskabet:

Jomfrue Sara Albrechtsen.
 Madam N. R. Hansen.
 Kapelbud N. G. Mogensen.
 Jomfrue N. G. G. Tryde.
 Handelsbetjent M. G. Achen.
 Jomfrue G. E. G. Stind.
 Malersvend D. G. Knudsen.
 Stabstambour F. E. T. Hilmer.
 Silke- og Klædehandler Th. Bugge.
 Snekfersvend P. G. Kleinschmidt.

Snedkervend F. W. F. Kleinschmidt.

Goffardiecapitain N. Støger.

Handelsfuldmægtig J. Jensen.

Handelsbetjent C. J. Bech.

Major S. F. v. Mackene.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab den 7de April 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Slaget ved Rjøge i 1807,

samt de med samme i nærmest Forbindelse
staaende, forudgaaede og efterfølgende
Begivenheder.

(Fortsættelse.)

Jeg har allerede tidligere (Borgerv. Nr. 10, S. 80) udpeget det som formeentlige Feil af General Castenskjold, saavel at han valgte Rjøge til Samlingsplads, som at han for sildigt erfarede Englændernes Fremrykning, og derved blev overrumplet. Maa skee man, med Hensyn til den første Anke, vil indvende, at Castenskjold muligt valgte dette Punkt, fordi Landeveien til det sydlige Sjælland, saa at sige, netop der berører Søen, og for saaledes at være sikker for Omgaaelse i den høire Flanque. Det nytter imidlertid kun lidet at vide sig sikker paa den ene Side, naar man lader sig omgaae paa den anden, hvilket her blev Tilfældet; thi Castenskjold blev lige saa complet omgaaet paa sin venstre Fløi af Linsingen, som overrumplet i Fronten af Welleley. Denne havde, som vi have seet, (Borgerv. Nr. 11, S. 106), den 27de Aug. taget Stilling ved Roeskilde Kro, og samme Dag fremsendt mindre Afdelinger, endog indtil Ragsstrup, der ikke ligger synderligt længere

end $\frac{1}{2}$ Mil fra Skillingstroen. Castenskjold var allerede Dagen iforveien (Borgerv. Nr. 8, S. 68) ankommen med sit Corps til Rjøge, hvor Intet burde have været ham mere magtpaaliggende, end at fremsende sine Sikkringsdele paa en saadan Afstand, at han ikke behøvede at blive underrettet om Fiendens Fremrykning den 3die Dags Morgen derefter, da denne Bevægelse endog først blev observeret gjennem en Rikkert, fra gamle Rjøgegaard. Forfatteren søger jævnlig, at henstyre alle Uheld under Troppernes mangelfulde Uddannelse og flette Udrustning. Den her udpegede, formæntlige Forsømmelse vedkom imidlertid ikke Tropperne, men maa ene og alene tilskrives Generalen, der ikke var saa aldeles blottet for Cavalerie, at han jo kunde have fremsendt nogle Detachementer paa saa lang en Afstand, han maatte finde fornødent, og paa de Veie, ad hvilke Fienden kunde ventes; og attop Troppernes Bestaffenhed gjorde denne Forholdsregel saa meget nødvendigere, thi jo flattere Tropperne ere, jo længere Tid udfordres der til deres Sammentrækning Ordren og Opstilling.

Den anden Feil, som efter min Formening kan tillægges Castenskjold, bestod i, at han, som sagt, lod sig omgaae i den venstre Flanque, til hvis Sikkerhed ingen andre Forholdsregler synes at

have været tagne, end Afkastelsen af Broen ved Vellinge og Udstillingen af 1 Compagnie til Rjøgeaaens og Overgangsstedernes Bevogtning. Endog langt ufremkommeligere Terrainarter, end Rjøgeaaen, erholde kun nogen Betydning saasnart de forsvares, eller egentligere: saasnart man benytter dem til sit eget Forsvar for derved at forbyde, eller dog vanskeliggjøre det for Fienden, at passere dem, og at tilføie ham det størstmulige Tab under Forsøget herpaa. Det synes, at General Castenskjold har miskjendt disse Sandheder; thi ellers vilde han ikke have ladet det beroe ved at udstille 1 Compagnie til Overgangsstedernes Jagttagelse, men han vilde have detacheret et, maaskee endog af alle Baabenarter sammensat Corps til at modfætte sig Fiendens Overgang over Naen. Som man i det Foregaaende vil have seet, forarsagede det ogsaa kun Englænderne en halv Times Forsinkelse, at istandsætte Vellinge-Broen (Borgerv. Nr. 12, S. 110). Havde endog Castenskjold været heldig nok til, at forsvare sig i sin Stilling foran Rjøge, hvilket han vel neppe engang selv haabede at kunne, saa vilde et betydeligt skendeligt Corps's Overgang over Naen — en Operation, paa hvilken han maatte være beredt — have tvunget ham til, enten at gjøre, hvad han med større

Fordeel fra Begyndelsen af burde have gjort, nemlig at affende en Troppestykke imod samme, eller ogsaa selv at forlade sin Stilling, for ikke at see sig sin Tilbagetogslinie affaaren.

Jeg finder det lige saa lidet at være nogen Følge af Troppernes organiske og disciplinariske Ufuldkommenheder, at Ammunitionen var saa godt gjemt i Kirken, at der, selv efterat Fægtningen var begyndt, ei engang kunde erholdes et Skud derfra, endstjøndt en Officier blev affendt for at gjøre Requisition desangaaende, altsammen fordi „Dørene vare spærrede*).

*) Paa hvis Ordre Kirkedørene vare spærrede, saa at ingen Ammunition var at erholde omtaler Forfatteren ikke.

L. M.

(Slutningen følger.)

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 16.

Løverdagen den 19de April 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eter af det Seidelinske Officin.

Slaget ved Kjøge i 1807,

samt de med samme i nærmest Forbindelse
staaende, forudgaaede og efterfølgende
Begivenheder.

(Fortsættelse.)

I Henseende til den ringe Modstand, Tropperne gjorde, uagtet, som Forfatteren siger, alle Bestræbelser fra de Commanderendes Side, for at bringe dem til at staae, og senere for at standse Flugten, tillader jeg mig ingen anden Bemærkning, end den, at om just ikke et hvert Landeværn, selv under lige saa ugunstige Omstændigheder, saa tilfomt havde grebet Flugten, som det sjællandske ved Kjøge, saa er der

dog ingen Tvivl om, at de samme Tropper under andre Forhold vilde have sægtet med Mod og Tapperhed. Skylden ligger fornemmeligen i selve Ordren til, at føre en saadan Troppemasse i Jlden, og dernæst hos dem, der valgte en saa ufordeelagtig Kampplads, som Rjøgessletten; men ikke hos Mandskabet.

Til Forfatterens undskyldende Anke over, at man ikke havde formeret Tropperne i sluttede Colonner, fordi opmarcherede Linier dengang vare sædvanlige i vor Armee, maa jeg bemærke, at det ikke blot var i vor Armee, denne Opstillingsmaade dengang var den sædvanlige, og at maaskee selv Englænderne, der altid have havt Forkjærlighed for opmarcherede Linier,*) og hyppigen betjent sig deraf i Krigen i Spanien, endog maaskee ved Rjøge have anvendt dem, skjøndt Forfatteren ikke nærmere udtaler sig derover. Jeg vil dermed ikke bestride Forfatterens Paastand om Colonnens Fortrin, men kun gjere opmærksom paa, at vor Armee i denne Henseende ikke stod langt tilbage for flere andre Armeer. Desuden finder jeg, at Forfatteren gjør en maaskee noget for stærk og uvovelig

*) Denne Forkjærlighed sporedes endnu 1843 hos Englænderen, General Falkett, ved Lyneburger-Manoevrerne. L. M.

Paastand, naar han, i Anledning af, at *Sasten* skjold ikke havde formeret en Slagorden i to Træfninger med Reserve, siger, at saadant ei heller havde været let at iværksætte, da der ved det hele Corps neppe fandtes nogen Officier, som var istand til „med vedbørlig Kyndighed at lede sammes tactiske Opstilling og Fægtemaade.“ Det forekommer mig, at man, for saa ubetinget at kunne bryde Staven over det hele Corps's Officierpersonale, maa være i Besiddelse af en Personerkundskab, som ikke godt kan tiltroes en Forfatter, der skriver henved fire Decennier senere, og som kun kan have kjendt meget Faa af de Paagjeldende.

Det var heller ikke de udisciplinerede Troppers Skyld, at de syb for Byen placerede Kanoner manglede Ammunition, hvilket var foranlediget ved en, ifølge Forfatterens Mening, næsten uundgaaelig Forverling, da Ammunitionen transporteredes paa Bøndervogne med Bønderkudske. At denne Forverling baade kunde og burde have været forebygget, er utvivlsomt, thi der behøvedes kun et ringe Hjælpemiddel for at gjøre Vognene med de Spundige Karduser kjendelige fra dem med de Spundige. Naar man derhos havde sat en paalidelig Mand paa hver Vogn tilligemed Kudsken, saa synes det mig, at Forverlingen ikke saa let kunde være

ffeet, især hvis der itide var blevet sørget for, at faae Kirkedøren oplukket, og at bringe Ammunitionen til de 9 Kanoner ud af Kirken.

En ildebegrundet Forhaabning nærer Forfatteren, naar han mener, at de samme Tropper, der foran Rjege, tildeels endog uden Befaling, forlobe deres Stilling, der i største Orden og Trængsel flygtede igjennem Byen, og som kort efter endog bortkastede Vaaben og Mundering paa deres videre Flugt, skulde, hvis ikke Einsingens Tropper havde angrebet dem i Ryggen, være komne til Orden og Besindelse igjen, (Borgerv. Nr. 12, S. 116). Selv uden Einsingens Angreb, vilde den Modstand, der kunde ventes af Tropper, som kort iforveien saa ilksomt vare flygtede, som jo ikke havde „nogen eneste Officier,“ der forstod at lede den tactiske Opstilling og Fægtemaade, og som ikke fægtede i Forbindelse med andre Tropper, bag hvilke de kunde gjensamle og ordne sig, have været at regne for Intet.

Forfatteren finder det ganske naturligt, at et saadant Landeværn samt den pikkebevæbnede Rystmilice ikke kunde modstaae et Angreb fra tre Sider af en i enhver Henseende saa overlegen Fiende. Deri har Forfatteren vistnok Ret, skiondt Engælænderne dog ikke vare mere mandstærke, end vi;

men naar han derpaa, for at betegne Modsetningen til flige Tropper, tilføier, at endog „dygtige Linietropper af samme Styrke“ kun med Møie kunde have forsvaret deres Stilling, da maa Udtrykket Linie tropper ansees for en Overflødighed; dygtige Tropper havde været tilstrækkeligt; thi der kan gives flette Linietropper og gode Landeværnstropper, ligesom ogsaa omvendt; at ville udelukkende betegne Linie tropper som den absolut bedre Deel, vækker let Mistanken om en noget eensidig militair Egoisme.

„De to Generaler gif altsaa med Overlæg tilbage,“ yttreer Forfatteren. Læseren vil uden Tvivl have erkjendt, at denne Bestemmelse snart maatte være tagen, efterdi der ikke var Andet at gjøre. Det var deres Plan, at søge at opholde Fienden ved Hersølgø, hvor Gasterstjold vilde stræbe at samle Tropperne bag Høiderne syd for Byen, medens Drholm besatte Kirkegaarden. Om denne siger Forfatteren, at den ligger paa en Bakke. Herved maa jeg dog bemærke, at bemeldte Kirkegaard ingenlunde dominerer (overhøier) det hele omliggende Terrain, hvorhos den ikke besidder den, med Hensyn til Forsvaret saa væsentlige Fordeel, at ligge affondret fra den øvrige Deel af Byen. Et Forsvar af dette Punkt kan derfor kun være af

fort Barighed, saasnart Fienden kan bemægtige sig Byen, hvilket her var Tilfældet. I Forsølgelse havde man atter Uheld med Kirkebørnsøglerne, der ikke strax kunde erholdes, da „Præst og Degn vare forsvundne,“ hvilket isvrigt aldeles ikke geraader nogen af disse Herrer til mindste Forkleinselse paa gode Navn og Rygte. Om Kirken selv blev besat, omtales ikke senere, og synes heller ikke at være skeet; men at General Orholm ikke kunde holde sig paa Kirkegaarden med sine 120 Mand, er ligesaa indlysende, som det er begribeligt, at han strax maatte indsee det Unyttige i Forsøget paa, at forsvare sig mod et Stormangreb af den overlegne Fiende. Hvorledes det Desfilé, der løber igjennem Byen, alene kunde forhindre, „at Kirkegaarden ei blev aldeles omringet“ (Borgerv. Nr. 13, S. 120.) formaacr jeg ikke ganske at fatte. Det kan være muligt, at min Sukommelse svigter mig; men saavidt jeg erindrer i Henseende til de derværende Localiteter, forekommer det mig, at saasnart man nærmer sig ad den fra Svandsbjerg kommende Vej, der krydser Hovedlandeveien, maa man kunde udbrede sig til begge Sider, og omringe Kirkegaarden uden Hinder af noget Desfilé.

Om den øvrige Forsølgelse er der ikke Anledning til at gjøre nogen Bemærkning. At den

frigøfngne General Oxholm i det engelfte Hovedquarteer gjorde Alt hvad han formaade for fine Raabenbredre og for Hovedftaden, fortjener viftnok megen Anerkjendelfe; men at han rapporterede til Peymann om Kjøgeaffairens Udfald, (Vorger. Nr. 13, S. 124) kan imidlertid ikke betragtes fom nogen færdedes Fortjenefte fra Generalens, faa lidet fom den medeelte Tilladelfe dertil var nogen Forekommenhed fra Cathcarts Side. Det maatte meget mere være denne Sidfte færdedes convenabelt, at Peymann paa en faadan Maade blev fat i Kundfkap om det Uheld, der havde truffet det Corps, hvis Befte mmelfe det havde været, at medvirke til Hovedftadens Forsvar, paa det at han, der faaledes faae fig denne Underftøttelfe berøvet, maatte finde fig faameget snarere ftemt til, at indvilge i Englændernes Forlangender.

I Forfatterens Slutningsbemærkninger klages igjen over den totale Mangel paa Hjælp, Generalerne havde at bekæmpe; men det gives derhos tilkjende, at vi egentligen ogfaa savnede Generaler, det vil fige, Overbefalingsmænd, der vare Generaler i nogen anden Betydning, end af Navn. Om nu Forfatteren henregner Caftenfkiold og Oxholm til de Faa, der virkelig vare i Be-

siddelse af en Generals Egenstaber, eller om han alene henregner dem til Titulair-Generalerne, er ikke at opdage. Skulde det Første være Tilfældet, da forekommer det mig, at det havde været passende, at udhæve saadant; er derimod det Sidste Forfatterens Mening, da troer jeg, at den historiske Fremstilling ikke vilde have lidt noget ved, at han ligesom havde udtalt denne Mening, og idet han omtalede den Vistand, Generalerne savnede blandt deres Undergivne, tillige havde udpeget, hvad de sandsynligt ogsaa forgjæves kunne have søgt hos sig selv.

(Slutningen følger.)

E. M. Møllen.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 17.

Løverdagen den 26de April 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Slaget ved Kjøge i 1807,

samt de med samme i nærmest Forbindelse
staaende, forudgaaede og efterfølgende
Begivenheder.

(Slutning.)

Forfatteren taler om 1807 som om en Tid, da vi, i Henseende til Generaler, stode mærkeligen tilbage for Nutiden, og anfører, at man ikke undersøgte Dygtigheden hos dem, der opnaaede denne Bæredighed, og at enhver Officier kunde aspirere dertil, ifølge Tjenestealderen. Men hvilken Undersøgelse foretages, hvilken Prøve fordres da nu af vordende Generalspersoner? Jeg maa tilstaae, at jeg ikke

skjelner nogen videre Forskjel i denne Henseende mellem 1807 og 1845; og jeg indseer ikke, at der er Anledning til, at gjøre Nutiden nogen Compliment, eller bestræbe sig for at hæve den over den Periode, der paa dette Sted er Gjenstand for Forfatterens Betragtninger. Jeg kan nemlig ikke troe, at Forfatteren betragter Chefernes Indstillinger i Henseende til Dyrkningen til Stabsofficier, som nogen tilstrækkelig Garantie for de Paagjældendes Dygtighed, lige saa lidet som jeg kan antage, han kan andet end billige den Anskuelse, at en Ubefaling af den enkelte Man dog dennes individuelle Mening, i mangfoldige Tilfælde maae være af meget ringe Vægt.

Det synes, som Forfatteren forlanger, at der til Stabsofficiers- og Generalsposterne bør gjøres en streng, videnskabelig Fordring (Borgervennen Nr. 14, S. 127) især i Fredstid, og at man ikke bør indskrænke sig til, at spørge om Vedkommendes Tjenestealder (Anciennitet). Dette Forlangende er uden Tvivl for stærkt. Det vilde være den høieste Grad af Ubillighed og Urimelighed, hvis man fordrede, at en Mand, der allerede havde tilbagelagt en Tjenestecarriere af adskillige Decennier, skulde underkaste sig en formelig Examen, for at vinde Udkomst til Stabsofficiers- eller Ge-

neralsværdigheden; og Forfatteren skal vistnok ogsaa forgjæves søge Exemplet herpaa i enhver europæisk Armee. At der af den til disse Poster Aspirerende fordredes en Prøve, finder jeg aldeles i sin Orden; men en Prøve, og derhos fornemmeligen en practisk Prøve, er meget langt fra at kunne kaldes en „streng, videnskabelig Fordring.“ Eigesaa maatte det blive en Selvfølge, at Besømmelsen over en saadan aflagt Prøve ikke burde tilkomme Chefen, eller den Paagjældendes nærmeste Foresatte, deels fordi det ingenlunde kan antages for afgjort, at han er en fuldkommen competent Dommer, deels fordi det sætter den Undergivne i et meget piinligere Forhold til sin Chef, end selve den strengeste Subordination kan bevirke, at vide sig aldeles afhængig af ham med Hensyn til sin egen fremtidige Carriere, og saaledes letteligen tvinger ham til, at lægge mere Vind paa, at erhverve sig Chefens Gunst, end i hvert forekommende Tilfælde at handle med den Selvstændighed, der ret vel kan forenes med Subordinationsforholdet, men hvis Underkuelse altid er saarend og smertelig for Manden, der føler sit eget Værd. Den Bøielighed i Characteren — for at bruge et meget mildt Udtryk — at kunne gaae sin Foresatte under Dine, at kunne, uden at gjøre Vold paa sig selv,

tage hans Villie og Ønsker til Rettesnor, selv der, hvor Subordinationensforholdet ikke nødvendiggjør en saadan Underkastelse, for maaskee til Sjengjæld at forblive i hans Bevaagenhed, og at drage Fordeel af denne ved muligt forefaldende Leilighed, er ingenslunde givet Enhver.

At Generalerne og Officiererne sægtebe „med personlig Tapperhed“ behøver man ikke at betvivle fordi man finder det anførte Beviis herfor: „de mange fangne Officierer“, utilstrækkeligt; og at en Stykjuncker blev udnævnt til Secondlieutenant uden Anciennetet, er da heller ikke noget særdeles slaaende Beviis.

Forfatteren antager for vist, at „Udfaldet af Slaget ved Rjoge maa meget affjæle Ønsket hos de Exalterede om en National-Milice af saadan Beskaffenhed“ ic. (Vorgery. Nr. 14, S. 129.) Skulde virkeligen Exaltationen kunne gaae saa vidt, at man kunde ønske en Nationalmilice „uden de sædvanlige Fornødenheder og Forpleining, med slette Vaaben, liden Ammunition, kun 1 Flintesteen for hver Mand, tarvelig Beklædning og Udrustning, uden Befalingsmænd, Disciplin og hvad Krigen Mere fordrer“, (Vorgery. Nr. 14, S. 128), saa maatte denne Exaltation vel rettest betragtes som et Slags Galsskab, men det er mig dog

ikke bekjendt, at den har taget en saadan Overshaand. Vil Forfatteren derimod have ethvert Ønske om en Nationalmilice henregnet til Exaltation, da skal jeg, for mit Bedkommende, gjøre mig en Fornøielse af, at henregnes til de Exalteredes Tal; og saa meget kan jeg forsikre, at hverken Forfatterens Skildring af Rjøgeaffairen, eller endnu mindre hans egne Raisonnements og Bemærkninger — for hvilke jeg, i Forbigaaende sagt, ikke føler mig istand til, at nære særdeles høi Beundring — i nogen mærkelig Grad have afstjælet mit Ønske om, at see Fædrelandets Forsvar anbeføjet til en Nationalmilice, i Stedet for en Armee, om hvis Afsmagt til dette Hverv, der fornuftigviis ikke godt kan være meer end een Mening. Troen til, at kunne forsvare Landet med en staaende Armee, forekommer mig langt snarere, at maatte betragtes som en Exaltation af en meget beklagelig Art.

Nogle af Befalingsmændene, anfører Forfatteren, frasagde sig efter Slaget Commandoen over Landeværnstropperne, og deriblandt Chefen for 2den Bataillon af Søndre-sjællandske Landeværnsregiment. Denne Frasigelse forekommer mig egentlig at have været uforuden, efterdi Castenskjold aldeles opløste det sjællandske Landeværn (Vorgery. Nr. 13, S. 122). At Orholm udbad

sig sit Forhold undersøgt og paadømt af en Krigsret, vidner om Bevidstheden om velopfyldt Pligt og dadelig Handlemaade, hvilket man ogsaa visse-
ligen maa erkjende ved at læse Skildringen af den hele Affaire.

Swad General Castenskjold angaaer, da har jeg tilladt mig ovenfor at udpege nogle af hans formeentlige militaire Feil, hvilket naturligt-
viis paa ingen Maade bør have nogen Indfly-
delse paa Overbeviisningen om hans rene Villie og redelige Bestræbelser, hvorom der ikke kan
være Spor af Tvivl. At Generalen i Kiel blev
naadigt modtagen af Kronprindsen, der senere
stedse viste ham „megen Deeltagelse og Naade,“
maatte jo være særdeles behageligt og opmuntrende
for ham, men kan ikke have nogen Indvirkning
paa Meningen om hans Handlemaade.

Det forekommer mig at være et noget tvety-
digt Bidnesbyrd, som Forfatteren citerer af et
tydsk Skrift, og som skal være til Gunst for
Landeværnet. Den tydske Forfatter beretter, at
Landeværnet „flygtede med Bestyrkelse og Over-
ilelse“, tildeels bortkastende Vaaben og Klæder, men
desuagtet udviste den ny Milice „en modig Aand.“
Landeværnet vil ikke kunne finde sig videre smigret
ved en Roes af denne Bestaaffenhed, om end den

tydske Forfatter fremhæver, at Nogle skjede ud af Binduerne i Rjoge paa Cavaleriet, og lode sig nedstøde af Infanteriet, samt at andre skjulte sig bag Kornnegene paa Markerne, og rettede derfra deres Skud mod Forsølgerne. Man kunde næsten fristes til at antage, at man snarere har udpeget disse Facta for at give tilkjende, at Seiren dog ikke blev kjøbt for Intet, end for at sige Noget til Berømmelse for Landeværnet. Man gjør altid vel i, ikke at frakjende sin Modstander enhver Fors tjeneste.

Capitain Ræd er frifjender saaledes til Slutning Landeværnet, og hentyder flygtigt til *E a s t e n s* skjold's Feilgreb, idet han siger, at „isald den heistcommanderende General begif Feil, burde det dog ei falde dem“ (det vil sige Landeværnet) „til East.“ Den ærede Forfatter har ikke, hvilket jeg tidligere har tilladt mig at gjøre opmærksom paa, bestræbt sig for at vise sine Læsere, hvori disse mulige Feil bestode, hvis Tilværelse han dog synes ikke ganske at ville benegte, men lige saa lidet at ville omtale.

B l a n d i n g e r.

— Hertugen af Montmorenci reiste igjennem Bourges, hvor hans Neveu, Hertugen af Enguien, studerede.

Han leverede ham en ikke ubetydelig Sum til Lomme-penge. Noget Tid efter kom han tilbage, og spurgte Neveu'en, hvortil han havde anvendt Pengene. "Her er de," svarede den unge Prinds, idet han fremviste den fyldte Børs. Montmorenci tog den, og kastede den ud af Vinduet. "Du maa vide," sagde han, "at en fornem Herre ikke skal gjemme paa Penge. Giv ud, spil, og gjør Foræringer!"

— En fransk Officier bar en Fingerring, med en Diamant, der vurderedes til 5—6000 Francs. En Dag borttog en Kanonfugle Arm, Haand og Ring. Han styrtede til Jorden, men reiste sig strax op igjen. "O, min Diamant!" raabte han, idet han styrtede sig ind iblandt Soldaterne, der gjorde Mine til at bemægtige sig den. Han tog den af Fingeren, og kastede derpaa Haanden til de Lyshavende med de Ord: "Den vil jeg forære Eder!"

— Ved et Sammenstød med Fienden i en Skov raabte en Recrut, der befandt sig adskilt fra sine Camarader: "Sr. Capitain, jeg har gjort en Fange!" — "Nu vel, faa bring ham hid!" — "Han vil ikke gaae." — "Saa træk din Sabel," — "Han har taget den fra mig."

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 18.

Løverdagen den 3^{die} Mai 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Tidens Betydning i industriel Henseende.

De mosaiske Handlende skulle søge deres Bindning ved en hurtig Omsætning, selv med ringe Fordeel; ja det bekjendte europæiske Bauquierhuus Rothschilderne, skal herpaa have grundlagt en mere end fyrstelig Formue. Dog ei mindre end ved Handelsforetagender har Tiden og dens rette Brug Betydning ved industrielle Entrepriser; vi anføre et Par Exempler, som tydeligen godtgjøre Værdien af at forkorte Tiden under de forskjellige chemiske og mekaniske Operationer, som

kræves ved Frembringelsen af almindelige industrielle Producter

De fleste Sager som forfærdiges af Hør, Hamp eller Bomuld, blive først en søgt Handelsvare, naar de ere blegede. Betragte vi disse nærmest, som Huusflidsproducter, bleges de, enten til eget Brug eller inden de affættes, ved Græsbleg, i det de udsættes for Luft, Sol, Dug og Regn, i en Tid af flere Maaneder. Det er bekjendt, at denne Blegnings meer eller mindre Fuldbendthed afhænger aldeles af Veirliget; er Luften klar, reen, saa bliver Tøiet nogenlunde hvidt, ellers, i en heel Sommer, ifkun graaligt. I denne sidste halvblegede Tilstand bringes de fleste Huusflidsproducter i Handlen, og det er bekjendt, at de først senere blive hvide, ved gjentagen Badstuning og Luftterren under Bruget; ja man kan næsten antage, at Blegningen først er fuldført, naar Tøiet er mere end halvslidt.

Skulle saadanne Artikler gaae i den større Handel, bestaae i Concurrence ved at have et smukt Udseende, hvilket saa ofte bestemmer en Handelsartikels Værdi, er denne almindelige Græsbleg ikke tilstrækkelig; Tøiet maa paany bleges, hvilket forhen skeede og tildeels endnu skeer, ved en omhyggeligere Bygning, Skyllen og Giennemvædning

paa særegne Blegepladse. Her opstaae allerede Vanskeligheder; især forsaavidt et beqvemt vidtstrakt Terrain med rindende Vand skal have til Raadighed. Varene maae derfor ofte forsendes, maae saaledes passere ud af den Handlendes Hænder, atter tilbage, uden endnu at have været Gjenstand for Ufsætning. Men denne Ulempe foreges endnu i høj Grad, hvis vi tænke os saadanne Artifler frembragte fabrikmæssigen. Den større Production vilde kræve ganske andre Blegepladse, end dem, vi kjende, og Fabricationens regelmæssige Gang vilde væsentligen forhindres, naar slet Veir eller andre tilfældige Omstændigheder, man ikke var Herre over, forlængede Blegningen ud over den beregnede Tid.

I Stedet for Græsblegen træder nu den kunstige Bleg, som udføres ved at udsætte Sager for den kemiske Indvirkning af Chlor; dette Stof tilintetgjør næsten alle Plante- og dyriske Farver; Blegningen hermed skeer saa hurtigt, at den hele Blegoperation til den fuldkomneste Hvidhed ikke medtager væsentlig mere Tid en sædvanlig Vaskning. Man har vel meget at indvende mod denne Methode, at den angriber Tøiet og gjør det skjort; men dette er Tilfældet med enhver Blegning; at den kemiske Bleg maa ledes med Omhu, er vist; men man er ogsaa aldeles Herre

over samme; hvorimod Græsblegen afhænger af Veirliget, og Tøiet kan vel lide under denne, blive jordslaaet, ogsaa tabe i Styrke, men uden engang at blive hvidt.

Intet Sted fremtræder Besparelsen af Tid, som vindes ved Kunstblegen, mere end hvor Fabricationen er dreven til en høi Grad af Guldkompenhed. I England og Skotland have Bomuldsmanufacturerne alt længe staaet paa et høit Punct; men Blegningen, som krævede, at alle Bomuldsartikler maatte bortsendes til andre Provindser af Riget, var saaledes til Hinder, at der ofte hengik 9—15 Maanedes, fra den Tid, den raae Bomuld indtoges i Fabriken, indtil de færdige Varer kunne udgaae i Handlen. At forkorte adskillige andre Operationer, som Kardningen, Spindingen Bævningen, o. s. v. blev af mindre væsentlig Betydning, saalænge denne ene Operation, der blot kunde foretages i en vis Aarstid, medtog 3—5 Maanedes. Nu forsendes ikke sjeldent Bomulden, som modtages i Fabriken den ene Uge, i næste Uge, som færdige Varer, og det er ikke enkelte Pund, hvoraf et enkelt Stykke tilvirkes, der som en Curiositet saaledes med al Anstrengelse forvandles til Handelsvarer; men hvilkesomhelst Mæsser tilvirkes, naar Handelsconjuncturerne kræve det, i det nævnte korte Tidsløb.

(Fortsættes.)

G. F. Ursin.

G r a e t

af

første Svartals Regnskab 1845,

for

det forenede Understøttelses-Selskab.

Indtægt.

	Rbd.	B.
Beholdning fra forrige Aars Reffiancer iberegnet	6269	42
A. Ugentlige Indtægter for Ugebladets 57 ^{de} Aargang Nr. 1 a 12 incl.	762	6
B. Rentier af de i Sparekassen indsatte Capitalet	23	48
C. Aaars Afbetaling i Ifse Svartal	1308	"
D. Optaget Aaars i Nationalbanken	5000	"
E. Et anvist men ei indtaget Aaars	100	"
	Rbd. 13463	B. "

Udgift.

	Rbd.	B.
1. Pensioner for første Svartal: Til de sædvanlige Pensioner	1070	Rbd. 4 B.
Pensioner for det tredje Aar	44	"
Til for Caroline, Eegat	25	"
Til Overbud af det tredje Aar	24	"
2. Aaars rentefrie til 44 Rbelemmer	1163	"
3. Gratificationer til 265 Rbelemmer	6500	"
Til de 265 Rbelemmer	3625	Rbd. 4 B.
Til de 265 Rbelemmer	140	"
Til de 265 Rbelemmer	30	"
4. Rentier til Svarten for en Aaars indtægt af det optagne Aaars	3795	"
5. Uerholdelige Contingenter, affreene	16	64
6. Generelle Omkostninger	28	78
7. Pensioner for første Svartal	37	21
8. Ugebladets Trykning med Papir	400	"
Reffiancer af udskæbte, ei endnu indfrie Dviteringer: for Aaars	377	Rbd. 4 B.
for Contingent	89	"
Edb.	Rbd. 13463	B. "
	466	"
	857	"
	Rbd. 13463	B. "

Ribe havn den 31te Mars 1845.

Overensfommende med den førte Control.

C. G. Primom.

J. Borgen.

J. C. Sund.

E. Clausen.

Carl S. Groth.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 19.

Løverdagen den 10de Mai 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Eidens Betydning i industriel Henseende.

(Fortsættelse.)

Den hurtige Vleg indgriber ogsaa væsentligen i Papirfabricationen; dog her er flere Puncter, vi kunne bemærke, naar vi sammenligne den ældre og nyere Fabrication. Vi ville give Grundtrækkene af begge. Stoffet til Papir er Klude, som samles blandt andet Affald af Personer, hvis Stilling er stedse saadan, at de for hvert ringe Parti, de kunne aflevere, maae have contant Betaling. Kludene blive sorterede og vaskede, hvorpaa de gaae over i Papirmøllen, for

at sønderhaffes og dernæst males i en Indretning, der kaldes Hollænderen. Efter denne Behandling kaldes de Halvtøi og maae nu bleges. Tidligere anvendte man Græsbleg; men man følte ogsaa tilstrækkeligen den hermed forbundne Ulempe, forsaavidt man var afhængig af Aarstiden, Veirliget Stedforholdene o. s. v. Disse sidste vare af saadan Betydning, at man kun i enkelte Districter kunde forfærdige fortrinligt Papiir, nemlig kun hvor, der fandtes klart rindende Vand. Saaledes stod det danske Papiir tilbage for det, der forfærdigedes i Schweiz, tildeels i Sverrig og Norge. I Stedet for denne Blegning, som ofte medtog flere Maaneder, og hvorved under Storme og andre Omstændigheder ofte meget af Halvtøiet gik tabt, træder nu Chlorblegen, som udføres i selve Papiirmøllen i kort Tid, og Halvtøiet kan saaledes strax overgives til anden Gang at males i Hollænderen til Heeltøi eller den egentlige Papiirmasse. Men ogsaa dernæst skjælnes en nuværende Papiirmølle sig væsentligen fra den ældre: indtil for saa Aar siden østes Papiiret med Former, en Art Sigte, aflappedes paa Filte, underkastedes en Presning mellem disse, saa at Arkene bleve tørre nok til at kunne tages fra Filtene; de opstabledes atter, underkastedes en Presning og bleve

dernæst ophængte til Tørre i særegne Tørrehuse. Papiret var imidlertid uden Liim, altsaa ene brugeligt som Trykpapir; skulde det bruges som Skrivpapir, maatte det, inden det eftersaaes og atter pressedes, limes; dette skedte, ved at neddyppe Læg af faa Ark i Liimvand med en Til sætning af Allun, derpaa ophænge Papiret paa ny til Tørring, og først nu kom det til Eftersyn, Afstælling, Presning og Indpakken. Dog atter her frembød sig væsentlige Hindringer; om Vinteren, naar Papiret frøs, tilintetgjordes Liimningen, saa at Skrivpapir da aldeles ikke kunne forfærdiges, ihvorvel klar Frost var gunstig for Papirets Farve. De mangfoldige Behandlinger, Heeltoiet eller Papirmassen underkastedes, inden den blev som Papir en færdig Handelsvare, krævede megen Tid, og mangfoldige Apparater af Presser, vidtløstige Tørrehuse o. desl. og afbrødes ofte eller forhindredes af ugunstigt Veir; flere Maaneder, halve ja hele Aar kunde antages at hengaae, inden de indsamlede Klude forvandledes til brugbart Papiir. Den nyere Papirfabrication, der, som omtalt, ved den kunstige Blegning, betydeligen har affortet Tilvirkningen af den blegede Papirmasse, anvender de i England opfundne Papirmaskiner til at forfærdige

det saakaldte Patentpapir. Ved en fortsat Bevægelse af Maskinens Dele flyder Papirmassen fra Botten igiennem en Art Si, der tilbageholder Knuder o. s. v., over paa et metalliskt Flor, der bestandigen er i en rystende Bevægelse; dette Flor erstatter saaledes Formen; naar Papiret forlader samme, modtages det af et ved Enderne sammensyhet Filtklæde, som tilligemed dette gaaer imellem Valser, hvorved det underkastes en første Presning; saaledes faaer det Fasthed nok til at presses paa ny imellem Valser og derpaa gaae over imellem flere hule Kobbervalser, der ere opvarmede ved Damp, saa at det stryges tørt. Papiret forlader nu presset og tørret i en 2—3 Allen bred Strimmel af vilkaarlig Længde Maskinen, og oprulles eller skæres endog ved en særskilt Maskine i Ark. Skal Papiret være limet, skeer denne Liimning i Botten, i det man tilsætter til Papirmassen en Bors eller Harpircæbe, som træder i Stedet for den sædvanlige dyriske Liim, der ikke her er anvendelig og giver Papiret en smudsigguul Farve. Forkortningen af Arbeidet er saa betydelig, at et Parti Klude ofte i en Tid af 8—14 Dage forvandles til færdigt Papir, medens forhen anvendtes 6—12 Maaneder.

Et de Fleste af os nært liggende Exempel i den omhandlede Sag afgive vore Aviser. Baade politiske Efterretninger og Avertissementer skulle hurtigt meddeles; men, naar en Tidende har flere tusinde Abonnenter, som er Tilfældet med næsten enhver Avertissements-Tidende i en større By, ogsaa ofte med en læst politisk Tidende, medtager Trykningen paa Haandpresser længere Tid, end vel kan tilstedes; paa denne kan ikke trykkes meer end henimod 300 Exemplarer i Timen; skal Trykningen forceres til 400 Exemplarer i Timen, da leverer Haandpressen kun slet Arbeide. Vor Adresseavis, der havde 5—6000 Abonnenter, nu vistnok flere, maatte derfor sluttet tidligt om Aftenen, og kunde først udgaa seent paa Formiddagen; med mindre man vilde underkaste sig det betydelige Besvær at sætte den to eller flere Gange, hvoraf ved Correcturen o.s.v. opstod mange Uleiligheder. Nu trykkes den med Hurtigpresse, der leverer 1000 Exemplarer om Timen, og altsaa er der aldeles ingen Vanskelighed forbunden med først seent om Aftenen at slutte Avisen og dog lade den udgaa betimeligt om Morgen. Egeledes fremmes Udgivelsen af Berlings-Tidende saaledes, ved Hurtigpressens Hjælp, at Abonnenterne læse i Tusinder af Exemplarer Postefterretninger, der ere ankomne kun saa Timer

i Forveien, eller modtage meget tidligt om Morgen den først seent om Aftenen indleverede Uvertissementer. Skulde det ved denne Tidende steds tiltagende Antal Abonnenter, hvilke nærmest skyldes den Dygtighed, hvormed samme redigeres, gjøre yderligere Hurtighed fornøden, er der ingen Tvivl om, at Officinet her vil vide at anvende de Kræfter, den nyere Bogtrykkerkunst frembyder. Hvor betydelige disse ere, sees af et Exempel som Forfatteren gjentager efter sit Skrift om Bogtrykkerkunstens Historie *). Her er tillige nævnt Stereotyperingen, som tjener ved Skrifter, der kræve gjentagne store Oplag, at undgaae hver Gang at sætte dem paa ny. Saaledes er Forfatterens Regnebog stereotyperet, hidtil det eneste Exempel paa et her i Landet i Stereotypplader udført Værk.

„I hvilken Grad Stereotypering og Trykkermaskiner, forenede, kunne virke til at fremme Udgivelsen af Folkeskrifter, oplyse vi med et mærkeligt Exempel, hentet fra det engelske *Penny Magazine* (Penny-Magazine). Dette Folkes

*) Bogtrykkerkunstens Opfindelse og Udvikling i 400 Aar. En Festsagte til dens fjerde Jubilæum af Georg Fr. Ursin. Kjøbenhavn 1840.

skrift, der udkommer i ugentlige Nummere, hvert bestaaende af et temmeligen stort Ark med 8 Qvart- sider, deelte i to Piller, har mangfoldige oplysende Træsnit, af hvilke flere have kunstnerist Værd; det er trykt paa fint Papir. Skjøndt Papiret er dyrt i England og belagt med en høi Consumptions-Afgift; Forfatter-Honoraret, Sætterlonnen, Tegningerne og deres Udførelse i Træsnit koste mere end hos os, er Prisen dog ifkun 1 Penny (3½ Rbß.) for hvert Nummer. En saa billig Priis forudsætter en betydelig Af sætning, og denne kunde ventes; men, om den blev paa 50 000, 100 000 eller flere Exemplarer, kunde man ikke forud vide. Havde man altsaa først taget et Dplag paa 50 000 Exemplarer, hvis Af sætning dog var usikker, vilde man ideligen og ideligen have maattet gjøre nye Dplag, estersom dette Tidsskrift var blevet mere bekjendt og mere søgt. Men Satsen havde kostet Penge; man havde maaskee maatte skære atter fra ny flere Træsnit, og man havde hver Gang havt en ny Risiko, da Dplaget maatte gøres stort, for at dække Omkostningerne; men man dog var uvis, om Af sætningen i lige Grad vilde stige. Havde man nu tillige ene anvendt Bogtrykkerpressen, vilde man ifkun have kunnet i en Presse tage omtrent

1000 Expl. dagligt, eller, havde man brugt to Presser, een til hver Form, 2000 Expl. For at fuldende hvert enkelt Dplag, bestod dette endog kun af 20000 Expl., vilde man bruge 10 Dage til Trykningen, til Sætningen og Correcturen nogle Dage flere, endnu længere Tid, hvis Træsniittene skulde skæres, og saaledes vilde 2 til 3 Uger medgaae til hvert Dplag; ved en stigende Af sætning vilde Bladet altsaa let ikke være til stede i Handlen“.

(Sluttes.)

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 20.

Løverdagen den 17de Mai 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Lidens Betydning i industriel Henseende.

(Slutning.)

Man behandles det saaledes: Dplaget er, efter en Angivelse i Slutningen af Aaret 1833, 160000. I Stedet for at anvende de sædvanlige Presser, som, naar man kun vil have en Sats og et Sæt Træsnit, vilde kræve 80 Dage til at fuldende et saadant Dplag, bruger man Trykermaskiner, af hvilke en enkelt kan give i en Dag 8000 vel trykkede Exemplarer, da den Hurtighed, som Lidender ville kræve, her ikke er hensigtsmæssig. Men for at ikke 40 Dage skulde medgaae, hvis man brugte een Maskine, 20, hvis man anvendte to, tager man Formen større. Maskinerne ville

kunne modtage en Form 4 Gange saa stor i Blades indhold, som Pending-Magazinets, der er 13 Tommer bred, 20 Tommer høi. Derfor stereotyperer man den hele Sats, med Text og Træsnit, og tager to saadanne Exemplarer af Stereotyp-Plader, hvilke man forener til en stor Form, som indeholder samtlige Sider af Bladet to Gange, og som altsaa, naar den anvendes til at trykke Papiret paa begge Sider, giver 4 fuldstændige Exemplarer af Bladet. Man faaer saaledes med en Maskine 16 000 fuldstændige Expl. trykte i een Dag, altsaa hele Dplaget udtrykt i 10 Dage. Skal man endnu mere fremskynde Trykningen, hvis man ved Manuscriptet, Træskæringen, Sætningen eller Correcturen er kommen i Baghaanden, tager man, hvilket med Lethed skeer, det dobbelte Antal Stereotyp-Plader, anvender to Trykermaskiner og seer da det hele store Dplag udtrykt i 5 Dage. I Stedet for at gemme store Dplag, bevarer man blot Stereotyppladerne, dog i nye Afstøbninger, da, ved at tage 80 000 Tryk, de anvendte allerede ere temmeligen medtagne.

Vi tilføie endnu, at man til Kvistrykning har i den senere Tid anvendt Trykermaskiner, der af en Form give endog 4000—5000 Exemplarer i Timen.

Det vilde være let at forsøge disse Exemplers Antal betydeligt; dog hellere ville vi fremhæve Værdien af den i den nyere Industri vundne Tidsbesparelse, eller betragte Industrien i sin nyere Udvikling som et eneste stort Exempel, der fortjener at gienneføres endnu i mangfoldige Grene. Selv i det ringeste Værksted kan Tidsbesparelsen blive af Betydenhed. Enhver klager over Mangel paa Driftscapital, og finder, at, var denne tilstede, vilde den indbringe ham gode Renter; men Tiden er en Capital, vi laane hos os selv ved en passende Fordeling af vort Arbeide; den indbringer Renter, uden at vi behøve at svare Renter af Laanet. Den Mand, der veed at frembringe i sit Værksted det dobbelte Arbeide, hans Driftscapital strækker dobbelt saa langt; han behøver altsaa kun at beregne sig mindre Fortjeneste, kan altsaa bedre bestaae i Concurrence. Hurtighed i Expeditionen, naturligviis forbunden med Nøiagtighed, er en Anbefaling, som er af Betydenhed for enhver Producent, og som Tiden gjør fornøden. Meget er her opfyldt; men mere maa og kan naaes; dog Regler kunne vi ikke foreskrive, men vel kunne vi henvise Enhver til at afbenytte det Overlæg, som i Forbindelse med Indsigt, kræves, naar vi ville skride frem.

Vore Begravelser.

Jeg fremdrager et Æmne, som jeg tidligere har afhandlet; men som her, for en anden Kreds af Læsere, efterat en Række af Aar ere hengaaede, efterat Sagen har medt offentlig Forhandling, dog ingen offentlig Afgiørelse, turde fremdeles fortjene Opmærksomhed; jeg mener vore Begravelser. Grede for de Døde og for de Efterlevende hvad de bør være, jorde vi vore kjære Efterladte, som det sig her og bør, og besvære vi ikke de Efterlevende, uden at noget heiere Gode derved opnaaes for disse?

Det er ikke Lov, vi her ville fremkalde; thi Enhver giver sig i Saadant selv bedst Regler; finder han noget Urigtigt, da virke han til at forbedre det; det er nemlig mindre af Loven vi vente Forbedring; thi Uskiks Afskaffelse, god Skiks Fremme udgaaer snarere fra en indre Overbeviisng end fra en ydre Tvang. Det bedste Beviis er, at just i denne Sag er Noget skeet, og skeet til det Bedre, uden Lovene; hvad der altsaa endnu fattes, lader det udgaae fra os selv.

Vi anstille kun Betragtninger over vore Begravelser, navnlig den saaledes som de gaae for sig i Hovedstaden, sammenligne dem med hvad de vare i en ikke fjern Fortid, og med hvad vi troe de

kunne være, uden at det Sømmelige, Alvorlige og Værdige tabes af Sigte.

Før 1807, ja selv noget efter den Tid, indtil Krigstilstanden mere end Krigens Trængsler lærte de Fleste at spare, var en mere anseelig Borgers og Embedsmændens Begravelse langt kostbarere end nuomstunder. Der løstes almindeligen et saakaldet Kongebrev; denne Bevilgning kostede i Courantmønt en Sum, der løb op til 20—30 Rbd. efter vor nuværende Møntfod; men herfor opnaaede man i Deden Herligheder, hvorefter Mange maaskee havde sukket i Livet. Den Afdøde ansaaes nu at høre til een af de høiere Rangclasser, han kunde faae endog sort betrukne Værelser at ligge Liig i, faae 4 Heste for Liigvognen, overtrukken Liigkiste o. s. v. Denne kostede meget; her skulde nemlig ei blot Snedkeren, men Sadelmageren sættes i Bevægelse; en saadan Kiste orneredes ogsaa med Einplader, hvori en lang Opregning paa den Afdødes Fortjenster graveredes, selv om disse ikke bestode i Andet, end at han havde Kone og Børn; der var i Alt en Udgift af 100 Rbd. Cour. og derover. Begravelsesdagen kom; sergedes der nogenstunde for kostbar Viin og fede og rige Madvarer, om ogsaa kolbt Kjøkken, var det ved Frokostbordet denne Dag. Man ordnede et prægtigt Følge, men hvorved

Alt kostede Penge; der vare to Bedemænd, som Marstaller, der vare to Præster, der vare desuden saamange Sørgepar indbudne, som Lovene tillode, maaskee endog 1—2 Par mere, altsaa 6—8 Par i Kareter, ei i Hyrkudskenes, men i Herstabsvogne, hver med to Tjenere; Stadens Klokker ringede, Sangværket gif. Om dette Sidste ikke var det Sædvaulige, skete det oftere, at der var mere Stoien og Larmen ved Døden, end Manden ellers nogenstinde havde gjort i Livet; men der vandtes jo ogsaa, at man i 8 Dage eller i det Mindste indtil en anden kostbar Begravelse havde fortrængt Mindet om denne, talte om den Afdødes Liigfærd, medens den Afdøde selv havde vandret stille og ubemærket og aldrig været Gjenstand for Dmtale.

Men hvad kostede ikke en saadan hæderlig Begravelse? Det var, som Troels siger: „en stakkels Kone mister sin Mand, som jeg sætter, efterlader hende nogle Skillinger, som hun med Forsynlighed kan leve af. Fornuften siger, hun skal conservere dem; men Moden siger, hun skal give sin Mand en hæderlig Begravelse; det er at sige paa anden Dansk, hun skal udstaffere det døde Legeme, betrække alle Bægge, Stole, Stuepiger, Køllepiger, Ammer, Kudske og Heste, (med Tiden skal vel Skjædehundene overtrækkes ogsaa)

med eet Ord, hun skal giøre saadan hæderlig Begravelse, at hun har Intet tilbage at føre et hæderligt Levet med." Men, medens Holberg ved sin Barselstue væsentligen bidrog til at hæve vore Barselstikke, medens ogsaa hans Satire maaskee virkede til at hæve de kostbare Bryllupper, var det dog først en langt senere Tid, end hans, der saae Begravelserne gjort noget simplere. Dog der er endnu Meget tilbage for Dnsket.

Vi samles ikke til Frokost, naar vi samles til Begravelse, at et enkelt Glas Vin bydes, er, om ikke aldeles ophørt, dog for en stor Deel gaaet af Brug; man kan ogsaa nøies med en malet Kiste, to Heste for Liigvognen, een Præst, et mindre Antal Kareter og Tjenere, og Begravelserne, som forhen kostede 500 Rbd. Cour. eller 800 Rbdlr., ja ei sjældent derover; andrage dog for det Meste nuomstunder ifkun det Halve; dog selv dette er formeget og et føleligt Savn, naar ogsaa den mindre Formuende, ved sin Stilling og ydre Forholde, anseer sig nødt til et saadant Offer, der bliver maaskee dobbelt tungt paa en Tid, da foregaaende Sygdom har udtømt Husets Nedskilling, da Dødsfaldet formørkede Udsigterne til Erhverv og Underhold for Fremtiden.

Vi vilde foreslaae simple anstændige Begravelse, uden følelige Udgifter for de Efterladte og ligesaa hæderlige for den Afdøde.

Døden jævner dog Alt, og hvorfor kan ikke, efter Døden, Standforskjellen ophøre; lader os forene os derom lader os slutte os i Begravelses-Selskaber, hvor Brødre begrave Brødre og Søstre, smukt og anstændigt, men simpelt, og Alle lige.

Vi tænke os Eiget modtaget af dertil Bestiktede, som ere valgte af det Samsund, hvori den Afdøde forud var indtraadt, at disse enten i Sørgehuset, hvis dette dertil giver Plads, eller i et særøget Liighuus henstille Kisten, som bekostes af Samsundet og derfor er eens for Alle. Alt Øvrigt besørges ligeledes af Samsundet, nemlig Liigvogn, Liigklæder, Bekostningerne ved simple, men anstændige Kirkesikke, saalænge Kirkens Tjenere ikke ere lønede saaledes, at det er en Embedspligt, hvorfor der ikke behøves at sportuleres, „at lyse Kirkens Fred over den Afdøde.“

(Sluttes.)

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 21.

Løverdagen den 24de Mai 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Selbelske Officin.

Vore Begravelser.

(Slutning.)

Der blev saaledes ingen Forskjel mellem Samfundets Medlemmer, de være Høie eller Lave, mere eller mindre Formuende. Et aarligt Bidrag, eller en Repartition af Begravelsesomkostningerne for de i et vist Tidsrum Afdøde, var Betalingen for Jordefærden.

Vi ville saameget tydeligere fatte hvad her menes, ved at tage Hensyn til lignende hos os allerede bestaaende Begravelses-Selskaber. Vi nævne saaledes vore Haandværkslaug; paa en særdeles anstændig og værdig Maade begraves Haandværksvendens af sine Eige, et fælles Liigklæde dækker Alles Kiste, og Brødre, som have

deelt Gjærning med den Ufdøde, stede ham til Jorden uden Larm; den, der maaskee aldeles Intet efterlader sig, vises i Døden og ved Jordbægerden samme Omhu, som den Bemidlede.

Vi troe, at det Samme finder Sted hos de mosaiske Troesbekjendere. Disse ere, saavidt vides, næsten alle Medlemmer af eet eller to fælles Begravelses-Selskaber, som, uden særlig Udgift for de Efterladte, jorde de Ufdøde. Det er ogsaa den Christne tilladt at møde ved Jødens Liigfærd. Forfatteren har saaledes overværet en Vens Begravelse paa den mosaiske Kirkegaard. Jeg tilstaaer neppe at have været tilstede ved nogen værdigere Liigfærd, endstjændt jeg naturligviis ikke fattede adskillige Ritus, særegne for hiin Troesbekjendelse. Men, hvad enten man har været tilstede eller ikke tilstede ved en saadan Begravelse, saa vide vi Alle, at paa lige Maade, i samme Liigvogn, stedes baade den rige og den fattige Jøde til Jorden; og vi antage, at Alle ville erkjende, at her hersker et sømmeligere Princip, end hvor Luxus, ofte en hovmodig Pralen blander sig imellem de sergelige Følelser, som ledsage Legemet's Overgang fra Livets Virksomhed til Gravens stille Fred.

Dog vi vide, at ethvert saadant Forslag møder Modstand, og virkelig ere her mange Hin-

bringer, der skulle røddes af Veien. Hvormange leve ikke af de Døde, hvilken Skare af Mennesker, bestaaende af Pyntekoner, Smedkere og andre Haandværkere, Bedemænd og Bedemandstjenere, Liigvognskudste, andre Hyrekudste, Liigbærere og Liigbærernes Principaler, Kirketjenere, Under- og Overgravere, Klokkere, ja selv de Geistlige søge ikke af Begravelserne og især af den større eller mindre Luxus, som vises ved samme, deres Erhverv? Selskaber, som gjorde Begravelserne lige for Alle, ville bidrage væsentligen til at indskrænke disses Indtægter, ja gjøre flere af hine Bestillingsmænd reent overflødige. Dog hvorfor skatte til saadanne Personer, der ere overflødige? vi bruge dog ikke længere Bedemænd ved Barselgilder og Bryllupper. Eller hvorfor har man da ikke beholdt de pudrede Toupeer og Perykker, for Friseurernes Skyld? At de ved en Begravelse nødvendige Personer, hvortil høre de Geistlige og Kirkens mere underordnede Tjenere, maae lønnes og anstændigt lønnes, erkjende vi fuldeligen; men vi troe, at man i det uheldigste Moment beskatter de Efterlevende, for at bidrage til en saadan Løn, og vi holde os overbeviste om, at mangen værdig Geistlig ikke uden en tung Følelse har modtaget en Gave, som han vidste de Efterladte ikkun med et dem

føleligt Uffavn have kunnet affee. Maaskee saaledes ogsaa de ville tiltræde vort Dnske, at fælles Begravelses-Selskaber, som havde fastsat et vist, passende Honorar for Jordpaakastelsen, overtog den Pligt med Hensyn til dem, som nu paahviler de Efterlevende.

Der vilde opstaae mange Forandringer og vi antage til det Bedre, ei blot i økonomisk Henseende ved en saadan Omformen af vort hele Begravelsesvæsen. Det, som hidtil har været oftere paatænkt og omtalt, men endnu ikke er bragt i Stand, fælleds Liighuse, vilde saaledes opnaaes. Nødvendigheden af samme føles almindeligen, og oftere afbenyttes det ved Frederiks Hospital opførte af Mange, der ikke ere døde som Hospitals-Patienter. Dog dette Liighuus, nærmest beregnet for Hospitalet, er hverken rummeligt nok, ei heller beqvemt beliggende. For eet, maaskee flere kunde vel findes Plads mere i Byens Midte. Nær Holmens Kirke, hvor man har tænkt sig et saadant anlæg, vil en beqvem Byggeplads findes. Her kunde mange Indretninger træffes til Betryggelse, hvis Døden endnu var tvivlsom, alle Midler til Disinficieren under Ligets begyndende Opløsning kunde anvendes. I et større Locale, ved det Liigkammer, hvori Risten var stillet, ville Slægt-

ninger og Benner samles og overvære Indvielsen af Eget til Gravens Fred; thi vi ansee det for andre hellige Handlinger, som foretages i Kirkerne, ofte hindrende, at Eget hensættes i selve Kirken, og at Følget der samles.

Det er kun enkelte Vink, vi atter her give; maatte de optages med Deeltagelse og finde Giens-
klang! maatte de foranledige, at den Reform, man har paatænkt ved vort Begravelsesvæsen, men som synes at være udsat, foretages og bringes til Udførelse! man har oprettet mangfoldige Selskaber, og Associationsaanden, som har virket i saa mange velgjørende Retninger, har vistnok bevirket mange Fordele for Samfundet; lad denne Mand ikke trættes, men ogsaa henvende sig engang paa Afskeden fra Livet, gøre denne bramfri og værdig, og, saavidt muligt, uden jordiske Hensyn lige for Alle.

Mindestøtte over Frederik den Sjette paa Skanderborg = Slotsbakke.

Vi have seet Busten af Frederik den Sjette med de til samme hørende 4 Basrelieffer paa den nu sluttede Kunstudstilling paa Charlottenborg,

hvorfra samme er ført i afvigte Uge med Dampskibet Iris til Marhuus og derfra til Skanderborg, hvor den snart vil opstilles paa det for samme valgte Sted, Skanderborgs Slotsbakke. Man har allerede bestemt Dagen til dets Udførelse, nemlig den 31te Juli, da Monumentet vil indvies med passende Festslighed, i det fra alle Rigets Dele Mænd ville samles, som ville overvære denne Handling, hvorved dette Minde om Samtidiges Kjærlighed for en elsket Landsfader vil overdrages en Efterslægt, der ogsaa vil høste Frugter af den Høisaliges utrættelige Bestræbelser for sit Land.

Monumentet bestaaer af en Piedestal af Granit, hvis Skæft er en eneste Steen, hentet fra Frisenborg, hvor den fandtes tildeels nedscænkter i Jorden, og, ligesom flere Granitmasser paa den nordeuropæiske Slette, der strækker sig op mod Østersøen og det skandinaviske Bjergland, maa antages ved en Natur-Revolution i Fortiden derfra at være henværet paa det Sted, hvor den fandtes; af lignende grovkornet Granit er Foden og Gessimsen. Ovenpaa denne stilles den colossale Marmorbuste, udført efter Thorvaldsens Model, og de til samme hørende 4 Basreliefs, fremstillende Hovedmomenter af Frederik den Sjettes Liv

nemlig Retfærdigheden, afveieude Udelens og Bondens Rettigheder, Stavnbaandets Løsning, Kunstens og Videnskabers Beskyttelse, Provindsstændernes Indstiftelse, anbringes med passende Indskrifter paa Siderne.

Monumentet reises paa Skanderborgs Slotshytte; til dette Sted knytte sig Minder om Frederik den Sjettes Forgænger i Folkets Kjærlighed, Christian den Fjerde, som her tilbragte flere Aar af sin Ungdom, og paa Skanderborgs Sø allerede tidligten øvede sig i Søvæsenet, hvorved han fik et Navn, fremfor alle Konger af det endnu herskende gamle Kongehuus. Her stod et Slot fra Fortiden, en Kongeborg, smukt beliggende i een af Jyllands venligste Egne, omgivet af Skov og Indseer, som ved det afvigte Aarhundredes Vandalisme nedbrødes i sammes sidste Halvdeel, skjøndt dets stærke Bygning vel kunde have trodset endnu flere Aarhundreder, og baade dets mærkelige Architectur og de historiske Grindringer, der knyttede sig til samme, maatte antages at have snarere indviet den gamle Bygning til Bevarelse end til Udæggelse. Kirken, det forrige Slotskapel staaer ene tilbage, et formløst Brudstykke, tildeels ombygget med den senere Tids tarvelige Udstyr.

Man har ofte hørt, navnlig i de sidste Dage, da Monumentets Hoveddele offentlig foreviistes, omhandlet og bestridt, hvorvidt Stedet var heldigen valgt; man har meent, at et Kunstværk burde bevares i Hovedstaden, man har endvidere antaget, det ikke bør tilhøre den nærværende Slægt at reise et Mindesmærke over den afdøde Konge; men at Historien først maa have udtalt sin Dom, og kommende Slægter altsaa først ere kaldte til at hædre og synligen betegne Statsstyrerens Daad.

Vi anvende nogle af dette Borgerblads Sider til disse Spørgsmaals Undersøgelse; maaskee dele flere af det kjøbenhavnske Blads Læsere hiin Anskuelse, maaskee hylder Tidsaanden især denne.

(Fortsættes.)

G. F. Urfin.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 22.

Løverdagen den 31te Mai 1845.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Mindestøtte over Frederik den Sjette
paa Skanderborg = Slotsbakke.

(Slutning.)

Et Ildet, i de sidste tvende Aarhundreder formindsket Rige sammentrænger sig let til Hovedstader, som saaledes, ved at være Regjeringens Sæde, Opholdssted for en Mængde Embedsmænd, tillige ved at der de høiere Underviisningsanstalter ere samlede, synes især at indbefatte, som det ydre Anseelige, saaledes den indre Intelligens, derved tillige alle de Gjenstande, den fremkalder, og som tjene til dens Næring, altsaa navnlig den Landets Kunstværker. Kommer hertil gunstig Beliggenhed, særegne Erhvervsilder af Handel og Industri, faaer en saadan Hovedstad snart en betydelig

Overvægt, hvorved efterhaanden stedse Flere strømme til den, for kortere og længere Tid, saa at den bliver ret egentligen en Samlingsplads baade for Livets materielle og for dets høiere Interesser. Det gjælder ofte selv for det større Rige: Paris er saaledes Frankrig; Kjøbenhavn ansees vel af Mange som Danmark. Dette er eensidigt og ubilligt; jo mere der arbeides efter denne forudfattede Idee, desto mere fremtræder Ubilligheden. Det er rigtigt, at i Kjøbenhavn, hvor vor store Kunstners Bugge stod, hvor han modtog sin første Dannelselse, hans Kunstværker opstilles i deres store Række, og derfor have ogsaa Medborgere fra hele Riget bidraget til det Musæum, der reises i Kjøbenhavn; men Hovedantallet af disse Kunstværker udførtes ikke for Kjøbenhavn og for dets Musæum; de havde en eiendommelig Bestemmelse, undergaves af Kunstneren de Tids- og Stedsforholde, der fremkaldte dem, og have altsaa hver deres eiendommelige Sted, medens Modellerne dertil passende bevares i Musæet. Den Kjærlighed, hvormed Frederik den Sjette omfattede, som enhver Undersaat, saaledes den Danste, hvis Navn hæderligst fremtraadte i hans Tid i Europa, fandt Gjenklang i i Thorvaldsens Hjerte, og han udførte saaledes Billedhuggerarbeidet til det Minde, hvormed hans

Møbborgere vilde betegne deres dybe Taknemmelig-
 heds Følelse for den Hensjerne. Særdeles Hensyn
 tog han ved Udførelsen til den Plads, dette skulde
 indtage, at det skulde staae paa et ophøiet Terrain,
 frit mod Luften. Det bør derfor staae saaledes,
 ei stilles i et Musæums indskrænkede Rum, omgi-
 vet af andre Kunstværker, der let vilde drage In-
 teressen fra samme. Man har valgt Skander-
 borg; denne By, om ogsaa een af Jyllands
 mindre Kjøbstæder, ligger omtrent midt i Landet;
 den jydsk Hovedlandevei gaaer igjennem samme;
 saaledes komme Mange did baade fra Syd og
 Nord; Vestkantens Beboere komme let derhen, naar
 de over Marhuus ville gaae til Hovedstaden; Kjø-
 benhavnerne, som have erfaret, at de Naturskjenheder,
 de søgte i Sachsen og i Schweiz, ogsaa findes i
 Norden, besøge nu ofte, over Marhuus, Jyllands
 herlige Skovegn, hvortil Udgangen aabnes i Skan-
 derborg, og som strækker sig op over Himmelbjer-
 get til Silkeborg. Stedet er saaledes i flere end
 een Henseende passende, om vi endog ønske, at Jyl-
 land ei blot maa eie dette, men flere Kunstværker
 og Mindesmærker, som vilde finde deres Plads i
 dets Stæder. Der er kun Videt udført af hvad vi her
 have antydet; thi Monumentet over Hans Lau-
 sen, som staaer i Viborg, der i visse Maader

bog maa ansees som Jyllands Hovedstad, er høist tarveligt, og man turde vel have ventet paa en mere fremtrædende Maade at see Danmarks første Reformationsslærer hørdet, og Reformationens tredie Aarhundredsfest (Mar 1836) betegnet.

Skulde det ikke tilhører vor Tid at opreise et Mindesmærke for en henfaren elsket Konge? Historien vil vel udtale sin Dom over ham, og Sjette Frederik vil ikke staae som den store Konge, forsaavidt Historien oftest tillægger kun Erobreren, omgiven af blodige Seiers Trophæer, dette Navn, og vor Tidsalder kjender kun saaledes een stor Monarch, Landehærgeren Napoleon Buonaparte; men, er Historien sandbrud, optegner den ei blot de glimrende Bedrifter, men alle de Regjeringshandling, hvorved en inderlig Kjærlighed og Omhu for de Kongen betroede Undersatter og deres ei blot timelige, men aandelige Velfærd aabenbarede sig, da vil ved Christian den Fjerdes Side Frederik den Sjette staae i vort Fædrelands Historie. Dog hvor er Mindet reist for hiin Konge? Det er først hans opheiede Værling, der stiller ham som Gravens Bogter, hvor Kongernes jordiske Levninger henmuldre. De Stæder, han byggede, ere knapt betegnede med hans Navn og ligge nu uden

for Rigets Grændser. Det er saaledes en betænkelig Sag at efterlade tilkommende Slægter hvad man selv kan og bør udrette. Og selv om en kommende Slægt vil være retfærdigere mod Frederik den Sjette, end vi og vore Forgængere vare det mod Christian den Fjerde, er der dog en Kjærlighedsfølelse, der tilhører Samtiden, og som Historien ikke kan bevare og altsaa ingenlunde kan overføre til Efterslægten. Det er denne Kjærlighed, der langt oftere og vistnok med ligesaa stor Gøie reiser Mindesværker, som den historiske Erkjendelse af Bedrifter. Vi hævde jo ofte saaledes vore nærmere Efterladte, reise et Minde for den Mand, som virkede for os, selv om vi indsee, at Historien ikke vil bevare hans Navn. Hvorfor skulle vi ikke have samme Ret mod en elsket Landfader, som vi Alle bevare i kjærligt Minde? og, tilhører Frederik den Sjette ogsaa Historien, er dette simple Monument i Skanderborg jo ingenlunde nogen Hindring for, at jo et mere omfattende Mindesmærke i sin Tid reises for den Konge, der gavnligen har virket for det ham betroede Rige, i dets Hovedstad, eller hvor Efterverdenen vil søge et passende Sted for samme.

Traigo Commigo Dicha.

Novelle af Drvar Ddb (Dr. Sturzenbecher).

Denne er en simpel Historie om en Tulipan!

Men hvilken Tulipan!... I Sandhed en noget forskjellig fra de Hverdags-, næsten profaisst cendfarvede, heelt røde eller heelt gule Tulipaner, som findes i stor Mængde i hver Bondehave, selv i det fattige Sverrig, og hvis pralende Kroner udgjøre den uundgaaelige, ja ledsommelige Bestanddeel i enhver af vort Blomstertorvs St. Hansdags eller Geburtsdags-Bouqvetter.

En Tulipan, hvorum maaskee selv det store Haveselskab ikke i sine fjækkeste Dromme har havt Anelse! en Tulipan, for hvilken de meest aristokratiske og kunstigt drevne Camelier maatte bøie sine skjønne Hoveder, og de meest pralende peruvianske Orchider maatte bluc.

En Tulipan, som burde males for Eder med den fineste Penselspids og den letteste Miniatur-maler-Haand, i Stedet for blot at contrasceies med Sprogets stedsfæ for grove Farver og i dets tunge Maneer!... Dog, stolende paa Eders Indbildningskraft — og jeg vilde være utrøstelig, turde jeg ikke regne paa den — vil jeg berette, at denne Blomst, som jeg er isærd med at fortælle om,

mere udmærkede sig ved en simpel, men yderligen ætherisk og paa en ædel Naade fremtrædende Skjænhed, end ved nogen pralende, rødsunklende og broget Pragt. Hele Kloffen var indvendigen at en ædel hvid, halvt gjennemsigtig Farve, næsten som det fineste japanske Porcellain; de sex smukt udadsvæiede Kronblade vare blot i Kanten penslede med et fint sribet Svult, som man næsten skulde være i Færd med at antage for et Spor af Forgyltning, men fra den inderste Grund udfæd det fineste Bæv af Violet og Purpur, som ved Kro- nens Rand tabte sig i en rosenrød Farvetone.

Se! det er i Korthed Hovedtrækkene af den mærkelige Tulipans Physiognomi, hvorom her er Tale.

Jeg iler med at anføre, hvad jeg maaskee allerede burde have gjort i den første Linie, at Historien hører hjemme i Tulipanernes, ligesom Kridtpibernes eget forjættede Land og skriver sig fra Midten af det syttende Aarhundrede, eller saa omtrent 1641.

Nedens man paa den Tid i det tydske Rabor- land stred om Munkevælde og Lutherdom, sloges man i Nederlandene med næppe mindre Iver og Hefstighed om — Tulipanleg. Det nordlige Hol- land, den egentlige Skueplads for denne Tulipan-

krig, havde vistnok samtidigt sin syv og tyveaar-
rige Uafhængighedskamp mod Spanien, og de hol-
landske Admiraler udmærkede sig høist hæderligt;
men Blomsterlegene fordunklede selv denne Natio-
nalhæder; Vindueshavens høist yndige Idyl for-
trængte al Interesse for Krigens glimrende Be-
drifter, og man læste i de hollandske Aviser fra den
Tid, blandt Dagens Nyheder, saadanne, som følger:

Udenlandske Efterretninger. „Øster-
rigerne forsamle 30 000 Mand ved Regensburg
for paa engang at tilintetgjøre den svenske Felt-
herre Banér, som kan ansees at være saa godt
som fangen i en Sæk...“ Indenlandske
Efterretninger. „Admiral Hollard har
fuldkommet blomstret hos Mynheer Hoynd van
der Artenbosch i Amsterdam.“

(Fortsættes.)

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 23.

Løverdagen den 7de Juni 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Traigo Conmigo Dicha.

Novelle af Drvar Dbd (Dr. Sturzenbecher).

(Fortsættelse.)

Den tappre Admiral Hollard! Det havde han, fordi han udenfor Stavenisse paa Den Lher Tholen tog fra Spanien 76 Fartsier og 4000 Fanger! Han var bleven foreviget ved en ny Tulipan-Art!..... Men det faaer være det Samme; Lord Nelson er bleven det ved et nyt Slags Tobak.

Det var paa en Tid, man i Holland ikke betænkte sig paa at give hele 10000 Rigsdaler for en Semper-Augustus, en complet Equipage og 1000 Rbd. oven i Kjøbet for en Couronne jaune; en anden Tulipan, le Vice-Roi, solgtes

en Gang paa følgende Bilkaar, hvilke man har antegnet som en Curiositet, næmlich: 4 Tønder Svede, 8 Tønder Rug, 4 Oxer, 8 Sviin, 12 Lam, 2 Oxhoveder Viin, 4 Fade Ol, 2 Tønder Smør 500 Pund Ost (af den herlige Sidammer Ost!), en complet Seng, en heel Deel Gangklæder og et Sølvbæger.

Med eet Ord: man var reent tulipangal; man talede blot om Blomsterløg, man drømte blot om Blomsterløg, man levede og man døde for sine Løg.

For nu at komme tilbage til den fortryllende Tulipan, hvorom min Historie vil handle, var den vistnok ikke nogen Semper-Augustus, ei heller nogen Vice-Roi, ei engang en Couronne Jaune; men den var ikke desto mindre en Tulipan af første Slags, en Tulipan af Rang og Fortjeneste, ja i en vis Betydning af overordentlig Indflydelse, som i det Følgende klarligen vil komme for Dagen og bevise.

II.

I et fordringsløst Huus ved den saakaldte Amstel-Gracht eller Amstelcanal i Staden Amsterdam boede høit oppe i Veiret en ung Spanier, ved Navn Hernando da Spina. Det var en smuk ung Mand, af mørkebrun Ansigtssfarve,

med livlige Dine, et anseeligt sort Skæg, som fra Overlæben udbredte sig over hele Hagen, isøvrigt af en stolt og ridderlig Holdning. Naarske var hans Skæg kun gandske lidet for tykt, ellers vilde han ogsaa kunne have passeret i vore Dage.

Denne Don Hernando var, hvad ikke lidet vil hæve ham i mine fjerne Læserinders Indest, saa at sige Officer, skjøndt man ogsaa kunde sige, at han ikke mere var det. Han var for et Par Aar siden bleven commanderet, som et Slags Lieutenant eller Anfører for en liden sammenrappset Hov af Walloner, Flamlændere, Spanier Skotter, fra det spanske Braband for at understøtte den berygtede Oberst Pla y Vega, der, efter i Begyndelsen at have faret frem med Skænden og Brænden i de nordhollandske Provindsfer, tilsidst var kommen i en heel betænkelig Ruibe. Eventyret havde faaet den Ende, at baade Obersten og hans Medhjælper Lieutenanten havde faaet over Nakken; den første lykkedes det ynkneligen at flygte ind paa det spanske Territorium; men Don Hernando blev i en Skærmydsel haardt saaret og gjordes af Hollænderne til Krigsfange.

Jeg vil langt fra hermed sige, at den unge Lieutenant ikke isøvrigt i sit korte Felttog havde

vlift sig meget tapper; tværtimod var Don Hernando meget modig, desuden fegtede han for sin egen Person fortræffeligt; men den stakkels Djævel havde Ulykken med sig; de hollandske Bønder, haardnakkede som Synden, vare over ham og hans Trup med deres phlegmatiske Rolleslag, hvor han tittede frem. Kort at fortælle, han bukkede under for Overmagten.

Don Hernando, farligt saaret og i elendig Tilstand, naaede, efter længere og kortere Transporter, omfærd selve Amsterdam, hvor han blev indquarteret i en anseelig, brav Garvers Hus. Dette var det lille fordringsløse Hus ved Amstel-Gracht.

Wynheer Gertmuyden — dette var Garverens agtbare Navn — var en ligefrem, godhertet, menneskekærlig Garver; han havde fra den første Dag, da Don Hernando kom i hans Hus, fattet Godhed for den forsmudsede unge Herre, havde ladet tage en styrkende Suppe til ham, da han syntes medtagen af Reisen; han havde ladet bære op paa hans Kammer baade Pibe og Tobak, en stadselig Porcelainspibe med Laag af gjenembrudt Messingarbeide, og en liden Kardus fra een af Stadens anseeligste Tobakshandlere.

Don Hernando gjorde sig til Gode baade med Sappen og Tobakken, og kom sig herved efterhaanden baade for sin Svagelighed og sine Skavanker. Beregnende gandske fornuftigt, at Krigen, som allerede havde været over en Sines Mars, let kunde trække sig ud endnu en forsværlig Stund, og at det altsaa kunde vare længe, inden han atter blev sin høie Monarchs allerunderdanigste og velbetroede Lieutenant, havde han, med en filosofisk Fordomsfrihed, taget sit Parti, ladet Officieren fare og, i Stedet derfor, slaact sig til at uddanne et lidet yderst fredekigt Talent for Maleri, hvilket de sidste Mars krigerske Affairer havde tvunget ham til næsten aldeles at lægge til Side. Han havde saaledes, saasnart hans Helbred tillod ham et nogentunde let Arbeide, i største Hast forvandelt sit Værelse til et Attelier, opspændt noget Bærred og forskaffet sig Farver, Olie og Pensler.

Den agtbare Mynheer Germuyden var i høi Grad tilfreds med den unge Fanges Foretagende, ja, jeg kan sige, endog i saadan Grad, at han var gandske henrykt derover. Der er Intet i Verden for, at jo en Garver kan have Sands for Høi Kunst, og Mynheer Germuyden var virkelig en høit kunstelskende Garver. Personligen havde han kjendt den berømte Van Dyck — de vare begge,

Garveren og Malerkongen, fra samme Stad Ant-
 werpen — og i sit pyntelige Sæsteværelse haade
 han hele tre Smaamalerier af denne Mesters
 Pensel, hvilke han næsten tilbød som guddom-
 melige Underværker. Intet kunde altsaa passe
 herligere! Don Hernando sad hele Dagen og strøg
 sin Dug; han malede Alt, hvad der forekom ham
 Battaillestykker, Dyr, Stilleben, Genrebilleder,
 Portraiter; saa smaat imellemstunder hortes Myn-
 heer Gernuyden i sine bløde Tøfler at trippe
 opad de tre Trapper til Kunstnerens Loftskammer,
 for at see, hvorledes Arbeidet skred frem, ja for nu
 og da at gjøre en liden ustyldig Anmærkning, give
 et lidet fint Vink, dog steds med det godmodigste og
 naiveste Kjendersie af Verden. Dette fornsiede
 den gamle Fyr Gernuyden i høi Grad, og han
 bad næsten til Gud, at Krigen ikke skulde faae
 nogen Ende, for at han ikke skulde miste sin inte-
 ressante Fange.

Don Hernando paa sin Side levede nu ret
 sorgfrie og venlige Dage og klagede knapt, over at
 han havde faaet Prygl af de haardnøvede Repu-
 blikanere. Han og hans Vært bleve hver Uge
 tættere Venner, og, naar den ene Kardus var ud-
 røget, fik han en anden i Stedet.

III.

Don Hernando havde endnu faaet en anden god Ven, eller rettere Veninde i Amsterdam. Det var et gammelt Bekjendtskab, en Spanierinde.

J formoder naturligviis, at det var en lille Amourette; nei! Amor kommer først siden, der bliver Tid nok til ham. Den omtalte Veninde var just ikke noget ungt Fruentimmer; hun var mellem de Trede og Halvfjerds; men ikke desto mindre heed hun Donna Alfonsilla.

Han havde hændelsesviis truffet hende paa det saakaldte Botermarkt eller Smørtorvet, ved den aarlige Kermisfe.

Kanste vide J ikke, hvad en Kermisfe betyder. Ordet kan paa godt Dansk oversættes med Kirkeindvielses-Messe, og jeg vil, for Sprogvidenskabens Skyld, tilføie, at det hollandske Ord „Kermis“ er aldeles det samme, som Tydskernes „Kirch-Messe.“ Kermisfen er og har fra Refor- mationens Tid været Hollændernes Carneval, end- skjøndt den er blevet udsat til Septembermaaned. Da er man paa Færde, der er en Fryd og en Gammen i hver Stad, i hver By i hele Holland. I Amsterdam varer det hele tre Uger. Alle Gader og Torve ere opfyldte med Boder og Selte; Taftenspillere, Linedansere, Forevisere af mere

eller mindre vidunderlige Underdyr kappes med hverandre om at tilbrage Sig og Sine det ærede Publicums Opmærksomhed. Langt ud paa Natten driver Folk om, under Vatter og Fryderaab. Lange Rækker af unge Mandfolk, hver med sin hvidklædte Pige under Armen, indtage hele Gaden Brede, og alle Kramboder, Vassalboder, „Nachthuis“ ere uden Ophør beleirede af hungrige Sjæle af alle Aldre og Slæsfer. Saa har det været for langfommelig Tid siden, saa er det den Dag i Dag.

Don Hernando havde, som hele Verden, begivet sig ind, om ikke for at seire, i det Mindste for at see paa Kermisfen. Han gif og gif... Ved Botermarkt var det yderst levende, ret hvad man kalder et lystigt Liv. Der fandtes hundrede forskellige Ting at skue, baade kunstige Menneſker og Dyr. Han stillede sig hen for at betragte en Bjørn, der ikke uden Færdighed dansede en Solodans, jeg veed ikke hvilken. Pigerne rundt om trak sig saa smaat til Siden for den klodsede firbenede Danser; men deres Riddere udviklede et Mod, næsten tilhørende Fabeltiden, og en liden Wynheer, som iøvrigt aldeles ikke saae ud til at være en Helt, gif endog saavidt i sin Tapperhed, at han traadte frem og rakte Bilddyret en varm og rygende Vandeflage fra det nærmeste Markettenderi. Et almindeligt Glædesraab belønnede denne tappre Daad.

(Fortsættes.)

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 24.

Løverdagen den 14de Juni 1845.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Traigo Conmigo Dicha.

Novelle af Dr var Ddb (Dr. Sturzenbecher).
(Fortsættelse.)

Don Hernando stod, som sagt, just og betragtede denne lille Scene, hvoraf han tænkte hos sig selv at gjøre et lille ret piquant Billede, da han pludseligen hørte sit Navn udraabes med en umiskjendelig, ægte spansk Næfelyd fra et Sted i Folkehoben.

En gammel Kone trængte sig frem...

— „Don Hernando! I kjender mig da ikke igjen?“ spurgte hun paa Spansk med Dine, straalende af Glæde; „o! hvor lykkelig er jeg ved atter at faae Eder at see!“

— „Heistærede Donna!“ svarede Hernando, hilsende med den meest fuldkomne castilianske Høflighed, „jeg kan vistnok erindre Eders Ansigtstræk; men det er mig umuligt at sige, naar og hvor jeg har havt den Fornøielse at giøre Eders Bekjendtskab . . .“

— „Nah! jeg skal hjælpe Eder paa Sporet, . . . dog lad os trække os tilbage fra denne Lummel, for at vi mere i Ro kunne tale med hinanden!“ sagde Konen, som syntes at være en snaksom og venlig gammel Dame.

Don Hernando var altfor galant til ikke at søie sig efter den Ubekjendtes Billie; de gik tilsammen hen i en Sidegade.

— „J erindrer Eder saaledes ikke“, vedblev den Gamle, „da J for to Aar siden med Eders Soldater cantonierede i den lille Stad Wessum, som kort i Forveien var næsten aldeles opbrændt og edelagt af Uhyret Pla y Vega . . . undskyld, at jeg siger: Uhyret! men, kjendt han er min Landsmand, maa jeg holde mig til Sandheden, at det var ret en Barbar; o! santissima Maria! hvor foer han frem!“

— „Krigens ulykkelige Sædvane, ærede Donna!“

— „Nei, Don Hernando! ikke Krigens, ene den umenneskelige Krigers!... Thi J selv var ogsaa, som han, Fjende, Grobrer, Herre over Liv og Eiendom, og dog havde J et Hjerter...“

— „Min Donna!“

— „Jeg var selv bleven underkastet den frygteligste Skjebne ved denne Pla y Vega's rasende Waade at føre Krig. — Vi bleve midt om Natten vækkede af Ild og Sværd. Min Husbonde, min Belgjører, en Hædersmand — Hollænderne, min Herre! ere virkelig intet slemt Folk — blev indebrændt; hans Kone var heldigviis død Naret i Forveien; jeg selv slap derfra med Meie; Alt blev ødelagt og jævnet med Jorden.“

— „Min gode Donna! jeg kan ikke udtale, hvilken levende Deeltagelse jeg føler for Eders Ulykke.“

— „Jeg har saaledes, som J nu veed, selv for min Person haft tilstrækkelig Erfaring om denne Krigsmands vilde Grusomhed; jeg havde imidlertid fundet et Tilflugtssted — men ach! hvilket usælt og jammerligt — i en liden Landsby udenfor Staden, der hændelsesviis var bleven skaanet. En Aften havde jeg derfra sneget mig ind til Wessum, for at græde paa de afbrændte Tomter af mit fordem saa lykkelige og salige

Hjem; ach! Don Hernando! betænk, at jeg havde i 50 Aar været bunden til dette Sted, hos denne agtværdige Familie, hvor jeg først var bleven optagen som Selskabsdame hos den unge Frue, der var en Spanierinde!“

— „Saa! hun var en Spanierinde!“ faldt Don Hernando hende i Talen, i det han ikke kunde afholde sig fra at faae nogen Lyst til at spotte idet over den Gamles Snakkesalighed.

— „Ja, min Herre! hun var Spanierinde; men, for at komme tilbage til Hovedsagen, jeg var vandret ind til Kjøbstaden, for at opsøge Stedet, hvor vor Bopæl havde staaet; jeg vandrede, — Guds Søn og den hellige Jomfru vide, hvor sorgfuld og bedrøvet! — overalt omkring; jeg kom til den forrige Have; — nogle Blomster stode der endnu sørgende blandt omkringstrøede Levninger og Kul; — jeg vilde i det Mindste eie et Minde om Stedet, og jeg tog op i min Kurv en smuk Tulipan, som med sit halvt blottede Læg laae ligesom i Brede forskudt et Stykke fra Gangen. . . I samme Dieblit, hu! lynede et Par Sabeler over mit Hoved, og jeg føler Spidsen af en Partisan røre min Side; — jeg styrter afmægtig om.“

— „Ach, Donna! jeg erindrer mig nu fuldkomment denne Begivenhed; . . . Eder's Navn? ikke sandt, Donna Felipilla?“

— „Donna Alfonsilla Riguales!“ svarede den hæderlige Gamle med en liden, selvbeholdelig Meien.

— „Det var nogle af mine Soldater, — jeg maa, naar jeg skal blive Sandheden tro, erkjende, at jeg ikke var fri for Carnalier i mit tappre Regiment, hvilke troede, at I opsegte forborgne Skatte.“

— „Lykkeligheds kom I til i det Samme, hidkaldt af mine Angstskrig, som disse Uslinger ikke syntes at ville ændse, og jeg har Eder at takke for mit Liv . . .“

— „Djære Donna, tal ikke derom! I indseer, hvor lidet jeg gjør Krav, paa at Andre skulle mindes denne Handling af Mennefselighed, da jeg allerede har saa godt som glemt den.“

— „I maa glemme den tusinde Gange! Don Hernando! Jeg glemmer den aldrig. I havde revet mig bort fra Eder's Soldaters Mordervaa- ben; men I gjorde mere: I førte mig til den nærmeste Stad, skjøndt den var besat af Spanierne; der fandtes Læger til Hjælp; I forskaffede mig Pleie og andre Fornødenheder; I efterlod

mig et Sikkerhedspas til ubehindret og uden Fortræd at slippe gennem de spanske Regimenter, som havde udbredt sig over de nærmeste Provindser, samt tilstrækkelig Guld til at befordre mig videre dertil til Amsterdam, hvor jeg vidste, at jeg havde en Slægtning, som jeg ikke forgjæves skulde anraabe om Hjælp og Barmhertighed."

— „Men, min Donna! hvorfor gjøre saa meget Bæsen af disse ubetydelige Tjenester? . . . Iøvrigt var Eders Ulykke saa talende, Eders Tilstand saa opvækkende! Et Offer for egne Landsmænds Grusomhed, som Følge af en tilfældig Forbindelse med en Familie i de Overbundnes Land . . . Naar jeg siger de Overbundnes, maa jeg med Rette tilføie, at dette var kun den Gang," tilføiede Don Hernando, for at give Samtalen en anden Bending, — „jeg er derpaa selv et levende Bevis, Donna Alfonsilla! Jeg var da den befalende Seierherre, Angriberen, . . . jeg er nu den afvæbnede Krigsfange."

— „Min Gud, hvad siger J?" Donna Alfonsilla havde endnu ikke givet sig Tid til at gjøre sig selv det Spørgsmaal, hvilken Anledning var, til at hun havde den Fornøielse at træffe Don Hernando i Amsterdam.

— „Ja, Donna! Krigslykken er ustadig, efter
vise og erfarne Mænds eenstemmige Udsagn findes
der blot endnu Get, som i Ustadighed kan sammen-
lignes dermed —“

— „Og det er?“

— „Ach! tør jeg vel sige det... i et Fruen-
timmers Paahør?“

„J er ligesaa satirisk, naar J vil, Don Hernando!
som J er ædel og brav, naar Nøden
kræver det.“

— „Saa er jeg det, min gode Donna Alfonso-
silla?“

Se! saaledes havde Don Hernando stiftet et
hurtigt, muntert og godt Vennskab i den fremmede
Stad, under Løbet af Kermisfen! Garveren og
han vare allerede een Sjæl og eet Hjerte, som man
veed af det Foregaaende.

Donna Alfonso'silla boede hos sin Slægtning;
der leed hun ingen Nød; hun havde sin gode Seng,
og sit dækkede Bord; men den gode gamle Kone
kunde aldrig uden Taarer tænke paa Fader og
Moder Boydel i Westum, i hvis Huus hun
havde levet 50 saa lykkelige Aar, og hun talte
endnu med en levende Enthusiasm om den smukke
Have, som hendes kære Landsmænd, de forban-

bede Spanioler, saa barbariskt havde forstyrret og nedtrampet.

Don Hernando gjorde engang imellemstunder et Besøg hos Donna Alfonsilla. De talte Spanskt med hinanden, saa at det var en Lyst at høre, og, naar Hernando erindrede een eller anden Gang en spanskt Vise, sang den for den gamle Kone, blev hun strax ligesom 20 Aar yngre og kunde knapt blive siddende i sin Eænestol, men vilde op at dansse. Det var hende ret en Glæde.

(Fortsættes.)

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 25.

Løverdagen den 21de Juni 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Gier af det Seidelinske Officin.

Traigo Conmigo Dicha.

Novelle af Drvar Ddb (Dr. Sturzenbecher).
(Fortsættelse.)

IV.

Hele Amsterdam talte paa denne Tid om en vis Mynheer Antoin de Bourgoing.

Det var blot nogle Maaneder siden, at han var kommen til Nederlandene fra Ostindien, hvor han havde tilbragt næsten 30 Aar; han var nu en Mand paa 50 Aar.

Han var reist ud med kun lidet Mere end to tomme Hænder, og han var kommen igjen som en hovedrig Rabob.

Det store hollandske ostindiske Compagni frembragte i Virkeligheden mere end eet saadant Mi-

rafel. Det indtraf jævnlig, at en ung Mand drog ud, ansattes ved eet af de store ostindiske Handelshuse, overtog Forretningerne, naar den gamle Patron faldt fra, ægtede hans efterlevende Gufes Millioner o. s. v. Det var just Noget af sidste Slags, som mumledes om Wijnheer Antoin de Bourgoing.

Wijnheer havde strax, efter at han var kommen til Amsterdam, kjøbt sig det prægtigste Huus, han kunde faae, med en dertil hørende Have i Tidens alderens pynteligste Stiil.

Det nykjøbte Huus forvandledes i flyvende Hast til et fyrsteligt Palads. Den vældige Fregat, som havde havt den Naade at transportere Naboben til Europa, var, med saadant Formaal, næsten udelukkende ladet med Kostbarheder og skjøne Møbler, overensstemmende med den meest udsøgte Luxus.

Swab Haven angaaer, var allerede inden den første Uge Amsterdams meest berømte Gartnere der sysselsatte med en uendelig Mængde nye Anlæg, hvilke i lige Grad vidnede om Giermandens Eidskab for Blomsterculturen og hans storartede Eiggylbighed for en Beføstning af et Par hundrede Ducater mere eller mindre. Blandt Andet udkaftedes der en Skov af de kostbareste orientalske Lilier, Narcisser og Tulipaner, og med en Blan-

ding af Respect og Misundelse fortalles, hvilke uherter Summer, Wynthecr de Bourgoing blot i Lebet af 14 Dage havde bortslængt for saadanne sjældne og moderne Egværter.

Han havde givet 500 for en rød og brun-guul spraglet Grymantha.

Han havde givet et fuldstændigt chineeskt Service, et prægtigt Bord af indlagt Perlemoders Arbeide, tre store Stykker ægte ostindisk Silketoi af den tykke, uvurdeelige Gammelbags Slags, som I sikkert kjende, altsammen for en hvid Pa-lamedes med røde og duehalsfarvede Aftegninger . . .

Han havde givet en høist sjelden indisk Gyrsterustning, og endda ovenikjøbet en Perle af usædvanlig Størrelse for en Admiral Viefkens, en anden prægtig ostindisk Kostume og et hedenskt Offerkar af Guld for en Julvecourt, guul og teglsteensrød.

Han havde givet to Hundrede Ducater og en levende Paafugl for en orangeguul Visa, og det Samme med et Tillæg af en skøn Sølvfasan for en Agathe Royale, lys purpurrød med mørkere Tegning.

Man havde næsten aldrig i Blomsterhandlen hørt noget Bærre omtales, og dog hørte gandske

sjældne Fortællinger i den Retning til Dagens Orden.

Men det var ikke blot Mynheer de Bourgoing's Blomsterpassion og Obselthed, som vare Gjenstanden for Conversationen i den gode Stad Amsterdam; Mynheer havde ogsaa en Datter, som vel fortjente ei mindre at tildrage sig almindelig Opmærksomhed. Denne Datter var 17 Aar og en fuldendt Skjønhed. Hele Verden veed, hvorledes en fuldendt Skjønhed seer ud og jeg behøver saaledes ikke at afmale hende. Det Gæste, jeg vil sige, er at hun var en Brunette, maaskee egentligen kun en Følge af det brændende Klima, i hvilket hun var født og opfostret; men at hun ikke desto mindre havde de meest hollandske blaae Øine. Det var et varmt tropiskt Skær over en ægte nederlandsk Billiegrund.

Den syttenaarige Jomfru heed Sigbrit.

Jeg har vistnok aldrig tilforn hørt, at en fuldendt Skjønhed har havt et saa eenfoldigt Navn, som Sigbrit; og det er haardt at tilgive hendes Fader, at han ikke har givet hende et andet Navn med en mere romantisk, eller, om man saa vil, ostindisk Klang; men Sandheden er den, at hun virkeligen ikke havde noget andet Navn end dette, og besynderligt nok! hun var endda lige smuk.

Den skjøne Sigbrit plejede hver Dag at spadserere i sin Faders Have. Her er det, at Kjærligheden begynder!

V.

Sagen er næmlig den, at Don Hernando, Kunstneren, som, efter hvad man veed, boede høit i Veiret ved Amstel-Gracht, havde een af de meest maleriske Udsigter over Wynheer de Bourgoing's Paradis, som med sine Alleer strakte sig lige til Garverens Huus.

Det var, kunne I troe, en complet smuk Have, denne Wynheer de Bourgoing's.

Jeg forbigaaer at omtale alle de Blomster i tusndviis, ved Siden af hvis brogede Bæv de meest sunklende persiske Tæpper ene kunde stille sig som høist ufuldstændige og matte Afbildninger; jeg vil, i Stedet derfor, gjøre Eder opmærksomme paa de mange klippede Graner og Avnbøgs-Hæfkerne, som paradere, hvor man vendte Diet hen. Med hvilken mageles Konst, med hvilken beundringsværdig Phantasi havde ikke Gartneren forstaaet af disse simple, ucultiverede Træer ved Saugen og Saren at skaffe ordenlige Figurer, rigtige Guder og andre fornemme Personer! Det var ikke blot Pyramider og fegledannede Legemer

man havde for sig; men grønne Hyrder og Hyrderinder med Arme og Been! her gif Diana paa Jagt! hist Satyrer og Philosopher, ja selv Amsterdams hæderlige Borgemæster med Istervom og Dobbeltbage.

Og alt Dette af udklippede, ombøiede, tvungne og tildannede Vnbnøgsbuske.

Saa snart man om Morgenen fandt, at en Dvift havde taget sig den Frihed at vore ud paa Næsen eller andet Sted af en Figur, strax op med Havestigen, Særen og Saugen for at ave og tilrettevise denne Naturens udannede Frihed. Det var ikke nok, at man engang havde faaet disse Graner og Vnbnøge vel omgjorte til Folk; det var ligesaa stor Kunst og Besværlighed at holde dem i Orden indenfor Grændserne.

Desuden stode i alle Korsgange og paa alle Græsrunddele smaa ziirlige Herrer og Damer af brændt Leer; Herrer med Kappe og Pusærmer, Damer med Blomster i Haanden, hvilke de syntes at byde de Forbigaaende! Man vidste paa den Tid at være artig, selv i brændt Leer.

Jøvrigt vare alle Gange belagte med Sneglehusse, Stumper af Porcellain og Teglsteen og omkring alle Rabatter var ligeledes en Kant af lignende broget Kram, ordnet i smaa Tunger og

Rundbøle, hvilket uimodsigeligt hørte til den Tid's allermoderneste Smag.

Men midt i Haven var et Bassin med Springvand, som straaede ud af Munden paa en grønmalet Triton med oppustede Kinder. Nogle Svaner badede sig hele Dagen i den fine Støvregn og en Flok guld- og purpurfarvede Fasaner samt nogle høist brillante og i lige Grad hovmodige Paafugle gik udenom og saae derpaa.

Al denne Herlighed havde Don Hernando for Die Dag ud og Dag ind. Nuomstunder skulde man give, jeg veed ikke hvormeget, for at have Nage til Prospect; men af der gives ikke mere saadanne Haver i vore Dage!

Zmidlertid var det ikke egenligen de kunstige Vænbegstatuer, som foranledigede, at Don Hernando sad saa gjerne og tittede udaf sit Vindue; ei heller var det de pæne Sneglehuse og Porcelainsgiraterne. Det var noget gandske Andet.

Dette Andet var Sigbrit, en fuldendt Skjønhed, 17 Aar gammel; Noget, man nok allerede i Forveien kjender.

En Officier har bestandigen baade Hjerter og Stunder til at blive forelsket; Kunstnere have desuden til alle Tider været bekjendte for at være begavede med megen Følelse. Don Hernando var

baade Officeer og Kunstner; han havde saaledes Ret til at blive i dobbelt Maal forelsket, og han benyttede sig af denne Rettighed. Allerede første Gang, han saa Pigen spadserere i Haven var han indtagen i hende; indtagen, siger jeg, han var henrykt, rasende forelsket, fortryllet.

Hvad den lille Syttenaarige angaaer, hun kunde næppe i Tidens Længde undlade at bemærke de fyrige Blik deroppe fra Tagvinduet; naturligviis slog hun første, anden, ja selv tiende Gang, Dinene ned, næsten forfærdet, eller i det Mindste meget forlegen; men den ellefte Gang begyndte hun allerede at fatte Mod; hun vovede at stotte igiennem en tæt Caprifoliumshække op til Vinduet, for at undersøge, hvorledes den nysgjerrige Herre egentligen saa ud; hun blev enig med sig selv, at der ikke i hele Ostindien havde været et Menneske med et saa behageligt, saa mandigt indtagende Ansigt; og den tyvende Gang var hun allerede kommen saa langt, at hun besvarede den artige, pantomimiske Hilsning, Don Hernando tilbød sig fra Vinduet, med et let henrykkende Smil, i det Mindste af lige Værd med den kjære Faders hele Tulipansamling.

(Fortsættes.)

G. F. Urfin.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 26.

Løverdagen den 28de Juni 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seibelinste Officin.

Traigo Conmigo Dicha.

Novelle af Dr. v. r. D. d. (Dr. Sturzenbecher).

(Fortsættelse.)

VI.

Den kunstelskende Garver, Mynheer Germuyden, indfandt sig en Morgen, efter Sædvane, hos Don Hernando, for at see paa hans Arbejder. Hædersmanden havde i en heel Uge været bortreist fra Staden i et magtpaaliggende Vrende, og han formodede altsaa med Grund, nu at faae at see noget Splinternyt fra Malerens Haand.

— „God Dag, Don Hernando! . . . Hvad har I gjort, medens jeg har været borte? Lad see!“

— „Ah! jeg er bleven færdig med min fredslandske Bondepige.“

— „Den var jo halvt særdig for 14 Dage siden.“

— „Ja! men der vare ikke ubetydelige Smaapillerier ved Costumet, Haarpynten.“

— „Skyd Skylden derpaa, Don Hernando!... Nei! I er bleven doven,“ sagde Germuyden skjemtende og truende Kunstneren med Fingeren.

— „Evertimod I er altfor streng, Wijnheer Germuyden!“

— „Naa vel, faae vi Bondepigen at see?“

Don Hernando vendte Maleriet, som stod forkeert paa Staffeliet.

Den kunststykke Garver betragtede Billedet baade i større og mindre Afstand, baade gjennem Haanden og under samme.

— „Men, for Djævelen!“ udbød han, „jeg veed ikke, hv. m hun gandske frappant ligner... Det er et Ideal af qvindelig Skjønhed, det er et sandt Ideal, I der have frembragt, min kære Don Hernando!... Som jeg siger, et Ideal, og dog... det forekommer, mig... som om... Som om...“

— „Hvilket?“

— „Som om jeg forhen havde seet dette smukke Ansigt.“

— „Mon saa, Wijnheer Germuyden?“

— „Nah! ja jeg vidste det nok!“ raabte Garveren, i det han slog et Knæps med Tommelfingeren og Langfingeren; jeg har det, jeg har det! Det er ingen Unden, end den skjenne Sigbrit, Mynheer de Bourgoing's Datter . . .“

— „J bilder Eder det ind“ . . . svarede Maleren ikke uden en vis Forlegenhed.

— „J er en Skjelm, Don Hernando! . . . ret en Erkefjelm. Jeg tør sværge paa, at J have forseet Eder aldeles paa Pigen, al den Stund J have ligget i Vinduet og skottet og skottet! Nah jeg har nok seet med hvilke flammende Dine!“

— „Kære Fader Germuyden!“ (han havde Lov til at benytte sig af saadanne fortrolige Benvænelser), „min kære Fader Germuyden! J tager aldeles fejl . . . Hvorledes troer J, at jeg blot skulde vove — hør! jeg siger vove — at blive forelsket i en saadan Dame, en Nabobs Datter en Prindsesse . . . Ach!“

— „Pyt! Don Hernando! J have alle mulige Anlæg til at blive en Bovehals, ret en Bovehals . . . Men ligemeget; Maleriet er fortræffeligt, det er, saavidt jeg forstaaer,“ — han sagde dette med et uforligneligt Udtryk af Undseelse — „et Mesterstykke! J maa have et Par hundrede Ducater derfor“ . . .

— „Nah det er Eder's Spøg, hvem skulde give Saameget for en stakkels Begynders Kludderi? . . . Van Dyk har fordærvet sine Landsmænd.“

— „Nah, den store Van Dyk! . . . han døde i Fjor, uhørt, umaadeligt Tab! . . . jeg kjendte ham saare vel, den berømte Mæster . . . ja saare vel . . . Jeg veed ikke, om jeg nogensinde har sagt Eder, at vi vare fra samme By!“

Don Hernando buffede sig.

— „Ja“, vedblev Garveren, „vi vare begge fra Antwerpen — Men, for nu at komme tilbage til Eder's Maleri og den, der skal give et Par hundrede Ducater for det . . . hvem? det skal for Exempel Naboben . . . Han skal betale det med Kys-Haand.“

— „Tænk aldrig paa Saadant, min kære Mynheer Germuyden! Det er blot Mæstere af første Rang, som have den Ære at pryde en saadan Mands Bægge . . . aah! han vilde lee af Hjertens Grund, hvis en ung ukjendt Kunstner kom og tilbød ham et Hastværks Arbejde for 200 Ducater.“

— „Jeg vil forlobs garantere Eder denne Sum, og til yderligere Sikkerhed skal jeg for Eder's Skyld endnu i Dag besøge Mynheer Antoin de Bourgoing og vise ham Eder's Maleri . . . Gu

Millionair, som han er, ber opmuntre den lovende Begynder. Han maa, siger jeg, han er ned-
saget, ja han er paa min Vre aldeles forbunden,
aldeles forbunden til at gjøre det," udraabte Gar-
veren med stigende Pathos; „en saadan Compos-
sition! et saadant Ideal! en saadan Tegning! en
saadan Colorit, et saadant Clair-Obscur!" . . .

Og Mynheer Germuyden, som dermed havde
udtemt sit hele Forraad af Kunstudtryk, suappede
Maleriet muntert fra Staffeliet, ilede dermed ned
ad Trappen, inden Don Hernando kunde faae
trukket sit Veir, for at gjøre nogen videre Ind-
vending . . .

VII.

Det hænder med meget gamle Mennesker, at
de tilsidst blive syge og dee.

Den gode gamle Donna Alfonsilla var ikke
mere end andre agtbare Damer fritagen for denne
førgelige Skjebne; hun havde maattet lægge sig
en smuk Sommerdag, og hun stod ikke mere op.

Paa sit Yderste havde hun ladet Don Her-
nando kalde til sig. Hun holdt da følgende korte
Tale til ham:

— „Don Hernando! jeg maa takke Eder her
meget; det var en lykkelig Stjerne, som lod mig

gjøre Ebers Bekjendtskab for fire Aar siden —
 ach, det er jo fire Aar siden, eller er det fem? i
 den lille Stad Wessum... Uden Eder var jeg
 maaskee aldrig kommen til dièse mine fortræffelige
 Slægtninger, hvilke havde gjort Alt for at lade
 mig saa lidet, som muligt, føle det Tab, jeg har
 lidt... I have siden, lige fra den Stund, vi atter
 traf hinanden i Amsterdam, været mig en god
 og hengiven Ven, I har gjort saameget for
 mig, og jeg har Intet kunne gjøre for Eder."

— „Bedste Donna Alfonsilla, tal ikke saa-
 ledes!"

— „Jeg ønskede i det Mindste at kunne give
 Eder Noget i Arv efter mig; men jeg er fattig
 som en Kirkerotte, I veed det!"

Den Gamles Ansigtstræc antog herved et
 flygtigt Anstrøg af bitter Haan.

— „Donna Alfonsilla! I gjer mig virkelig
 helligen bedøvet, om I taler saaledes," sagde
 Kunstneren.

Donna Alfonsilla vedblev:

— „Jeg skal alligevel give Eder en Erin-
 dring om mig, en udsel Bagatel, hvorover I
 maaskee ville lee... I erindre, at det var en
 Blomst, som foranledigede vort første Bekjendtskab
 ... det var i Wijnheer Boydel's fredede Have i

Wesum; dog ligemeget, I erindrer det!... Nu vel, det lykkedes mig at faae denne lille Plante med mig, det var en smuk Tulipan; jeg har siden Mar for Mar omplantet dens Æg; den har været mig en saa fær Grindring om mit fordums saa rolige og lykkelige Hjem; jeg har pleiet den, som om den havde været et Barn, der havde hvilet under mit Hjerte!"

— „Nah! det er sikkert den skønne Blomst, som jeg seer der nyligen udsprungen i Eders Bindue.“

— „Det er just den. Og den er ei blot smuk, Don Hernando! den serer ogsaa Lykken med sig... den er jo Marsagen til, at jeg lærte Eder at kjende.“

Don Hernando røstes dybt af denne Ytring, som fra et Fruentimmer, 50 Mar yngre, havde lydt, som et Galanteri, men i den gamle døende Kones Mund eiede det Hele Udtrykket af den inderligste Hjertelighed.

— „Og I ville give mig denne Blomst, Donna Alfonsilla?“

— „Ja, min Ven! I skulle love mig at tage den til Eder og vogte den som en Grindring om en Staffels gammel Kone, der meente det langt bedre med Eder, end hun i Gjerningen

kunde vise; og gid denne Blomst kunde sige Eder det Samme, som jeg i min Indbildning har syntes, at den med sine smukke Læber har hvisket til mig: „Jeg bringer Lykke med mig.“

Jeg beder Læseren her at bemærke, at begge Personer, blandt hvilke Samtalen førtes, talte Spansk, paa hvilket Sprog, overeenstemmende med de meest uomstødelige, grammatikalste, lexikographiske Autoriteter disse sidste Ord: „Jeg bringer Lykke med mig“ lyde: Traigo conmigo dicha.

Den omhandlede Tulipan var ingen anden end den hvide med forgyldte Kanter og violette Aarer, hvoraf allerede i det første Capitel af denne Historie gaves en velmeent, skjøndt usfuldstændig Tegning.

(Fortsættes.)

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredsindestyvende Aargang.

Nr. 27.

Løverdagen den 5te Juli 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Traigo Conmigo Dicha.

Novelle af Dr var Dbd (Dr. Sturzenbecher).

(Fortsættelse.)

Don Hernando modtog naturligviis Blomsten som en Grindring om den kærlige Gamle, Donna Alfonso. Den flyttedes op til Loftsvinduet i Garverens Huus ved Amstel-Gracht, hvor den baade havde Sol og frisk Luft, og hertil ydede Don Hernando samvittighedsfuldt og regelmæssigt Vand af sit eget kølige Steenkruus. Aldrig kunde den gamle Kone have givet sin Indling i værdigere Hænder.

Løvrigt havde Don Hernando faaet denne Gave i en beleilig Stund. Mynheer Antoin de Bourgoing, Naboben, havde næmlich ganske rigtigt kjøbt „den smukke Friedlænderinde“ og et Par

Dage havde han gaaet og med særdeles Tilfredshed betragtet den i sit Forgemak; men tilsidst var han kommen paa den siffige Tanke, at der var noget høist væsentligt, som fattedes i Maleriet, — Bondepigen burde have en Blomst i Haanden.

Naboben, hvis Orm var Blomster, havde saaledes sendt Maleriet til Kunstneren, for derpaa at faae malet en Blomst, ligegodt hvilken.

— „Det var et Satans Gartner-Indfald,“ mumlede Don Hernando hos sig selv, greb Pensel og Palet og satte sig til at protraitere den Tulipan, han nyligen havde faaet i Arv. Han havde just ingen anden Blomst ved Haanden, der kunde bruges som Model, og en Bondepige kunde vel være tjent med samme.

VIII.

Det var nogle Dage derpaa.

Mynheer Antoin de Bourgoing havde ladet den unge Maler kalde til sig.

Don Hernando førtes gennem en lang Række Værelser, det ene mere glimrende og pragtfuldere end det andet. Overalt Forgyldning, slebne venetianske Spille, kostbare Mattrer og Tapeter, en uendelig Mængde japanst Porcellain, skjønne lake-rede Møbler, samt en lige saa uendelig Rigdom

af levende Blomster og Værter i de meest brogede og bizarre chinesiske Potter.

Naboen kom Don Hernando i Møde, i en mere chinesisk, end hollandsk Dragt af lysgult storblommet Silketoi.

Der laae vistnok Noget af en Matador i hans Maade at være; men den ægte hollandske Godmodighed straalede ikke desto mindre umiskien- deligen derigennem.

— „Min unge Ven,“ begyndte han med et Alvor, næsten en Gravitæt, som gjorde et besyn- derligt Indtryk, „min unge Ven, jeg ønsker at tale med Eder i en Sag, som ikke er af ringe Betydning . . .“

— „Han har faaet Nys om, at jeg er forelsket i Datteren,“ tænkte Kunstneren hos sig selv, „han vil hellere forekomme mig, end jeg skal forekomme ham, og han har kaldet mig hid, for med al Ceremoni at give mig Afsked paa graat Papir.“

— „Min unge Ven! jeg formaner Eder til paa Ære i denne Sag at udtale Eder frit og med Sandhed . . .“

— „Mynheer!“

— „Sagen er, som sagt, af Betydning; der er et Spørgsmaal, som i høi Grad ligger mig paa Hjerte . . .“

— „J kan regne paa min Oprigtighed, Mynheer!“

Den unge Spanier følte sig ved denne Indledning noget bellempt og forlegen.

— „J har malet en Tulipan i Haanden paa Eders friedlandske Bondepige . . .“

Don Hernando faldt ligesom fra Skyerne.

„Jeg kan vanskeligen troe,“ vedblev Naboben, stedsse lige gravitætist, „at J har malet den ud af Hovedet, og ligesaa lidet kan jeg troe, at J har havt noget Exemplar af denne Blomst for Eder . . . Jeg har Eders Vre til Pant paa, at J vil overeenstemmende med Sandheden, oplyse mig om, hvorledes det hænger sammen hermed.“

— „Mynheer!“ svarede Maleren, som næsten havde ondt ved at holde sig fra saa smaat at lee, „Mynheer! denne Oplysning er simpel og let . . . jeg har havt et levende Exemplar at copiere.“

— „Forlad mig, unge Mand!“ indvendte Naboben, rystende paa Hovedet, med et næsten melancholiskt Smil paa sine Læber, „om jeg i det Mindste betvivler dette Eders Foregivende!“

— „Hvorledes, Mynheer! . . . og, naar jeg siger Eder, at jeg eier denne Tulipan, jeg selv, hjemme i mit Bærelse, i mit Vindue!“

— „J? . . . J?“

Naboben betragtede den unge Mand med en Forbauselse, som næsten fik et pludseligt Anstreg af Høiagtelse. Han vedblev:

— „Hør, unge Mand! . . . Jeg havde en Fader, der var en aldeles udmærket Blumist; han havde ved Dykning og Krydsning fremkaldt flere nye Urter, baade af Ranunkler, Lilier og Tulipaner; det var en særdeles duelig Mand, en i Sandhed anseelig Mand; een af de første Tulipandyrkere, som sandtes paa den Tid, ihvorvel man da kun var Børn i Kunsten! . . . Nu vel unge Mand! denne min Fader eiede en Tulipanart, som han selv havde frembragt paa den nævnte Maade, som var hans Diesteen, og som han heligen havde lovet aldrig skulde komme ud af Familien; . . . denne usfateerlige Tulipan er just den samme, som J har havt den Tankeløshed — forlad mig, jeg siger det — at sætte i Haanden paa en simpel Bonded pige.“

— „Men, Wijnheer! dette maa være hvad det vil; det er imidlertid uomtvisteligt, at jeg for Tiden eier denne uvurdeerlige Skat.

— „Hør videre, min Kære! og indsee at dette er umuligt; — min Faders Gaard blev under Krigen brændt og ødelagt; — jeg har selv, for kort Tid siden, været paa Stedet, ene for at

tage samme i Diesyn; der fandtes ei et Spor af den fordum saa rigt udstyrede Have; Alt var fløiset lige med Jorden, og egenmægtigen var man i Færd med at opføre en interimistisk Staldbygning for Garnisonens Rytteri der, hvor forhen Tulipanbedene havde blomstret. — Vid nu videre, at af hele vor Familie er jeg alt længe den Æneste, som er tilbage; selv min Fader blev, som jeg med dyb Rummer har erfaret, ved Fiendernes Anfald paa Staden, hvor han boede, indebrændt. J finder saaledes, at denne Tulipanart umuligen kan eksistere, da jeg ikke eier den.“

— „Jeg skulde maaskee turde paastaae, at Alt dette til Overflod beviser, at min Tulipan er den ægte, just den samme Varietæt, som var Eders Faders Diesteen,“ svarede Don Hernando, sammensholdende i et Dieblif Nabobens sidste Udsagn med den gamle Donna Alfonsilla's Hændelser i Wessum.

— „Forklar Eder!“

— „Den Stad hvori Eders Fader boede, hedder Wessum.“

— „Det er vist og sandt — J er en Sandfjer! videre . . .“

— „J kalder Eder Bourgoing, . . . J har et andet Navn.“

— „Jeg har i Ostindien antaget min Vælgjører's Navn, Navnet af den, efter hvem jeg har arvet Alt, hvad jeg eier.“

— „Og I hedder egentligen Antoin Boydel, aldeles ligefrem.“

— „Jeg hedder Boydel de Bourgoing . . . Ogsaa dette er sandt. I vækker hos mig Forbauselse paa Forbauselse, unge Mand! Skulde da ogsaa det Tredie være sandt, at I eier denne Tulipan, hvid med Guld i Kanten, purpurrod og violet? . . .“

Naboben slog, aldeles fortabt, Hænderne sammen.

— „I Eder's Forældres Huus — vedblev Spanien, „sandtes en gammel tro Tjenerinde ved Navn Donna Alfonsilla Riguales.“

— „Menneske! I er da alvidende! Lever hun endnu, den gode Donna Alfonsilla? sig, hvor findes hun? . . . hvor! . . . Jeg har forgjæves alle vegne ladet hende opsøge . . .“

— „Mynheer! hun er død for en Uge siden.“

— „Her i Amsterdam?“

— „Ja! her i Amsterdam.“

— „Hvilken Ulykke, hvilken Sorg, hvilken Græmmelse for mig, min Herre!“

— „Denne Donna Alfonsilla havde troligen gjemt et Minde om Ederes Faders lille Paradis i Wessum. I gjetter formodentligen nu selv Sammenhængen. Det var denne Tulipan, som hun kort før sin Død gav mig af Taknemmelighed for en liden Tjeneste, som jeg engang for nogle Aar siden havde haft Leilighed at vise hende.“ —

— „Min Herre! skulde det være sandt, skulde det være saa i Virkeligheden,“ udbrod Mynheer Boydel de Bourgoing, i det han mechaniskt greb Maleren ved Armen, men atter i dybe Tanker slap ham.

— „Som jeg siger.“

— „Men!“ vedblev Naboben, efter at være gaaet et Par Gange om i Stuen; I finder unge Mand! at denne Tulipan i dette Tilfælde i Følge Ret og Hævd vistnok er min...“

— „Denne Tulipan,“ svarede Kunstneren beskedent, „er dog i Følge Ret og Hævd, vistnok just min...“

(Sluttes.)

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 28.

Løverdagen den 12te Juli 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Traigo Conmigo Dicha.

Novelle af Dr var D dd (Dr. Sturzenbecher).

(Slutning.)

„Ja rigtigt, forstaae mig ret! . . . Jeg giver Eder to tusinde Ducater for den; men den maa vende tilbage til Familien.“

— „Jeg elsker min Tulipan, jeg beholder den.“

— „Jeg giver Eder firetusinde Ducater!“

— „Firetusinde Ducater; det er en smuk

Sum; — men“ —

— „Endnu men! . . . Jeg giver Eder Alt, hvad I fordrer, men Tulipanen maa vende tilbage til Familien, siger jeg; det er en Vressag!“

Don Hernando betænkte sig et Dieblit; han syntes at overveie, om han skulde forlange noget høist afgjørende. Tilselfst yttrede han:

— „Altsaa, Mynheer! J vil give mig hvad jeg forlanger?“

— „Det er mit Ord.“

— „Jeg vil foreslaae Eder en Ting, se her er min Regning! J skal beholde Eders Ducater. Jeg opgiver ikke mit Krav paa Tulipanen, og den skal dog vende tilbage til Familien.“

„Endnu flere Gaader!“

— „J har en Datter... jeg elsker hende... Sigbrit for Tulipanen!...“

Raboben studsede. Og dertil havde han Marsag.

— „J er en ung Herre, der har høie Tanker,“ sagde Mynheer Boydel de Bourgoing, næsten leende, „og J er ikke undseelig.“

— „Jeg taler ud af mit Hjerte, aabent og uforskiit, som J selv har ønsket det, og iøvrigt benytter jeg blot min Fordeel, saaledes som den tilbyder sig.“

„J flaaer dog vel Noget af?“ spurgte Raboben altid med noget Skæmt i Tonen; thi virkeligen ansaae han den unge Spaniers Forslag for Speg.

— „Ederes Datter, eller jeg beholder Tulipanen.“

— „Er det Alvor?“

— „Hvad mener I Andet,“ svarede Spanieren, hvis castilianske Stolthed begyndte Noget at trættes ved Naboben smilende Mimik.

— „Min Datter kan gjøre Krav paa hvilken som helst af Republikens første Patricier,“ indvendte Mynheer de Bourgoing, ligeledes ikke uden Stolthed.

— „En Mand med Hjerte i Brystet er født og baaren Patricier, hvilken som helst han ellers monne være. Men, efterdi I veier Ederes Datter paa dette Slags Bægt, saa veed I, at jeg ikke begjærer hende for Intet... Jeg giver Eder min Tulipan for hende, den saa patriciske Tulipan med Guld i Kanten og Purpur i Bunden!“ til lagde han med en spodsk, næsten ironisk Mine.

— „Jeg vil tænke paa Sagen,“ sagde Mynheer de Bourgoing, antagende atter hele sin forrige Gravitet og givende den unge Spanier til Afsked et temmeligt stift Buf.

IX.

Mynheer de Bourgoing funde den hele Nat ikke faae Søvn i sine Dine. Hans eneste Tanke

var Tulipanen med de purpurfarvede Striber og den fine Guldtegning i Kanterne.

Han havde i sin Samling ligedanne Tulipaner, blot uden det lille Spor af Forgyldning i i Randen. Det var just denne sidste Omstændighed, som gjorde Varietæten saa sjelden, saa reent „unique.“

Han gik en heel Uge grublende og tankeadspreedt. Der var ingen Tvivl om, at jo den unge Spanier var i Besiddelse af de eneste endnu eksisterende Blomsterlæg af denne Art. Men — at bortgive sin Datter for et Blomsterlæg!

Han skikkede mod Slutningen af Ugen en Udsending til Don Hernando, om han ikke skulde kunne faae at see det levende Exemplar.

Don Hernando svarede med megen Artighed, at Mynheer de Bourgoing skulde være aldeles velkommen, og at han tillige, ene for Nabobens Bequemmeligheds Skyld, skulde flytte Blomsten ned til at udstilles i et Værelse i den nederste Etage. Hvad kunde være mere belevent og forekommende?

Men Mynheer de Bourgoing kom ikke.

— „Lad ham i Ro, lad ham i Ro,“ sagde den hæderlige Garver, som havde loffet ud af Don Hernando den hele Historie om hans Under-

handling med Naboben; „han behøver Tid til at betænke sig; men, kjender jeg en Blomsterelsker ret, gaaer han tilfodst ind paa Hvilketsomhelst.“

Og Garveren havde Ret.

Thi tænk Eder hvad som hændte!

Mynheer de Bourgoing sad en Aften og talte med sin Datter i een af Havens blomstrende Lovsale; „hør!“ sagde han, „her findes en ung Spanier i Staden, ved Navn Hernando da Spina, med hvilken jeg ... hændelsesviis ... er kommen i Berøring ...“

Heraf fulgte et langt Drag udaf den østerlandske Tobakspibe!

— „Det er et herligt Menneſte, paa min Tre en ret smuk Mand; med et Ord, en heel Karl!... Jeg ønskede gjerne Alt, hvad hedder Spanst, ad Blocksbjerg; men der findes respectable Undtagelser... Denne Don Hernando er virkelig en saadan... Jeg synes just godt om den unge Mand... Han har været Officeer, men er bleven fangen og sysselsætter sig nu med at male.“

Den skjøne Sigbrit skjulte sine rødmende Kinder bag nogle Sirenklaſer, med hvilke hun anstillede sig, at hun viftede. Hun havde be-

mærket Don Hernando, som oppe fra sit Vosts-kammer betragtede Familiegruppen i Haven.

— „Et mærkeligt Talent har det Menneske! han skulde kunne blive en anden van Dyck!... Det er ham, som har malet den smukke Bondepige, jeg fik forgangen Dag; et sødt Barn, ikke Dig selv ulig.“

Fader Bourgoing havde været en Elsker af det smukke Køn.

— „Jeg skulde næsten troe“ — Mynheer lagde særdeles Bægt paa Ordet „næsten“ — „at Don Hernando, som alt i længere Tid har seet Dig, jeg veed ikke hvor, har faaet alleslags Tanter; Du gjetter nok.“

Sigbrit rødmede alt meer og meer.

— „Jeg venter i Sandhed, at Du paa en smuk Dag vil see ham komme hid og formeligen frie... Hvad siger Du vel derom, min kære Datter?“

Den smukke Pige viftede med sin Siren.

„Hvad mig angaaer“ — vedblev Mynheer — „saa har jeg egenligen Intet derimod. Don Hernando kan med Tiden blive en berømt Mand, og Du er tilstrækkeligen rig for Eder begge.“

„Jeg skulde mene, at naar en saa erfaren Mand, som min Fader, foreslaaer et saadant

Parti, jeg ikke kan have nogen Grund til at modsætte mig samme; men Don Hernando maa komme selv, saa kan man jo stedsse see," svarede Sigbrit med diplomatisk Skalkagtighed.

Fader Bourgoing trykkede Datteren af Henrykkelse til sit Bryst og kyssede hende midt i en Sky af Tobaksrøg.

— — — — —
— — — — —

Nogle Dage senere fik Don Hernando den skjønne Sigbrits Haand, og Fader Boydel de Bourgoing umiddelbart derpaa sin med Længsel attraaede Tulipan, den hvide med Purpuraarerne og Gulbranden.

Don Hernando betingede sig nu eengang for Alle, at den smukke Blomst skulde have det spanske Navn, „Traigo conmigo dicha“ — „jeg bringer Lykke med mig“ — et Navn, som den ogsaa i Virkeligheden fyldestgjorde. Don Alfonsilla's velmeente Dnske til Hernando var bleven opfyldt.

Den sjeldne Blomst gjordes siden til et ordentlig Fideicommiss hos Slægten Boydel-Bourgoing da Spina; men jeg veed ikke ret hvor den til Slutningen er kommen hen. Jeg formoder, det er den samme, som i franske Tulipankataloger fra den sidste Halvdeel af forrige Aarhundrede

forekommer under det for en Blomst yderst forkeerte Navn Tragi-comique, en magesløs Rudsbrækning af Traigo conmigo, men som i det Mindste stemmer aldeles med Franskmændenes sædvanlige Ukyndighed i fremmede Sprog.

Og hermed sluttet denne blomstrende Historie, hvilken J sikkert ikke have havt halv saa megen Interesse at læse, som jeg af at skrive.

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 29.

Løverdagen den 19de Juli 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Koeskilder-Freden.

(Fortsættelse, see Borgervennen for 1844 Nr. 40-48.)

Det er glædeligt, det er herligt ogsaa hos Modstanderen at betragte et Folk, som vaagner op fra Sløvhed og Dvale, og som med Mod, Kraft og Selvopoffrelse begynder at stride mod uretsfærdige Undertrykkere og endelig affaster de paatvungne Lænker. Et saadant lysende Billede have vi allerede seet ved Kiøbenhavn; og vi ville see endnu flere, for, som Frihedens Venner, at glæde vort Dje og varme vort Hierte derved.

Vi begynde fra Norden. Uden Modstand og som det synes villig havde Trondhiems Amt ifølge Roeskilder-Freden overgivet sig til Sverrig. Det er klart, at Hensigten var at fuldbyrde det, som Naturen havde tilsigtet. Men snart opstod en stærk Misfornøielse. Carl den Tiende behøvede Penge. Derfor lagdes betydeligt forøgede Told- afgifter paa den rige Fiskehandel, og disse opkrævedes med en for Normændene usædvanlig Streng- hed. — Den svenske Konge behøvede ogsaa Mand- skab; derfor udtoges strax i de første Uger 1820, andre lige 2880 Bønderkarle til Soldater og førtes over Kiølen til de nordlandiske Havne, for derfra at sendes til Tjeneste i Lifland. De svenske Dra- goner, som udgjorde Besætningen i Trondhiem, tillode sig allehaande Voldsomheder. Formodentlig var det en Deel af de saakaldte Hersens Dragoner, der under denne Krig laae ud imod den vestlige Grændse, og om hvis Bedragerier og Plyndringer man endnu sammesteds hører Sagn blandt de Ældre af Almuen. — Ifølge disse Anledninger var i kort Tid Stemningen i Trondhiem bleven opirret imod Svenskerne, og just nu ankom Efterretningen om Carl den Tiendes fornyede Landgang paa Sicælland. Den svenske Befalingsmand i Trond- hiem, Klas Stjernsköld, forsikkrede Normændene

om, at Angrebet skete paa Kong Frederiks egen Begiering og for at hjælpe denne imod den danske Hæidæl; det var den samme Regu, som Carl den Tiende selv havde ladet udsprede ved Korsøer. Men inden faa Dage bleve Normændene underrettede om det sande Forhold. Harmes, Forbittrelse og oprørske Bevægelser sporede strax. Inden kort Tid kom der fra det sydlige Norge Tropper og Skibe til Hielp; hele Landalmuen reiste sig, og Svenskerne bleve indespærrede i Trondhiem. Omgivne udenfor Byen af en mangedobbelt Styrke og indenfor Byen af en fiendtlig Befolkning, forsvarede de Svenske sig dog med sædvanligt Mod og Udholdenhed. „Jeg vil ikke opgive Fæstningen,“ sagde Klas Stjernsköld, „ikke engang om jeg af Hungerøned skulde tvinges til at koge Suppe paa mine egne Skindbuxer.“ Han ventede Undsætning fra Jemteland. Denne nærmede sig ogsaa, men maatte vende om, thi de norske Bønder havde besat Stierne over Kielen. Uden Haab om Hielp og tilsidst uden Krudt, maatte Stjernsköld overgive Staden den 13de December efter to Maaneders Beleiring. Saaledes gif Trondhiem den Gang tabt for Sverrig.

Da Bevingen den 8de August ilfsomt forlod Kiøbenhavn for at skaffe Hielp fra Amsterdam,

lod han underveis Fartøiet løbe ind ved Flekkere, for at underrette Normændene om Carl den Tiendes Udsald. Dette vakte almindelig Forbittrelse imod Sverrig. En Laugmand Undahl affærdigede strax Ildub herom til Christiania og sendte tillige alle sine og sin Kones Kostbarheder med Bevingen til Holland for der at sælges, hvorpaa der for de indkomne Penge skulde købes Seværer og Krigsforraad. Da dette Vrende snart udførtes, blev væbnet et Compagnie Soldater, som han paa egen Bekostning havde herved og udrustet, og nu tilbød Rigsstatholderen Jørgen Bielke til Fædrenelandets Tieneste. De vare saa vel udvalgte og udstyrede, at Bielke antog dem til sit eget Livcompagnie. Efter Krigens Tilendebringelse tilbød Kong Frederik Betaling for Undahls Omkostninger; men denne vilde ikke modtage Guldet; „thi, sagde han, det var i ethvert Tilfælde min Pligt at opoffre ikke blot min Eiendom men ogsaa mit Liv for Konge og Fædreneland.“ Saadan var Stemningen i det sydlige Norge. Jørgen Bielke benyttede den og fik snart Alting ordnet til Forsvar. — Paa svensk Side var allerede i Forveien Alting ordnet til Angreb. Dette var skeet ved Per Brahe, som i hele denne Sag havde Carl den Tiendes Fortrolighed. Han skikkede en trykt

Skrivelse ind i Norge, hvori Skylden til Krigens
 Fornæelse fastedes paa den danske Konge, og Nor-
 mændene opfordredes til at befrie sig fra det danske
 Nag og til atter at gienvinde deres ældgamle Fri-
 hed, samt forenes med det svenske Folk, med hvilket
 de havde fælles Byrd. Da skulde Ingen vove
 at anfælde det forenede Rige o. s. v. Vi have
 ikke fundet, at Nogen lyttede til disse Ord. Svens-
 kerne holdt sig derfor ogsaa til Sværdet. Harald
 Stake med 1200 Mand gik mod Frederikshald,
 som paa den Tid blot kaldtes Hald, og var en
 liden, ubefæstet Riøbstad, hørende under Frederik-
 stad. Den 18de September om Aftenen kom Stake
 til 3de Præstegaard. Præsten beskrev Riøbstadens
 værgeløse Tilstand, med dens lille Besætning blot
 af to Compagnier. Stake haabede med Sikkerhed
 den følgende Dag og uden Modstand at kunne
 drage derind, og slog sig derfor til Ro Natten
 over. Men Folket saavel i den lille By som i
 den omliggende Egn vilde gierne giere Svenskerne
 Modstand. De ansertes af Peter Olsen Normann,
 en rig Riøbmand, som af Kong Frederik var sat
 til Major over Landeværnet i denne Egn. Med
 overordentlig Anstrengelse arbejdedes hele Natten.
 Ved Ild indkaldtes alt Land- og Krigsfolk fra
 Nabostabet; fra eet af sine egne Fartøier hentede

Normann to smaae Kanoner; i Mangel af Rugler støbtes nye i dertil af Teglsteen indrettede Former, og hvor nu Gammelport er, opkastedes en Mur af luse Steen uden Kalk eller Cement. Dagen derpaa kom Harald Stake med flyvende Faner og klingende Spil ligesom til et seirende Indtog, men han blev saaledes modtagen, at han med uforrettet Sag maatte drage tilbage. Inden kort Tid kom Jørgen Bielke Byen til Undsætning, og Harald Stake maatte, ikke uden betydeligt Tab, vende tilbage til Sverrig. Længere hen paa Høsten gjorde Bielke et Indfald i Bahuus Lehn, men blev da i sin Orden og med Tab paa samme Maade drevet tilbage af Harald Stake. — Dette er første Gang at Frederikshald nævnes i Historien. Det var ogsaa denne Strid, som gav den første Anledning til dens Opkomst. Danmark havde nemlig lært Vigtigheden af dens Beliggenhed at kiende, og kort efter de Svenskes Ustog opsørgtes af Oberst Creß det Skandseværk, som endnu efter ham bærer Navnet Creßensteen og udgjorde Begyndelsen til Frederikshalds senere saa berømte Fæstning.

Bahuus Lehn med Fæstning var neppe ifølge Freden blevet overleveret til Sverrig, ferend Carl den Tiende der lod udskrive flere hundrede Soldater, som sendtes til Polen. Misfornøielse spo

redes; men uagtet saavel dette som Jergen Vielkes Forsøg mægtede dog de Svenske at holde Landet under deres Magt. Ogsaa i Skaane sporedes Uvillie. Nogle oprørske Bevægelser foretoges af Beboerne i Gyngeherred under Anførsel af Svend Poulsen. I Malmø skete en Sammensværgelse for atter at overgive Staden til Danmark; men intet af disse Foretagender lykkedes.

Bornholm var ogsaa ved den Roeskildske Fred overgivet til Sverrig og havde derfra erholdt Johan Prinzensköld til Befalingsmand. Her bleve ligeledes svære Skatter paalagte og 500 Mand strax udfrevne og skikkede til Stettin. Folket begyndte at knurre og ophidsedes endnu mere fra Kiebenhavn. En Sammensværgelse stiftedes; Prinzensköld blev paa en Reise overrasket og skudt, ligesom alle de Svenske, som kunde findes, dræbte. Denne Begivenhed kaldtes af Bornholmerne den store Svineslagting. Dagen derpaa maatte den svenske Besætning paa Sammershuus give sig tilfange; og Bornholm var atter tabt for Sverrig.

I Nørrejylland, i Nærheden af Marhuus, boede paa Slottet Clausholm en affsediget Oberst ved Navn Hans Friis. Da Carl den Tiende i Aaret 1657 oversvømmede Jylland, skænkede han

dette Slot til Lars Fleming. Den rette Gier blev naturligtviis meget forbitret, hvilken Følelse foregedes ved Carl den Tiendes fornyede Indfald paa Siclland. Hans Friis ilede derfor til Clausholm, forbedrede dets Volde, bevæbnede dets Undergivne og Raboer, samt fordrev flere i Omegnen værende Streispartier. Ved Rygtet herom samlede omkring ham alle forløbne Soldater og hele den frigglystne Ungdom der paa Egnen. Men han manglede Baaben, Mundsforraad og ligeledes Penge; thi han havde fort i Forveien laant Frederik den Tredie 30,000 Rigsdaler. Han laante nu selv og paa eget Navn og oprettede for egen Regning et Regiment paa 800 Ryttere. Snart fik han Forstærkning og bortjog alle fremmede Tropper, og indespærrede dem til Slutningen i Frederiksodde. Saaledes fordreves de Svenske fra Nørrejylland.

(Fortfattedes.)

M a n f a.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 30.

Løverdagen den 26de Juli 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Koeskilder-Freden.

(Fortsættelse.)

Da Carl den Tiende i Kiel skiltes fra den danske Kammerherre Gabel, reiste denne til Hamborg. Der fik han at vide, at den svenske Hær var steget i Land paa Sicelland. Strax og uden at have erholdt Fuldmagt dertil affærdigede han til Churfyrsten af Brandenburg et Ilbud med Efterretning om Fredsbruddet og med Anholdelse om Hielp. Selv ilede han Nat og Dag til Holland, underrettede Regjeringen her om det svenske Angreb og overtydede den om Nødvendigheden af ved en hurtig Udrustning af en Hielpeslaade at redde Kiøbenhavn og saaledes Danmark fra en fuld-

kommen Undergang. Allerede før Beuningens Ankomst vare derfor Rustningerne begyndte. Uden denne Gabels hurtige Beslutning havde maaskee Danmark, i det mindste for en Tid, været tabt, og det uagtet alle dets øvrige Anstrengelser.

Imidlertid behandlede de Svenske Holsten og Slesvig med haarde Hænder. Hvorledes Pfaltsgreven af Sulzbach uden Krigserklæring havde overfaldet og bemægtiget sig disse Lande, have vi allerede berettet. Han lod nu i Skovene nedhugge en Mængde Træer, som Bønderne maatte føre ned til Elben, hvor de for svensk Regning solgtes. Til Troppernes Underhold opkrævedes svær Krigsstyr. Et svensk Regiment fordrede hver 10de Dag 10,615 Skaalpund Kød, 18,730 Skaalpund Brød, 107 Tønder Öl, 45 Tønder Havre og 800 Rigsdaler Taffelpenge. Dette strenge Regimente varede ikke længe. Snart kom Churfyrsten af Brandenburg med omtrent 29,000 Mand Brandenborgere, Østerrigere og Polakker til Danmarks Hielp. De Svenske vege tilbage, men afbrændte samme Gang Stæderne Pinneberg, Segeberg, Uetersee tilligemed en stor Mængde Herregaarde og Landsbyer. De bleve endelig fordrevne lige til Frederiksbodde og der indesluttede, eftersom de allerede forud havde ødelagt Landet deromkring i en Bredde af 8 tydske

Mile. Saaledes tabte de Svenske inden kort Tid Holsten, Slesvig og Sønderjylland, hvoraf de havde været i Besiddelse.

De nævnte Lande bleve nu besatte af de Nyankomne, de saakaldte Beuner; men disse huserede endnu værre end de fiendtlige Svenske. Især udmærkede Polakkerne sig, endskiøndt de anførtes af Czarnochi, ved en yderst vild og tøilesløs Fremfærd, med Mord, Brand og Boldtægt, samt med Plyndringer af Kirker og Grave. De holstenste Bønder kunde umulig forestille sig, at saadanne Bildmænd vare Christne; men de troede, at den største Deel bestod af hedenske Tyrker og Tartarer; og den danske Regiering ilede med at frabede sig flige Hielpetropper, hvorpaa Polakkerne maatte drage hjem igien.

Imidlertid vare baade Slesvig og Holsten blevne aldeles udpinede, og saaledes gif de Anelser i en ulykkelig Opfyldelse, som Hertugen af Holsten havde yttret, da hans Svigersøn, Carl den Tiende, begyndte den sidste danske Krig. Den nu 62 Aar gamle Hertug ansaae sig ikke længere sikker i Gottorp, men flyttede til Tønningen, hvor han nogle Maaneder efter døde, som man siger, af Sorg over den Glendighed, som hans Land og Folk maatte lide.

Paa saadan Maade opblusfede overalt og stedse voldsommere Krigsluen imellem Sverrig og Danmark. Efterat Kæseren nu har betragtet de udefter Grændserne opstigende spredte Flamme, vende vi atter tilbage til Fortællingen om selve Brændpunktet for Krigen eller til Kiøbenhavns Besæring.

Indenfor Kiøbenhavn herskede imidlertid og uden Ophør den samme modige og selvopoffrende Sindstemning som i Begyndelsen. Flere Udfald skete, og med temmelig Fremgang. Mærkværdigst var det, som foretoges den 23de August og kaldtes General-Udfaldet. Svenskerne uafbrudte Arbejde havde nemlig drevet Lebegravene frem indtil henimod Vesterport. For at ødelægge disse Værker og saaledes afvende denne Fare, besluttede de Danske et stort Udfald med alt deres Rytteri under Gyldenløve, og 700 Mand til Fods under Frederik von Ahlefeld. De sidste bestode kun af nogle faa regulære Soldater, forøvrigt af Studenter, Haandværksvænde, Matroser og et Compagnie Normænd, bevæbnede med Morgensterner. Forsøget skete midt om Dagen, men giennem en ved Vesterport værende Løngang, saa at ingen vidste det mindste deraf, førend de Udfaldende saaes midt blandt de Svenske. Disse bleve overrumplede, da de under Arbeidet stode paa Bunden af Lebegra-

vene i Leer og Smuds og ubevæbnede. Knap lykkedes det Nogle af dem at gribe Sværdet til deres Forsvar. Kampen blev imidlertid heftig. Anføreren paa Stedet var Oberst Svante Persson Banér. Med Sværdet i Haanden og i Spidsen for Sine søgte han at slaae Angrebet tilbage og kastede sig selv ind i det vildeste Haandgemæng med en Tapperhed, lig Farbroderens, den store Feltmarschals. Af tredive Saar flød den stolte Krigers Blod, inden han døende sank til Jorden. Med samme Tapperhed blev der stridt paa den danske Side, og især udmærkede Normændene sig med deres Morgenstierner. Et Sideskifte til Svante Banér var Niels Rosenkrantz, Oberstlieutenant ved Kong Frederik den Tredies Livregiment. Med egen Haand stødte han to svenske Officerer ned, men fik derved flere Tænder udslagne og et Saar i Armen. Desuagtet begyndte han Striden med den Tredie. Han erholdt nu et svært Hug over Ansigtet. Banheldet af det udstømmende Blod styrkede han dog ind paa Livet af sin Fiende, og det lykkedes ham at afvæbne og tage ham til Fange. Men udmattet af Anstrengelse og Blodtab faldt han selv besvimet til Jorden og blev som død baaren tilbage til Staden paa sine Soldaters Pikker; han kom sig imidlertid atter og tog med

lige Tapperhed Deel i de senere Kampe. Alt dette skete i nogle Dieblikke. De Svenske tabte 600, andre sig 900 Mand. Af deres Kanoner bleve fem tagne, de andre fornaglede og kastede i et Morads, hvorhos Løbegravene bleve forstyrrede. Endelig droge de Udsaldende sig lykkelig tilbage til Staden, dog forfulgte af Per Sparre, som med sine Folk ilede til Undsætning. Efter ham kom i Straft Carriere Carl den Tiende selv. Han havde været beskæftiget med at beseer nogle fra Stokholm ankomne Skibe; men ved det første Skud ilede han til Stedet, og forlod det ikke, førend Alting atter var bragt i Orden.

Denne Seier gav de Danske Mod til et nyt Forsøg, og det allerede Natten derpaa. Sagen var følgende. Kiøbenhavn fik en Mængde Fornødenheder fra Amager. For at dele eller tømme dette Forraadskammer agtede Carl den Tiende at gjøre en Landgang paa Den og havde i den Hensigt samlet en Hob mindre Fartøier ved Kallebostrand. De Danske under Anførsel af Admiral Helt og den udmærkede Semand Bredal satte nogle Hundrede Mand paa en Deel Kanonbaade og roede noget før Dagningen i al Stilhed ud mod de svenske Fartøier. Disse bleve overrumplede og for den største Deel sænkede, brændte eller tagne.

I den herlige Glands af den opgaaende Sol og en lykkelig udført Daad vendte Helt og Bredal tilbage, hvor de af Kong Frederik selv og talrige Skarer af Medborgere og Benner modtoges under Hædersbeviisninger og jublende Glæde.

Disse tvende Vanheld, i Forbindelse med adskillige andre, men mindre betydelige, havde truffet de Svenske allerede inden de første storten Dage af Beleiringen. Det saaes tydeligt, at man her ikke havde at giere med Polakker, ikke engang med Danske, saaledes som de under det første Felttog havde viist sig. De Svenske, advarede ved Ulykken, begyndte med større Opmærksomhed at bevogte deres Fiende. Denne gjorde det samme, og paa Grund af en saadan gjensidig Forsigtighed forefaldt i de paafølgende Uger ingen stor eller mærkværdig Begivenhed.

Allerede den 5te September modtog de Danske den glade Efterretning, at Brandenborgerne ilede til deres Undsætning; den 9de samme Maaned deraimod Søgebudskabet om Kronborgs Tab; den 29de atter Glædesbudskabet, at Holland havde udrustet en Flaade til deres Hielp. Saaledes, under voksende Uro og Forhaabning, skred Tiden og Beleiringen fremad.

(Fortsættes.)

Langt Liv.*)

Et af de mærkeligste Exempler paa, hvorledes et Menneskes Liv kan bevares i utrolig lang Tid, og det under de største Omvæxlinger af Skiebnen, under bestandige Livsfarer og de skadeligste Indflydelser, er følgende: I Aaret 1792 døde i Preussen en gammel Soldat, ved Navn Mittelstedt, i en Alder af 112 Aar. Han var født 1681 i Fissahn i Preussen, og blev en Nat tilligemed 6 andre Tienere og en heel Equipage bortspilt af sin Herre. Han gik derpaa i Krigstjeneste og tjente 67 Aar som Soldat, gjorde alle Felttogene med under Kong Frederik I., Frederik Vilhelm I. og Frederik II., navnlig den hele syvaarige Krig, bivaanede 17 Hovedslag, hvor han utallige Gange trodsede Døden, og erholdt mange Blesstyrer. I Syvaarskrigen blev Hesten skudt under ham og han geraadede i russisk Fangenskab. — Efter alle disse Nøisommeligheder giftede han sig, og efterat to Koner vare døde for ham, ægtede han paany i Aaret 1790, altsaa i sit 110de Aar, sin tredie Kone. Indtil kort før sin Død var han istand til hver Maaned at gaac en Bei paa to Mil, for at hente sin lille Pension.

*) Hufeland: Die Kunst das menschliche Leben zu verlängern.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 31.

Løverdagen den 2^{den} August 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Koeskilder-Freden.

(Fortsættelse.)

Begunstiget af en tyk Taage steg Carl den Tiende i Land paa Almager den 7 October, denne Gang ved Dragsø og fra den store Flaade. Hensigten var nu endelig at tømme dette Kiøbenhavns Episefammer. Men allerbedst som man var sysselsat dermed, kom Wrangel med den betænkkelige Efterretning, at den hollandske Flaade var paa Veien til Kiøbenhavn og nærmede sig Rattegat. Carl den Tiende besluttede strax at vende tilbage til Veiren, men vilde forinden, saa vidt som muligt, edelægge Den og befalede derfor sine Tropper skyndsomst at sprede sig og antænde alle de Lands-

byer, de traf paa, hvilket ogsaa strax fuldbyrdedes. I Kongens Selskab var en fangen dansk Major ved Navn Vandervec. Denne tog Leiligheden iagt, listede sig under Forvirringen fra de Svenske, ilede til Kiøbenhavn, gav Efterretning om Hollændernes Nærmelse og de Svenskes Udspredelse, samt raadede til strax at giøre et Udfald mod disse. Dette fandt Sted og bestod af alle de regulære Tropper ligesom ogsaa af en stor Hob Adelige under Ansørsel af Kong Frederik selv, af Gyldekløve og Johan Ahlefeld. Vandervec fulgte med for at vise Veien. Man fortæller, at han med Pistolen i Haanden søgte den svenske Konge for at fælde denne sit Fædrelands Fiende. Strax udenfor Kiøbenhavn mødte dem 300 smaalandiske Ryttere, unge, uerfarne Folk, som i kort Tid bleve sprængte. Nu skyndte den danske Tropp sig til Drago, hvor Carl den Tiende selv tilligemed Wrangel og Pfaltsgreven af Sulzbach opholdt sig. De vare alle nær ved at blive tagne tilfange, da Lejonhjelm med en Deel af det svenske Fodfolk kastede sig derimellem. Men han blev snart tagen tilfange og hans Tropp slagen paa Flugt; hvorpaa de Danske satte saa haardt efter Carl den Tiende, at han vadende maatte springe ud i Vandet for at naae den ventende Baad. Ogsaa Wrangel, som selv havde

fastet sig ind i Haandgemøenget for at holde den paatrængende Fiende tilbage, lykkedes det, skøndt med megen Møie, at undkomme.

Efter dette mindre lykkelige Foretagende vendte Carl den Tiende tilbage, for om muligt at indtage Kiøbenhavn før Hollændernes Ankomst. Han maatte skynde sig, ogsaa af den Grund, at hans egne Folk begyndte at blive kede af Beleiringen og den lidte Modgang, saa at i de sidste Uger hver Dag en Mængde Tybskere og andre hvervede Folk gik over til Fienden. Han drev desaaarsag paa Bærket, og allerede var næsten Alting særdivgt til Storm, og de svenske Soldater glædede sig dertil, som til en Befrielse, til en Belønning; da fik man Efterretning om, at den hollandske Flaade var kommen og agtede at løbe ind i Øresund. Kiøbenhavn jubledes af Glæde og Haab. Carl den Tiende derimod ilede forbitret bort op mod Helsingør, for med sin derværende Flaade at møde sin nye Fiende.

Det af Carl den Tiende tilsigtede Herredømme over Danmark og Østersøen var for ingen anden Stat saa betænkeligt som for Holland, hvis meget vigtige Handel i disse Egne saaledes ganske og aldeles vilde blive afhængig af Overrig ene. Til Holland var det derfor, at Gabel skyndte sig, for

at søge Hielp for det i Nøden stødte Kiøbenhavn. Til Holland var det ogsaa at Carl den Tiende sendte Brevskaber og en Gesandt for at retfærdiggjøre sit Foretagende, modvirke Gabel og overtale Handelsstaten til ikke at blande sig i den nærværende Strid. Hverken Løfter eller Gierninger sparedes. Til den svenske Gesandt i Haag skiftedes 22 000 Rigsdaler for dermed at bestikke de Indflydelsesrigeste i Landet. I Drefund fik Carl den Tiende endeel hollandske Skibe i sin Magt, hvis Ladninger skattedes til flere Millioner Rigsdaler. Nogle raadede ham ikke at skaane det rige Bytte; „thi“, sagde man, „Holland iler dog i ethvert Tilfælde Danmark til Undsætning, hvor estergivende man end viser sig.“ Men Carl den Tiende vilde saa længe som muligt forsøge paa at vinde denne Magt og lod Skibene uantastede fortsætte deres Rei. Hans Gesandt i Haag fik den Befaling at tilbyde Holland, for at holde sig stille, Toldfrihed i Sundet, fri Tjørehandel i hele Sverrig og for de øvrige Varer halv Toldfrihed i alle Havne, saavel i dem, som allerede hørte til Sverrig, som i dem, man nu agtede at erobre, navnlig i Norge, Preussen o. s. v. Disse glimrende Løfter gjorde alligevel ingen Virkning. Hollænderne satte Mis- tillid baade til Carl den Tendes Villie og Magt

til at opfylde saadanne Forpligtelser. Amsterdam, hvis rige Kiebmænd befrygtede den største Skade af Sverrigs Gnevælde over Sundet, laante Staten mod ringe Rente tre Millioner Gylden til Udrustningen af en Hielpeslaade, der ogsaa i kort Tid blev færdig, men i længere Tid ved Storm hindredes fra at løbe ud. Endelig kastede Vinden sig om den 7de October, og Flaaden afeilede under Anførsel af Admiral Opdam og Viceadmiralerne Witte Witteson og Peter Floris.

Den 22de October ankom denne Flaade til en Norden for Drefund værende Sandbanke ved Navn Lappen, hvor den for Modvind blev liggende stille i sex Dage. Ved Efterretningen om dens Ankomst ilede Carl den Tiende, som allerede forstalt, til Helsingør. Rigsadmiralen Wrangel vilde, at den svenske Flaade skulde benytte den gunstige Vind for at seile ud af Sundet og angribe Holænderne. I Begyndelsen bifaldt Carl den Tiende denne Plan, men snart opstod Betænklichkeiten. Fra ingen af Siderne var der udstedt Krigserklæring; og Carl den Tiende vilde ikke paadrage sig Beskyldningen for endnu et Fredsbrud. Desuden ansaae han, i Tilfælde af Kamp, den smalleste Deel af Sundet at være fordeeligst for den svenske Flaade, thi det trange Farvand maatte

hindre Hollænderne fra at drage Nytte af deres større Duelighed i Seilads; ikke at tale om, at de tvende Fæstninger, Kronborg og Helsingborg, hver fra sin Side kunde forurolige Fienden og yde de egne Skibe Beskyttelse. Dette blev ogsaa besluttet, uagtet Wrangels Modstand. Den svenske Flaade laae og ventede Fienden ved Helsingør. Carl den Tiende reed selv hver Dag nordest for langs den danske Kyst, betragtede den udenfor samme beliggende hollandske Flaade, talte dens Skibe og haabede, at Fredsunderhandlere skulde komme i Land fra den. Men forgieves; og denne betydningsfulde Taushed bebudede den Kamp, der skulde komme. Ufventende samme lagdes den svenske Flaade i Orden. Den udgjorde 45 Skibe under Rigsadmiral Wrangel, samt Admiralerne Klas Bjelkenstjerna og Henrik Gerdtsson. En Afdeling, bestaaende af 8 Skibe under Gustaf Wrangel, laae bag ved Hveen. Kongen befalede under den forestaaende Kamp at sege, saa meget som muligt var, at entre, for at Svenskernees Tapperhed og Dvælselse i Haandgemæng skulde faae Leilighed til at gjøre sig gieldende, og Rigsadmiralen bekiendtgjorde, at hver den, som kiendte til nogen Frygt, skulde i Tide drage sig bort fra den blodige Beg. Efter disse Forberedelser oppebiede

man Fiendens Ankomst. I Forventning om dette store, sieldne Skuespil samlede sig paa Kronborg Slot Kongen med sin Søster Maria Gufrosina, Dronningen med sin Broder, den unge Hertug af Holsten, samt alle Hoffets fornemste Herrer og Damer.

Den 29de October Kl. 3 om Morgenen sprang Vinden om til Norden. Strax lettede den hollandske Flaade sine Ankere og styrede mod Sundet; foran Witte Witteson med 11 Orlogsskibe, dernæst Opdam selv med 13, saa Peter Floris med 11, hvorefter fulgte en stor Skare af Fragt- og Proviantskibe. Just i Dagbrækningen saae man ved Kronborg de truende Seil at komme svømmende frem af Hestmorgenens sent vigende Skygger. Hurtigt var Alt i Orden til deres Modtagelse. Kongen gik op paa Borden foran Kronborg, for derfra at betragte og lede Slaget; og heit over ham i Slottes Binduer stod Dronningen med sit Selskab og sit Hof, rettende Blikket under ængstelig Veuten mod de kommende Fiender.

(Fortsættes.)

Historisk Optegnelse*).

I Aaret 1623 beskikkede Christian den Fierde en vis Knud Hansen til at have Opsigt med den Kongen tilhørende Have tæt udenfor Kiøbenhavn (senere Rosenborg-Have). Han skulde navnlig give Agt paa, at Urtegaardsmanden med hans Selskab gjorde sin Pligt, at ingen tilstededes Afgang til Haven uden Kongens eller, i hans Fraværelse, af Canzleren Chr. Friis's Tilladelse, at hverken Urtegaardsmanden, Apothekeren eller Destillereren (hvilke sidste skulde samle, opbevare og tilberede de i Haven dyrkede Lægeurter) holdt Laug eller Samqvem i deres Logementer o. s. v. Han skulde aarlig holde Regnskab med Urtegaardsmændene, hvor mange unge Træer de plantede og podede, hvor mange Rosentræer og deslige, som i andre Haver kunde bruges, de havde i Forraad, hvor meget af Frugt, Syre, Raal, Agurker og deslige, aarlig kunde sælges af Haven. Endelig skulde han have Tilsyn med, naar Noget efter Kongelig Befaling skulde bygges, at Ralk, Tømmer og Steen blev anvendt, hvortil det forordnedes o. s. v., iligemaade nsie tilsee, at Intet kom ud af Dammene, Stadsgraven og hosliggende Søer. Derfor skulde han aarlig have 30 Rdl. Courant, og maanedlig 5 Rdl. Courant i Kostpenge.

*) Siællandske Register.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 32.

Løverdagen den 9de August 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eter af det Seidelinske Officin.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Koeskilder-Freden.

(Fortsættelse.)

En Stund efter Solens Dvgang havde den hollandske Flaade naaet Kronborg, dog uden paa sædvanlig Viis at hilse Fæstningen; og Kl. 8 vare de forreste Skibe lige foran Slottet. Carl den Tiende lod skyde 2 lese Skud som en Hilsen. Hollænderne svarede ikke. Da affyrede han med egen Haand en mod Fienden rettet, skarpladt Kanon. Det var det første Skud; men det paafulgtes strax af alle Kronborgs og Helsingborgs Kanoner; og paa denne Hilsen svarede Hollænderne ligeledes med skarpe Skud. Kampen var begyndt, og i samme Dieblif styrede den svenske

Flaade, begunstiget af Stremmen, frem imod Fienden. Wrangel, med sit Admiralskib Victoria, var en af de forreste. Han holdt lige ind paa de Wittes Skib, Brederode, og gav det et saa stærkt Lag, at Hollænderne vaklede derved. Wrangel styrede ham nærmere paa Livet, i den Hensigt at entre, og var allerede kommen saa nær, at hans Folk begyndte med Held at benytte Musketterne. Men Brederode dreiede af, og just i samme Øieblik kom Opdam selv sin Viceadmiral til Hielp, saa at Wrangel maatte vende sig mod denne nye Fiende. Den svenske Viceadmiral, Bjelkenstjerna, satte derimod med fire Skibe efter de Witte, skød hans Master ned, drev ham paa Grund, entrede og nedhuggede eller tog hele Besætningen tilfange. De Witte var en gammel, erfaren Søhelt, som i tyve Aar havde anført hollandske Flaader og deeltaget i femten Slag. Ogsaa nu forsvarede han sig med udholdende Tapperhed, saa at han, udmattet af Saar, tilsidst liggende paa Knæerne, førte Sværdet. To svenske Soldater bade ham give sig tilfange, „Nei“, svarede de Witte, „i 30 Aar har jeg baaret Sværdet for mit Fædreland, og skal jeg overgive det, da maa det i det mindste være til en Officer.“ To Kapitainer kom frem og modtog Sværdet; men nogle saa

Dieblikke derefter døde Helten af sine Saar. — Imidlertid vendte Wrangel sig mod sin nye Fiende, den hollandske Overadmiral Opdam selv. Denne var saa angreben af Gigt, at han ikke kunde staae, men maatte under hele Slaget sidde i en Lænestol. Men denne Lænestol lod han sætte overst paa Dækket, saa at han kunde see og ordne Alt. Han verlede nu Lag paa Lag med Wrangel, saa at Skibene paa begge Sider bleve sønderborede og Laugene overskudte. Wrangel styrede nærmere for at entre og havde allerede i denne Hensigt aabnet Musketilden, da han blev omringet og angrebet af sex andre hollandske Skibe, mod hvilke alle han med overordentlig Tapperhed ene forsvarede sig i 3 Qvarteer, indtil det endelig lykkedes Bjelkenstjerna med nogle andre svenske Skibe mod Vinden at trænge frem til sin Admirals Undsætning. Dennes Skib var imidlertid saa ilde tilredt og Roret saa sønderskudt, at han maatte føre det ud af Slaget til Hellsugør, og siden kunde han selv formedelst den stærke Søgang ikke komme ud paa noget andet Orlogsskib, skiondt han med yderste Hefstighed attraaede det. Ogsaa Bjelkenstjerna var i denne anden Kamp bleven saa ilde medtagen, at han maatte søge Stranden. Trende af de andre svenske Skibe satte imidlertid saa stærkt ind

paa Dydam, at dennes Skib næsten blev ubrugeligt; dog reddedes han af andre Hollændere, som ilede ham til Hielp og skede det ene af de svenske Skibe i Sønf. Overalt førtes Striden med Iver og Hefstighed, og den blev saa meget mere blodig, som alle Skibene vare sammentrængte paa den lille Overflade af Sundets smalleste Deel.

Imidlertid havde man bemærket, at naar de hollandske Skibe seilede midt i Farvandet, kunde hverken Kanonerne fra Kronborg eller Helsingborg gjøre dem nogen synderlig Skade. Desuden havde allerede i Slagets Begyndelse Witte Witteson ved et Lag af Bredssiden bortskræmmet en Hob Svenskere fra de nederste Batterier ved Helsingborg, saa at Kanonerne her bleve aldeles uirksomme. Denne Omstændighed tilligemed den for Fienden høist gunstige, men for de Svenske lige saa ufordelagtige Vind gjorde det til en Umulighed for disse at hindre Hollændernes Fremtrængen. Allerede under selve Slaget seilede de hollandske Proviantsskibe giennem Sundet, og strax efter Middag var ogsaa Orlogsflaaden trængt frem. Man ventede nu, at Gustaf Wrangel med sine ved Hveen liggende Skibe skulde angribe de bestadigede og i Norden værende Hollændere; men han undlod det af Frygt eller Ubestemthed, og paadrog sig

derved en bitter Dabel baade af Samtid og Efter-
 tid. Hollænderne havde naaet deres Niemed,
 nemlig en aaben Vej til Kiøbenhavns Undsætning.
 Begge Partier tilskreve sig Seieren og opgave
 Fiendens Tab større end deres eget. Det synes dog
 temmelig afgjort, at de Svenske have lidt mest.
 Nogle angive endog deres Tab til 6 eller 7 Skibe,
 og Rigsadmiral Wrangel var saa misfornøiet og
 nedslaaet over Udfaldet, at Kongen selv maatte
 besøge og trøste ham. Vist er det, at Striden var
 yderst haardnakket. Den varede fra Klokken otte
 om Morgenen til Klokken to efter Middag. Begge
 Overadmiralernes, Wrangels og Opdams, Skibe
 vare meget beskadigede. Af de svenske Viceadmi-
 raler blev Gerdtsen saaret og Bjelkenstjerna tvunget
 til med sønderskudt Skib at søge Stranden. Begge
 de hollandske Viceadmiraler Floris og de Witte
 faldt. „Vi have,“ sagde Hollænderne, „rigtignok
 fægtet baade mod Tyrker, Spaniere og Engels-
 mænd, men aldrig før været ude i et saadant
 Slag; thi de Svenske slaes ikke paa en raisonabel
 Maade, men det gielder Livet hvert eneste Dieblif.“

Slagets Følger vare meget vigtige. Den
 hollandske Flaade med sine Hielpetropper og sin
 rige Ladning af Levnetsmidler ankom til Kiøbenhavn
 under usigelige Glædes- og Hædersbeviisninger; thi

nu var Staden reddet, ikke blot ved den medbragte Udsætning, men ogsaa ved den frie Tilførsel, som nu aabnedes under Hollændernes Beskyttelse.

Den stolte og prægtige Bygning af Carl den Tiendes Planer og Forhaabninger, allerede forud vaflende, styrtede nu ved disse sidste Begivenheder aldeles i Grus. Kiøbenhavns Beleiring maatte ophæves, efterat den havde kostet Svenskerne flere Tusinde Mand. Tre Dage efter hinanden opstillede Carl den Tiende sine Tropper ved Balby Bakke og udfordrede de overlegne Fiender til aaben Kamp, men forgieves. Senere drog han sig tilbage til Brøndby, et Sted, der var beskyttet af den omliggende sumpige Egn og desuden saaledes beliggende, at Kiøbenhavns Landtilførsel derfra meget kunde forurolikes. Her opkastede han en vidtløftig og meget fast Leir, der efter ham kaldtes Carlstad. Paa dette Punkt holdt den svenske Hær sig urokelig i næsten to Aar, udsugende imidlertid næsten Sicøllands Marv. Det var, som havde man seet den gothiske Love bide sig fast i den danske Elephants Nakke, uden at denne formaaede at ryste den bort eller fordrive den.

Ud paa Efteraaret søgte den forenede danske og hollandske Flaade ved Sænkninger at forstyrre Landskronas Havn og at opbrænde den der inde-

spærrede svenske Flaade. Begge Dele mislykkedes, deels ved de Svenskes Tapperhed, deels som man troer, ved Hollændernes Anslag; thi disse vilde ikke, at de Danske ved en altfor stor Fremgang skulde faae Feilighed til atter at erobre Skaane og saaledes blive ene Herre over Sundet.

Under denne begge Partiers Stilling endte dette for Danmark og Sverrig saa heist vigtige og omskiftelige Aar 1658.

(Fortsettes.)

Bidrag til Oplysning om stærke Drikkes Misbrug i Danmark under Christian den Fierdes Regiering.

I et aabent Brev af 16 Februar 1593, ved hvilket Landstingene bydes at holdes om Sommeren Kl. 7 og om Vinteren Kl. 8 om Morgenen, hedder det: Vi ere komne i Forsaring om den meget store Uskikkelighed, som sig begiver, naar der skal holdes Landsting, at det nemlig først sættes heit paa Dagen, saa at mange, baade af Adel, Borgere og Bønder, som sege Landsting, skulde være drukne og fulde og tit foraarsage stor Tumult, Raab, Skrig, Klammeri og Trætte o. s. v.

Under 30 Juni samme Aar befalede Kongen, at alle Krohuse i Landsbhyerne og i Hytterne udenfor Byerne og ved Landeveiene skulde affkaffes, „fordi de, som i samme Krohuse og Hytter boe, skulde mestendeels være løbsagtigt Folk og Selskab, som udlapper adskillig Slags Drik af Brændeviin, tydsk Al, dansk Al og anden saadan Drik, og derunder bruger deres Skalkhed med Drukkenskab, Horeri, Reveri, Mandflet og anden Løbsagtighed o. s. v.“

I Christian den Fierdes Skibsartikler af 1619 hedder det: „Skal ingen fordriste sig til, nogen Brændeviin, Aqvavitæ eller Tobak under Skibsborde, synderlig til Forprang eller Overflødighed at føre: Hvo som med saadant bliver befunden, ham skal vor Skibshøvidsmand det fratage og over Bord kaste, og desforuden ham straffe lade under Kiølen.“

M a n f a.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 33.

Løverdagen den 16de August 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Koeskilder-Freden.

(Forfættelse.)

Saaledes vare Carl den Tiendes senere Planer mod Danmark hidtil, som ovenfor berettet, næsten ganske og aldeles mislykkede. Til at sætte dem igiennem var der blot et eneste Middel tilbage: det nemlig i Vinteren mellem 1658 og 1659 ved Storm at erobre Kiebenhavn. Længere hen i Tiden vilde det blive aldeles umuligt; thi Hol- land udrustede en ny Flaade for dermed ved første aabent Vand at undsætte Staden; og ligeledes væbnede Østerrigere og Brandenborgere sig for fra Landsiden over Jylland og Fyen at komme samme Stad til Hielp. Endelig mærkedes noksom

hvorledes der hos alle Fyrster og Folk mere og mere udviklede sig en Sindstemning, som ønskede Ulykke over Erobreren men Redning for Frihedsfæmperne. Hvad der derfor skulde skee, maatte snart sættes i Værk.

Men dette Foretagende var voveligt. Kjøbenhavn talte nu 13,000 mere eller mindre godt beræbnede Forsvarere. De Svenske siges knap at have udgiort Halvdelen. De Danske nøde Fordelen af gode Qvarterer i en stor Stad; Svenskerne derimod lede ondt i deres Jordhytter under den kolde og fugtige Vinter. De Danske kunde med Hensyn til deres Talrighed skifteviis arbeide og hvile og vare derfor ogsaa friske og ved godt Mod; de mindre talrige Svenske derimod maatte uophørlig anstrenge deres Kræfter og vare derfor udmattede og misfornøiede. De Svenske førtes til Striden af Lyst til Ære eller Rov; de Danske af Rieerlighed til Fædreland og Ret; tildels af Fortvivlelse; thi de vidste, at deres herlige Hovedstad uden tapper Modstand vilde blive plyndret og maaskee edelagt. Disse mod en Storm talende Grunde bleve anførte af Mange blandt Generallerne; ogsaa af Erik Dahlberg. Andre derimod talte om den svenske Tapperhed og Kongens Lykke; om Exemplet af Stormen paa Frederiksbodde og

Loget over Beltet. Nu havde man atter den for Sverrig lykkelige Februar Maaned med dens Vinterfulde; og ligesom forrige Mar over Beltet kunde man nu over den tilfrosne Kallebodstrand gaae sin Fiende paa Livet og rette Stormen mod de indre og svagere Dele af Staden. Desuden var det Maal, man havde sat sig: Herredømmet over Østersøen, saa stort, at man vel, for at opnaae det, kunde prøve en Dyst o. s. v. Efter mange Overlægninger blev Stormen besluttet. Carl den Tiende var selv gunstig stemt for dette dristige Foretagende, og ogsaa nu henreves han af sine sædvanlige let og høit flyvende Forhaabninger. Han havde i Beredskab en Ridderværdighed med Navnet Jesu Orden, som efter Kiøbenhavns Erobring skulde uddeles til dem, der mest havde bidraget dertil; ja nogle Dage før Stormen har han til en svensk Mand udfærdiget et Gavebrev paa et indenfor Kiøbenhavns Volde beliggende Huus (Kontemesterens) med alle dets Meubler og Tilbehoer.

Efterat Beslutningen var fattet, bleve alle Tilberedelser satte i Værk med Kraft og Hurtighed. Man maalede Gravens og Jøvaagernes Brede og bragte derpaa Stormstiger og Rastebroer i Orden; hvorhos Haandgranater og andre ved en Storm sædvanlige Vaaben anskaffedes. Imidlertid

søgte man at forurolige og udmatte Staden ved blinde, natlige Angreb, især den 8de og 9de Februar. Stormen udsattes til Natten imellem den 10de og 11te og rettedes mod tre forskjellige Punkter. Det første og vigtigste Angreb skulde skee over den tilfrosne Vig mod de svagest befæstede Kalleboder, en i det Indre af Staden beliggende Strand, nær ved det Kongelige Slot. Denne Storm anførtes af Fabian Fersen, som havde under sig Delvig, La Fayette med flere hvervede Regimenter. Dens Reserve stod under Pfaltsgreven af Sulzbach og Rigsteimesteren Erik Stenbock og bestod af Hærens Kierne, Garden under Mortaigne, Uplændingerne under Nils Brahe, Westgetherne under Jan Hård, Ostgetherne under Daniel Prytz, Smaalændingerne under Ragg og Hellsingerne under Carl Sparre. — Det andet Angreb skulde skee mod Østerport, under Anførsel af Gustaf Banér, Wawassor og Ascheberg, med en Høb hvervede Tropper. — Det tredje Angreb skulde ledes af Klas Tott over Amager mod Christianshavn. Tre andre mindre Troppesafdelinger, under Fröhlich, Roth og Fitinghoff, skulde sværme omkring og ved forstilte Angreb forurolige og adsplitte Besætningen. Det sidste Døgn for Stormen fik Tropperne Hvile og styrkende Forpleining og tillige, som Nogle angive, Løste om tre Dages Plyndring, hvis Staden blev erobret. For saa lidet som muligt at bemærkes i Sneen, der bedækkede Jorden, skulde de forreste Seledder have hvide Skjorter over Klæderne. Til Feltegn toges Halmviske, bundne omkring Hat og Arm; til Feltraab: Gud hielp os!

(Fortsattes.)

M a n f a.

G r a t

af

andet Quartals Regnskab 1845,

for

det forenede Understøttelses Selskab.

Indtægt.

	Rbb.	R.
Reholning fra forrige Kvartal Refiancer iberegnet	1323	77
A. Algentlige Indtægter for Ugebladets 57 ^{de} Kvargang Nr. 13 a 26 incl.	897	64
B. Renter, af 100,000 Rbb. i Rgl. Obliga- tioner til 11 Juni d. Nr. for 6 M. er..... 2000 Rbb. = R. og Renter af RSt. 4100 3 ^o / _o Danf eng. Obliga- tioner til 31te Marts d. Nr. for 6 M. er... 563 — 10 —	2563	10
C. 1. Contingenter for 1fte og 2det Kvartal d. Nr. ... 2150 Rbb. 60 R. 2. Gælte-Tromningens Gæde for 1fte og 2det Qv. 3. De overordentlige Mæds- lemmers Contingent for bette Qvar..... 37 — —	2207	60
D. Gaans Rffortaling i 2det Kvartal d. Nr. ...	1513	,
	Rbb. 8505	R 19

Udgift.

	Rbb.	R.
1. Personer for andet Kvartal: Sif de værdifulde Person- er	1062 Rbb.	48 R.
Personer for det 3rodfte Kvartal	44 —	—
Sif for Caroline, Regatet Els Rente	25 —	—
50 — —	50 —	—
2. Gæddinger for andet Kvartal	1181	48
3. Generelle Omkostninger	400	,
3. Generelle Omkostninger	291	35
4. Ugebladets Trykning med Papir	157	48
5. Rfforag paa Gaanen i Gaanen	3400	,
6. Renter af dette Gaan til Sif	25	12
Refiancer af udskæbte, ei endnu indfrie- de Renter: for Gaan	390 Rbb.	R. 5
for Contingent	261 —	52 —
	Rbb. 2398	R 16
	Rbb. 8505	R 19

Siedenhavn den 30te Juni 1845.

Overensfemmenne med den af Administrationen førte Control.

C. G. Primont.

J. P. Borger.

J. C. Sund.

E. Clausen.

Carl G. Groth.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 34.

Løverdagen den 23de August 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer som i indæværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension underrettes herved om, at Ansøgninger desangaaende modtages fra den 15de til den 30te September, alle Søndage fra Kl. 9—12 Formiddag, af Selskabets Bogholder, Capitain G. S. Groth, ved Nørrevold Nr. 166, første Sal.

Enhver saadan Ansøgning maa være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men ogsaa med et udfyldt og behørig attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som ansees fornødne, for at Ansøgningen kan komme i Betragtning.

Det anførte Schema kan forinden, ligesledes hver Søndag til ovennævnte Tid, imod Lovbogens Foreviisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Grindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indeværende Aar indkomne Ansøgninger, ifølge Lovens § 17, blive undersøgte af vedkommende Klubbens Repræsentanter til Betænkning Afgivelse og endelig Afgjørelse i en Generalforsamling, og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser eller feilagtige og ufuldstændige Oplysninger ved deres Ansøgninger maatte, overensstemmende med Lovens § 16, bevirke Tilfældesættelse af deres Andragende.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 12te August 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Roeskilder-Freden.

(Fortsættelse.)

Kjøbenhavns Indvaanere fik tidlig Underretning om Svenskernes Hensigt, dels giennem Overløbere, dels, som man siger, giennem den nu med Carl den Tiende uenige Ulfeldt. Evende modige Danske, ved Navn Turen og Rostgaard, udspiedede alle Svenskernes Planer og Rustninger, Længden paa deres Stiger, ja endog Dagen, da Stormen skulde gaae for sig, og gave Kong Frederik den Tredie en fuldstændig Underretning om Alting. Alle nødvendige Forsvarsanstalter bleve nu tagne, og blandt andet gaves Ibsvaagerne en større Brede end de svenske Kastebroers og Stormstigers Længde. Enhver af Besætningen anvistes sin Plads, og over Gaderne spændtes Jernkæder; thi man var beredt paa at forsvare sig til det Yderste. — Det er umuligt at beskrive Bevægelsen i Kjøbenhavn Aftenen før Stormen. Alle vidste, hvad der forestod i den tilstundende Nat, og Mændene spiste, som Mange troede, det sidste Aftensmaaltid tilfammen med Koner, Modre, Søstre og Børn. Følelserne verlede mellem Uro og Haab, mellem Angst og seierbebudende Mod. Denne sidste synes

at have været den mest almindelige Sindstemning, og da Aftenemaaltidet var endt, bandt Mændene Felttegnet, et hvidt Kommetørklæde, omkring Hatten, grebe Værget, toge Afsked med Sine og ilede op paa Boldene. — Qvinderne lodes tilbage; men Mange af dem, istedetfor at tilbringe Natten under Klager og Fortvivlelse, beredede sig til at deeltage i Forsvaret; og man saa Borgerens Hustru, efter Mandens Vortgang, at sætte sin største Kiedel paa Jlden og deri fuge Vand, ligesom siden med sine Piger at bære den op paa Bolden for at udtemme dens brændende Indhold over de stormende Fiender.

Klokken 1 om Natten bræde de Svenske op fra Leiren og Enhver ilede til sin Plads. Kongen selv tog ikke Deel i Stormen, men opholdt sig et Stykke derfra, for at lede det Hele. Nu kom Fabian Fersen med den første Afdeling, og foran i Spidsen dreves her som overalt en Mængde sammenbundne stællandske Bønder, der bleve tvungne til at bære Broer og Stiger og tillige til at modtage den første Kugleregn. De svenske Tropper vare ved godt Mod og gif ligesom til en forventet Seier, syngende mod Fienden. Men i Haabet om at overrumple denne fandt man sig snart bedragen. De Danske vare alle paa deres Pladser.

Allerede paa Afstand bleve de Svenske modtagne med Kanonkugler, og da de Stormende kom nærmere, aabnedes der fra Boldene en saa heftig Musketild, at det var, siger en samtidig Forfatter, som en bestandig luende Ildbrands havde omgivet Staden. Frederik den Tredie, ledsaget af General Schack, gik omkring overalt og opmuntrede Sine; og de ved Kalleboderne angrebne Poster forsvarede med udmærket Mod af Hoffolkene, Studenterne og en Trop Haandværksvende paa den ene, og af hollandske Vaademænd paa den anden Side. Disse Sidste vare saa meget mere til Nytte, som de forstode ikke allene at haandtere Musketten, men ogsaa Kanonerne. Midt under denne edelæggende Ild trængte dog Svenskerne fremad, banede sig Vej over Isvaagene, over Gravene, nedbrøde Pallissaderne, reiste Stormstigerne og begyndte at klattre op paa Bolden. Allerede stod den første Svenske paa dens øverste Kant, men i samme Dieblik blev han ogsaa giennemboret af General Ahlesfeldt og styrtet tilbage i Graven. I det samme sprang dog to svenske Officerer og en Soldat op i hans Sted; men ogsaa disse bleve strax kastede tilbage, thi de Danske strømmede hen til det truede Punkt; og nu kom en Pladsfregn over de Stormende, ikke blot af Musketkugler, men ogsaa af nedkastede

Vielfer, Stene og foghedt Vand, medens de tillige toges i Siden af Ilden fra de nærmeste Bastioner. Mod denne Overlegenhed baade i Antal og Etilling kunde de Stormende Intet udrette. Udsatte for Fiendens Ild, men ude af Stand til igien at kunne skade ham, forsvarede dog de Svenske med Lovemod deres i Graven indtagne Plads, indtil den i Ordets egentligste Betydning var bleven en Grav for flere Hundrede blandt dem; og imellem disse ogsaa mange af de heiere Befalingsmænd. Længst af alle forsvarede det Fersenske Regiment sin Plads, men endelig og fortvivlende om Seieren begyndte ogsaa dette at trække sig tilbage; og med dette Ulykkesbudskab maatte den udsendte Dahlberg vende tilbage til Kongen. Nu fik Erik Stenbock den Befaling at ile til Undsætning med Smaalændingerne. Men allerede ved det første Anløb fik Stenbock en Kugle igiennem Brystet, og hans Oberstlieutenant faldt ligeledes, hvorpaa Tropperne uden Ansersel kom i Norden. Da udsendte Kongen Per og Carl Sparre med Sedermandlændingerne og et andet smaalandsk Regiment; men det var at sende dem ikke til Seieren men Døden i Møde; thi imod saadanne og saaledes forsvarede Bolde var Døden den eneste Helteære, som kunde vindes. Og denne Ære vandtes atter af nogle Hundrede

Evenske; men dette var ogsaa Alt. Kongen, sargende over sine Tappres Fald og indseende Foretagendets Uudsørlighed, led endelig blæse til Tilbageg.

Paa samme Tid havde Klas Tott stormet Christianshavn og de andre mindre Troppesdelinger sværmet omkring Staden, men ingen af dem havde kunnet udrette noget mod den allevegne opmærksomme og tappe Besætning.

Efterat Stormen mod Kalleboderne var bleven afflagen, førte Gustaf Banér, noget længere hen paa Morgenen, sine Tropper mod Østerport. Her havde Hollænderne deres egentlige Plads. Disse affyrede i Begyndelsen ikke et eneste Skud; men da de Evenske vare komne nærmere, modtog de dem med saa dræbende Salver, at store Skarer Soldater nedkastedes, General Wawasfor faldt, og Rutger Nischberg maatte haardt saaret bæres bort fra Kampen. De Evenske trængte dog frem til Graven; men da befandtes, at de derværende Jævaager vare blevne ophuggede til en langt større Brede, end de forfærdigede Rastebroer kunde række, saa at det for de Evenske var en fuldkommen Umulighed at komme over. Efter en kort men heftig Kamp maatte de ogsaa her med stort Tab affaae fra Forseget. Saaledes flaaet tilbage paa

alle Punkter drog Carl den Tiende ved det gryende Daglys med sine tilbageblevne Svenske atter til Jordhytterne i Leiren ved Carlstad.

Men ud af Kiebenhavn strømmede paa samme Tid de Danske under Jubeltraab og Plyndring til Mattens Balplads. Paa Boldene løsnedes Kanonerne til dundrende Seierssalver, og inde i Staden blev et høitideligt Te Deum affunget. Til Grindring om Kampen blev slaaet en Skuepenge, som viste, hvorledes Svenskens Haand udstraktes efter Danmarks Krone, men blev i det samme afhuggen af et dansk Sværd. Over den hele Begivenhed udkom en Beskrivelse med den Tittel: dansk Bollemelf, fopt til Svenskerne. Et Kobberstik over Stormen viste paa Vignetten, hvorledes den gothiske Løve var i Begreb med at stige over Murene ind i en Stad; men hvorledes tvende andre Løve, den norske med St. Olafs Øren og den hollandske med sine Pile drev den tilbage. I Kiebenhavn holdt man siden aarlig en Jubelfest til Grindring om denne Kamp. Den feiredes uafbrudt indtil 1766, da den affskaffedes ved Kong Gustav den Tredies Formæling med Sophia Magdalena af Danmark.

(Fortsættes.)

M a n s a.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 35.

Løverdagen den 30te August 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer som i indeværende Aar agte at anholde om Paan, Gratification eller Pension underrettes herved om, at Ansøgninger desangaaende modtages fra den 15de til den 30te September, alle Søndage fra Kl. 9—12 Formiddag, af Selskabets Bogholder, Capitain G. S. Groth, ved Nørrevold Nr. 166, første Sal.

Enhver saadan Ansøgning maa være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men ogsaa med et udfyldt og behørig attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som ansees fornødne, for at Ansøgningen kan komme i Betragtning.

Det anførte Schema kan forinden, ligeledes hver Søndag til ovennævnte Tid, imod Lovbogens Foreviisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Erindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indværende Aar indkomne Ansøgninger, ifølge Lovens § 17, blive undersøgte af vedkommende Klasse's Repræsentanter til Betænkning's Afgivelse og endelig Afgjærelse i en Generalforsamling, og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser eller feilagtige og ufuldstændige Oplysninger ved deres Ansøgninger maatte, overensstemmende med Lovens § 16, bevirke Tilfidsbesættelse af deres Andragende.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 12te August 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Koeskilder-Freden.

(Fortsættelse.)

De Kæmpendes Tab var meget ulige. De Danske opgave deres til omtrent 20 Personer; sandsynlig for livet, skøndt det i og for sig maatte været ringe. De Svenske mistede efter deres egen Opgivelse 1500, men efter de Danskes 3—5000 Mand. Hvor stort Tabet end ogsaa har været, saa vare de tilbageblevne Svenske dog stærke nok til fremdeles at forsvare deres Stilling og holde Kiøbenhavn beleiret og Sicælland og Fyen under Naget.

Naget Stormen mod Kiøbenhavn var mislykket, vilde Carl den Tiende dog aldeles ikke slippe det Rov, som han endnu havde i sine Hænder; men jo heftigere dette stræbte efter at rive sig løs, desto dybere trykkede den svenske Love sine Klæer ind i dets Side. Fæstningen Frederiksbodde maatte vistnok opgives; thi de mange ved Stormen 1657 faldne Danske, der kun vare bedækkede af et tyndt Lag Jord, udsprebte en usfordragelig og pestagtig Stank. Derimod lod Carl den Tiende besætte flere paa Verne beliggende Pladse, især Ringe, Kronborg og Carlstad. Paa sidste Sted

begyndte man at opføre ordentlige Træhuse istedetfor de forrige Jordhytter, et tydeligt Tegn paa, at Kongen agtede at forsvare samme til det Yderste. Det var ogsaa saa vel valgt, at man fra det lille Carlstad holdt det store Kiøbenhavn meget haardt indespærret hele Maret 1659. Mangel paa Levnetsmidler var i denne Hovedstad ofte meget fiendelig; og i Marts 1659 var Forraadet paa Brænde saa medtaget, at mange Menneſker bøde af Kulde, og at selve Rigsraaderne ansaae det som en Naade at maatte fælde et eller andet Egetræ i Kongelunden paa Amager; ja det gik saa vidt, at Kong Frederik den Tredie i egenhændige Breve for hver Gang bestemte, om den paagiældende Rigsraad maatte tage eet, to eller i det høieste tre Egetræer.

Flere Forsøg giordes paa at befrie Landet. Den danske Flaade gik tidlig tilsøes og havde i Løbet af Sommeren nogle mere eller mindre lykkelige Sammenstød med den svenske, dog uden nogen afgjørende Felge. — En betydelig Styrke af Østerrigere, Polakker, Brandenborgere og Danske, under Anførsel af Montecuculi og Churfyrst Frederik Wilhelm, droge op mod Jylland, samlede en Mængde Smaafartøier og søgte paa disse den 28de Juni at sætte hele Krigshæren over til Middelfart i Fyen. Men de Svenske under Wrangel modtog

dem ved Strandbredden saaledes, at Havet bedækkedes med Splinter og Blod, og de Angribende maatte med uforrettet Sag og stort Tab trække sig tilbage. Efter dette Forsøg bleve Svenskerne hele Sommeren over i uforstyrret Besiddelse af Fyen, Siælland og de nærmeste Smaaøer. De tillode sig der ingen Grusomheder, men Landet led dog Tryk ved en langsomt udsugende Behandling. Flere derværende adelige Godser bortstænkedes til svenske Herrer. Folket underkastedes Udskrivning af Soldater, og det saa strengt, at allerede i Februar 1659 havde man for anden Gang taget hver femte Mand. Vi have allerede fortalt, hvorledes siællandske Bønder ved Stormen af Kiøbenhavn bleve drevne frem i Spidsen mod deres egne Landsmænds Rugler. Ved Kronborg saae man i længere Tid 1200 siællandske Mænd og Qvinder, som, endskiøndt udhungrede og afkræftede, alligevel bleve tvungne til vedholdende og dagligt at arbejde paa Fæstningens Istandsættelse til Svenskerne.

Dette og mere andet underholdt og forøgede Forbittrelsen, og her og der udbrød større eller mindre Opstande, lig Gnister opstigende fra den under Asken ulmende Jld. Saaledes begyndte der udenfor og ved Siden af den formelige Soldaters feide en Folketrig, vistnok mindre regelmæssig, men

i Længden mere farlig; thi hver dansk Mand eller Kvinde, ung eller gammel, tog med Iver Deel deri, og Kampen førtes paa Liv og Død. Ofte faldt Svenskere; endnu oftere Danske. Ved flige Oplob bleve til Exempel 100 Bønder nedhuggede paa Møen og 1000 (?) ved Korsør. — Ved Kronborg lagdes en Plan ved Hielp af det arbejdende Landsfolk at overrumple Svenskerne og tage Slottet tilbage. Mange Personer vidste Hemmeligheden; men holdt en ubrødelig Tausked. En af dem skulde roe til Kiøbenhavn med Breve fra de Sammensvorne. Paa det natlige Tog saae han en Baad nærme sig og troede sig forfulgt; han bandt derfor Brevene ved en Steen og kastede dem i Havet. Traaden brast, Brevskaberne fløde i Land ved Landskrona, bleve fundne af de Svenske, og røbede saaledes hele Planen. Nu fulgte pinlige Forhør og Henrettelser; Anføreren Stenvinkels Hoved sattes paa en Pæl udenfor Helsingør. Nogle Dage derefter saae man en engelsk Matros entre op paa Pælen, kæmme og kysse det blodige Hoved og tillige høit og lydeligt udraabe: i Sandhed, du var en trofast dansk Mand! — I Malmø udbrugede flere Borgere, og, som man troer, ogsaa Corfitz Ulfeldt en Plan til atter at overlevere Staden til de Danske. Signalet til Kiøbenhavn

gaves ved Hielp af et yderst ved Stranden anbragt lille Fyrtaarn, der kastede en smal Lysstribe ud over Sundet, men var mod Land og Stadsiden aldeles mørk, saa at den ikke kunde opdages. Allerede ved Juletid 1658 var Alt i Orden, og det Skib, som skulde understøtte Udførelsen af Planen, afgik tvende Gange efter hverandre fra Kiebenhavn. Første Gang blev det ved Storm tvunget til at vende tilbage; anden Gang satte det paa Grund, saa at Foretagendet ogsaa da maatte opspættes. Imidlertid blev det opdaget. De Sammensvorne afsagde nemlig og afhentede deres Breve i en Kiste, som hver Gang nedgravedes i en udenfor Staden værende Sandgrube. En Ræv gik forbi, lugtede Spor af Mennekehænder og skræbete Kisten frem. Den blev funden af Svenskere; Planen røbedes, og flere af Malmøes Borgere mistede deres Hoveder. Iøvrigt vare de Danske i Omegnen af Kiebenhavn, Carlstad og Kronborg. Det var paa disse Steder, at Turen og Rostgaard dreve deres Epil. Ligeledes erhvervede sig Svend Paulsen, især blandt Folket, et stort Ry. Han var i Begyndelsen Anfører for Snaphanerne i Gynge-Herred, men gik efter Freden i Roeskilde over til Sicælland og tog ivrig Deel i den senere Krig. Han var særdeles skicket

til under alle Slags Forklædninger, som Kræmmer, Klokker, undertiden ogsaa som halt Tiggerticcerling, at liste sig ind imellem Svenskerne og udspeide deres Hensigter, for siden at overrumple og nedfable de udskiftede Troppeafdelinger. Det var fornemmelig i Egnen omkring Jungshoved, at han drev dette Spil. Den svenske Befalingsmand paa dette Slot satte en Priis paa den farlige Partisgængers Hoved. Noget efter, da den samme Befalingsmand stod ved Vinduet og saae ud i Egnen, kom en Kugle og knuste hans eget. De Svenske ilede forbittrede ud for at søge Stjerningsmanden. En til Slottet nylig ankommen Soldat paastod at have seet, hvorhen Snigmorderen var sprungen og blev derfor Beviseren. Det var en forklædt Dansk, som nu narrede Svenskerne ind i Skoven i et Baghold, hvor de Fleste jammerlig bleve nedskudte. Saaledes berettes Svend Paulsens Heltebedrifter; og længe efter, naar Egnens Almue i Sandbanker eller Moradser fandt Menneskebeen, paastode de, at det var efter Svenskere, som Svend Paulsen hemmelig havde overrasket og skiult i Jorden.

(Fortsættes.)

M a n s a.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 36.

Løverdagen den 6te September 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer som i indeværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension underrettes herved om, at Ansøgninger desangaaende modtages fra den 15de til den 30te September, alle Søndage fra Kl. 9—12 Formiddag, af Selskabets Bogholder, Capitain G. S. Groth, ved Nørrevold Nr. 166, første Sal.

Enhver saadan Ansøgning maa være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men ogsaa med et udfyldt og behørig attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som ansees fornødne, for at Ansøgningen kan komme i Betragtning.

Det anførte Schema kan forinden, ligeledes hver Søndag til ovennævnte Tid, imod Lovbogens Forevisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Erindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indværende Aar indkomne Ansøgninger, ifølge Lovens § 17, blive undersøgte af vedkommende Klases Repræsentanter til Betænkning og Afgivelse og endelig Afgjørelse i en Generalforsamling, og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser eller feilagtige og ufuldstændige Oplysninger ved deres Ansøgninger maatte, overeensstemmende med Lovens § 16, bevirke Tilside sættelse af deres Andragende.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab den 12te August 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Roeskilder-Freden.

(Fortsettelse.)

Forbittrelsen gik endnu videre, og Carl den Tiende maatte erfare Grobrerens sædvanlige og sørgelige Lod, nemlig at see sin Person og sit eget Liv som Maalet for det bittere Had, der fødtes af Fædrelandskierlighed, Undertrykkelse og Forsvulvelse, hvilken Sindsstemning til Slutningen ofte anseer ethvert Middel til at befrie Fædrelandet fra dets Fiende for lovligt. Saaledes fortælles, hvorledes en Student søgte Leilighed til med Gift at tage den svenske Konge af Dage, og hvorledes en dansk Præst agtede at sprænge samme Herre i Luften med Krudt. En tredie Dansk opholdt sig ved Kronborg og havde anskaffet sig falske Nøgler til flere af Slottets Døre. Hensigten var hemmelig at trænge ind og myrde Carl den Tiende og hans Dronning. En Nat lykkedes det ham at liste sig giennem flere Værelser, men blev dog opdaget og fængslet, inden han kom til Kongen. Han bekiendte frimodig sin Hensigt og blev strax henrettet.

I denne anden Krig imellem Sverrig og Danmark toge næsten alle europæiske Stater Parti for dette sidste. Østerrig og Brandenburg paastode med en mere bitter og personlig Uvillie imod Sverrig og dets Konge, at denne ved sit Angreb paa Sicelland havde forbrudt Frugterne af den Roeskildske Fred, og at man burde skaffe Danmark tilbage i det mindste de fleste af de ved denne Leilighed aftraadte Landskaber. Handelsstaterne, England og Holland, havde derimod en anden Hensigt. Deres Handel paa Østersøen var meget betydelig, især Hollændernes, der beregnede, at Amsterdam ene i samme havde en udestaaende Capital af 60,000,000 Gylden. De paastode, at hele denne Sum var bleven liggende ufrugtbar ved de Hindringer, som den nordiske Krig havde lagt i Veien for Handelen. Disse Staters første Ønske var saaledes Fred imellem Sverrig og Danmark, og det saa snart som muligt. Fremdeles drog man til Winde, hvorledes Kong Christian den Fierde egenmægtig havde betyngt den østersøiske Handel med en mere og mere opskruet Sundtold; og man befrygtede, at Danmark paany kunde forsøge dette, naar det fik Skaane tilbage; eller paa den anden Side, at Sverrig kunde gjøre det samme, om det foruden Skaane

ogsaa fik Siælland. Handelsstaternes andet bestemte og uroffelige Ønske var derfor, at ingen af de nordiske Magter ene skulde være i Besiddelse af begge Sundets Ryster; men at Skaane burde tilhøre Sverrig og Siælland Danmark. Det var denne Semagternes bestemt fattede og iværksatte Befaling, som for en stor Deel bidrog til at betrygge Sverrig Besiddelsen af Skaane og Blefingen.

Frankrig vilde ikke, at Carl den Tiende ved Erobringen af Danmark skulde blive Gneherster i hele Norden; men det vilde ikke heller, at Sverrig i nogen betydelig Grad skulde svækkes. Det ønskede tværtimod, at dette Rige maatte blive temmelig stærkt, og saa snart som muligt befriet fra den danske Krig, for siden med saa megen desto større Kraft at træde op imod Østerrig. Frankrig delte saaledes i Almindelighed Semagternes Anskuelser. Under Ledning af den store hollandske Statsmand Johan de Witt affluttedes derfor imellem Holland, England og Frankrig den 14de Mai 1659 den første saakaldte Concert i Haag. Indholdet var, at man skulde formaae Sverrig og Danmark til at slutte Fred med Fornyeelse af alle de i Roeskilde fastsatte Vilkaar, med Undtagelse af det Punkt, som forbød fremmede Flaaders Udgang til

Osterseen. Carl den Tiende syntes, skændt ugierne, at ville føie sig efter Haager-Concertens Dnsker. Danmark derimod, opmuntret ved Svenskernes senere Uheld og stolende paa sine Forbundne, Polen, Østerrig og Brandenburg, haabede at faae Meget, maaskee Alt tilbage, hvad det havde tabt ved Roeskilder-Freden. Kong Frederik den Tredie erklærede derfor, at han hellere vilde opoffre Alt, end underkaste sig saa ubillige Vilkaar. Den hollandske Gesandt svarede: „hvis Eders Majestæet ikke gjør det godvillig, saa kunde det vel hænde sig, at det maatte skee ved Evang.“ — „Hvo skal tvinge mig?“ spurgte Frederik den Tredie. — „Frankrig og England,“ svarede Hollænderen. — „Nei!“ tog Frederik til Gienmæle, „hverken de, eller J selv; nei ikke engang om Fanden var i Ledtog med Jer. Ingen skal kunne formaae mig til at indgaae en vanærende Fred.“ I en formel Skrivelse til Regjeringen i Haag yttrede han: „hvis Holland, som har loffet mig til denne Krig, nu forlader mig og endog vil forskrive mig paatvungne Fredsbetingelser, da skal jeg, ligesom forðum Kong David, tilligemed mit Folk ydmyge mig for Herren, og derpaa i hans Navn gaae ene mod den svenske Goliath, kæmpe og maaskee falde, men dog altid med Vren.“ Nogle Dage derpaa, eller d. 1. Juli,

blev i Gierningen en almindelig Faste-, Bøds- og Bønnedag festligholdt af Kiøbenhavn's Indvø-
nere, og det saa talrigt og med saa megen Andagt
og Begeistring, at det tydeligt laae for Dagen,
hvor meget hele Folket delte sin Konges Tænke-
maade.

Hollænderne iværksatte alligevel for saa vidt
deres Trudsel, at de ikke mere lagde nogen Hin-
dring i Veien for Svenskerne, der ogsaa benyttede
sig af Vinteren og denne Hollands Uvirkosomhed og
bemægtigede sig Verne Falster, Laaland og Moen.
Da saaledes Sverrig, Frankrig, Holland og Eng-
land alle vare enige om den roeskildske Freds
Fornyelse, saa vilde sandsynligviis ogsaa Danmark
snart være blevet tvunget til at samtykke, naar
ikke andre Forhold vare indtrufne.

Men just ved dette Tidspunkt skete en stor
Forandring i England. Den for det svenske Parti
gunstig stemte Protector Richard Cromwell ned-
lagde Regieringen, der overtoges af det med Hollæn-
derne mere ligesindede Parlament. Holland selv
heldede altid til dansk Parti. Det ønskede desuden,
ligesom England, at Danmark maatte faae Trond-
hiems Amt tilbage; thi derfra hentede begge Sø-
magterne baade Fisk og Skibstømmer; og denne
Handel var under Svenskernes forte Regimente

bleven betyngtet med svære Afgifter. Den 14 Juli blev derfor den anden Concert affluttet i Haag mellem England og Holland, med Frankrigs, om ikke Underskrift, saa dog Bifald. Indholdet var, at Sverrig og Danmark skulde fornye Roeskilder-Freden, dog nu med den Undtagelse, at Sverrig skulde for den Skade, som ved det sidste Angreb var forarsaget Danmark, afstaae fra sine Fordringer paa Trondhiems Amt og paa Erstatning for det paa Guinea gjorde Bytte. Desuden erklæredes, at den af begge Konger, som først antog disse Vilkaar, skulde strax erholde Englands og Hollands Hielp til at tvinge den anden Konge til ligeledes at antage dem. — I en tredie Concert af 25 Juli læstes endnu strengere Trudsler, hvis begge Konger ikke vilde forliges.

(Fortsættes.)

M a n f a.

Borger-Bennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 37.

Løverdagen den 13de September 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinffe Officein.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer som i indværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension underrettes herved om, at Ansøgninger besangaaende modtages fra den 15de til den 30te September, alle Søndage fra Kl. 9—12 Formiddag, af Selskabets Bogholder, Capitain C. S. Groth, ved Nørrevold Nr. 166, første Sal.

Enhver saadan Ansøgning maa være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men ogsaa med et udfyldt og behørig attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som ansees fornødne, for at Ansøgningen kan komme i Betragtning.

Det anførte Schema kan forinden, ligeledes hver Søndag til ovennævnte Tid, imod Bogs- og Forevisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Erindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indværende Aar indkomne Ansøgninger, ifølge Lovens § 17, blive undersøgte af vedkommende Klubbers Repræsentanter til Betænkningss Afgivelse og endelig Afgjørelse i en Generalforsamling, og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser eller feilagtige og ufuldstændige Oplysninger ved deres Ansøgninger maatte, overensstemmende med Lovens § 16, bevirke Tilsidefattelse af deres Andragende.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab den 12te August 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Roeskilder-Freden.

(Fortsættelse.)

Det var et usædvanligt Skuespil at see fremmede Stater, uanmodede, at optræde og foreskrive Fredsvilkaarene for to andre, indbyrdes krigende Magter. Baade Frederik den Tredie og Carl den Tiende bleve yderst opbragte; og ikke mindst derover, at det var tvende Republikker, tvende Folkeregieringer, som saaledes tiltog sig den Dristighed at foreskrive to kronede Hoveder Love. Carl den Tiende havde antaget den første Haager-Concert; men nu vilde man desuagtet paatvinge ham andre og værre Betingelser. Ved Efterretningen om disse senere Forslag brød han blandt sine Fortrolige ud i heftige Udtryk. „Jeg er en Konge,“ sagde han, „og derhos en seierrig Erobrer, og jeg kan og bør ikke lade mig mestre og trodse af tvende Republikker, blandt hvilke den ene har affat og den anden myrdet sin Fyrste. Det er underligt, at disse Engelsmænd med Hænder, dryppende af Kongeblood, vove at komme mig for Dinene.“ — Begge Republikkers Gesandter havde imidlertid overensstemmende med de sidste Haager-Concerter opsat et Udkast til Fredspunkt-

terne imellem begge de nordiske Konger. De overgave det først til Kong Frederik, der modtog Skrivelsen og begjærede Betænkningstid. Siden kom Louren til at give det til Carl den Tiende. Men da Gesandterne kiendte hans Misfornøielse med de sidste Forandringer, udvirkede de Frihed for den hidtil i Kiøbenhavn fangne svenske Gesandt Sten Bjelke og førte ham med sig, for saaledes maaskee at mildne Kongens Brede og berede sig en venligere Modtagelse. Paa engelsk Side var den bekjendte Algernon Sidney en af Gesandterne. Ved Audientisen overrakte han Kongen en Rulle Papirer. „Hvad er det?“ spurgte Carl den Tiende. Sidney svarede: „Det indeholder de tre forenede Magters Duffer.“ Med Brede i Blif og Udsærd udbred Kongen: „hvis det er Eders Forslag til Fred, saa vil jeg ikke modtage det! Jeg undrer mig over, at I Engelmænd, som endda ville være mine Venner, understaaer Eder, at foreskrive mig Love. Jeg vil gjerne modtage Eder som Fredsmæglere, men aldeles ikke som Dommere. — Men Eder,“ vedblev han, henvendende sig til Hollænderne, „I, som ere mine Fiender, Eder vil jeg slet ikke have til Fredsmæglere.“ Derpaa vendte han sig, endnu mere opbragt, til begge, og sagde: „J stoler paa Eders Flaader og

vover saaledes at forekrive mig Love og Betingelser; men," — og i det samme traadte han to Skridt tilbage og slog Haanden paa Sværdet — „med dette mit Sværd skal jeg sønderhugge alle Eders Planer. Drager strax Eders Flaader fra Kronborg; eller jeg lader dem skyde i Cænf." — Forgieves søgte Gesandterne at formilde Kongen; de maatte snerne sig, efterat de i en Mængde Personers Nærværelse vare blevne behandlede paa anførte Maade. De Danske glædede sig og ventede, at den svenske Konges Overiselse skulde bevæge England og Holland til at skaffe Danmark endnu bedre Betingelser. Brandenburg og Østerrig søgte ogsaa at formaae Handelsstaterne dertil. Paa den anden Side og uagtet det nylig nævnte Optrin søgte Carl den Tiende ved særdeles glimrende Løfter at lokke Hollænderne paa sin Side. Men begge Partiers Bestræbelser vare forgieves. Sømagerne holdt urokkelig fast ved deres engang fattede Beslutning. Deres Flaader laae i Sundet passende paa Leiligheden, men uvirksomme. De havde i April og Mai kunnet forhindre Wrangel fra at erobre nogen af Smaøerne; de havde i Juni kunnet hielpse Churfyrsten med den forenede Hær over til Fyen; de havde hele Maret igiennem kunnet hielpse de Svenske til at erobre Kiøbenhavn; dog

de hialp ingen af Parterne, men truede begge og bandt saaledes ogsaa begges Hænder. Dette var Hovedarsagen til den Lunkenhed, hvormed Krigen førtes i Sommeren 1659.

Denne Forhaling faldt dog uden Sammenligning Danmark mest-til Byrde; thi for at underholde de svenske Tropper blev baade Fyen og Sicelland aldeles udpinede. I Kiøbenhavn var Mangelen af og til saa stor, at selv paa Kongens Bord udgiorde Sild og salt Kied den fornemste Ret; og det ansaaes som en kostbar Foræring, naar den hollandske Admiral didskiffede nogle Fugle og andet fersk Kied. Gik det Hoffet saaledes, maatte det gaae de fattigere Glasser endnu værre. Tvungen af denne Nød og tillige ifølge Østerrigs Tilskyndelse erklærede Frederik den Tredie endelig, at han vilde antage den sidste Haager-Concerts Forslag. Carl den Tiende derimod vedblev at vægre sig. Flere Gange søgte de tre Magters Gesandter at overtale ham, men forgiebes. Det endelige Svar var: at han gjerne vilde modtage dem som sædvanlige Fredsmæglere; men derimod hellere vove Alt ja st eet Liv, end at underkaste sig Forfrister. Man havde aldrig, sagde han, i Historien hørt tale om, at Mæglerne paatvinge de Krigførende Freden og dens Betingelser; ei heller

at Republikker ville foreskrive andre Staters Konger Love. Han selv vilde heller ikke, ved at indlade sig paa noget Saadant, nedsætte sin Ære og sin Anseelse.

Saa snart den svenske Konge havde afgivet det nyss nævnte Svar, besluttede de trende Magter, at den hollandske Flaade, ved at optræde fiendtligt, skulde tvinge ham til Føielighed. Strax seilede derfor Ruyter til Kiøbenhavn, fordrev de svenske Bagtskibe, forsynede Staden med Levnetsmidler, aabnede samme fri Tilførsel og afgav 4000 Mand Hielpetropper. Tillige lovede han nu at understøtte et Landgangsforseg mod Svenskerne paa Fyen. Dette iværksattes paa to forskiellige Punkter. Oberstein med Østerrigere, Polakker, Brandeborgere og nogle Danske gif fra Jylland over til Middelfart, næsten uden Modstand. De Danske tilligemed hollandske og engelske Hielpetropper under Anførsel af General Schack og ledsagede af Ruyter steg i Land ved Kierteminde. De fandt Modstand; men Hollænderne sprang i Vandet, vadede i Land og vare saa lykkelige, ved Understøttelse af Flaadens Kanoner, at fordrive de Svenske fra Stranden.

Disse Sidste stode under Pfaltsgreven af Sulzbach, thi Wrangel var bleven sendt til

Pommern. Pfaltsgreven havde kunnet kaste sig over og maaskee tilintetgjøre først Schack med hans Troppesafdeling ved Kiertemunde og siden paa samme Maade Eberstein ved Middelfart. I dets Sted drog han sig tilbage til Nyborg, saa at Schack og Eberstein den 11te November uhindrede forenede sig ved Odense.

(Fortsættes.)

M a n f a.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 38.

Løverdagen den 20de September 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seibelinſke Officin.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Koeskilder-Freden.

(Fortsættelse.)

Carl den Tiende med sin Dronning og de fremmede Gesandter var paa Falster, sysselsat med muntre Jagtpartier, da han just under et Maaltid fik Efterretning om, at den forenede Flaade med Landgangstroppe ombord lod sig see i Farvandet. Kongen giettede dens Hensigt, men taug, dulgte sine Tanker og tog Deel i det glade Maaltid til ud paa Natten. Tidligt den følgende Morgen red han omkring Den, ordnede dens Forsvar og tog derpaa Afsked med de fremmede Ministre. „Fienden er,“ sagde han, „falden ind i mit Land, og jeg kan ikke længere have den Ære at blive

hos Eder, mine Herrer!" Derpaa ilede han over til Sicælland. Som sædvanligt saae han dog mindre Faren end de mulige Fordele. Han yttrede det Haab, at alle de fiendtlige Tropper skulde blive tagne og forvandlede til en længe eftertragtet Forstærkning af hans egen Hær. Men ved Ankomsten til Korsøer indsaaes let det Betænkkelige ved Stillingen. Carl den Tiende blev i høj Grad urolig, mindre over det mulige Tab af Fyen, end over Tabet af hans prøvede Tropper. Han vilde, at Pfaltsgreven uden Ophold skulde føre dem over til Sicælland; men man manglede Skibe, og den hollandske Flaade laae paa Bagt i store Belt. Han vilde, at Pfaltsgreven over lille Belt skulde føre Tropperne over til Jylland; men paa denne Side stode Eberstein og Schack i Veien. Han vilde vinde Tid, begyndte derfor paa Underhandlinger og tilbød Holland hele Fyen; men Fienden lod sig ikke paa saadan Maade narre. Han vilde selv ile sine Tropper til Hielp, men Faren for at blive opsnappet af Hollænderne i store Belt var altfor stor. Paa een Dag sendte han til sin egen Flaade i Landskrona fire forskjellige, skifteviis hinanden modsigende Tilbud, snart om at ile til store Belt, snart om at blive i Sundet; saadan var den Uro, den Uvished, hvori han svævede.

Resultatet blev, at Gustaf Otto Stenbock med nogle hundrede Mand affendtes og kom lykkelig over til Nyborg.

Denne Stad er beliggende paa en Odde, som strækker sig langt ud i store Belt, og hvis yderste Spids kaldes Knudshoved. Tværs over Begyndelsen af samme Landtunge havde de svenske Tropper taget Plads og opkøst lette Forstærkninger. De anførtes af Pfaltsgreven af Sulzbach og Gustaf Otto Stenbock og udgjorde henved 5000 Mand, for det meste hvervede Regimenter, dog ogsaa gamle Kiernetropper, prøvede under den danske og polske Krig og ikke faa under det forrige tydske Felttog. Den 14de November ankom Schack og Eberstein i Spidsen for 10,000 Mand. De angreb strax og Kampen blev meget heftig. Fienden, der var dobbelt saa mandstærk og nærrede de gladeste Forhaabninger om at tage den hele svenske Hær tilfange, fornyede deres Angreb den ene Gang efter den anden. De Svenske kæmpede med en Tapperhed, værdig deres gamle Krigsære, og slog tre Gange det fiendtlige Rytteri tilbage. Pfaltsgreven af Sulzbach udmærkede sig baade som Hærsfører og som Kriger. Svorsomhelst et Regiment skulde rykke frem mod Fienden, eller et andet begyndte at vakle, der ilede han om muligt hen, for at

lede det første eller understøtte det andet. Søsten blev skudt under ham, men han kastede sig paa en ny og fortsatte Etriden. Med egen Haand nedhuggede han Anføreren for de polske Hielpetropper, Oberst Przimsky, den danske Oberslieutenant Rankau og sex andre Fiender. Men af baade hans egen og hans Troppers Tappehed kunde intet udrette. Fiendens Rytteri blev vel kastet tilbage; men i det Dieblig, da det fuldkommen skulde adsplittes af det forfølgende svenske Rytteri, blev dette sidste standset ved sine egne Skandsgrave og af det hollandske Godfolks haardnakkede Modstand. Derved fik den adsplittede men overlegne Fiende Tid til bagved Hollænderne at ordne sig til et nyt, et fjerde Anfald. De udmattede og overmandede Svenskere maatte, da Aftenstumringen nærmede sig, forlade deres Stilling og trække sig endnu længere tilbage ud paa Edden. Slaget var tabt. Af 5000 Svenske vare blot 3000 tilbage, og indespærrede paa en smal Landtunge, mod Vest af en næsten tre Gange saa mandstærk, feirende Fiende, mod Ost af Havet og den udenfor Knudshoved liggende hollandske Flaade. Redning var umulig og Morgenen derpaa maatte alle give sig til Krigsfanger. Slaget havde alligevel været

blodigt. Af de overvundne Svenske laae 2000 Døde paa Marken, af Seierherrerne henved 1900.

Danmark og dets Venner haabede af dette Held meget vigtige Felger; nemlig at Seiervinderne ved Hielp af den hollandske Flaade skulde giere Landgang paa Siælland og siden ved Bistand af Kiøbenhavns Besætning fordrive de derværende Svenskere. Overflibningen kunde ogsaa være iværksat af Ruyter paa nogle faa Timer, hvorpaa de svenske Tropper sandsynligviis inden kort Tid vare blevne indespærrede i Carlstad og maaskee tagne tilfange. Men ganske imod Forventning og til største Harme for de Bundsforvandte vægrede Ruyter sig ved at overlade sin Flaade til et slikt Foretagende; og foregivende den sig nærmende Vinter seilede han kort efter til Lübeck. Sømagterne stode urokkelig fast ved den engang antagne Beslutning, ikke at lade nogen af de stridende Konger faae en bestemt Overvægt over hinanden.

Natten efter Slaget og inden de svenske Tropper endnu vare blevne tagne tilfange, satte Pfaltzgreven af Sulzbach og Gustaf Otto Stenbock sig i en Baad, og det lykkedes dem under Efteraarsmerket at liste sig igiennem den hollandske Flaade og at komme til Carl den Tiende i Korsøer. Forstørnet og maaskee sigtende til den reddede Stenbock,

udbrød Kongen: „har han taget alle Gederne, saa kunde han have taget Buxken med.“ Carl den Tiende søgte vel siden at vise Rolighed og Sengivenhed i sin Skiebne, men flere Forfattere berette dog, at Græmmelsen over Fyens Tab var saa stor, at den tildeels paaskyndte hans Sygdom og Død.

Tabet af Fyen nedstemte vel i Begyndelsen Carl den Tiendes Fordringer, men snart vaagnede paany hans forrige, næsten ubøielige Mod. Mere og mere heftede han sine Planer ved Danmark, og for der at kunne gjøre saa meget desto større Erobringer, havde han til Hensigt at afstaae Pommern for at formilde sine andre Fiender.

I December aabnedes imellem Danmark og Sverrig Fredsunderhandlinger, hvorved som Mæglere vare tilstede, paa Frankrigs Begne Terlon, paa Hollands Bogelsang og Huybert, paa Englands Fleetwood og Sidney. De svenske Gesandter foresloge, efter Carl den Tiendes Befaling, at Roeskilde-Freden skulde fornyes med følgende hovedsagelige Forandring: nemlig, at Sverrig afftod Trondhiems Amt, men fik derimod Aggerhuus Amt med Vister, Mandal og Nedencæs m. m.

Fredsmæglerne syntes disse Forbringere at være
 altfor anmassende, og Algernon Sidney viste især
 megen Uvillie mod Svenskerne. „Kong Carl den
 Tiende,“ sagde han, „skal af Norge ikke bekomme
 en eneste Tomme Jord.“ — „Nei ikke engang et
 Sandskorn,“ tilføiede Huybert. „Og,“ vedblev
 han, „om ogsaa Kong Frederik den Tredie selv
 skulde samtykke deri, saa kunne begge Republikkerne
 dog ikke tillade det; thi de maatte for nærværende
 Tid betragte sig som et Slags Formyndere for
 det nu uselvstændige og værgeløse Danmark.“ —
 Carl den Tiende havde sendt Coyet til Holland
 for med store Løfter at lokke denne Stat. Med
 Hensyn herpaa yttrede Bogelsang: om den svenske
 Konge endog sendte ti Gesandter til Amsterdam,
 saa skal han dog ikke kunne udvirke den mindste
 Forandring i vor Beslutning. — Carl den Tiende
 havde begiært Aggerhuus-Amt som et Værn for
 Bahuus-Lehn. Sidney svarede: „ved den roes-
 kildske Fred havde de Svenske forlangt Bahuus-
 Lehn som en Beskyttelse for Vester-göthland; nu
 begiærede de Aggerhuus som en Beskyttelse for
 Bahuus-Lehn; næste Gang vilde de vel begiære
 Stavanger som en Beskyttelse for Aggerhuus;
 siden ligeledes Bergen og til Slutningen Trondhiem.“
 De Svenske havde skriftlig indleveret deres For-

slag; Sidney tillod sig i Marginaen at tilføie adskillige Anmærkninger og siden at sende dem tilbage: en Fremgangsmaade, som ganske stred mod den Undseelse, den Høflighed, som man ved flige Feiligheder brugte mod hinanden. Saaledes vovede man nu at behandle det udmattede Sverrig, saaledes ogsaa Danmark, skiondt med mildere Ord. Kong Frederik den Tredie havde, især efter Seieren paa Fyen, haabet ved sine Bundsforvandtes Hielp at kunne faae i det mindste Skaane tilbage; men herom vilde begge Republikker ikke høre et eneste Ord; og da Frederik nu endog søgte at tinge imod Haager-Concertens Betingelser, begyndte man at hvidske om et i Værk værende Forbund mellem England og Holland, at, saafremt de krigende Konger indbyrdes ikke kunde forliges, skulde begge Republikker næste Foraar til Handelens Betryggelse i Fællesskab erobre og imellem sig dele Sundets Strande.

Disse vanskelig fordøielige Ytringer, denne krænkende Optræden forbittede Carl den Tiende paa det Hestigste, og han befalede sine Gesandter en anden Gang ikke at taale Saadant, men hellere afbryde Forhandlingerne. De bleve ogsaa i det samme afbrudte, men Marsagen dertil var hans egen indtræffende Død.

(Fortsættes.)

M a n s a.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 39.

Løverdagen den 27de September 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seibelinste Officin.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter Koeskilder-Freden.

(Slutning.)

Saa vidt Fryxel. — Carl den Tiendes for Danmark saa beleilige Død befordrede i en ikke ringe Grad Fredsværket; thi hans stolte Sind, hans Ubsielighed vilde upaatvivlelig endnu i lang Tid have udsat samme. De Svenske erklærede sig nu villige til at gaae ind paa den sidste Haager-Concerts Vilkaar, hvorpaa Hollænderne gave dem Løfte om at kalde deres Flaade tilbage fra Landskronas Havn, hvor den hidtil havde indesluttet den svenske. Men da Fredsmæglerne gave Frederik den Tredie Underretning om denne Svenskernes Østergivenhed, var Luren til at vise Mod-

stand kommen til ham, hvis Mod og Haab om bedre Fredsvilkaar ved de sidste Seirvindinger var hævet. Men ogsaa han maatte snart føle Hollændernes Overmod; de erklærede ham reent ud, at de vilde handle fiendtligt imod ham, hvis han ikke strax beqvemmede sig til Fred. Og i Gierningen fik Ruyter Befaling til at forlade Landstrøene, hvorved den svenske Flaade slap ud og begyndte nu at plyndre og opsnappe danske Handelskibe lige for Hollændernes Dine. Vel bevirkede Frederik den Tredies bestemte og ærefrygtsbydende Opførsel, at Generalstaterne misbilligede dette Skridt af Ruyter; men Fredsmæglerne, saavel de franske, engelske som hollandske, vedbleve ved en stolt og bydende Opførsel at krænke begge de krigsførende Nationers Vredfølelse, ligesom ogsaa tydelig at lægge for Dagen, at de mere saae paa deres egen, end paa Danmark's eller Sverrigs Fordeel. Da derfor den kloge og dygtige danske Udelssmand Hannibal Sehested, en Svigersøn af Christian den Fjerde, med overbevisende Ord havde forestillet de danske og svenske Fuldmægtige det høist Bancerende i at lade sig foreskrive Love af disse anmassende Fremmede, fattede man den fornuftige Beslutning at underhandle uden disse, og med det forsonlige Sindelag, som nu kom til at

raade, lykkedes det snart at blive enige om Freden, der kom istand i Kiebenhavn den 27de Mai 1760. Ved denne afstode de Svenske atter til Danmark Bornholm og Ironhiem og estergave deres For- dringer paa det guineiske Bytte. Iøvrigt stadfæ- stedes i Hovedsagen den Koeskildske Fred.

M a n s a.

Fire Aar af en Soldats Liv.

(Fortalt af en engelsk Officeer.)

Jeg var kun lidet over 13 Aar gammel, da jeg blev udnævnt til Fændrik, men vil aldrig nogen- sinde kunne glemme den Hentykkelse, hvormed jeg modtog Esterretningen om, at jeg nu var Offi- ceer i Armeen, og, i mine egne Tanker, den største Mand paa Jorden. Mange Aar ere henrundne siden, men dog staaer hiin Dag, maastee den lyk- keligste i mit Liv, saa tydeligt for min Grindring, som om det var igaar. Mange ere sprungne mig forbi paa min militaire Bane; Folk, som aldrig have hørt en Kugle pibe, aldrig modtaget den hæ- derlige Krigsdaab paa Balpladsen, commandere

nu Wellingtons Veteraner, hvoraf mange, som man ei engang har givet det velfortjente Hæders- tegn, ikke medbringe nogen anden Opmuntring fra deres mæisommelige Bane, end hæderlige Minder, og man bør holde det den gamle, ubelønnede Soldat tilgode, at han nærer dem med Omhed. Viss mig en eneste af de Krigere, der sægte ved Waterloo og paa Halvoen, og som, ifald det lod sig gjøre, vilde bortkaste sin Veterantitel og være den usfortjente Oberst for Armeens begunstigede Corps! — Dog, jeg vil ikke knurre — Livet er kun et Lotteri, hvori vi ikke alle kunne vente det store Lod, og det er et gammelt, men derfor ikke mindre sandt Ord, at Forsynet har temmelig ligeligt udeelt Sorger og Glæder til Alle under Solen; Skyer og Storm idag kunne bringe Solfin og smukt Veir imorgen — desuden har Gud velsignet mig med saameget Godt, at det vilde være utaknemmeligt, om jeg ikke paaskjønnede det.

Men — for igjen at komme tilbage til min Fortælling — dengang stod Fremtiden smilende for mig; jeg var Officeer ved et Corps lette Tropper, som commanderedes af min Onkel, der havde adopteret mig som sin Søn og var mig en sand Fader. Jeg blev tagen ud af Skolen, og da jeg første Gang iførte mig den hvide Kjole og staf

mine tynde Been i de hvide Beenklæder og sorte Støvletter, den Tids (1810) Galauniform, ansaae jeg mig for en Udonis. Kort Tid derefter fik vort Corps Befaling at forene sig med Wellingtons Armee, som dengang var i Portugal. Her aabnede sig altsaa den glimrende Vej, som skulde føre mig til Lykken. Natten før vi marscherede til Portsmouth kunde jeg ikke sove; under vaagne Drømme svælgede jeg i Forneielser af enhver Art. Vi indskibede os paa et Linieskib af Sir York's Flaade; efter en lang, stormfuld Overfart fik vi Lissabon i Sigte og ankrede (1811) i Tajo, som var opfyldt med Vaade, samt med Drølogsmænd og Transportskibe under engelsk Flag. Den skønne Flodbred, den prægtige Stad og Eggen deromkring, saavel som det herlige Clima, Alt forenede sig for at foregjøgle min Phantasi en Trylle-scene i Feernes Land.

Lord Wellington var netop brudt op fra sin Stilling ved Torres Vedras og hans Armee var i Hælene paa de retirerende Franske. Vort Corps tilligemed anden Bataillon af der to og halvtredstindstyvende Regiment skjødte sig at forene sig med ham, og nu begyndte jeg alt at opdage nogle af de Rædsler og Glendigheder, Krigen fører med sig. Forraadnede Liig og Madsler af Heste laae

ubegravne paa Landeveien, Stæder og Landsbyer vare øde og tomme; Byen Leyria stod i Brand da vi rykkede derind, og fremstillede et gruppvækkende Billede paa Jammer og Ødelæggelse. En af Hovedkirkerne havde de Franske brugt som HOSPITAL; nu var den opfyldt med Liig. Husene vare plyndrede; paa mange af dem vare Spaantagene asdækkede for at tjene til Brændsel. I det Huus — en Adelsmands Pallads — hvor vi vare indkvarterede, havde man gjort reent Bord overalt undtagen i Bibliotheket, thi for Begerne havde disse Vandaler intet Brug; men for Morsskabs Skyld havde de dog taget dem ud af de prægtige Skabe, skaar dem i Stykker og kastet dem omkring paa Gulvet. Den næste Rædselsscene, jeg var Vidne til paa denne Marsch, var ved Broen over en deilig speilklar Fod, som snoede sig imellem Klipper, hvor den franske Arriergarde havde gjort Holdt, men da den blev haardt angreben af vor lette Division, styrtede et Regiment Voltigeurer sig i Bølgerne og druknede for Størstedelen. I det Dieblik vort Corps kom derhen vare Bønderne ifærd med at opfiske Eigene, som de lagde, ganske afklædte, paa Klipperne; der vare tre til fire hundrede af de smukkeste Mænd, jeg nogensinde har seet. Mit unge Blod stivnedes ved dette Syn og

jeg følte en ubeskrivelig Rædsel. Ved en Bøndeby, kaldet Carripinar, stødte vi til Divisionen og bivouakerede nu paa Høiene deromkring. Her led vi frygteligt af Mangel paa Næringsmidler; i en heel Uge havde vi hverken Brød eller Brændeviin, men kun magre og seige Rationer Drekjød, som uddeelttes til Tropperne i det samme Dieblis, da Kreaturet var slagtet og blev stoppet halvt levende i Gryden; og lykkelig var Den, som endnu kunde faae fat paa et Løg, eller noget som havde en smule Liighed med Urter, til at komme i Vandet hvori dette Rædselskjød kogtes og som vi gavede Navn af Suppe. Dette Sted christnede Soldaterne med det Navn „Sulteleiren“.

Herfra rykkede Divisionen i Cantonnement ved den lille By Villa Mayor, hvor den forblev indtil Begyndelsen af Mai 1811, da Massena satte sig i Bevægelse for at beleire Almeida. Imidlertid var ogsaa vort Corps rykket frem og havde taget sin Stilling i Nærheden af Fuentes d'Onor, hvor vi ankom om Natten. Den mørkeblaae Himmel var skyfri og oversaaet med Stjerner; man mærkede ikke den ringeste Luftning, Frøer og Gjørbeen vare de eneste, som lode deres Stemmer høre i denne skønne Nats Stilhed. Den første Gang, vi vare samlede med den øvrige Deel

af Armeen, var ved denne Leilighed. Mine Kammerater syntes at glæde sig ved Tanken om vort forestaaende Dagværk. Vi kunde see Fjendens Bagtilb i Skoven og paa Høiderne foran vor Front. Min Onkel havde givet mig Befaling over en Pilet. O! hvor jeg længtes efter Daggry, medens jeg, hvilende mit Hoved paa en Soldats Tornyster, forgjeves søgte at blunde. Endelig dagedes det og endnu mindes jeg grant, hvorledes jeg, da Mandskabet traadte under Gevær, anstrengede mit Die, for, igjennem denne Sommermorgens Taage, at see de Franske; men de vare i det Hele skjulte for Diet af Træerne, og jeg kunde netop skjelne to eller tre store mørke Colonner, ligesaa stille og tilsyneladende ligesaa ubevægelige, som vi selv. Imidlertid begyndte det fjendtlige Linieinfanterie Angrebet paa Landsbyen, derpaa led Kanonerne hule Torden og nu saae vi Tropperne i vor Front, den 3die lette Division, i levende Fægtning med Fjenden.

(Fortsættes.)

J. A. Fibiger.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 40.

Løverdagen den 4de October 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinffe Officin.

Fire Aar af en Soldats Liv.

(Fortalt af en engelsk Officeer.)

(Fortsættelse.)

Denne hele Dag udgjorde vi Reserven og forbleve under Vaaben uden at udrette noget. Om Natten trak vi os til Høire paa Grund af en Bevægelse fra Fjendens Side, men om Morgenens gik vi igjen tilbage til Venstre og udviklede os i vor forrige Stilling; imidlertid havde en Brigade af vore Allierede, Portugiserne, posteret sig umiddelbart bagved os, langs med et gammelt forfaldet Steengjerde, hvorfra de begyndte en alvorlig Rode-Id, som vilde have gjort os betydelig Skade, dersom min Onkel ikke havde havt Landsnærværrelse nok til, med Fare for sit eget Liv, at ride ind paa

dem, slaae deres Geværer tilfide med sin Kaarde og derved gjøre Ende paa denne for os saa farlige Skydning. Hidtil havde vi ikke mærket noget til Fjenden, men det varede ikke længe inden en Kanonkugle hvilede hen over vore Hoveder og slog ned langt bag os. Jeg gjorde et meget diplomatisk Bif, medens den passerede, thi det var den første jeg nogensinde havde hørt. Jeg fremaandede en kort Ben til Himlen, thi dengang var jeg et ungt, uskyldigt Barn og Saadannes Benner opstige aldrig forgjeves; derpaa hvilede jeg til mig selv under heftig Hjertebanken: „Nu er Du i Krig for Alvor.“ Imidlertid var jeg dog ikke rigtig bange; men det jeg følte var en Blanding af Uengstelighed og Fornæelse: Noget, jeg aldrig siden har følt og i dette Dieblif ikke er istand til at beskrive. Jeg skottede hen til min Onkel, hørte ham koldt og roligt give sine Befalinger; derpaa hørte jeg den tunge Lyd af Cavallerie; det var en umaadelig Colonne som rykkede frem i strakt Carrière; derpaa hørte jeg atter Oberstens dybe, mandige Stemme: „Tag godt Sigte, Barn! Færdig — an — Fyr!“ Alt dette foregik i kortere Tid end et Secund; Regimentet, lutter unge Soldater, stod i Linien saa fast som en Klippe og udsendte den dødbringende Salve; da Kruttdampen

adspredtes, saae man Heste tumle sig vilddt omkring uden Ryttere, og den fjendtlige Colonne, meget fortyndet, at bevæge sig om vor venstre Flanke for at angribe de der posterede Regimenter, af hvem de fik samme varme Modtagelse og bleve tilbagedrevne med betydeligt Tab.

Fra høire Fløi droge vi nu compagnieviis tilbage igjennem en lille Skov og opmarscherede igjen paa et noget ophøiet Terrain, udsatte for en levende Kanonild. Den Officeer, som skulde commandere vor Brigade, var ikke at finde, og paa min Onkels Forespørgsel, om hvad der nu var at gjøre? svarede Generalen: „Gjør hvad Dem selv behager Oberst M—g“, hvorpaa min Onkel ligesom Dinene af et stærkt Corps fjendtligt Cavallerie trak sig tilbage over en Slette og viste, saavel ved denne Leilighed, som ved hele Dagens Operationer, den største militaire Dygtighed og koldt Mod.

Da vort Dagværk var fuldendt og Wellington havde tilbagedrevet Fjenden fra ethvert vigtigt Punct, drog han sin høire Fløi, som bestod af vor Division, tilbage til Landsbyen Frenada, hvor Regimentet posteredes bag nogle Steengjerder, med Befaling at forsvare Byen til det Yderste. Jeg erindrer endnu meget tydeligt enhver af

Dagens Begivenheder; Veiret var paa denne skønne Maidag saa blidt, som paa en Julidag i England, og da Fægtningen var tilende fastede jeg mig i Græsset, stoltere og lykkeligere, det er jeg sikker paa, end vor store General, skjøndt det var ham, som vandt Seiren ved Fuentes d'Oro. Men, hvor kunde dette sammenlignes med mine Bedrifter? — Jeg, en trettenaars Knæ, havde været i et Slag, seet Mænd falde og saares ved min Side. Og dog skulde al denne Glæde snart forvandles til Sorg ved en Bagatel, som i dette Dieblif forekommer mig selv latterlig, men dengang var alvorlig nok, da jeg den Aften maatte gaae sulten tilfængs under aaben Himmel. Om Aftenen før Bataillen havde jeg været saa heldig at faae kjøbt en halv Snees friske Æg, som jeg bestemte til Frokost næste Dag, men da Franskmændene dengang ikke vilde lade os have Madro og jeg dog ikke havde Lyst til at give Slip paa Æggene, lagde jeg dem i min Chacot og tænkte ikke mere paa dem førend henimod Middag, da jeg mærkede at Noget dryppede mig ned ad Nakken. Jeg turde neppe løfte Haanden for at sele hvad det var, da jeg frygtede for at være saaret; men da jeg saae at en Officeer, som stod temmelig nær ved mig, var færdig at briste af Latter, fattede

jeg Mod og Mand's Hjerte, og da jeg nu tog min Chacot af, saae jeg, at alle mine Æg vare i Mass og mit Hoved og Nakke i den ynkeligste Forfatning, og hvad der var det Værste, hertil kom den bittere Tanke, at, om jeg ogsaa var sluppen heelstindet fra Fægtningen, maatte jeg dog undvære baade Middags- og Aftensmad, da mine ulykkelige Æg havde været bestemte til begge Dele.

Den følgende Morgen ved Daggrø beredte vi os paa et nyt Angreb, men Fjenden forblev rolig, og denne Dag blev det mit Lod at betale Lærespenge for min Ungdom og Uerfarenhed. Jeg var paa Piket med en gammel durkdreven Superieur; vi havde kogt noget Melk med Tvebakker og sad netop med den udsøgteste Appetit af Verden, da nogle Skud lode sig høre foran vor Front; jeg, som den Yngste, blev strax sendt ud af den gamle Skjelm for at see hvad der var paa Færde, og da jeg kom tilbage vare baade Melk og Tvebakker forsvundne og jeg blev ubleet oven i Kjøbet. Men dengang var jeg endnu kun en ung Soldat, og Sligt hændtes mig ikke oftere. Saa hverdagsagtige flige Smaahændelser end ere, med saamegen Fornøielse mindes de dog efter mange Aars Forløb. Hele den Deel af mit Liv, som jeg tilbragte i hiint skjønn romantiske Land med dets Oliven- og Rork-

skove, detts pragtfulde Flods og Bjergscener og detts Landboeres maleriske Dragter, vil stedse foresvæve mig som en behagelig Ungdomsdrem.

Efter Fægtningen ved Fuentes d'Onor traf de Franske sig tilbage; vi droge til Alentejo. En hurtig Marsch paa hvilken vi passerede Tajo-floden ved Hjælp af en Pontonbro, som blev slaaet ved Villavelha, en af de meest fortryllende Egne, jeg nogensinde har seet, førte os til det sydlige Portugal, hvor Alt havde et smilende Præg; Landskabet var rigt og frugtbart, Stæderne skønne og vel befolkede; Krigen havde endnu ikke ødelagt Alentejo, og ligeindtil vi kom til Campo Major havde vi ikke fundet Spor af den; men her traf vi Saarede fra Slaget ved Albuera. Vi vare nu heller ikke meer end to eller tre Miil fra Badajos, som Franskmændene havde besat. Næste Morgen fik vi Befaling, at marschere mod denne Fæstning, og efter at vi i to eller tre Uger havde udstaaet alle de med en uheldig Beleiring forbundne Kjedsommeligheder, blev jeg sendt til Eissabon. Min Onkel, som commanderede Regimentet, var imidlertid bleven syg og ligeledes kommen til Eissabon. Skjøndt jeg var en meget ung Soldat, havde jeg dog hidtil med Berømmelse udstaaet Krigens Besværligheder, men jeg havde ogsaa havt

en god Stette i min Onkels Raad og Bistand, hvorpaa jeg nu ganske maatte gjøre Afkald, da han var kaldet til et militairt Hverv i England, hvorhen jeg ikke kunde følge ham. Ungdommens Sorger ere vel af kort Varighed, men de ere ogsaa bittere. Mangen Kummer og Hjertesorg har jeg havt efter den Tid; men aldrig har jeg felt noget som lignede min Smerte, da min Onkel reiste. Solen gif just ned da han indstibede sig, og da Chalouppen, som skulde sætte ham ombord, var af Sigte, forekom Verden mig som en Ørk, hvor jeg stod ene og forladt; men en Kammerat med hvem jeg omgikkes meget i den Uge, jeg endnu maatte tilbringe i Lissabon, saavel som den vakre Familie, hos hvem jeg var indquarteret, trøstede mig saa godt, at jeg snart glemte min Sorg; faa Dage efter kjøbte jeg mig en Hest, og belovede mig til min Tilbagereise til Regimentet, i det bedste Humeur af Verden.

Vi vare syv Officerer, med to hundrede Mand under vor Befaling, som skulde slutte os til Arméen; men lykkeligere og muntre Svende kunde aldrig træffe sammen; vi loe, spøjte og fastede alle Bekymringer bag os. Belsignede som vi vare med Helbred, Ungdom og Kraft, var Pengemangel ikke engang i Stand til at forknytte os, skjøndt

jeg blev nødt til at feie mit Uhr ud i Coimbra for at blive flot; men hvad brød jeg mig dengang om Uhr og Tid? det første gif aldrig, thi jeg havde fordærvet det, og paa den Sidste tænkte jeg aldrig. Tiden, meente jeg, havde lang Veie at løbe inden den kunde naae mig, og jeg trodsede den.

Paa denne Marsch besørgede en af mine Kammerater, som var fedt i Ostindien, Indkjøbet en Dag, da vor fælles Kasse var svunden ind til en Daler, og da vi ikke havde en Bid Brød, gif han til den nærmeste By for at tilveiebringe noget; han kom tilbage med et glædestraalende Ansigt og gned sig i Hænderne af lutter Tilfredshed med sin gode Handel, hvoraf vi droge den Slutning, at han havde Brødposen fuld af Brød; men til vor Forbauselse saae vi ham udpakke en uhyre Mængde grønne Hvidleg, som han havde tilkjøbt sig for hele vor Pengebeholdning. Moses og hans Handel med de grønne Brillen, i Goldsmiths Bog „Landsbyepresten i Bakfjeld,“ var Intet herimod at regne; thi Præsten og hans Familie havde, saavidt jeg mindes, spist til Middag, men vi vare fastende og havde gjort en lang Dagmarsch, uden nu at have andet i Vente end Hvidlegssuppe og seigt Orefjød. Da imidlertid den første Misforneielse var overstaaet, loe vi ret hjerteligt af vor Indianer og den hele Historie. Staffels Fyr! han blev dræbt paa Retraiten fra Burgoß, hvor en stor Deel af Bore maatte bide i Græsset.

(Fortsættes.)

S. A. Fibiger.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 41.

Løverdagen den 11te October 1845.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Fire Aar af en Soldats Liv.

(Fortalt af en engelsk Officeer.)

(Fortsættelse.)

Da vi ankom til Armeen, gif Enhver til sit Regiment; det, hvortil jeg hørte, contonnerede nu i en elendig Landsby i det nordlige Portugal, ved Grændsen af Spanien. Jeg blev modtaget særdeles venligt af alle mine Vaabenbrødre, der kappedes om at vise mig Dpmærksomhed. Jeg har i mit hele Liv maaskee aldrig følt mig lykkeligere; i Betragtning af min Ungdom har man over med mine ungdommelige Uglspilsstregere, hvortil endog mine ældre Kammerater opmuntrede mig.

Kort Tid efter bevægede Armeen sig fremad, men der hændtes intet andet af Bigtighed, end

det for os saa glimrende Slag ved El Bodon, i hvilket det 5te og 77de Regiment udmærkede sig hæderligt, hvorpaa Armeen rykkede i Winterquar-
 teret. Vor Divisjon blev indquarteret i Penamacor, en By i det nordlige Portugal, smukt be-
 liggende paa høie Bakker. Her tilbragte vi nogen Tid det behageligste Liv af Verden; thi da der var
 overflødig Bildt, morede vi os næsten daglig med Jagten. Om Aftenen var der steds et lille Partie
 hos en eller anden af Officererne, hvorfra vi i Almindelighed vendte hjem i et ypperligt Humeur
 og halvberusede af Viincandel og Cigarer. Tre Gange om Ugen samlede vi i Divisionens Klub,
 som af den tydske lette Bregade var oprettet i et æde Kloster, hvor vi morede os med Musik, Dands,
 Kortspil og — en Pharaobank naar vi havde Lyst til at tabe vore Penge. To militaire Musikcorpsfer
 udførte Dandsmusikken, og i et dertil indrettet Bærelse beværtede en af Marketenderne med alle-
 slags Forfriskninger for billig Betaling. Til mangan vild og gal Scene har jeg i denne Klub
 været Vidne, og stundom har jeg maaskee ogsaa været virksom Deeltager deri, men aldrig udartede
 disse Scener til virkelig Strid; alt var kun livs-
 glad Opbrusning af Sundhed, Ungdom og Mun-
 terhed; vore Generaler og Stabsofficerer forenede

sig her med os og toge Deel i alle vore Fornøielser, ligesom de i Felten ærligen deelte alle vore Besværligheder og Savn.

Medens vi opholdt os i denne Egn foresaldt nogle høist mærkelige Snigmord: flere Morgener efter hinanden fandtes, umiddelbart uden for Byen, Eigene af adskillige Bønder og Bønderqvinder, paa hvem man havde overskaaret Halsen; dette Uvæsen blev tilsidst saa alvorligt, at vi vare overbeviste om, der maatte være en Røverbande i Egnen, som dog aldrig angreb nogen af os, naar vi, hvilket ofte var Tilfældet, om Natten gik ubevæbnede hjem. Vort Regiment fik derfor, i Forening med et Andet, Befaling til, i adskillige Miles Omkreds at gjennemsoge Egnen, hvis Bjerger vare tæt bevorede med Træer og Buskværter og derfor vel skiktede til at skjule slige Bander; men skjendt vi fortsatte Gjennemsegningen nogle Dage, opdagede vi ikke saameget som en Røverbule; imidlertid lod det dog til, at Morderne derved bleve affrækkede fra deres blodige Foretagender, thi saalænge vi endnu forbleve i denne Egn tildrog der sig ikke oftere noget lignende.

Rjede af vort uvirksomme Liv begyndte Klubben og vore andre Fornøielser at tabe Tiltrækningskraften for os, og vi modtog derfor med For-

noielse, skjøndt det var i Januar Maaned, Befaling at rykke frem, for at dække Ciudad Rodrigos Beleiring. Vi bleve nu indquarterede i Byen Pago i Spanien, hvorfra vi afgave fire Officeers-piketter, af hvilke de tvende meest bortfjernede vare posterede to spanske Mile fra Byen, paa de høieste Puncter af Bjergpasser, der vare bedækkede med sex eller syv Fod høi Sne. Vi lede meget af Kulde; Sneen maatte bortryddes førend vi kunde anlægge Arnesteder til Vagtilden, hvorom vi da forsamlede os og brændtes paa den ene Side medens vi frøs paa den anden. Disse Vagter vare, især om Natten, i høieste Grad kjedelige og triste, Ulvenes uophørlige Luden bidrog heller ikke lidt til at gjøre vor Stilling uhyggelig, skjøndt de aldrig nærmede sig til os. Tjenesten var ogsaa temmelig streng, thi vi kom paa Vagt hver tredie Nat, og jeg mindes endnu, med hvilken behagelig Følelse og hjertelig Velkomsthilsen jeg stedse modtog den Officeer, som afløste mig, saavel som det fortrivlede Blik hvormed denne overskuede det vinterlige Opholdsted, hvor han skulde tilbringe de næste fire og tyve Timer. Der var iøvrigt i denne Egn en fortræffelig Snekpejagt, som vi benyttede naar vi ikke havde Tjeneste, og foruden den Morstab, den forskaffede os, bidrog den tillige betydeligt til

at forbedre vort Bord, som just ikke altid var det overflødige, og naar vi om Aftenen, i en af Landsbyens usle Hytter, sad omkring den lystige Ild, spiste, drak og morede os, misundte vi ikke Kongen hans Edberduns Seng; thi vi sov ligesaa sødt i vor Stue med Leergulv, som Fyrsten i sit Marmorpallads.

Den Tapperhed, vore Kammerater viste ved Beleiringen af Ciudad Rodrigo, som capitulerede, fritog os endelig for vor kolde Tjeneste, og vi vendte tilbage til Penamacor, hvorfra vi snart atter droge mod det sydligere Portugal over Tajo, og ligesom første Gang ved Villavelha. Pontonbroen var her slaaet over et særdeles skjønt Partie af denne smukke Flod, som slynger sit selvklare Vand mellem stolt optaarnede Klipper, paa hvis Tinder Ornen bygger sin Rede; Veien til Nizza paa den sydlige Side snoer sig opad et Bjerg, og, saaledes som jeg saae den, bedækket med vore Tropser, hvis Vaaben gave Gjenskin af Middagsolen, var Scenen i Sandhed malerisk skjøn. Vi opholdt os ikke længe paa noget Sted før vi naaede Elvas, hvor vi bivouakerede i en Olivenskov udenfor Byen, umiddelbart under det berømte Fort La Lippe, som ansees for at være et af de stærkeste i Europa. Elvas er en anseelig og smukt

beliggende By med en prægtig romersk Vandledning, som endnu forsyner den med Vand.

Her blev Armeen foreløbigen sammentrukket for atter at foretage Badajos's Beleiring, og efter et Par Dages Rast satte den tredie lette Division sig i Bevægelse for at tilbagedrive den franske Avantgarde. Den første, sjette og syvende Division, saavelsom hele Cavalleriet, passerede Floden Guadiana paa en Pontonbro og marscherede mod Badajos for at hindre Marschal Soult i at komme Fæstningen til Undsætning. Sir E. Graham commanderede denne Arme; i nogen Tid forholdt den sig uvirksom og indquarteredes i nogle Landsbyer, omtrent otte spanske Mile fra Staden Eslerena, som var besat af Fjenden. En Morgen fik det lette Infanterieregiment, hvorved jeg stod, pludselig Befaling at marschere til denne Stad og forsøge at overraske og tage de der indquarterede franske Tropper tilfange. Obersten for vort Regiment commanderede hele det dertil bestemte Corps, som bestod af dette Regiment, et hundrede tydske Riffelskytter og to Amûsetter; Dagen egnede sig godt til et saadant Foretagende, da det skylregnede, og der er ikke Tvivl om, at dersom vi vare vedblevne at marschere tvært igjennem Landet, uden at gjøre Holdt før end Merket faldt paa, vilde det have lykkedes; men Obersten fulgte efter en ham meddeelt Befaling (hvorom jeg siden er kommen til Kundskab), den almindelige Landevei, gjorde om Middagen Holdt i en Landsby og gav derved en forrædersk Bonde Tid til at underrette Franskmændene om vor Ankomst. Henimod Aften satte vi os igjen i Bevægelse, i den Hensigt at overfalde Byen ved Daggry; men da vi naaede vort

Bestemmelsessted vare Fuglene floine bort, hvilket vi burde have forudseet. Vi havde altsaa havt en lang og trættende Marsch til ingen Nytte. Smidlertid trøstede vi os med det Haab, her at holde Rastdag for at hvile paa vore Laurbær; men netop da vi vare ifærd med at gaae tilfængs blæstes der Appel og vi fik Befaling til viebliklig Afmarsch, da der var kommen Efterretning om at Marschal Soult rykkede frem i Zilmarsch. Vi maatte nu marschere den hele Nat, hvilket i Forening med den foregaaende Dags Anstrengelse var vel meget at udholde. Jeg for mit Vedkommende bevægede mig mekanisk fremad, glidende og snublende ved hvert Skridt, og jeg var saa træt og sulten, at jeg neppe kunde følge Colonnen. Heldigviis var det en behagelig Nat, men Intet kan dog sættes i Sammenligning med det Anstregende ved en Natmarsch. Lad mig om Dagen plages af Støv og Hede, naar jeg blot om Natten maae faae Lov til at sove; Naturen, Gns egen Tilbeielighed, Alt siger os, at denne er Menneskets rette Hviletid, baade fra hans Legems og hans Mandsarbejder, og ingen andre end Ugler, Flaggermuus og de, hvis Handlinger stye Dagens Lys, burde snige sig omkring om Natten. Efter dette uheldige Foretagende tilstod Sir T. Graham os et Par Dages Hvile, hvorpaa han atter var bestemt til at gjøre endnu et Angreb paa Clerena, som nu var besat med omtrent 5000 Mand franske Tropper under Marschal Soult. Den Dags Morgen, da dette Angreb skulde iværksættes, bleve vi sammentrukne udenfor en Landsby, omtrent fem spanske Mile fra Clerena. Endskjøndt jeg dengang var for ung til at tænke over slige Ting, og nu

er gammel nok til at være varsom med at bedømme Andres Forhold, uden at kjende deres Bevæggrunde, forekommer det mig dog besynderligt, at man kunde antage, at en General som Soult og saa aarvaagne og forsigtige Fjender som Franskmændene skulde være ubekjendte, baade med vor Nærhed og vore Planer. Om Formiddagen bivouakerede vi, og hvad mig selv angaaer, da tænkte jeg saameget paa mine egne Sorger, at jeg kun lidt bred mig om Armeens Bevægelser. Jeg havde en Hest som var brudt i Ryggen, og da jeg bar Tvivl om dens Helbredelse, solgte jeg her det stakkels Dyr til en spansk Muulæseldriver for to Pakker Cigarer, skjendt jeg aldrig røg Tobak; paa denne Maade skåte jeg mig ved een af mine Sorger, og da, om Aftenen, Armeen fortsatte sin Bevægelse, var jeg igjen saa lykkelig som Nogen.

(Fortsættes.)

J. U. Fibiger.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 42.

Løverdagen den 18de October 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Fire Aar af en Soldats Liv.

(Fortalt af en engelsk Officer.)

(Fortsættelse.)

Vi marscherede hele Natten gennem en aaben, flad Landstrækning, med Cavalleriet paa den ene og Artilleriet paa den anden Flanke. Noget før Dagbrækningen, netop paa den Tid af Natten da det er mørkest, var Sir Graham med sin Stab redet udenfor Fronten, hvor der blev fyret paa ham af en af vore egne Bedetter, som formedelst Mørket ikke havde kunnet kjende ham, og idet han galloperede tilbage begyndte Mandskabet en levende Tirailleurlid, da de stode i den Formening, at det var fransk Cavallerie som huggede ind, hvorved der opstod en saa panisk Skræk og Uor-

den, at jeg aldrig har seet Mage dertil. Flere bleve dræbte eller saarede; vor Underlæge blev dræbt, Regnskabsføreren skudt igjennem Armen, og mærkeligt var det, at disse to Civilembeds mænd vare de eneste af Regimentets Officeersclasse, som bleve Offere for denne sørgelige Feiltagelse. Da der igjen var bragt Orden tilveie og Dagen bred frem, opdagede vi, at de Franske vare dragne bort fra Elerena; men for at man dog ikke skulde kunne sige, at vi ganske forgjeves vare komne hertil, sendte vort Artillerie endeel Kugler ind i den forsvarløse By, hvor der ikke var saameget som Skyggen af en Fjende og hvor de Laurbær, vi vandt, indskrænkede sig til en gammel Kones Død, som foraarsagedes ved en af vore Kugler. Disse forskjellige ulykkelige Hændelser, i Forening med den Ubehagelighed, at de Franske undgik os, saavel som en skarp Befaling vi modtog fra Corpsets Chef, i Anledning af hvad han behagede at kalde „Troppernes Mangel paa Sikkerhed,“ forstemte os i nogle Dage, saameget mere, som baade Doc-toren og Regnskabsføreren vare Regimentets Indslinger, og den Førstes Død virkelig gif os alle nær til Hjertet.

Kort Tid efter forlode vi Elerena, og da de Franske havde samlet en tilstrækkelig Styrke, ryk-

fede de frem for at undsætte Badajos og hæve
 Beleiringen. Vi trak os tilbage til Sletten ved
 Albuera, hvor vi indtoge omtrent samme Stilling
 som Beresford's Armee tidligere havde havt. Der
 var endnu Spor af Slaget og vi bivouakerede paa
 en Jordbund, som var besaaet med Fragmenter
 af franske og engelske Munderinger, Skilte til
 Chacoer, gamle rustne Geværer, Kugler og Men-
 neskeknokler. Dette Sted syntes ret at egne sig til
 Balplads, og vi ventede sikkert, om en Dagstid
 eller to at bestaae en Prøve, og da vilde vi have
 fægtet som de, der ere Seieren visse; thi vi vare
 underrettede om, at Wellington selv vilde anføre
 os. Imidlertid blev Badajos samme Aften indta-
 gen med Storm; det var et skjont, mildt Veir;
 Himlen over os tindrede af Stjerner, og Land-
 strækningen var, saalangt Diet kunde naae, be-
 dækket med Bagtblus, omleirede af vore udmattede
 Soldater, som med stolte Ord talte om det for-
 ventede Slag, thi vi vidste at de Franske kun
 vare fjernede en Dagmarsch fra os. Efterhaanden
 havde vi alle lagt os til Hvile; Bagtilden, med
 Undtagelse af Piquetternes, begyndte at udsluf-
 kes, en dyb Stilhed var udbredt over Bivouaken,
 da pludselig de dybe, tunge Dron af Kanonskud
 afbrød denne yndige Nats Hvile. I et Dieblif

vare vi alle paa Benene og tusende Stemmer gjentog: „thø“, — „hør“, — „nu begynder det“, — „nu ere de isærd dermed“, — „det lykkes bestemt“, — og med Følelser af en i høieste Grad ængstelig Forventning lyttede vi efter den nu hørlige Knalden af Geværskuddene, som i korte Mellemrum døvedes af Kanonerens Torden, hvilken bestandig led fra samme Kant. Vi vidste, hvor vigtigt Udfaldet af denne Nats Begivenhed maatte blive, og sølgelig vare vi ikke ganske uden Frygt, skjøndt vi dog vare sikre paa Seieren; thi Han var der jo, Wellington selv, og ingen brittisk Soldat har nogensinde seet ham paa Balpladsen, uden at have en Følelse om, at Seier og han vare uadskillige; hvor han viste sig med sit kolde, rolige Smil, hed det stedse, „Na der er han, nu er det rigtigt“, og uden at ændse Faren eller Fjendernes Mængde styrtede vi frem mod deres stærkeste Stillinger. Saa stor var Soldatens Tillid til hans Talenter og Krigslykke, og dette var ikke alene den Meniges, men ethvert Individ's grundfæstede Følelse for denne General; vi fulgte ham, vi strede for ham; men, omendskjøndt han havde vor ubegrændsede Tillid, kunde han dog aldrig vinde vor Kjærlighed, thi han gjorde aldrig noget for os.

Næste Morgen bleve vi glædedrukne ved Efterretningen om det heldige Udfald af Stormen paa Badajos. Fæstningen var nu i vore Hænder, den franske Armee trak sig tilbage og vi rykkede ind i særdeles behagelige Qvarterer i den smukke portugisiske By Borba, hvor vi forbleve henved tre Uger. Denne af Oliven- og Korkskove omgivne By er, ligesom alle andre Stæder i Alentejo, reenlig og velbygget; Indbyggerne synes at være af en ganske anden Race, end de i de nordlige Provindser. Imidlertid ophørte den Behagelighed, at have gode Senge i reenlige Huse, da vi fik Befaling at trække os tilbage over Tajo ved Villa-Velha, og idet vi atter droge mod Nord gjorde vi Holdt ved Castello-Branco, en stor og smukt beliggende Stad, men som blev belagt af hele vor Division, omtrent 6000 Mand, hvorfor ogsaa vore Qvarterer her vare indskrænkede og slette; vi maatte selv see til at gjøre os Opholdet saa behageligt, som muligt, om Dagen med at gaae paa Jagt og om Aftenen i muntert Vennelag ved et Glas Viin.

Med særdeles Tilfredshed modtog vi Befaling til at rykke længere frem og foreløbig trække os sammen i Nærheden af Ciudad-Rodrigo. Vore Qvarterer havde nylig været saa jammerlige, at jeg var hjertelig glad ved, igjen at komme til at leve

paa Zigeunerviis og bivouakere under Guds frie Himmel. Den yndige Vaars milde og balsamiske Luft, det rene og sunde Klima og den med Dverge bevoxede Plet, hvorpaa vi vare leirede, omgivne af en Egn, der var saa tæt bedækket af vild Thimian og andre Krydderurter, at Luften ved ethvert af vore Skridt blev svangret med Velugt: alt dette oplivede Manden i den Grad, at den blotte Tilværelse var Belyst, ikke at tale om, at vi vare paa Nippet til at trænge ind i Spanien, hvor vi kunde vente, atter at møde en Fjende, som vi nu i nogen Tid ikke havde seet. Alt forenede sig, for at gjøre os fuldkommen lykkelige, og ved en Revue, som Wellington holdt over Armeen saa Dage før vor Afmarsch, slog hvert Hjerte heit af Haab og Forventning, ja Generalen selv syntes at dele disse Følelser.

Vi satte os nu (1812) i Bevægelse mod Salamanca. Landskabet imellem denne Stad og Ciudad Rodrigo er tæt bevoret med Skov af eviggrøn Teg. Vi mødte ingen Modstand, ja vi saae ikke engang en Fjende før den samme Dag, da vi naaede vort Bestemmelsested.

Den Forventning, hvormed jeg nærmede mig hiiu berømte Stad, er mig uforglemmelig, saavel som den Aften, da vi gjorde Holdt paa nogle

Høie i tre engelske Miles Afstand fra den, og da Floden Tormes, som slynger sig frem gjennem en Staden omgivende Slette og beskyller dens Mure, pludseligt viste sig for mit Blik. Jeg saae nu ogsaa af og til smaa blaalige Røgskyer hæve sig fra de fjendtlige Batterier og blande sig med Astenreden. Denne Scene var saa henrivende skøn, at den overgik alt hvad min ungdommelige Phantasie nogensinde har foregjøget sig. Med Henrykkelse beskuede jeg den, og da Natten faldt paa kunde jeg ikke lukke et Øie af Længsel efter næste Daggry, der skulde, som jeg haabede, see vor Division rykke ind i Salamanca; men heri tog jeg feil, thi da de Franske havde efterladt sig en Garnison i nogle befæstede Kloostere, som beherskede den over Torme førende Bro, maatte vi gjøre en betydelig Omve til Høire, og passere Floden ved Hjælp af et Badessted, fire eller fem engelske Mile paa den anden Side af Salamanca. Den sjette Division blev sendt til Byen for at besætte den, medens vi og de andre Divisioner maatte bivouakere i en Skov, omtrent i to engelske Miles Afstand.

Den følgende Dag vandrede jeg omkring i Byen med flere af mine Kammerater; vi bleve virkelig i høi Grad overraskede af dens imponerende Udseende. Den skønne aabne Plads, som den har

tilfælles med alle spanske Stæder, jeg har seet, omgives af en Buegang, hvori der er anbragt Kaffeuse og Boutikker, som frembyde al den i stærkt befolkede Stæder sædvanlige Larm og livlige Færsel. Her stod en Klynge Officerer og gjorde sig tilgode med de Forfriskninger, Udsalgstæderne frembode, hist stode Bønder, som salbede deres Sæd og Fødevarer, og i al denne Surlumhei lagde man neppe Mærke til Tordenen af de Franskes Kanoner, skjøndt disse ikke vare 300 Alen fra Torvepladsen. Men paa hiin urolige Tid gjorde en saadan Musik ikke noget synderligt Indtryk, i alt Fald tjente den kun til, som Afsværling, at forheie en Nydelse, der i og for sig selv havde saa meget tiltrækkende for unge Mennesker, især for os af Kriegerhaandværket. Vi nøde alle et Zigeunerlivs Behageligheder i et af Jordens skjøneste Lande, og denne Nydelse forædledes ved den Overbeviisning, at vi, ved at fere Krigen i et fremmed Land, afholdt Gjendens Sværd fra Fødelandets Grændser og derved erhvervede os Krav paa dets Taknemmelighed; tillige felte vi os stolte af at beseire den hidtil uovervundne, franske Soldat.

(Fortsættes.)

S. A. Fibiger.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 43.

Løverdagen den 25de October 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Fire Aar af en Soldats Liv.

(Fortalt af en engelsk Officer.)

(Fortsættelse.)

Vi førte ikke Telte med os, og vore Løvhytter vare just ikke de hyggeligste Boliger naar Regnen skyllede ned strømmeviis; men da vi havde glade Hjerter og et muntert Sind, lagde vi neppe Mærke til de Styrtebade, for hvilke vi saa ofte vare udsatte. Smukt Veir gjorde derimod Bivouaken til et særdeles behageligt Opholdssted, og naar jeg dengang, træt og mødig, laa henstrakt paa et Straaleie, havde jeg en sødere Søvn, end jeg nogensinde siden har nydt i min gode magelige Seng, omgiven af enhver mulig Bequemmelighed i det kjære England. Mangel paa tilstrækkelig

Søvn og Proviant vare de eneste Under, vi havde at bekæmpe. „Velsignet være den Mand, som opfandt Søvnen,“ siger Sancho Pansa; og sandt er det: Søvnen mætter vor Hunger, slukker vor Tørst, lader os glemme Sorger og Bekymringer og gjør den usleste Tigger lige med den mægtigste Konge paa Jorden. I den fornævnte Bivouak bleve vi indtil den 19de Juni, da de Franske havde sammentrukket en betydelig Styrke, hvormed de vilde undsætte de af dem besatte Forter; vi rykkede derfor frem, for at tage vor Stilling paa en Række Høie, fire Mile fra Salamanca. Medens vi saaledes bevægede os fremad saae vi ikke det Mindste til Fjenden; men adskillige Granater, som Tid efter anden pøb over vore Hoveder og opkastede Jorden tæt bagved os, hvor de sprang, gave os tilstrækkelig Underretning om hans Nærhed. Da vi endelig havde bestøget Høiene, saae vi den franske Armee, 25000 Mand stærk, bivouakerende foran os, med en Landsby paa hver Fløi, hvilket var alt hvad der dækkede dens Stilling. Vi befandt os lige ovenover Franskmændene, og de kunde intet see, hverken af vor Styrke, eller vore Bevægelser, hvorimod vi ganske beherskede dem med vort Artillerie og kunde iagttage hver enkelt Soldat af deres hele Styrke, saa at det, idetmindste om Dagen, var

dem umuligt, ubemærkede at flytte en Fod. Vort Regiment stod paa Pilet hele Natten, ganske nær ved Fjendens Forposter, og ventede at blive alvorligt angrebet, naar det dagedes; men dette skete ikke; Franskmændene beholdt deres Geværer sammenhobede i Pyramider og lode sig ikke forstyrre i deres Madlavning. Først henimod Aften bemærkede vi, at en enkelt fjendelig Dragon galopperede op mod Toppen af en, til Høire for os værende, betydelig Høi, som ikke var bleven besat af os, uagtet man derfra kunde overse vor hele Stilling; til denne Dragon sluttede sig snart andre, og saaledes vedblev det efterhaanden, indtil Høien var besat af en betydelig Styrke, saavel Infanterie, som Cavallerie. Imidlertid foregik der heller intet videre den paafølgende Nat; mod Daggry den 22de bleve vi afløste af et andet Regiment og satte os i Bevægelse, for, efter vor Formening, at støde til Divisionen; men da vi ankom til det Sted, hvor Brigaden laae i Bivouak, fandt vi den under Vaaben, og vi rykkede nu, i Forening med den, omtrent en Miilsvei fremad, hvorpaa vi gjorde Holdt og opmarscherede i een Linie, idet vi fik Befaling, at fortsætte Fremrykningen og holde os færdige til Angreb. Jordsmonnet hævede sig gradviis hen imod Fjenden, hvilket

hindrede os i at see ham; men snart begyndte Musketkuglerne at pibe os om Ørerne og gøre Nabninger i vore Rækker. Det viste sig nu, hvad der af os skulde udrettes, nemlig at fordrive Fjenden fra den Høi, vi Afstenen iforveien havde seet ham besætte. Under hans vedholdende Ild rykkede vi frem, saa koldblodige og rolige som paa en Parade, uden at løbne et Skud; men da vi havde nærmet os de skjæggede Franskmænds Rækker paa en Afstand af 15 Alen, brøde vi ind med fældede Bajonnetter og et godt engelsk Hurra, og feiede dem som en Vind ned af Høien. Nu gjorde vi Holdt og lode Mandskabet lægge sig fladt ned, da Fjenden aabnede, paa 150 Alens Afstand, sin Ild fra den ene Landsby. Vor Hensigt var imidlertid opnaaet, og vi trak os derfor snart tilbage bag Høien, hvor vi vare beskyttede for Virkningen af Fjendens Ild, som nu ogsaa ophørte. Vi gjorde Regning paa, at Fjenden ikke vilde vedblive at forsvare sin usorbeelagtige Stilling, og vor Forsventning gif ogsaa i Opfyldelse; thi ved Solens Nedgang affyrede han to Kanonskud over vore Hoveder, og næste Morgen var der ikke en Franskmand at see, undtagen dem, der vare faldne i Fægtningen og endnu laae ubegravne.

Krigen frembyder sandelig et sorgeligt Skue for det endnu ikke ved Vanen hærdede Dø: Medmenneskers plyndrede og lemlæstede Liig, adspredte hist og her, Bonden forjaget fra sin fredelige Hytte og Jordens Brede tilintetgjort, idetmindste for dette Aar, Landsbyer i Ruiner, og den bortdragende Fjende ligesaa veltilfreds med den Glendighed han efterlader sig, som vi, de Ulykkeliges Venner og Bundsforvandre, vare ligegyldige derved; og dog er Soldaten, skjøndt hærdet ved Vanen, langt fra at være grusom og felesløs; men vant til, i sin Tjeneste at skue Døden i enhver Skikkelse, tænker han ikke paa den Jammer, som han udbreder i et Kald, han deler med Konger og Fyrster; Kanonernes Torden, den frigeriske Musik, de glimrende Uniformer, Alt bidrager til at gjøre ham sløv for de Ulykkeliges Glendighed. O! hvor ere de nu, disse engang saa fredelige Hytters Beboere? Maaſkee omkomne af Mangel og Nød. Vi marscherede igjennem den ødelagte Landsby en Ugeſtid efter, men fandt kun sorte og forbrændte Mure, ikke en Sjæl var vendt tilbage til sit Hjem; Alt var Dø og Tomhed. Krigen havde, liig Orkenens fortærende Sammuvind, aandet over Egnen og ikke efterladt andet end sit glødenbe Spor. Men hvortil nytter nu al

min Moralisering? Dengang tænkte jeg ligesaa lidet over denne Gjenstand, som det Dyr, der bar vor Bagage; min Indbildningskraft lod sig kun vække ved Forestillingen om en god Frokost og Behageligheden af et Stykke reent Linned, begge Dele Luxusartikler, vi i adskillige Dage havde savnet, men nu vare sikke paa, igjen at komme i Besiddelse af, naar vi kom tilbage i vor gamle Bibouak ved Salamanca, hvor vi havde efterladt vor Bagage og, til vor store Glæde, indtraf noget for Merkningen.

Efterat Forterne havde gjort en deres tappre Besætninger værdig Modstand, og der neppe var paa dem forbleven Steen paa Steen tilbage, overgave de sig, og nu rykkede vi frem til Dueros Bredder, hvor vi indquarteredes i nogle Landsbyer, indtil nogle faa Dage før Slaget ved Salamanca, da vi fik Befaling at bortsende vor Bagage og atter at gaae tilbage over Tormes, paa hiin Side af Salamanca, hvor vi traf os til Heire, ligeover for den franske Armee, som søgte at omgaae os og ad Vandveien til Ciudad Rodrigo at falde os i Ryggen. Den 21de Juli manøvrerede de to Armeer i Sigte af hinanden og indenfor Kanonskuds Afstand. Det var virkelig en skjøn Scene; Lyden af en let Kanonade

og Blækernes Seværlid, i Forbindelse med den spændte Forventning om et morderisk Sammenstød, hvori hver enkelt Mand i begge Hærene var sat, gav det Hele noget Interessant, som man bedre kan føle end beskrive. Natten tilbragte vi i en Skov, i det frygteligste Tordenveir jeg har oplevet; saa skrækelige vare Lynene, at skjøndt Regnen styrte ned i Strømme, forlode dog Størstedelen af Soldaterne det farlige Ly under Træerne og begave sig, for Sikkerheds Skyld, ud paa aaben Mark.

Det er en mærkelig Omstændighed, at næsten alle Wellingtons Seire tilfægtedes Dagen efter stormfulde og tordensvangre Nætter, og at de i Almindelighed indtraf paa en Søndag. O! hvor ganske anderledes tilbragtes ikke disse Helligdage af vore fredelige Landsmænd i Hjemmet, forsamlende i Bøn til den Gud, hvis Dre er ligesaa aabent for Soldaten, naar han i Slagets Hede opsender et Hjertesuk, som for den rolige og fredelige Menighed af Frænder og Venner, der hjemme, i Tempelets Helligdom, med Underlighed anraabe om Sønnens eller Mandens Frelse, maaskee i samme Dieblif, da han ved Sværdet eller en Kugle stedes for sin Dommers Trone. Vore Soldater syntes ogsaa at have lagt Mærke til denne Om-

stændighed og paa en saadan Dag at være bedre oplagte til at kæmpe. „Jo bedre Dag, jo bedre Død“ — har jeg ofte hørt dem sige. De glimrende Seiervindinger ved Salamanca, Vittoria og Waterloo tilfægtedes alle paa en Søndag, efter at det den foregaaende Nat havde været Regn og Tordenveir.

Om Morgenen den 22de Juli brød den skjønneste Dag frem; i nogen Tid marscherede vi, ligesom Dagen i Forveien, i samme Retning som Fjenden, indtil vi noget over Middag fik Befaling at gjøre Holdt, udvikle Colonnerne til Høire og rykke frem i Stormskridt under en alvorlig Regn af Kugler og Kardætsker. Men jeg vil ikke forsøge paa at beskrive, hvorledes vi vandt denne Seier, som var en af de hæderligste og maaskee den meest afgjørende, vi nogensinde have tilkæmpet os; thi den medførte Ophævelsen af Beleiringen for Cadix, befriede en stor Deel af Halvøen og gav Spanierne Leilighed til, atter at samle og organisere deres slagne og adspredte Hære. Os aabnede den en Vej til glimrende Erobring, som vor store Hærfører ikke undlod at benytte.

(Fortfættes.)

J. N. Fibiger.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 44.

Løverdagen den 1ste November 1845.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Fire Aar af en Soldats Liv.

(Fortalt af en engelsk Officeer.)

(Fortsættelse.)

Det Blodbad, hvis Virkninger Balpladsen fremviste Dagen efter Slaget, havde været skrækkeligt. Sikkert var Fjenden besejret, men stolt havde han ført Striden og ærefuldt vedligeholdt den Hæder, han tilforn saa ofte havde tilkæmpet sig. Være den som Være bør! med al sin Stortalenhed og Pral er Franskmændene en brav Soldat og en Fjende, som det baade er en Være og en Fornøielse at slaae.

Vi begyndte nu vor Marsch til Madrid, Spaniens Hovedstad. Ofte havde vi talt om at drive Franskmændene ud af Spanien, omendskjøndt det, i vore

ædrue Drømme, aldrig var faldet os ind, at noget saadant i Virkeligheden vilde skee; men nu, berusede af vor Seier, ansaae vi Intet for umuligt. Den første Stad af nogen Betydenhed, vi kom til, var Segovia. Det Taarn i Segovia, hvor Gil Blas angives at have været fængslet, den raae og ede Egn, han overskuede fra sit tilgittrede Vindue, beviste hvor noie Forfatteren var bekjendt med enhver Plet af det Land, hvor han hensatte sin Helt. For Dennes Skyld betragtede jeg Segovias Taarn med samme Deeltagelse, som om han virkelig havde været til, og hvo har ikke med Fornøielse læst Bogen? Hvor træffende har ikke Le Sage skildret Konger og Ministre, Prindsen og Bønder, saaledes som de vare og ere, nøiagtigt efter den menneskelige Natur! I enhver af sine Charakterer har han leveret os Portraiter, hvis Original vi gjenfinde i enhver Stand, enhver Klasse, og i hvert Dieblik af vort Liv; og dette er det, som fortryller os i enhver Linie af hans Fortælling og sætter Forfatteren ved Siden af vor uheldige Shakespeare. Naar andre berømte Skribenter ere glemte, ville disse endnu læses med Fornøielse. For nærværende Tid kunde jeg maaskee gjennemreise Segovia med samme Eiegenlybighed, som enhver anden By; thi Ungdommens friske og

romantiske Følelser komme kun eengang i vort Liv og henveires snart i det selskabelige Livs Dunstfreds. I vor Manddom spise vi Frugten af Kundskabets Træ, og Ungdommens Paradiis forvandles snart til den strenge og barske Verden, hvor man maa slide og trække i sit Ansigts Sved.

I Segovia var der en smuk og vel conserveret, romersk Vandledning, og overhovedet fremviste Byen Præg af en fjern Oldtid; det var et meget tiltrækkende Sted, hvor jeg nok kunde have ønsket at opholde mig nogen Tid; men næste Morgen aasmarscherede vi og maatte være glædede, at der forundtes os fire til fem Dages Rast paa Slottet St. Idefonzos Gnemærker, i en saare behagelig Egn. Vi maatte bivouakere paa den grønne Bredde af en de klare Bjergfloder, som saa hyppigt forefindes i Spanien. Bivouakens Forgrund bestod af tæt bevorede Lunde, og Jordbunden afverlede med Høie og Dale; naar Slottets Taarne saaes over Skovene, medens de mørkeblaa Guadaramabjerge i Baggrunden hævede sig over Skyerne, havde dette Landskab, i Verdens skønneste Klima og i August Maaned, mere Liighed med Luftbilledet Fata Morgana, end Udseendet af Virkeligheden. Tiden svandt her altfor hurtigt,

og med tunge Hjerter forlode vi den skjønneste Egn, vi nogenstinde have besat.

Den første Dag marscherede vi igjennem det berømte Pas med Guadarama, og saaledes som vor Division snoede sig op om Bjergets forskjellige Omdreininger, i en Linie, der var saa lang som Diet kunde række og sluttedes af vore Muuldyr og Bagagen, var dette virkelig et skjønt og tiltrækkende Syn. Da vi vare komne ned paa Sletten og atter befandt os paa Kongeveien, saae vi i hver Landsby Beviser paa, hvor forhadte Franskmændene vare; thi de havde været nødsagede til at befæste Kirkerne eller enhver anden stor Bygning, som de kunde benytte til Citadeller, for at sikke sig mod pludselige Angreb af Indvaanerne, som ideligen lurede paa Leilighed til at overfalde og skade dem. See den uheldige Franskmand, som Sygdom eller Mæthed tvang til at blive tilbage; thi han blev uden Barmhertighed myrdet af de Spanske.

(Fortsættes.)

J. A. Fibiger.

1845

1845

1845

1845

Erstat

af

trede Quartals Regnskab 1845,

for

det forenede Underrettesves. Selskab.

1845

1845

J. C. Gump

1845

Indtægt.

	Skbd.	fr.
Beholdning fra forrige Quartal Refiancer iberegnet	30419	68
A. Ugentlige Indtægter for Ugebladets 57 ^{de} Årsgang Nr. 27 à 39 incl.	842	92
B. Svartals-Contingent ældre Refiancer	8	84
C. Gaans Afbetaling i 3die Quartal b. 2l. ...	1399	,
	31666	252

Udgift.

	Skbd.	fr.
1. Pensioner for tredje Quartal: Eft. de sædvanlige Pensioner nifer.	996	24 fr.
Pensioner for det 23oodfte Egæt	44	—
Dito for Caroline-Egæret	25	—
2. Rønninger for tredje Quartal b. 2l.	400	,
3. Generelle Omkostninger	4	,
4. Ugebladets Trykning med Papir.	174	48
5. Afdrag paa Gaanen i 2ansen.	1000	,
6. Renter af bette Gaan til dito	7	79
Refiancer af udflædte, ei endnu indfrieede Dvitteringer: for Gaan	382	96 fr.
for Contingent	191	— 44 -
Guldo	2075	49
	5300	52

Riesenhavn den 30te September 1845.

Overretningsmændene med den førte Control.

J. Hørgen.

J. C. Lund.

C. Clausen.

C. B. Primon.

Carl E. Groth.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 45.

Løverdagen den 8de November 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Fire Aar af en Soldats Liv.

(Fortalt af en engelsk Officier.)

(Fortsættelse.)

Omendkjendt vi maae dable denne vilde Vlod-
terst, kunne vi dog ikke andet end beundre dette
herlige Folks utrættelige Fædrelandskjærlighed;
uagtet det blev slaaet paa ethvert Punkt, udrustede
det dog den ene Hær efter den anden, næsten
ganske sammensatte af udisciplinerede Bønder, som
kappedes om at stride mod Verdens tappreste
Veteraner og søgte den visse Død i haablese Be-
stræbelser for at afryste det fremmede Nag. Naar
vi tillige tage Hensyn til den forræderske Maade
hvorpaa Franskmændene i Begyndelsen havde be-
mægtiget sig de spanske Fæstninger, saa maae vi,

istedet for, saaledes som andre Forfattere have gjort, at bebreide Folket Mangel paa Kraft og Enighed, tværtimod tilstaae, at man forgjeves vilde gennemsege ethvert Blad af Historien for at finde et mere glimrende Exempel paa Almeenaand og Fædrelandskjærlighed under alle Lyffens Omvælinger, end det hvorpaa, under denne Krig, Spanierne have aflagt Prøve.

Vor Marsch var hurtig og der intraf intet Bigtigt indtil Dagen før vort Indtog i Madrid. Vi gjorde Holdt inden det blev Nat og havde allerede gjort os magelige i det Grønne, da Bivouaken blev vækket ved Lyden af en stærk Geværild, som syntes at komme fra Fronten. Divisionen traadte siebliffeligen under Vaaben, og i nogen Tid var Alt Larm og Leben; men imidlertid kom en Adjutant galloperende og bragte os Ordre til, igjen at søge Ro i vor Bivouak, da Affairen nu var endt og vor Tjeneste usorneden. Vi fik da Underretning om, at en portugisisk Cavalleriebrigade, der var stædt paa nogle faa sjendtlige Eskadroner, havde, uagtet alle dens Officerers Bestræbelser for at holde den tilbage, taget Flugten paa den feigeste Maade, hvilket vilde have havt til Følge, at en Artilleriebrigade var bleven taget tilfange, dersom en tydsk Eskadron svært Caval-

lerie, som drev Franskmændene tilbage med stort Tab, ikke ved sin bestemte og tappre Conduite havde hindret det. I denne Affaire var en bekjendt General, idet han gjorde et frugtesløst Forsøg paa at samle Portugiserne, nær ved at tages tilfange, men slap med en god Dragt Fugtel af to franske Dragoner, som paa denne Maade søgte at bringe ham til at overgive sig, men vilde dog hellere lade ham undslippe, end dræbe ham, hvilket han tilstod, at de let kunde have gjort. Skjøndt Portugiser- nes Cavallerie ved denne Leilighed opførte sig saa feigt, viste dog deres Infanterie sig ved alle Leilig- heder hæderligt og kunde ikke overgaaes af det bedste Regiment i engelsk Tjeneste; saavidt havde dets Anfører, Lord Beresford, forstaaet at bringe det.

Næste Dag, den 12te August, Prindsregentens Fødselsdag, droge vi ind i Spaniens Hovedstad, og aldrig har jeg været Vidne til en saadan Scene. Den pflagmatiske John Bull vil ikke kunne fatte den Henrykkelse, Madrids Indvaanere lagde for Dagen. Vi havde ikke kunnet faae en bedre Mod- tagelse, om vi havde været Engle istedet for Eng- lænderne, og da vor Division var den første brit- tiske, som drog ind, og vort Regiment det første i Colonnen, havde vi ogsaa den Fornøielse at være de Første som modtogte Hylningen. Folket samlede

sig saa tæt om os, at vi neppe kunde bevæge os; det syntes at være ellevisdt af Glæde; enhver Altan, ethvert Vindue var opfyldt med skjonne Damer som kastede Blomster paa vore Hoveder idet vi passerede forbi, og Luften fyldtes med de svingende Raab: „Længe leve de tappre Rødkjoler (colorados), vore Befriere! Leve Georg! Leve Wellington!“ Men intet Sprog formaaer at beskrive Udbrudet af deres Følelser og deres Henrykkelse, da Wellington selv kom. De faldt paa Knæ for at kysse den Jord, hans Hest's Hove havde berørt, og lykkelig var den, som kunde komme til at røre ved hans Klæder. Usorglemmelig vil vor Indmarsch være mig. Spanierne ere et Folk hvis Følelser ligge dybt skjulte, men ere de engang fremkaldte, yttre de sig heftigt og med Oprigtighed; ja, paa denne Dag drev de deres Taknemmelighed saa vidt, at mange af de Handlende affloge at modtage Betaling af Soldaterne for hvad disse kjøbte; ethvert Huus, enhver Arm, ethvert Hjerter aabnedes for at modtage de brave, loyale Englæmmænd, deres Befriere, og aldrig vil nogen af de Englændere, som den 12te August 1812 droge ind i Madrid, nogensinde kunne betragte en Spanier anderledes, end som en Ven. Jeg saae Ludvig den Attende i Maret 1815 holde sit Indtog i

Paris; han modtoges med lydelige Velkomstraab, men ligesaa høirestede de vare, ligesaa tomme og falske vare de ogsaa; thi med samme Hjertelighed, med samme Udtryk af Oprigtighed havde de Franske saa Maaneder iforveien modtaget Napoleon; men en Spanier er ikke istand til at hykle Følelser, som han ikke nærer, hans mørke Die gnistrer af Had og Hevn, eller tindrer af Taknemmelighed og Fædrelandskjærlighed. *Ut!* sjunkne ere de i Nationernes Bøgtstaa! men Hyklere vare de aldrig. Vel kunne de blive til Tigre, men af Falskhed er der ikke et Spor i deres Charakter. *)

Dagen efter vor Ankomst til Madrid fik vi Befaling at indslutte Retiro, som var besat af en fransk Garnison. Det var blevet befæstet for at holde Madrids Indbyggere i Awe, da det beherskede Byen, og vi kunde neppe siges at være i fuldstændig Besiddelse af denne, saalænge dette Citadel endnu tilhørte Franskmændene. Vi vare netop paa Astenparaden og isærd med at afgaae til vore Qvarterer, med Forventning om

*) Den Bestyldning for Hykleri, som her, skjøndt indirecte, gjøres Franskmændene, paa Grund af Pariseralmuens let bevægelige Charakter, beviser kun, at Forfatteren er en i denne Henseende ikke fordomsfri Engländer.

Deeltagelse i et Bal, som denne Aften gaves til Ære for Wellington; men det var et ganske andet Slags Fornøielse, der var os forbeholdt, nemlig at fordrive de franske Forposter fra Retiros Haver, og da Adjutanten meddeelte Obersten denne Befaling, bleve vi rigtignok en Smule flauere; dog var denne Stemning kun af kort Varighed, og vi droge igjennem Madrids Gader, ledsagede af Indvaanernes gode Ønsker og Jubelraab. Vi behøvede ikke at gaae ret langt; thi da vi dreiede om et Hjørne underrettede vore gamle Bekjendte, Kuglerne, som peb om Ørerne paa os fra de i Haverne posterede, franske Skildtvagter og Piketter, os snart om, at vi vare i Nærheden af disse. Vort Hverv var hurtigt udført, og efterat vi med Lethed, og med betydeligt Tab for de Franske, havde drevet dem tilbage, befandt vi os selv meget vel posterede tæt under Fæstningsværkerne. Til vor store Tilfredshed overgav Fjenden sig den følgende Dag, omtrent Kl. 2 om Eftermiddagen, netop da vi gjorde os færdige til at storme, og vi droge nu igjen tilbage til vore Qvarterer, ledsagede af hele Madrids lydelige Hurraraab.

Jeg var indquarteret hos et Par vakre gamle Folk, der behandlede mig saa kjærligt, som om jeg havde været deres Søn. Jeg følte mig sær-

deles lykkelig i deres Selskab; thi da jeg var altfor ung til at kunne finde Behag i en stor Stads Fornøielse eller Fester, tilbragte jeg min hele Tid hos de Gamle, for hvem jeg ogsaa om Altsenen læste de spanske Viser, da jeg dengang baade talte og læste det spanske Sprog meget godt, hvilket heller ikke bidrog lidet til den Kjærlighed, de viste mig. Den Morgen, da jeg maatte forlade dem, var vor Bedrøvelse herover gjensidig, og mangen Betsignelse lagde de paa mit Hoved, ligesom jeg heller ikke undseer mig for at tilslaae, at jeg fælede mange Taarer ved Afskeden. Vi havde været omtrent ti Dage i Madrid, hvorfra Divisionen fik Befaling at bryde op og marschere til Escorial. Alle forlode Byen ugjerne, thi Enhver havde moret sig. I Escorial, det vidtberømte Escorial, de spanske Kongers sidste Hvilested, skulde vi ikke saa let glemme Madrids Fornøielse; thi skjendt den tilhørende By var meget smuk og velbygget, saae den dog ede ud, fordi det berømte Klosters svære og massive Bygninger, som ere opførte paa en sort Klippe og hvis Taarne naae til Ekhyerne, saavel som de i nogen Graastand beliggende, vældige Skove af Korkeeg, gave den et mærkt, men dog romantisk Præg. Jeg gennemleb denne Bygning, som vel har mistet en stor Deel

af sin fordums Pragt og Herlighed, da de Franſke havde berøvet Kirken dens Malerier og Prydelſer; men de havde hverken ødelagt noget af dens Architectur, eller vanhelliget dens væſentligſte Deel, den graae Hvælving hvor de ſpanſke Kongers Afte hviler. Her ſlummer den rænkefulde Phillip trygt, uvidende om de engelſke Kjætteres Beſøg i hans Begravelſe, ligesom vor egen heltremodige Eliſabeth, da hans Armada blev udsendt for at hærge Englands Kyſter, ikke drømte om, at hendes Landsmænd nogenſinde ſkulde, ſom Seierherrer og Befriere, ſtaa paa hendes Dødsfjendes Grav. Dette ſaldt mig ind, da jeg læſte denne ſimple Indſkrift „Phillip II.“ Gravkammeret er lille, men udføgt ſkjønt; rundt om det hvile de andre ſpanſke Konger i Marmorkiſter. Vort Ophold i Oſcurial varede kun nogle ſaa Uger, da vi fik Befaling til at rykke imod Burgos, langs Bredderne af de to Floder Piſuerga og Carrion; vi paſſerede tæt forbi Valladolid og Palencia, dog uden at rykke ind i nogen af diſſe Stæder.

(Fortsættes.)

J. N. Fibiger.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 46.

Løverdagen den 15de November 1845.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Fire Aar af en Soldats Liv.

(Fortalt af en engelsk Officeer.)

(Fortsættelse.)

Skjendt vor Marsch var hurtig, fandt vi den dog paa ingen Maade ubehagelig, thi da den gik igjennem et rigt Land, over store Sletter bedækkede med Viiplantninger, lidt ferend Viihøsten skulde begynde, vare Rankerne fulde af modne Druer, som baade fristede Appetiten og frydede Diet. Uden at der paa vor Marsch hændtes noget af Betydenhed fik vi Burgos og dets Citadel i Sigte, og vi begyndte alt forud, just ikke med synderlig Fornøielse, at beregne alle de kjedelige og trættende Arbeider ved en Belæring, Soldatens ubehageligste Tjeneste, som bestaaer i at grave og

hække i Leer og Jord før Dagen gryer, for at dække sig mod Kugler og Bombestykker, som hvert Dieblif suse ham om Ørerne, dræbe og saare Kammeraten ved hans Side. Intet er der her til at opvække hans Mod, saaledes som i et aabent Slag den umiddelbare Udset til at angribe sin Fjende; hans eneste Haab er at tilbringe sine 24 Timer uskadt i Lebegraven og derpaa vende tilbage til Bivouaken for at spise, drikke og sove indtil hans Tour atter kommer. Dette Liv afvexler med en Storm paa et Udenværk eller et Udfald af Fjenden, hvilke Begivenheder Soldaten imedeseer som et Slags Opmuntring, da de ere Afbrydelser i hans daglige Slid. Denne gang slap vi imidlertid heldigt, thi den 1ste og 6te Division udvalgtes til Beleiringen af Citadellet, og efter at vi havde, i een Nat, bivouakeret under Burgos's Mure og været Dienvidner til, at et paa en Hei lige foran Citadellet beliggende Hornværk blev af vore Tropper indtaget med Storm, efter en vel vedligeholdt Kamp, toge vi Stilling omtrent tre Mile fra Byen, for at dække Operationerne ved Beleiringen; her tilbragte vi nogen Tid i Ro og Ledighed, som undertiden afvelede med en Ridetour til Burgos, ind i hvilken By der, uagtet hver Gade beherskedes af Citadellet,

ikke med Forsæt blev sendt et eneste Skud, og Handelen dreves der, baade paa Torvene og i Boderne, netop som om Stridens Skueplads havde været et tusind Mil borte, istedet for det halve Antal Skridt.

Over Arlanzon-Floden var der en Bro, som kunde besydes fra Citadellens Batterier; det var ikke usædvanligt at see vore unge Officerer, af Raadhed og Ubefindighed at galloppere, naar de kom til Burgos, frem og tilbage over denne Bro, blot for at opfordre de franske Soldater, som stedse laae bag Brystværnet, til at sende en Kugleregn over dem; undertiden syrede de virkelig, men ofte vare de ogsaa godmodige nok til at lee af disse Gjæffe, som herte til Dækningsarmeen, der ikke havde synderligt andet at foretage sig, end at ride til Burgos. Vore brave Kammerater i Beleiringshæren maatte derimod altfor meget anstrenge sig, hver Dag og hver Time paa Natten, til at de skulde spille deres Tid med slike Taabeligheder — modigt angrebe de og tappert modtoges de af de Beleirede, thi aldrig er nogensinde en militair Post forsvaret mesterligere, end Citadellet ved Burgos. Men endelig kom ogsaa vor Tid; det lette Corps hvortil jeg hørte og et andet Regiment let Infanterie fik en Morgen Befaling til, at rykke

videre frem og besætte Landsbyen Monasterio, for at understøtte og agere i Forening med Cavalleriet, da det blev meldt, at Fjenden var i Anmarsch for at undsætte Citadellet. Nu havde vi da faaet noget at fordrive Siden med; der gik ikke en Nat forbi, uden at vi tilbragte i det mindste Halvdelen deraf under Vaaben, Størstedelen af os bestandig paa Piket og hvert Dieblif i Forventning af et Angreb. En af disse Nætter indtraf der en sær egen og, som det siden viste sig, latterlig Hændelse. Da vi om Dagen havde hørt, at de Franske nærmede sig, og vi derfor, istedet for at faae Lov til at tilbringe Natten i vore Qvarterer, alle maatte forblive samlede, og vore Piketter betydeligt forstærkes, fik det øvrige Mandskab Befaling til at begive sig til Ro i Kirken, med de ladte Geværer i Hænderne. Ved Midnat, da Alle, udmattede af Træthed og Nattevaagen, vare faldne i den dybeste Søvn, afbrød et gennemtrængende Skrig pludselig Kirkens Stilhed. Diebliflig var hver Mand paa Benene, og da vi vare overbeviste om, at Fjenden havde overrasket os, begyndte vi en alvorlig Ild. Nogle styrtede til Udgangen, Andre kastedes paa Gulvet og traadtes paa, og hvad mig selv angaaer, da har jeg aldrig været saa forfærdet, som da jeg pludselig blev vækket af min dybe Søvn og

dette græbselige Hyl lød i mit Øre. Alt dette varede dog kun et Dieblif, og da der igjen var tilveiebragt Orden, viste det sig, at den uskyldige Marsag til al denne Tummel kun var en af Soldaterne, som plagedes af Marerid, og da han drømte, at der var Nogen som vilde støre Halsen over paa ham, skreg han saa frygteligt af Angst, og affyrede tillige sit Gevær; herfra reiste sig denne blinde Allarm, som, da Skrækken først var overstaaet, afgang os en hjertelig Latter.

Næste Dag kom Franskmanden endelig, og efter at vi havde, i nogle saa Dage og understøttede af Cavalleriet, manøvreret imod ham, trak vi os tilbage til Hovedcorpset. Den sidste Dag, da vi vare ude, ventede vi ved en lille Landsby indtil de Franste kom os nær paa Kanonskuds Distance, hvorpaa vi langsomt trak os tilbage i sluttede Colonner. De Franste sendte Blænkere frem, som affyrede nogle Skud, der hverken skadede os eller i mindste Maade fremstyndede vor Marsch; derpaa søgte de at fortrænge vore Forposter, men da de kom os lidt for nær, kastede vi dem tilbage i en Skov med et saa betydeligt Tab, at de forundredes derover og ikke gjorde flere Demonstrationer denne Dag. Den paafølgende Dag vare vi ivrigt beskæftigede med at opkaste Forskandsninger, og jeg var paa

et Parti, som skulde afdæmme en Grøft for at oversvømme Landeveien, Alt for at faae Fjenderne til at troe, at vi vilde indlade os i Fægtning; men nogle Bevægelser, som disse havde foretaget imod Lord Hill, formaaede imidlertid Generalen til at begynde Tilbage-toget. Vi asmarscherede Kl. 9 om Aftenen og trak os indenfor Kanonskuds Afstand forbi Citadellet, lykkeligviis uden at blive bemærkede. Nogle af Divisionen maatte passere over den forhen nævnte Bro; men, takket være Mørket og den anvendte Forsigtighed, de slap over uden at lide noget Tab. Armeen var nu i fuld Tilbagemarsch og Fjenden nærmede sig os ikke før den næste Dag, da en glimrende Træfning fandt Sted imellem ham og vor Arriergarde, der bestod af Cavalleriet samt første og anden lette tydske Infanteriebataillon, som ved denne Leilighed udmærkede sig hæderligt. Denne Retraite og den mislykkede Beleiring havde imidlertid forstemt os Alle; thi vi tænkte nu ikke paa alt det, der var udrettet i det sidste Felttog. Wellington havde ved sin udmærkede Manevrering og Hærens Tapperhed vundet den fuldkomneste Seier, Englænderne nogensinde have tilkæmpet sig, og det over en af Napoleons dygtigste Generaler; herved havde han tvunget de franske Armeer til at trække sig sammen

og paa denne Maade hævet Cadix's Beleiring og befriet det sydlige Spanien; endelig havde han indgydt den hele spanske Nation frisk Mod og givet dens slagne og adspredte Armeer Heilighed til, igjen at samle sig, saa at, skjøndt Beleiringen mislykkedes, fornemmelig af Mangel paa passende Beleiringsstyks, og vi maatte trække os tilbage for at iværksætte en Forening med Lord Hill og forebygge, at en større fjendtlig Armee skulde lægge sig imellem os, havde vi dog i dette Felttog lagt Grunden til det hæderlige Udfald, hvormed vor Baabendaad kronedes i det paafølgende Aar. Men alt dette saae og vidste vi ikke; det var nok for os, at vi vare paa Retraiten, og her er en engelsk Armee vanskelig at stille tilfreds; Soldatens Sind søves, han bliver gnaven og knurvurn fordi han ikke maa vende tilbage igjen for at slaaes. Da Kamp og Seier stedse har været eet for ham, kan han naturligviis ikke begribe, hvorfor han skal retirere og udmattes ved Marscher, alene for at slippe fra en Fjende, som han næsten bestandig har slaaet.

Under Indvirkningen af slige Forestillinger, maafee ogsaa paa Grund af nogen Eigegeyldighed fra de Befalendes Side, blev der paa denne Marsch begaaet adskillige Excesser, som fremkaldte

saa haarde Mishagshyttringer fra vor Generals
 Side, at vi alle bleve opbragte og fornærmede.
 Endelig ankom Armeen, efter en lang og besværlig
 Marsch, sldigt om Ustenen til Duenas, imellem
 Burgos og Valladolid. Viinhesten var endt, og
 man glemte at sætte Skildtvagter ved Stadens
 Viinoplag; saasnart Soldaterne derfor havde
 sammenstillet Seværerne, styrtede de hobevis ind
 i Staden, opbrøde Viinkjælderne og drak til det
 Yderste. Nogle af dem fandtes bogstaveligen
 druknede i Vinen, som de havde ladet løbe ud i
 Kjælderens; thi de arme Skjælmer vare altfor
 beskjenkede til at kunne finde ud igjen. Da vi
 næste Morgen ved Daggry stode under Vaaben
 for at fortsætte vor Marsch, gaves der en Scene,
 som maaskee ikke finder sin Lige i de militaire
 Arbejder; thi jeg overdriver det neppe, naar jeg
 paastaer, at med Undtagelse af Officererne var
 hele Armeen beruset.

(Fortsættes.)

J. N. Fibiger.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 47.

Løverdagen den 22de November 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Fire Aar af en Soldats Liv.

(Fortalt af en engelsk Officeer.)

(Fortsættelse.)

Endelig begyndte vi at sætte os i Bevægelse, thi Mandskabet var saa overvældet af Viin, at det neppe kunde staae paa Benene; Nogle kastede sig endog paa Jorden og vare ikke til at bringe af Stedet. Vort Regiment var dog i en bedre Forsætning end mange af vore Naboer. Den pyntelige Garde, for Exempel, var langt værre tilredt, da den havde bivouakeret nærmere ved Byen; imidlertid vare vi alle slemt nok farne, thi midt under alt dette hørte vi Skuddene fra vor Arriergarde, som befandt sig i en alvorlig Fægtning med Fjenden. Jeg glædede mig over, at det ikke idag var

faldet i vor Lod at dække Retraiten, thi skjøndt man vel siger om Irlænderen, at han slaaes bedst naar han er drucken, antager jeg dog, at det Modsatte er Tilfældet naar Talen er om Engelskmænd, hvoraf hele vort Regiment bestod. Dette var den eneste Uorden, som Burgos-Armeen begik; i enhver anden Henseende udmærkede den sig paa Retraiten ved Disciplin og god Opførsel; vore Marodeurer vare kun faa, af Dræbte og Saaede havde vi ei heller mange, og ikke een Fane eller Kanon blev tagen af Fjenden.

Balladolid var den By hvor vi først gjorde Holdt og havde to eller tre Dages Rast. Her indtraf, lige under Fjendens Dine, det første og eneste Tilfælde af grovt Ujoneri, jeg var Vidne til. Valladolid begrænses mod Burgos-Siden af Floden Pisuerga, over hvilken en smuk Steenbro fører ind til Byen. Over Floden gives der intet Badested, og da de Franske nærmede sig, forlode vi Forstæderne og drog ind over Broen, efterladende den besat med et Compagnie, hvis vigtigste Forsvar bestod i en gammel maurisk Portvei, som havde svære Porte, forsynede med Skydehuller. Bagved disse var der igjen anbragt en stærk Forstærkning eller Barricade af Vogne og andre Ting, med en Gjennemgang for Tilbageto-

gets og Communicationens Skyld. Hele den øvrige Deel af Divisionen var paa Byens Side og besatte de Klostre og Huse, som beherskede denne Post, saavel som nogle Steengjærder, der laae lige ved Flodbredden. De Franske besatte et høit Jordsmon paa den anden Side af Forstæderne, og lode ved Daggry deres Kanoner spille mod os, ligesom de paa samme Tid vedligeholdte en frygtelig Beværelse mod Broen, for om muligt at forbyde os at sprænge den.

Den Officeer, som havde Commandoen over Compagniet, der forsvarede Broen, fik Kanonseber og indbildte sig, at han var et udkaaret Offer; efter at have affendt to eller tre naragtige og overdrevne Meldninger om Fjendens Bevægelser, gjorde han et Forsøg paa at løbe lige over Broen, men hans hurtige Flugt blev heldigviis standset af et Skud i Skulderen, og han blev, haardt saaret, bragt ind. Soldaterne, som nu vare overladte til sig selv, opførte sig paa den tappreste Maade og bleve paa deres Post indtil den til Broens Odelæggelse anlagte Mine var færdig til at springe; paa deres korte Tilbagetog over Broen havde de adskillige Dræbte og Saarede, da de Franske lode Ruglerne hagle ned paa dem. Den Officeer, som ved sin Feighed let kunde have sat en Plet paa

det braveste Regiments Væ, dersom Soldaterne ikke ved deres Tapperhed havde reddet den, taalte derimod, med en Indianers Koldblodighed, uden en eneste Smertesyttring, at Armen blev sat af lige oppe i Ledet. Denne Mand fik Afsked med hele sin Capitainsgage i Pension, lever nu meget behageligt i Irland og gjør sig formodentlig til af sine Bedrifter, medens mangen brav, svageselig Mand, som fægtebe tappert og offrede sit Blod, endnu maa bære Tjenestens Strabadser, eller forlade den for at omkomme af Nød.

Her indtraf endnu et andet Tilfælde, af en høist sørgelig Natur. Medens Kanonaden stod paa havde vore Soldater opstillet deres Geværer under Beskyttelse af en meget høi Muur; de sadde ned i Hobe, Nogle spiste Frokost, Andre foretog sig Jngenting, men alle vare, idetmindste tilsyneladende, fuldkomment dækkede for Kanonkuglerne, som hvislede over vore Hoveder og gjorde frygtelige Abninger i Husene bag ved os. En Soldaterkone sad paa Jorden og nød sit sidste Maaltid med sin Mand, da en ulykkelig Kugle, som slog an imod det øverste af Muren og faldt ned imellem os, traf den ulykkelige Kone, borttog hendes venstre Bryst og lemlæstede hende paa den skrækkeligste Maade; hendes fortvivlede Mand bar

hende ind i et nærliggende Huus, hvor hun døde en halv Time efter, under store Smerter og lydelig Jamren, som endnu lyder i mine Øren. Denne bedrøvelige Hændelse gjorde et meget stærkt Indtryk paa mig. En saa unaturlig og skrækkelig Død traf en Kvinde, som i Liv og Død, i Vel og Bee, havde flynget sig til Ægtefællen og fulgt ham, endog til Balspladsen, hvor hun nu maatte udaande det sidste Suf i hans Arm.

Da Minen var færdig, sprængte vi Broen, rømmede Vallabolid og fortsatte Retraiten, uanfægtede af Fjenden. Vi gjorde ikke oftere Holdt førend vi havde passeret Douerofloden, ved Tor-desillas; her bivouakerede vi i to Dage og derpaa marscherede vi til Salamanca, hvor vi stødte til Lord Hill. Efter her at have indtaget en Stilling, tilbød Wellington vore Forfølgere et Slag; men da dette ikke blev modtaget, satte vi os endnu engang i Bevægelse mod Grændsen af Portugal, og nu begyndte den ubehageligste Deel af vort Tilbagetog. Vi nærmede os nu Vinteren, Veiret blev særdeles ubehageligt, Regnen styrte ned i Strømme; for ikke at forsinke Retraiten var vor Bagage sendt i Forveien, og saaledes blottede for alle Bequemmeligheder led vi mere i den Ulge, vi tilbragte imellem Salamanca og Ciudad Rodrigo,

end den hele øvrige Tid siden vor Afmarsch fra Burgos. Efter hele Dagen at have vadet i den bundløse Landevei, der stod fuld af Regnvand, kom vi ved Nattetid gennemvaade og udmattede til vort Bestemmelsested, og maatte være glade, naar vi kunde faae et Stykke magert og seigt Drefjød, som var ristet paa Epidfen af en Bajonnet, uden Bred eller Brændeviin. Vi lagde os ned i det vaade Græs, for, om muligt, at faae nogle Timers Søvn ovenpaa vore Strabadser, og vi reiste os maaskee næste Morgen fra en Hovedpude af Dynd, veltilfredse med, igien at kunne fortsætte vor ubehagelige Marsch og opmuntrede ved det Haab, at den dog engang vilde faae Ende. Fjenden var lige i Hælene paa os og ved San Munos havde vi en alvorlig Træfning, hvor vi mistede en Capitain og nogle Menige; her var det, at vor stakkels indianske Helt af Hvidlegene*) sluttede sin militaire Lebebane og blev begravet af sine Kammerater, medens Fjendens Kugler pøb dem om Drene og paaskyndede deres Arbeide. Paa en af disse Dage blev General Paget gjort til Fange, fordi han havde taget feil af Weien, og vor Divisionsgeneral, Lord Dalhousie, tabte sin

*) See det foregaaende Nr. 40, S. 332.

Bagage ved et Bovestykke af nogle faa franske Dragoner, som toge den lige imellem tvende Divisioner og slap uhindrede bort med den. I samme Forhold, som vi havde lidt paa denne Retraite, glædede vi os ved at faae Die paa Ciudad Rodrigo, da vi nu kunde uhindret rykke ind i vore Quartierer i de forskjellige Byer og Stæder i Portugal.

Saaledes endtes Burgos-Retraiten, som, ved Siden af alle dens Ubehageligheder, dog havde havt adskillige comiske Scener. En Nat havde jeg Tjeneste ved Bagagen; vi gjorde Holdt, omtrent ved Midnat, i en Landsby, som var opfyldt med Bagage, Commissariatsager, Ammunition, Muuldyr o. s. v. — Jeg og forskjellige Andre vare slupne ind i et Huus, hvor der brændte en god Ild, og vi havde just begyndt at tørre os og gjøre os tilgode, da pludseligen Meldningen om, at Fjenden nærmede sig, satte os i den sterke Forvirring; Signalthornenes Lyd, Hestens Brinsken, Mænd som raabte paa hinanden, spanske Muuldrivere og engelske Soldater som bandede og svor i begge Tungemaal, Fruentimmer som græd og hylede — alt dette frembragte en sand babylonisk Forstyrrelse, medens Regnen skyllede ned. Endelig kom der Orden i dette Chaos; vi havde faaet de forskjellige Corpseres Bagage samlet og Skrækken var

overstaaet, da jeg opdagede en af mine sidste Vordkammerater, en vakker og lystig gammel Kumpan, som sandsynligviis havde seet bedre Dage, men nu ved Skjebnens Luner var reduceret til Skriver ved Commissariatet og ledsagedes, for sine Synders Skyld, af sin gamle Kone. Hans første Tanke i den almindelige Hurlumhei havde været, at faae sit Huuskors sendt bort, hvilket han udførte ved at sætte hende op paa et Muulesel imellem et Par Sække Mais. Ligesom alle andre Qvinder i hendes Stilling vilde gjøre, hævede hun sin Stemme, og af Mangel paa nogen Anden, over hvem hun kunde udgyde sin Galde, udøste hun en Strøm af Skjeldsord over sin godmodige Ægtehalvdeel, medens denne vendte sig om til os, satte sig i en theatralisk Stilling og declamerede heit: „Ak, skuer hende! liig Saalmodighedens Billede sidder hun der, vel ikke paa andet Godstykke end en Ælselsryg, og grupperet med Kornsække, men dog smilende og haanende al Modgang.“ Denne Tale kunde ikke andet end gjøre en uimodstaaelig Virkning og fremfalde vor Fatter, til den gamle Dames største Fortrydelse. Imidlertid gjorde vi vort Bedste, for igjen at stille hende tilfreds, og Ægteparret fortsatte Reisen, som jeg haaber, uden at have flere slike Nætter.

(Fortsættes.)

J. A. Fibiger.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 48.

Løverdagen den 29de November 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling en af de sidste Dage af næstkommande December Maaned d. N., hvorom de Herrer Repræsenteranter herved foreløbig underrettes; Tiden og Stedet skal nærmere blive bekjendtgjort i Ugebladet.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 24de November 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Bekjendtgjørelse.

Da der ifølge Lovens § 85 ved dette Aars Udgang skal afgaae 2 Medlemmer af Skrivt-committeen, vil der ved Repræsentantforsamlingen, som afholdes een af de sidste Dage af December Maaned d. N., blive foretaget Valg paa 2 Medlemmer til Committeeen.

I Anledning heraf skulde Administrationen anmode de af Selskabets Medlemmer, som ønske at afbenytte deres Ret til, efter den anførte § at gjøre Forslag til dette Valg, om snarest mueligt at indsende deres Forslag til Committeeens Formand Hr. Professor Ursin, N. af D., boende i Amaliegaden Nr. 151.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, d. 24de November 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Fire Aar af en Soldats Liv.

(Fortalt af en engelsk Officeer.)

(Fortsættelse.)

At vor Besværlighed havde nu for det Første en Ende, og glade vare vi over Udsigten til nogle Maaneders Ro, til at være i Ly for Regn og Blæst, og indtil Foraaret ikke at have andet at tage vare end at spise, drikke og gjøre os det saa fornøieligt og beqvemt som vi kunde. At spadserer, ride og jage vare de Fornøielser, hvormed vi tilbragte Dagen; om Aftenen var vor Tidfordriv et Glas Biin og nogle jammerlige Sigarrer; det Gnefte som forarsagede os nogen Kjedsomhed var nogle tilfældige Fourrageringer i Gestelle-Bjergene, for vore Kreaturers Skyld; disse Udflugter varede tre eller fire Dage, og da der aldrig var mere end een Officeer paa hvert Parti, var det en meget kjedelig Bestilling; undertiden mødte vi Modstand af Landmændene, som naturligviis vare misfornøiede med, saaledes at berøves deres Eiendom, skjøndt vi dog stedsse gave Betaling derfor, og ofte skjulte de sig bag Gjerderne, hvorfra de skød paa os; disse Skud bleve aldrig besvarede, da de uheldigviis aldrig traf, thi var dette blevet Tilfældet vilde det neppe have været saa let at afholde

vort Mandskab fra at gjøre Gjengjæld; nu gav det derimod kun Anledning til Spøg og Latter naar vi kom tilbage til vore Kammerater.

Generalen, Lord Dalhousie, var elsket af os alle, hans Stab bestod af elskværdige Mænd og sande Cavallerer, og da han selv var indquarteret i samme Landsby som vi, hidrog dette ikke lidet til at gjøre vort Ophold der behageligt. Omtrent ved denne Tid indløb en ubehagelig Omstændighed i Armeen, som gav betydelig Anledning til at gjøre Wellington ilde lidt, endskjøndt der vist ikke er nogen Tvivl om, at han ved denne, som ved alle andre Leiligheder, handlede i den faste Overbeviisning om, at han opfyldte sin Pligt. En Officeer af Garden kom fra Lissabon med et Detaschement under Anførsel af en Capitain af vort Regiment; en Nat vare deres Heste indstaldede i en Landsby, med en Skildvagt foran Staldøren; af en eller anden Marsag sneg en Klynge Mennesker sig omkring Stalden, og baade Officieren og Skildvagten stode i den Formening, at det var for at stjæle Hestene. I denne Forudsætning befalede Officieren Skildvagten at give Ild, for at adsplitte Hoben, men uhykkeligviis blev en vakker ung Bonde skudt lige igjennem Hjertet. Den unge Garderofficeer var, om muligt, mere fortvivlet

end den Dræbtes Forældre, i hvis Huus Eget bragtes. Skildvagten havde faaet Befaling til at skyde, som det eneste Middel til at forekomme Tyveri, men Tanken om at dræbe Nogen var aldrig falden ham ind. Da Sagen blev indberettet til Wellington siges der, at han i Brede siebliffelig havde befalet, at Officeren skulde afgives til de portugisske Domstole for at dømmes. Denne, troer jeg, appellerede, som brittisk Undermaat, til den engelske Gesandt. Hvorledes dette end hænger sammen blev dog Enden den, at Sagen behandlede ved en Generalkrigsret, som aldeles frikjendte Officeren. Men man maa dog tilstaae, at vi undertiden behandlede vore Allierede, Portugiserne, temmelig raat, og at der skete Ting, for hvilke Wellington med Rette straffede alvorligt naar de kom ham for Dren; thi vi tirrede og plagede virkelig, af lutter Raadhed, Borgerne paa den uforsvarligste Maade, og stundom saae man Officerer begaae Handlinger, der vilde have kostet dem deres Bestalling, ifald Wellington havde faaet Meldning derom.

En Tildragelse af denne Art fandt Sted med en Afdeling paa dens Marsch fra Lisabon, da den befalende Officeer om Aftenen gjorde Holdt ved en lille Landsby for at overnatte der; men

da han ikke syntes om dens Udseende, forstikkede Stedets Jues da Fora, eller Sognesfoged, ham om, at den nærmeste By paa deres Vej laae kun en lille Miil længere frem og var betydeligt større og bedre. Skjøndt meget udmattede af den besværlige Marsch besluttede man dog at rykke frem til denne By, og de trætte Soldater droge nu videre med Sognesfogden, som de havde medtaget til Reiviser, ihvorvel ganske mod hans Ønske. Efter at have tilbagelagt en lang portugisisk Miil ankom de endelig til den forventede By; men hvor stor var ikke deres Forbauselse, da de fandt den meget mindre og endnu elendigere end den, de havde forladt. Den ulykkelige Portugiser gjorde et unyttigt Forsøg paa at undvige, og den opbragte Officeer lod ham øieblikkelig binde op til et Træ og give en god Portion Kat, til hele Afdelingens usigelige Morstab.

Imidlertid opførte Portugisernes egne Tropper sig dog værre end vore; thi Lord Wellington vaagede med Strengthed over Troppernes Forhold, og om vi end dengang beskylde ham for Haardhed, og bebreidede ham, at han alt for villigt laante Dre til Portugisernes Klager, maa man dog tilstaae, at vore Tropper, uden hans strenge

Tugt, let kunde have overladt sig til mange lov-
løse Udskielser.

Foraaret nærmede sig nu, vor Uvirksomhed
ophørte snart, og da Forandring stedse morer,
modtog vi Alle med uforstilt Glæde Befalingen
til, igjen at rykke i Marken. Vederqvægede af
Hvilen i Vinterquartererne havde vi glemt Burgos-
Retraitens Besværligheder; med den smukke Mai
kom nyt Haab, nye Scener, nye Glæder og den
næsten sikre Forventning, at faae de Franske
brevne ud af Spanien. Vor Division havde sat
sig i Forbindelse med Hovedcorpset, for ad en
Omvei at gaae, indensfor Grændsen mod Spanien,
over Dueroen og nøde de Franske til at forlade
den faste Stilling, som de siden forrige Aar havde
havt i Besiddelse bagved denne Flod. Det Land-
skab, vi passerede igjennem, var ganske nyt for
os; i Aar vare vi forsynede med Telte og kunde
altsaa i dette herlige Clima ikke ønske os det bedre.
Før vi gik over Doueroen havde vi korte Dags-
marscher, og vor Leir havde mere Lighed med et
Forlystelsessted, end med Opholdet for en Armee,
der rykkede frem til Slag.

Før vi kom til Gsila, en Flod der løber ud
i Douero, indløb intet Mærkeligt. Fjendens Styrke
paa den anden Side af Floden var os ikke nøie

bekjendt; imidlertid fik det Corps, hvortil jeg hørte, tilligemed Regimentet Brunsvig-Dels, en Husarbrigade og noget ridende Artillerie Ordre til at gaae over et formodet Bædested, for at dække Slagningen af en Pontonbro, og jeg maa tilstaae, at da vi ved Morgengry kom ned til Bredden af den stride Strøm, hvis Dybde i Tusmørket syntes at være noget betænkelig, var jeg ikke synderlig behagelig tilmode. Mandskabet fik Befaling til at lægge Patrontassen paa Hovedet og at holde sig ved Cavalleristernes Stigboiler, og da Rytterne holdt sig paa den Side, hvor Strømmen kom fra, blev derved dens Magt nogenlunde brudt. Efterat Alt var ordnet paa denne Maade steg jeg, ikke uden Hjertebanken, ned i Floden, og kom med nogen Besværlighed over dens første Deel; thi midt i den laae der to Der, som jeg ikke før havde lagt Mærke til, og jeg ønskede mig derfor til Lykke, da vi kom i Land paa en af disse; man tænke sig derfor min Fortvivlelse ved endnu at see en dyb og bred Flod foran mig. Jeg blev staaende nogle Dieblkke uden at vide hvad jeg skulde gribe til, medens Tropperne bestandigt rykkede frem.

(Fortsættes.)

J. A. Fibiger.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 49.

Løverdagen den 6te December 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling en af de sidste Dage af næstkommande December Maaned d. N., hvorom de Herrer Repræsentanter herved foreløbig underrettes; Tiden og Stedet skal nærmere blive bekjendtgjort i Ugebladet.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 24de November 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Bekjendtgjørelse.

Da der ifølge Lovens § 85 ved dette Aars Udgang skal afgaae 2 Medlemmer af Skrivt-committeen, vil der ved Repræsentantsforsamlingen, som afholdes een af de sidste Dage af December Maaned d. N., blive foretaget Valg paa 2 Medlemmer til Committeeen.

I Anledning heraf skulde Administrationen, anmode de af Selskabets Medlemmer, som ønske at afbenytte deres Ret til, efter den anførte § at gjøre Forslag til dette Valg, om snarest mueligt at indsende deres Forslag til Committeeens Formand Hr. Professor Ursin, N. af D., boende i Amaliegade Nr. 151.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, d. 24de November 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Fire Aar af en Soldats Liv.

(Fortalt af en engelsk Officer.)

(Fortsættelse.)

Flere af Mandskabet og nogle Heste vare imidlertid førte bort af Strømmen, hvis Magt de forgjæves søgte at bekæmpe. Medens jeg saaledes stod og betænkte mig, blev der paa den modsatte Bred affyret nogle Skud af dem som vare komne over, og da jeg troede mit Regiment angrebet og skammede mig over at blive tilbage, tog jeg fat i en Cavallerists Stigboile og styrtede mig i Floden; men i kortere Tid end et Secund fælte jeg mig greben ved Venene af to synkende Brunsvigere, som i Dødsangsten holdt mig saa fast, at jeg umulig kunde redde mig selv. Efterat jeg flere Gange var kommen op over Vandfladen og igjen gaaet til Bunds befalede jeg mig Gud i Vold; men en Husar af det 15de Regiment styrtede ud efter mig i det han udbød: „Den smukke Dreng skal, ved Gud, ikke drukne, dersom jeg kan frelse ham.“ Han fik mig netop fat i Kraven i rette Tid og trak mig paa Land. Her kom jeg mig snart ved Hjælp af noget Rum, som en irsk Corporal tyldede i mig. Den brave Karl, som havde frelst mit Liv, blev selv et Offer for sin Uforsær-

dethed; thi efter at han havde rebbet adskillige Andregif Hesten bag over med ham, idet han vilde lade den klavre op paa Bredden, og han druknede.

Fjenden havde her kun posteret en lille Cavalleriepilet, som, uagtet Rytterne vare saa berusede, at de ikke kunde flygte, dog negtede at overgive sig og derfor alle maatte springe over Klingen. Næste Dag rykkede vi frem til Zamora, som de Franske havde rømmet; efter et Ophold paa 24 Timer i denne Egn drog vi videre og fik paa Marschen Efterretning om, at Burgos var sprængt i Luften og forladt af de Franske, som vare i fuldt Tilbagetog og agtede at trække deres Styrke sammen paa et givet Punkt, for at vove en Dyst med os om Halvøens Besiddelse.

Vi passerede Ebro i Nærheden af Miranda, uden at møde andet, der var værd at lægge Mærke til, end Egnens udmærkede Skjønhed. Efter Overgangen leirede vi os paa en grøn Slette, omgivet paa alle Sider af Kornmarker; bag os bugtede den klare mørkeblaa Flod sig frem under overhængende Klipper, hvis Tinder vare bevorede med Træer. Men denne yndige Leirplads forlode vi snart, for at nærme os den Egn, hvor den sidste Kamp om Halvøens Besiddelse skulde føres. Om Morgenens førend den hæderlige Seier ved Vittoria erfarede

vi, at Fjenden havde indtaget en Stilling lige over for os, og det blev sagt, at vi kunde sieblikkelig vente et Slag. Denne Dag marscherede vor Divisjon paa venstre Fløi og vor Brigade var den bageste; men en Adjutant kom galopperende til os med Befaling at forlade Divisjonen og slaae ind ad en Skovvei til Høire. Vi havde endnu ikke hørt et Skud eller seet Noget som kunde tilkjendes give Fjendens Nærhed, da først eet og derpaa flere Kanonskud drøede gjennem Luften. Indtil nu havde Mandskabet vedligeholdt den største Tausshed, men denne brødes i et Dieblik og Alt var nu Liv og Røre. Medens vi for et Dieblik gjorde Holdt, raadede Hogen Oberst Grant af 82de Regiment, som commanderede Brigaden, til at skaffe sig en Veiviser; men den brave gamle Mand gav et Svar, som var ham værdigt: „Veiviser! Jeg behøver ingen anden Veiviser end Fjendens Jld“ — og nu lod han blæse til Avancering, vi vare snart ude af Skoven og Slagsscenen laae paa eengang lige for vore Dine. Den skjøne Stad Vittoria, hvis Spire vi netop kunde skimte, laae lige for os; til Høire bemærkedes Fjenden i store, mørke, hist og her adspredte Colonner. Den for os bestemte Post i Armeens Centrum var i dette Dieblik besat af den tappre Pictons Divisjon. Det

var et oplivende og skjönt Syn; Solen skinnebe netop paa en Brigade af disse Tropper, som, dækkede af deres Blænkere, rykkede frem med flyvende Faner. Selv kom vi i sluttede Colonner ud fra den mørke Skov og opdeploierede hurtigt under Beskyttelse af et paa en Høj posteret Batterie, som fyrede over vore Hoveder. Vi passerede dernæst Zadorafoden, befandt os snart i Linie med General Colvilles Brigade af den tredie Division, og vare nu, paa en ganske kort Afstand fra Fjenden, udsatte for den stærkeste Kanonild, jeg kan minde.

Brigaden led meget under denne frygtelige Ild; den hæderlige Veteran, som commanderede os, faldt; han red en hvid Hest, og naar han holdt foran det 82de Regiments Faner med Hatten paa tværs og dragen Sabel, kunde man ikke saa let tage fejl af ham. Min egen Regimentscommandeurs Opførsel paa denne Dag vil ligeledes blive mig uforglemmelig; med sin gamle Rosnantes Tøiler over Stumpen af den Arm han havde mistet paa Balpladsen ved Lugo, og med Sabeln i den højre Haand, red den vakre gamle Soldat smilende omkring, spøgte med og opmuntrede Soldaterne, som vare misforniede og utaalmodige over det lange, uirksomme Ophold under Fjendens heftige

Jld, endskjøndt det var befalet dem at ligge ned. Endelig lød Commandoen: „Op Soldater, Staa fast!“ og i samme Dieblif ventede vi at komme i nær Berørelse med en svær Masse fransk Infanterie, som omtrent var to hundrede Skridt fra os. Dens Tambourer sloge Stormmarsch, medens den avancerede til Angreb. Fjenderne vare os her i det mindste fem Gange overlegne i Antal, og Virkningen vilde have været frygtelig; men i samme Dieblif gjorde de Holdt. Vi saae en Officeer ride frem, paa hans Befaling gjorde det franske Infanterie Omkring, udsendte en Sværm af Blænkere og marscherede bort; Artilleristerne forlode nu ogsaa Kanonerne, og da Fjenderne flygtede paa alle Punkter forfulgte vi dem hurtigt og sandt snart, at begge deres Fløie vare omgaaede, hvilket havde været Marsag til Centrummets hurtige Flugt og forskaffet os den fuldkomneste Seier, vi endnu havde havt paa Halvøen.

Dette gav Raadestødet til de Franskes Herredømme over dette skjønne Land; ved at bemægtige os deres hele Bagage, deres Pengekasser, Kanoner og Krigsfornödenheder, berøvede vi dem igjen, hvad de havde sammenplyndret i flere Aar. Min Deel af hele denne Plyndring beløb sig til en haard Tvebat og et portugisisk Læg, som tjente mig

til et godt Maaltid, da vi henad Aftenen gjorde Holdt. Jeg var saa træt, at jeg for al Verdens Guld ikke havde funnet gaae et Skridt længere, men min kraftige Ungdom lod mig snart i en dyb Søvn glemme Dagens Byrde.

Den følgende Dag afgav vor Bivouak et morsomt Syn. Soldaterne vare udmaiede som til en Maskerade; Nogle med franske Uniformer, Andre med kostbare Fruentimmer-Silkejoler. Klagen af Sølvmynter, Sølvgafler, Skeer, Skaale, Lysesstager viste tydeligt, at de ikke havde spildt deres Tid. Aldrig har jeg seet en saa ødsel Anvendelse af Penge og Kostbarheder. Mandskabet udstrøede dem ligesom Sand, og længe efter har jeg moret mig ved at mindes den uforskammet fornemme Tone, hvormed en i Græsset henstrakt Soldat sagde til en Anden: „Hans, jeg vil give Dig en Rigsdaler for at fylde min Feltflaske med Vand,“ medens Floden neppe var tre Skridt fra ham. Man kunde umulig bare sig for at lee af de stakkels Djævole, som saa suurt havde erhvervet deres Rov, skjøndt det skaffede mange af dem Ubehageligheder nok, da det gav Anledning til Drukkenskab og Optøier, som, for Exemplets Skyld, alvorligt maatte straffes.

(Fortsættes.)

S. A. Fibiger.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 50.

Løverdagen den 13de December 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling i Høiesterets Forsal paa Brindsens Palais bag Slottet Mandagen den 29de December d. A., om Eftermiddagen Kl. 6; til hvilken Sid D'hr. Repræsentanter anmodes om behageligen at give Møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 9de December 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Bekjendtgjørelse.

Da der ifølge Lovens § 85 ved dette Aars Udgang skal afgaae 2 Medlemmer af Skrivt-committeen, vil der ved Repræsentrantsforsamlingen, som afholdes een af de sidste Dage af December Maaned d. N., blive foretaget Valg paa 2 Medlemmer til Committeeen.

I Anledning heraf skulde Administrationen anmode de af Selskabets Medlemmer, som ønske at afbenytte deres Ret til, efter den anførte § at gjøre Forslag til dette Valg, om snarest mueligt at indsende deres Forslag til Committeeens Formand Hr. Professor Ursin, N. af D., boende i Amaliegaden Nr. 151.

Administrationen for det forenede Understøttelses Selskab, d. 24de November 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Fire Aar af en Soldats Liv.

(Fortalt af en engelsk Officer.)

(Fortsættelse.)

Dagen efter Slaget vedbleve vi at drage efter den flygtende Fjende; vi gjorde Holdt i Nærheden af Pamplona, Navarras Hovedstad, hvor de Franske havde indlagt en stærk Garnison. Vi nærmede os nu den skjønne Grændsebjergkjæde, Pyrenæerne, og for første Gang i mit Liv stod jeg forbauset foran en virkelig pragtfuld Bjergscene. Paa disse Bjerges høie Toppe og i deres yndige Dale skulde vi tilbringe Maaneder under Kanonernes Torden og i blodige Kampe; thi nu vare vi paa fransk Jordbund, hvor hver Tomme Land maatte kjøbes med Blod, thi her kæmpede Franskmændene for Alt og Arne, og da vidste vi, at dette tappre Folk ikke vilde svigte. Den Stilling, vi havde besat i Pyrenæerne, var ved Echellar, ligesom et høit Taffelbjerg, hvorfra man kunde overse de lavere Pyrenæer, som vare besatte af de Franske. Disse Bjerge vare malerisk bebyggede, og naar vi fra vore Ornereder skuede ned i Dalene saae det ud som om disse vare oversaaede med Villæer og Landsbyer saalangt Diet kunde række; men mangt et Hoved maatte lægge sig til Hvile inden vi kom

til at betræde det Landskab, som laae saa smilende for os.

Om Morgen den 23de Juli angreb de Franske, under Marschal Soult, vor høire Fløi, som havde besat Passet ved Maya. Vore Tropper, som overvældedes af det overlegne Antal, fægtede med Fortvivlelsens Mod og forsvarede Stillingen Stridt for Stridt. Paa det øverste af Maya-Bjerget laae der en Steenklippe som havde nogen Eighed med et naturligt Citadel; denne var besat med to Compagnier af det 82de Regiment, hvilke, efter at have opskudt deres Ammunition, kastede Stene ned paa de Franske og holdt dem paa denne Maade i Afstand. Da Mørket faldt paa kunde vi see Fjenden sprede sig rundt om Bjergets Fod, der blev oplyst ved Glimtene af Geværildten. Om Natten fik Regimentet Ordre til at sætte sig i Bevægelse i Retning mod Pamplona, da Soult vilde sende Forstærkning til denne Fæstning. Vort Corps kom ikke i Fægtning før den 30te, da Lord Wellington, som den 28de havde sat Fjenden alvorligt i Skak med 4de og 6te Division og igjen begyndt at gaae angrebsviis tilværks for at tvinge Soult til et Tilbagetog, ved Daggry sendte vor Division Befaling at sætte sig i Besiddelse af en ligefor os beliggende Høi. Omtrent to Mil til

Benstre saaes det 28de Regiment og de Brittiske Jægere, i Linie med flyvende Faner, samt det 68de Regiment i spredt Orden for at dække Fronten, i Begreb med, ligeledes at rykke frem imod Høien; bagved stod den portugisiske Brigades mørke Colonner. Vi bevægede os nu i Linie op ad den steilste Deel, uden her at komme i Berørelse med Fjenden, hvorimod den 4de og 6te Division vare i alvorlig Fægtning. Paa en Høi omtrent halvandet hundrede Skridt fra os forsvarede et stort Antal Franskmænd sig mod et portugisisk Regiment, som forgjeves søgte at fordrive dem; og da vi derfor hurtigt ilede Portugiserne til Undsætning modtog de os med Jubel. Efter fire Timers heftig Fægtning blev Fjenden fortrængt fra dette Punkt; det var en overmaade lummer Dag, og skjendt Floden laae ligesom vore Fødder, kunde vi dog ikke faae en Draabe Vand for henimod Aften da Fægtningen var endt; men da nød jeg ogsaa den herligste Drik Vand, jeg i mit Liv har smagt. Vi opholdt os ved Flodbredden til næste Morgen, da vi atter begave os paa Marschen gennem en skjon Dal, passerede, i Nærheden af en Landsby, en af Fjenden forladt Vivouac, hvor der allevegne laa adspredt Dørre, Borde, Stole o. s. v., som de Franske havde bemægtiget sig til

deres Bequemmelighed. Senimod Kl. 3 om Eftersmiddagen gav Synet af en fransk Colonne, som viste sig i et Pas lige foran os, Formodning om, at denne Dag neppe vilde tage en saa fredelig Ende, som vi havde forestillet os. Vi maatte gjøre Holdt indtil en Stabsofficeer bragte os Ordre at rykke frem og vel indlade os i Fægtning, men ikke trænge alt for hurtigt ind paa de Franskes Bagtrop; denne Befaling blev paa Diebliffet bragt i Udførelse; men nu kom der en anden Stabsofficeer, som med en skarp Betoning befalede Obersten at avancere. Denne svarede, at han netop var i Begreb dermed, hvortil hiin i en vred Tone gjennemlede, at han skulde rykke raff frem; da nu Obersten forlangte at vide om dette var Grev Dalhousies Befaling, fik han det Svar: Jeg befaler dem at rykke hurtigt frem. „Godt!“ gjennemlede den brave gamle Svend, „denne Befaling vil jeg, under disse Omstændigheder, modtage af Dem, men det er ogsaa den Gæste,“ og idet han vendte sig mod Hornblæseren befalede han, „anden Marsch!“ Da dette Signal blev gjentaget af Hornene paa ethvert Punkt i Linien, istemmede Mandskabet et lydeligt Hurra, og snart vare vi ifærd med et varmt og pebret Stykke Arbeide; thi uagtet Fjendens Styrke var os overlegen, og Kuglerne hag-

lede tæt ned paa os, vedbleve vi dog at rykke frem i Stormskridt, men maatte snart forstærkes af det ene Regiment efter det andet, indtil hele Brigaden var i alvorlig Fægtning. De Franste bleve alligevel snart drevne op igjennem Passet, skjøndt de fægtede tappert og meer end eengang kastede vore forreste Tropper tilbage. Paa en Høi til Venstre, og i samme Retning som vi, var den anden Division ligeledes indviklet i Fægtingen, men da vi vare avancerede noget længere frem end den, hvilket man, paa Grund af den imellem os værende Skov medens vi vare i Haandmænge med Franskmændene, ikke kunde see, bestød den os og døde paa eengong, hvorved vi led et betydeligt Tab. Genimod Natten, da det franske Hovedcorps var fordrevet, trak vi os tilbage til det nederste af Passet, hvor vi forbleve om Natten.

Midt under Bataillen gav den commanderende General Obersten en Trettesættelse for hans hurtige Fremrykning, men da Denne svarede, at han bogstavelig havde adlydt den modtagne Befaling, vendte Generalen sig til den Stabsofficer, som havde bragt Ordren og bebreidede ham, at have opoffret saamange Menneskers Liv. Det er rimeligt, at dersom vi ikke havde paastyndet vor Fremrykning, vilde den anden Division være kommen i Ryg-

gen paa de Franske, og maaskee vi da kunde have taget syv til otte tusinde Mand tilfange, men da vi angreb den saa alvorligt, blev deres Tilbagetog fremskyndet, hvorved vort Manøver mislykkedes.

Næste Dag, den første August, Marsdagen for Slaget ved Minden, satte vort Regiment, som havde taget Deel i denne hæderlige Bataille, efter gammel Skik Laurbærlov i Chacoterne, og da vi passerede forbi de øvrige Regimenter og vort Musikkorps spillede den i Anledning af Dagen komponerede Marsch, hilsendes vi, fra ethvert af dem, med tredobbelt Hurra, medens deres Musikkorpsler ligeledes istemmede Marschen.

(Fortsættes.)

J. A. Fibiger.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 51.

Løverdagen den 20de December 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling i Høiesterets Forsal paa Prindsens Palais bag Slottet Mandagen den 29de December d. A., om Eftermiddagen Kl. 6; til hvilken Tid D'hr. Repræsenteranter anmodes om behageligen at give Nøde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 9de December 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Fire Aar af en Soldats Liv.

(Fortalt af en engelsk Officeer.)

(Fortsættelse.)

Den 2den August led atter Hornene til Opbrud, og med vore Reivisere i Epidisen skrede vi ad en temmelig smal Sti frem gjennem Bjergene, for igjen at sætte os i Besiddelse af vor gamle Stilling ved Landsbyen Schellar.

Paa denne Marsch overfaldtes vi af en saa stærk Taage, at vi ikke kunde see to Skridt fra os og maatte derfor standse, hvilket var saameget ubehageligere, da vi kunde høre en vedvarende Skydning, som maatte komme fra en Deel af vor egen Division, der leverede Fjenden en Fægtning hvori Taagen forhindrede os at tage Deel. Da det klarede op, saae vi General Barnes's Brigade i Fægtning med to franske Divisioner, som denne tappre Officeer havde angrebet og virkelig drev tilbage, en Bedrift, som Wellington selv erklærede for den tappreste, han nogensinde havde været Vidne til.

Den største Deel af denne Maaned tilbragte vi i Uvirkksomhed og en behagelig Rolighed, der kun blev forstyrret ved et sørgeligt Tilfælde, som jeg vil omtale da det medførte en af de saa militaire

Executioner, jeg har overværet. En Sergeant af Regimentet, som var bleven haardt saaret ved Vittoria, var saa uheldig, en Nat at komme til at sove i samme Kammer som en Menig, der næste Morgen savnede en betydelig Pengesum, han havde havt hos sig da han gik til Sengs. Da han mistænkte Sergeanten, meldte han det siebliffelig til sin Officeer, som i et ubetænksomt Dieblif greb Sergeanten i Struben, udfjeldte ham for en Tyv og befalede ham at tilbagelevere det Stjaalne. Denne svarede, at han ikke var nogen Tyv, og idet han i sin Forbittrelse over denne uværdige Behandling hævede sin Haand for at frigjøre sig, var han saa uheldig at slaae Officieren til Jorden, uden at dette havde været hans Hensigt. Derfor blev han ved Krigsretten dømt til at skydes, og Dommen blev virkelig fuldbyrdet, da der paa den Tid var indtruffet adskillige Insubordinationstilsælde og den commanderende General ansaae det nødvendigt at statuere et advarende Exempel. Det var kun Skade, at det uheldige Lod netop skulde falde paa en sand Hædersmand, der ofte modigt havde seet Døden i Dinene paa Baldpladsen; imidlertid døde han som en Soldat, agtet og beklaget af os Alle.

Dog, lad os vende tilbage til den muntrere Deel af Soldaterlivet og igjen opføre en Dands med vore gode Venner, de tappre og lystige Franskmænd. Den 30te August fik vi Befaling at trække os mere til Venstre, i Retning af Vesaca, og næste Morgen indtog vi en Stilling foran denne By. Da de Franske vilde med et stort Troppescorps gjøre Forsøg paa at ophæve Beleiringen for St. Sebastian, vare vi snart i en alvorlig Kamp med et overlegent Antal. I Førstningen tvang de os vel til at vige; men ved et tappert Angreb af tre til fire Compagnier, med de fleste Officerer i Spidsen, dreve vi dem dog tilbage, skjendt vort Tab, saavel af Officerer som af Mandskab, var meget betydeligt.

Henimod Aften vare vi atter trængte frem til den Plads, hvorfra den fjendtlige Overmagt havde fortrængt os, og vi erfarede nu, at de Franske, medens den var i deres Besiddelse, havde behandlet vore der efterladte Saarede paa en høist menneskefjærlig Maade. Hændelsesviis traf det sig, at det Regiment, vi havde været i Fægtning med, ligesom vi havde Nummer 51, og med Hentydning hertil sagde de franske Soldater, at da vi alle horte til det samme Regiment, var det ikke meer end billigt, at de ansaae vore Saarede som Kamme-

rater. Heri bestaaer vor Tids sande krigeriske Ridderaand, og jeg maa her tilføie, at overhovedet den franske og engelske Soldat ikke nærrede det mindste personligt Fjendskab til hinanden; meget ofte var det Tilfældet, at engelske og franske Skildvagter kun vare adskilte ved en Groft, uden at der blev verket et Skud før den egentlige Alvors-time kom. De vidste hvor unyttigt det var, uden Nødvendighed at fornærme hinanden; skjøndt Enhver gjorde sin Skyldighed, misbrugtes den gjensidige Tillid dog aldrig, og vi samtalede ofte paa den fortroligste Maade med de franske Forposters Officerer, uden mindre Følelse af Sikkerhed, end om vi havde været i vore egne Telte. Jeg skal dog her fortælle et Tilfælde, som, om det just ikke er synderlig berømmeligt for det paagjældende Individ, dog viser vore Fjenders vakkre og ædle Opførsel. En af vore Officerer, som var paa Piketsvagt, svirede om Natten med de franske Officerer, som stode paa den modsatte Side; disse drak ham saa tæt til, at han maatte bæres tilbage af fire ubevæbnede franske Soldater, som hjertelig loe og morede sig over denne Spøg. Imidlertid kunde Fyldebøtten takke Gud for, at Regimentet ikke blev bekendt med denne Historie før flere Aar derefter;

thi ellers havde han kunnet gjøre sikker Regning paa sit Løbepas.

Den 31te August blev St. Sebastian tagen med Storm af den 5te Divisjon, og de ulykkelige Indbaanere givne til Priis for alle de Rædsler, en saadan Begivenhed medfører; thi hvorledes skulde det være muligt, i et saadant Dieblik at holde de af alle onde Lidenskaber ophidsede Soldater i Tømme? En Officeer af 5te Divisjon fortalte mig følgende Anecdote fra hvin Nat.

Kort efter at Fæstningen var indtagen, var det hans første Tanke, at sørge for en Families Sikkerhed, hos hvem han engang havde været indquarteret; den bestod af et værdigt Ægtepar med 3 elskværdige Døtre, i hvis Selskab han havde tilbragt lykkelige Timer. For at redde disse Piger fra Død eller Vandere ilede han nu til deres Bøllig, som han fandt veltillaaset og rimeligviis endnu uvanhelliget; han bankede paa, raabte høit, nævne sine Navn, og skjelvende aabnede man endelig Døren. Hurtigt styrtede han op ad Trapperne til Familien, som han fandt samlet i et af de øverste Bærelser, hvor han modtoges som en Frelser. Den ælste Datter, en yndig Pige, klyngede sig til hans Arm, medens han omringedes af alle de Dvrige. I samme Dieblik affyrede en Flok af de

plyndrende Soldater en Genværsalve mod det tilskaaede Vindue og den ulykkelige unge Pige fik en Kugle lige igjennem Hjertet.

Lidligt i October fik vi Befaling at bryde op og i Forening med Spanierne at gjøre et Angreb paa de Franske, som havde besat Bjerget La Rhuzza. Men her vare vi ikke andet end Tilskuere, thi naar jeg undtager en Forpostfægtning ved Landsbyen Saare, som meest fremkaldtes ved et enkelt Compagnies oversprudlende Tapperhed, der kostede Capitainen og flere af Mandskabet Livet og hvorved en Stabsofficeer blev haardt saaret, havde vi kun lidet at gjøre. Imidlertid var Synet af Hovedfægtningen, som varede i to Dage, meget interessant; Franskmændene holdt sig som sædvanligt tappert og selgelig trængte Spanierne kun langsomt frem; men opmuntrede ved Synet af de britiske Tropper, der vare komne for at understøtte dem, droge de rundt om det fornævnte Bjerg og dreve de Franske, God for God, op til dets Top, hvor disse holdt sig i nogen Tid, men maatte dog, saavidt jeg veed, tilsidst overgive sig. I denne Træfning led vor lette Divisjon endeel. Vi droge nu tilbage til vor gamle Leirplads, og da Efteraaret med stærke Skridt nærmede sig, gave vore Lægehusene kun maadeligt Ly for Veir og Vind.

Vi opfandt derfor adskillige Midler til at holde os varme, f. Ex. at grave Huller i Jorden under vore Telte og fylde dem med hed Aske, hvorved vi nogenlunde holdt Fødderne varme; men naar det regnede stærkt og vi vedholdende sad i et uop-
 hørligt Dryppebad, var det vanskeligt nok at holde os nogenlunde tørre indtil vi i Søvnens Arme kunde glemme baade Regn og Kulde.

(Sluttes.)

J. A. Fibiger.

Borger-Vennen.

Syv og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 52.

Løverdagen den 27de December 1845.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling i Høiesterets Forsal paa Brindsens Palais bag Slottet Mandagen den 29de December d. A., om Eftermiddagen Kl. 6; til hvilken Tid D'ſrr. Repræſentanter anmodes om behageligen at give Møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 9de December 1845.

D. Borgen. J. C. Lund. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Fire Aar af en Soldats Liv.

(Fortalt af en engelsk Officeer.)

(Slutning.)

Her forbleve vi til den 8de November, da vi fik Befaling, den næste Morgen at angribe de Franske, som stode i en befæstet Stilling paa et dybere liggende Punkt. Om Aftenen samlede vi i et straalende Humeur i Forventning af den kommende Dag, som vi oppebiede under Latter og muntre Sange. Nogle talte om Lykkens Omverlinger; maaskee foer dem en Sky forbi Sjælen, varslende om, at muligen den Muntreste iblandt os imorgen ved samme Tid var paalagt Tausshed for evigt. Blandt disse var der to Benner, maaskee de tapreste blandt os, som viste sig paafaldende tause og tankefulde, indtil der uventet, paa Grund af indtraadt Sneveir, sldigt ud paa Ratten indløb Befaling til os, at opsætte Angrebet indtil den 10de November; pludseligt udbrød nu den Sne: „Jeg takker Dig Gud, at Du endnu skjenker mig en Dag at leve i!“ Dette Udraab, som vi antog for en Spøg, viste sig siden at have været en Aelse; thi paa denne Dag blev han skudt tæt ved Siden af sin Ven, som ligeledes, paa samme Plet, fik en Kugle igjennem Hovedet.

Vi brøde om Morgenen Klokken to op den 10de, i et smukt stjernelyst Veir, og betraadte en Bjergsti, som førte gjennem en mørk Skov; her vandrede vi i Mærke en heel Time, indtil vi kom til en aaben Plads, hvor vi gjorde Holdt til det blev Dag, da først eet, derpaa et andet Kanonstød lod sig høre. Hurtigt rykkede vi nu ud i det Frie, hvor der viste sig et skjent Syn for os. Foran, umiddelbart i vor Front, var den franske Armees posteret ved Siden af Byen Saare, som den ogsaa holdt besat; bag os hævede sig de høie Bjerge, vi nylig havde forladt; Solen stod op i straalende Majestæt og idet den fordrev Taagen og Skyerne, befinnede den, saalangt Diet kunde række, de engelske og portugisiske Tropper, som vrimlede ud fra Bjergklosterne. Nu hørte man Forposternes Seværlid, hvormed Træfningen begyndtes, blandet med Kanonerens Dron fra de franske Forstændsninger; vi stormede en Redoute som dækkede Byen, og da de Franske nu rømmede denne, toge vi den i Besiddelse og begyndte at bestige de Heider, hvor Fjenden havde sat sig fast. Vi standsede nogle Dieblikke, men da galopperede en af Beresfords Adjutanter til os med Befaling, at opdeploiere og rykke frem saa hurtigt som muligt. At høre og lyde var eet, og snart vare vi i mor-

deriſt Haandmænge med de franſke Colonner. Tre Gange dreves vi tilbage af det overlegne Antal, men tilſidſt fik vi Overmagten, og da vi havde naaet Bjergtoppen ſtyrte de Fjenderne i overilet Flugt ned ad den anden Side. Deres Stilling, baade til Høire og Venſtre, havde vi nu indtaget og vare ſeierrige paa ethvert Punkt; men vi maatte beklage Tabet af mange tappre Mænd, hvoriblandt de to omtalte Benner. Vi antog nu, at Fægtningen for idag havde en Ende; men henimod Aften viſte det ſig, at Fjenden endnu var i Beſiddelse af Høiene ved St. Pé, paa den anden Side af Floden Rivelle, ſom vi havde foran os. Der blev øeblikkelig givet Befaling til at fordrive ham fra denne Stilling; vi rykkede derfor over Broen, op ad Høien, og bleve der, i en tyk Skov, modtagne af en Kugleregner ſom havde den ſørſte Eghed med en ſtærk Hagelbyge; imidlertid prøvede vi, det bedſte vi kunde, paa at ſtyrte frem; men det vilde ikke ret lykkes, før den øvrige Deel af vor Brigade, med det tappre, gamle 82de Regiment i Spidsen, rykkede frem i Colonne med ſælbet Bajonnet og hjalp os med at bryde Iſen; nu fik vi Franſkmændene drevne ud af deres Stilling og ſaaledes udførtes alle Dagens Operationer med Held paa ethvert Punkt.

Trøtte og matte, formindskede i Antal, men hver især takkende Gud for sin egen Frelse og opsendende et oprigtigt Hjertesuf for vore faldne Kammerater, satte vi vore Seværer sammen og sloge os til Ro. Om Natten forsamlede vi os ved en god Ild, men da vor Bagage udeblev, undlod vor Appetit ikke at minde os om, at vi havde fastet siden den forrige Nat. To Fugle — hvor de kom fra maa vor Herre vide — bleve hurtigt plukkede og stoppede i Gryden, og netop medens vi vare isærd med vort Kogeri soer et ulykkelig Faar ind imellem os. Der blev gjort kort Proces med det og inden faa Minuter gjorde den største Deel deraf Fuglene Selskab. Vi vare ikke Kostforagtere — Faaret kom uindbudet og vi vare ret glade ved at gjøre dets Bekjendtskab. Dersom General-Auditeuren havde faaet noget at vide om denne Faarehistorie, kunde det have seet galt nok ud; thi ethvert Indgreb i Andres Eiendom, selv i Fjendens Land, blev haardt straffet.

Kort efter denne Træfning forlagdes vi til forskjellige Byer, hvor vi haabede at nyde den Behagelighed at være under Tag og ved Siden af en god Kaffelovn; thi nu havde vi ganske forladt vore Telte, der kun ydede et daarligt Ly mod Vinterstormen og Regnveiret. Men Roligheden fik

en hurtig Ende. Den Tid var forbi, da Armeerne kun laae i Felten om Sommeren og rykkede regelmæssigt i Vinterquartererne naar det smukke Veir horte op; Napoleon havde gjort en heel Forandring i denne Praxis. Først i December maatte vi igjen opslaae vor Leir. Vore tappre Fjender under Marschal Soult vare bestandigt rede til at stride for hver Tomme af deres Fædrelands Jordbund. I Træfningerne ved Nive vare vi kun ubetydeligt indviklede, da vor Divisjon i Almindelighed udgjorde Reservén. Men den Tid var nu kommen, da jeg skulde forlade disse rastløse Scener; i Januar Maaned blev jeg commanderet til England med franske Krigsfanger og landede efter en kort og behagelig Overfart — ikke fuldt sytten Aar gammel — i Plymouth.

Efterat Freden var sluttet vendte det Regiment, hvorved jeg stod, i August Maaned, ligeledes tilbage til England og lagdes i Garnison i Portsmouth, hvor vi levede i Uvirkosomhed indtil Marts 1815, da vi fik en ligesaa glædelig som uventet Efterretning, der betog os al Frygt for at sættes paa halv Sold og gav os atter Haab

om Virksomhed og Forfremmelse. En Morgen da jeg sad ved Frokostbordet med et Par af mine Kammerater bragte Stabshornblæseren Aviserne; en af de Tilstedeværende aabnede dem og pludseligt oplivedes hans ligegyldige Ansigt, han kastede Avisen i Veiret og raabte: Hurra, godt Nytt! Napoleon er igjen landet i Frankrig. Vi bleve alle som ellevilde af Glæde; som en Løbeild udbredtes dette Budskab blandt Mandskabet, der jublede, og ved Middagsbordet udbragte Messens Formand en Toast for gamle Nap, og den modtoges med tre Gange tre Hurra! Næste Morgen fik vi Befaling til at holde os færdige til siebliffelig Indskibning og otte Dage efter fandt denne Sted. Vi seilede til Dünernerne, hvor vi formedelst Modvind maatte ligge for Anker et Par Dage; men da Vinden nu blev gunstig, naaede vi efter fjorten Timers Seilads Ostende; her omskibedes vi i store Kanalsbarker, som bragte os til Gent, hvor den flygtende Kongefamilie opholdt sig. Vi marscherede herfra over Bryssel til Grammont, hvor vi lagdes i Cantonnement og formerede en Brigade med det 14de og 23de Regiment, som stødte til Lord Hills Corps. Ved Grammont passerede vi Revue for Lord Wellington. Faa Dage efter brøde vi op og marcherede over Enghien og Nivelles til Water-

loo. Omtrent sex hundrede Allen bag Sugomont gjorde vi Holdt; men det ophøiede Terrain til Benstre og foran vor Front hindrede os i at see Fjenden. Den 16de Juni vandt de forenede Hære det uforglemmelige Slag ved Waterloo. Næste Morgen maatte vi marschere videre, og faa Dage efter vinede vi Invalidhotellet og Paris's Taarne. Ved St. Denis fik vi Befaling til at gjøre Holdt for at bemægtige os Byen og den befæstede Kanal paa den høire Side, og derpaa sætte os i Forbindelse med vore Allierede, for at deeltage i Angrebet paa Paris. Dagen derefter drog Kongen ind i St. Denis, hvortil vore Bajonetter havde banet ham Veien.

Da Freden var sikret marscherede vi til Calais og indskibede os atter til England, hvor vi landede i Begyndelsen af 1816.

J. U. Fibiger.